

לקראת שבירת מלכתא

ספרים ופנינים מרתקים מחיייהם של רבותינו הקדושים למי סדר פרשיות השנה
ענין חינוך מעורר לבנות לאהבת השם יתברך ותורתו הקדושה
לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 407

פנינים לפרשת וישלח

פעמים רבות נכנסתי עם יהודים אל מרן גאון ישראל ה'קהילות יעקב' זצ"ל, ואחרי שבירך אותם בחום לבו, היה נוהג לומר: "אל תמתינו שמישהו אחר יתפלל בעדכם תתפללו בעצמכם על עצמכם, ודעו שהתפילה תמיד עוזרת, כל תפילה, אין דבר כזה שתפילה חוזרת ריקם! לא קיים דבר כזה במציאות!"

מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על כוחה של תפילה

וְהָיָה הַמִּתְנָה הַנְּשָׂאָר לְפִלְיָה (ל"ב ט)

התקין עצמו לשלושה דברים לדורו, לחפילה, ולמלחמה. (י"ז)

את המעשה הבא על כוחה של תפילה, סיפר לנו הרה"ג רבי יצחק שבדרון, בנו של הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל:

"הטלת 'עוצר' בתוקפה שקדמה למלחמת השחרור היתה מעשה של יום ביומו ומי שהיה נתפס כשהוא מהלך ברחוב בשעת העוצר, הכניס את עצמו לסכנה גדולה, שהגיעה לפעמים עד כדי פיקוח נפש.

פעם אחת בעת העוצר, ואני הייתי עדין ילד קטן, התעוררתי בבוקר, וכדרכו של ילד פתחתי את החלונות כדי להביט בטנקים שסבבו ברחובות.

כשראה אבי בכך, צבט בלחיי ואמר לי כדברים האלה: 'כיון שהתעוררת כל כך מקודם אני רוצה שתלך לבית הכנסת הגר"א שם עומדים כעת עשרות איש בתפילת ותיקין, ותביא להם מזונות ושתית קפה'.

גם אני, כילד, ידעתי את הסכנה הכרוכה ביציאה לרחוב בשעת העוצר, ושאלתי את אבא האם אינו חושש מכך. ואבא השיב לי, כשבת צחוק על שפתיו, 'אני אתפלל עליך, אל תדאג'.

מה שר' שלום כנראה, לא ידע שהחיילים הבריטים שהיו ממונים על שמירת העוצר הסתתרו מתחת לחלונות ביתו, וכשאך יצא הילד את הבית, קפצו אלה ממחבואם וציוו עליו להרים את הידיים...

יצחק'ה הקטן ממשיך ללכת כאילו לא ארע דבר. והחיילים

בעקבותיו באקדחים שלופים כך כברת דרך ארוכה למדי עד בית הכנסת הגר"א, 'וכיון שלהיכנס לבית הכנסת היה אסור להם, על פי חוק מיהרתי לחדור פנימה ונעלמתי מעיניהם'.

מבעד לחלונות הוא מבחין שהחיילים ממתנינים לו בחוץ, ולבו נוקש... אבל כיון שאבא הבטיח שיתפללו עליו, יצא הילד את בית הכנסת והחל לצעוד לכיוון הבית.

מפקד הפלוגה הבריטית התקדם לעבר הילד, וכדי להוכיח לו שהחוצפה שלו נגד החילים עברה כל גבול, הרים את רגלו - עם הנעל הצבאית הכבדה - כדי לבעוט בו בעצמה.

והנה אך הרים את הרגל מעד הקצין והתגלגל כמה פעמים, ללא שהייתה סיבה הגיונית לכך. "אני המשכתי ללכת בנחת, והחייילים כבר לא העזו לפגוע בי. כי אבא התפלל..."

אל תמתינו שמישהו אחר יתפלל בעדכם תתפללו בעצמכם על עצמכם

פעמים רבות נכנסתי עם יהודים חולים אל מרן גאון ישראל ה'קהילות יעקב' זצ"ל, ואחרי שבירך אותם בחום לבו, היה נוהג לומר: "אל תמתינו שמישהו אחר יתפלל בעדכם תתפללו בעצמכם על עצמכם, ודעו שהתפילה תמיד עוזרת. כל תפילה. אין דבר כזה שתפילה חוזרת ריקם! לא קיים דבר כזה במציאות!" פעם ניגש אלי חולה ואמר לי שגם הוא שמע את הדברים יוצאים מפיו של הסטייפלער, "אבל מה אעשה שמזה תקופה ארוכה אני מתפלל ומתפלל אל הקב"ה בכוונה גדולה ושום דבר לא זז" - - - שאלתו, כמובן, אינה שאלה ומן הדין היה לחזור בפניו שוב ושוב על דבריו של הסטייפלער ולחזקו בעניין זה, כדי שיאמין שאכן כך הם פני הדברים, ששום תפילה אינה חוזרת ריקם, וכל מילה וכל הגה שאדם מוציא מפיו בעת התפילה, משפרים את מצבו בזה ובבא. אבל כיון שהיהודי היה שבור ורצוף, ונוקק לעידוד, החלטתי לסבר את אזניו בסיפור ששמעתי באותה תקופה. בין שתי מלחמות העולם נסע אחד משליטיה של צרפת לביקור ברוסיה, בליווי פמליה גדולה של שרים ויועצים. בבואם לרוסיה, הוגשה לפניהם ארוחת צהרים דשינה בביתו של השליט המארח. בין יתר המאכלים שהונחו על השולחן, היה גם ה'קישקע', והמאכל הזה התחבב במיוחד על השליט הצרפתי, עד כדי כך שלא התבייש ללקק את אצבעותיו בעת האוכל, ואף לבקש עוד... בעיצומה של הסעודה הוא קרא לשר הטבחים שלו וציווה עליו שיגש לעמיתו, שר הטבחים הרוסי, ויקח ממנו את המתכון להכנת הקישקע, "וכשנחזור לצרפת, תעשה לי את האוכל הטעים הזה מידי יום ביומו". השר הצרפתי עשה את שנצטווה, וכשהגיעה חזרה לארמון בפריס הכין גם הוא את הקישקע, והגישו לפני השליט, שעשה 'הכנות רבות' לפני שישב לאכול בידעו שעכשיו הוא הולך לטעום את אחד המטעמים שהתחבב עליו ביותר בעת האחרונה. שר הטבחים עומד לצידו, ממתין למחמאות שתצאנה מפי ה'בוס' שאולי יחליט אף על העלאה במשכורת עקב המאכל הטעים שהוכן לו.

והנה רק קרב השליט את התבשיל לפיו, וכמעט שהקיא מחמת הריח הנורא שנדף ממנו... הוא ניסה, לשוא, לשמור על קור רוחו וכילה את זעמו בשר הטבחים תוך שהוא צועק עליו בכעס נורא: "מה קרה לך? הרי כשטעמתי ממאכל זה ברוסיה, הרגשתי בו טעם גן עדן, ולא היה מאכל יותר טוב ממנו, ומה ארע עתה שאינני יכול אפילו לקרב את המאכל לפי מחמת הריח?! הלא מן הדין אני צריך לפטר אותך באופן מידי!"

נבהל שר הטבחים לנפשו ולפרנסתו, ולא ידע מה להשיב לאדונו. "עשיתי ככל שצויתני, ולקחתי מעמיתי הרוסי את המתכון המדויק, רשמתי כל מילה ומילה ולא החסרתי ולו פרט אחד מכל מה שהיה כתוב שם".

אבל השליט הצרפתי לא נרגע; העצה היחידה שיכול אני לתת לך לפני שאפטר אותך ממשרתך, היא שתחזור לרוסיה, תספר לשר הטבחים מה קרה, ותשאל אותו על מה ולמה הבאיש כל הקישקע. בלית ברירה חזר השר בבושט פנים לרוסיה, וכאשר שמע עמיתו את מה שארע, שאל אותו שאלה אחת: "האם שטפת את הקישקע לפני הבישול?"

הביט הצרפתי בתמיהה על עמיתו הרוסי, והשיב בשלילה. "וכי היכן היה כתוב במתכון שצריך לשטוף את הקישקע?!!" - - -

"סכל שכמותך", הגיב הרוסי בגיחוך. "יש דברים שלא כותבים במתכון... כל אחד צריך להבין לבד שאי אפשר להכניס לסיר הבישול סוג כזה של מאכל כמו קישקע בלי לשטוף אותו לפני כן... ואתה עוד מתפלא מדוע הבאיש המאכל שעשית?!"

החולה הקשיב לסיפור בשום שכל, אבל עדיין לא הבין מה ברצוני לומר לו. ואז נטלתי את ידיו בחביבות וסברתי שהלקח שאפשר להוציא מכאן הוא שכשם שלפעמים אפשר להעתיק את המרשם הכי טוב והכי טעים, אבל אם לא שוטפים לפני כן את המאכל, לא יצא מכך מאומה, כך המסקנה גם לגבינו בענין התפילה:

כפי ששמעת מפי הסטייפלער אין לך מרשם בדוק ומנוסה יותר להצלחת האדם ולרפואתו מאשר התפילה. ברם, כאשר הנך בא וטוען שהתפילה לא פועלת אצלך מאומה, אתה צריך לבדוק האם שטפת את הפה שלך לפני התפילה מכל הדיבורים האסורים, לשון הרע ושקרים, רכילות וחנופה!

כי אם לא שטפת, כיצד תועיל התפילה?

בוודאי כל תפילה פועלת משהו, וכל תפילה יכולה היא שתעלה לשמי-שמים ותמליץ לפני כסא הכבוד בעבור המתפלל: בתנאי אחד, שהפה, דרכו יוצאת התפילה יהיה נקי ומטוהר מכל רבב.

(הגדה של פסח חשוקי חמד)

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

באחד הימים התקבל מכתב למרן הגרי"ז זצ"ל שבו למרבה האימה, הוא נדרש להתייצב במשרדי הנ.ק.וו.ד. הנודע לשימצה, שכידוע, רק לשמע שמו היתה אוחזת באנשים חלחלה, וכל מי שנצרך לכתובת כלשהי ברחוב בו עמד הבנין ששימש את הארגון, היה הולך סחור סחור, כדי שלא יאלץ להיתקל פנים מול פנים בבנין המאיים...

הניסים והסייעתא דשמיא של מסעותיו של מרן הגרי"ז סאלאווייציק זצוקללה"ה

פי שרית... ותוקל (לב כט)

עם כניסת הצבא הרוסי לילנא, כאשר קציני הצבא ופקידי השלטון הרבים שבאו בעקבותיהם נצרכו לדירות עבור בני משפחותיהם, עברו שליחי השלטון מבית לבית על מנת לבחון את ההיצע העומד לרשותם, וכל דירה שנראתה להם מתאימה סומנה על ידם, ולבעליה הודיעו כי בימים הקרובים יפקדו את ביתו קצינים ובני משפחותיהם, ובמידה והיא תמצא חן בעיני מי מהם, הרי שיהיה עליך לפנותה תוך ארבעים ושמונה שעות.

תמורת הדירות שיושביהן אולצו בעל כרחם לפנות לטובת קציני הממשל ופקידיו, היו הרוסים נותנים דירה אחרת באחת העיירות שבפרברי וילנא, באומרים כי: "לא כולם צריכים לגור בוילנא, רק האישים החשובים..."

כך נראה היה הצדק בעיני הסובייטים שרוממות השוויון בגרונם. והנה לא חלפו ימים מועטים עד שאנשי צבא הופיעו בפתח מעונם של מרן הגרי"ז וילדיו, והואיל והיתה מרווחת ונאה, רשמו אותה תיכף ככזו המיועדת לקציני הצבא. תמורתה, רשמו הללו דירה אחרת שאליה יוכלו בני הבית לעבור.

והנה אחר בדיקה התברר גם אז כיצד נראה ה'צדק' בעיני השלטון הרוסי - שכן ה'דירה' לא היתה כי אם חורבה נטושה בלב שדה מחוץ לעיר, נעדרת חלונות ודלתות. אלא שלא היה בפרט ה'שולי' הזה כדי לשנות את הפקודה שתוך יומיים עליהם לפנות את הדירה עם חפציהם. ובכן התחילו בני הבית לארוז לתוך ארגזים את מיטלטליהם, בלב כבד וחרד מפני הבאות. אמנם כאשר מרן הגרי"ז הבחין בכך היה מאד לא שבע רצון מזה, ואמר שאין להשיג על הוראתם לפנות את הדירה ולא בידם הדבר תלוי כי אם ברצון ה' בשמים, ועל כן אם נתחזק בתפילה ובאמונה בהש"ת, שוב לא יוכלו להרע לנו, והסמיך לכך את ביאורו הנודע עה"פ: "ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל". והדבר תמוה, שהלא טרם נפגש עם עשו, וכיצד אומר לו המלאך שכבר יכל לו לעשיו וניצחו.

אין זאת אלא, שהעיקר נקבע על פי המלחמה הרוחנית, ועל כן כאשר יכל לשרו של עשיו כבר נסתיים הדבר והמלחמה הגשמית

כבר מוכרעת ועומדת.

ואמנם כדבריו כן היה. חלפו עברו להם היומיים, ולאחריהם עוד מספר שבועות ועד צאתם את וילנא, באורח פלא לא ניטלה מהם הדירה, ורק עם צאתם לא"י כאשר כבר עמדו בחוץ עם כל החפצים בדרכם אל הרכבת, הגיעו אנשי הצבא והחרימוהו תיכף לצרכם. ויהי לאות ולמופת.

בקשת מפלט מעמק הבכא

לכל היה ברור כי וילנא לא תשאר לפליטה לאורך זמן. הצורך החיוני בבקשת מפלט התחזק שבעתיים עם בואם של הרוסים שוב, והשתלטותם על ליטא. טבעת החנק המתהדקת סביב צואר התושבים וגזירותיהם הכלכליות שצצו חדשות לבקרים, לא הותירו ספק באשר לטיב החיים הצפוי תחת שלטונם. אם נכונים היו הדברים באשר לאוכלוסיה בכלל, הרי שלגבי הרבנים ובני הישיבות שנואי נפשו של שלטון הרשע הסובייטי - על אחת כמה וכמה. עם הזמן החלו אף להתפתח ניצני מאבק כוחות בין הרוסים לגרמנים בני הברית בתקופה הראשונה למלחמה, והחשש שגורלם של יהודי ליטא והמוני הפליטים שמצאו בה מחסה זמני, ישווה לגורל היהודים

שבתחומי הכיבוש הגרמני. נראה קרוב ומאיים. ככל שהשמועות על ה"פתרון הסופי" שהועידו הצוררים הנאצים ליהודים כמו הקמת הגיטאות בערים השונות ברחבי פולין. הסתננו והגיעו לאזניהם, כך התעוררה ביתר שאת הדחיפות שבהימלטות מליטא.

נערכים לנסיעה

בחשש כבד הגישו בני ביתו של מרן זצ"ל את הבקשה לאישור נסיעה לארץ ישראל. היטב זכרו מה עלה בגורלם של כחצי מיליון יהודים תושבי מזרח פולין בראשית ימי המלחמה שהגישו בקשה לעבור את הגבול אל מערבה של פולין שבשליטת הגרמנים, והרוסים, ששלטו אז בכל חלקה המזרחי של פולין הגלו את כולם לסיביר הקפואה.

רבינו היה מספר, כי המתח שחשו בימים שלאחר בקשת אישור ההגירה היה כה גדול עד שבאותו לילות היה כל רשרוש קל שהגיע לאזניהם מעברו של שער החצר בה התגוררו, מחריד אותם משלוותם, מחשש שמא אלו קול צעדיהם של שוטרי המשטרה החשאית הבאים להניח עליהם את ידם ולהגלות אותם סיבירה ב"עון" בקשת אשרת יציאה מתחומי שלטון ה"צדק" הרוסי.

בעיה נוספת שעמדה בפניהם היתה, העובדה כי רק בני משפחה שמתחת לגיל שמונה עשרה היו כלולים בסרטיפיקט של ראש המשפחה, ואילו במקרה שלהם, הן רבי יוסף דב זצ"ל והן הבת הגדולה, הרבנית פיינשטיין, היו כבר מעל גיל זה. למעשה, רבי יושע בער, יכל להשתמש בנתיב הבריחה שזימנה ההשגחה העליונה לבני הישיבות בדמות הנסיעה ליפאן, ולשם כך היה עליו להנפיק אשרת יציאה, ובכך להבטיח לעצמו דרך הצלה, אלא שבשל בעיות הלכתיות שונות נמנע מלנקוט באפשרות זו, ועל כן אחז בדרך של "שב ואל תעשה" והמתין לישועת ה' שתבוא בדרך שיעלה לרצון לפניו. אולם הג"ר לייב מאלין זצ"ל מגדולי ומובחרי תלמידי ישיבת מיר שאחז בדעה כי על רבי יוסף דב לנצל את האפשרות הזו, ביקש ממנו יום אחד את דרכו באמתלה כלשהי, וכך, מבלי ידיעתו הלך להסדיר עבורו אשרת יציאה ליפאן... הצעד הזה, כפי שהתברר מאוחר יותר היה פתח ההצלה של רבי יוסף דב מגיא ההריגה ועל סמך זה ניתנה לו לימים אשרת יציאה מתחומי רוסיה.

באשר לבת, הרבנית פיינשטיין ע"ה. הוחלט "להפחית" מגילה האמיתית, ולרשום אותה במשרדי ההגירה כתאומה של אחיה הצעיר - רבינו, רבי דוד שלמרות שהיה אז כבן תשע עשרה הרי שבתעודות הרשמיות, כנראה היה רשום כצעיר יותר מגילו האמיתי.

במשרדי הנ.ק.וו.ד.

אך התרמית התגלתה...

באחד הימים התקבל מכתב עבור מרן הגרי"ז זצ"ל שבו, למרבה האימה, הוא נדרש להתייצב במשרדי הנ.ק.וו.ד. הנודע לשימצה, שכידוע, רק לשמע שמו היתה אוחות באנשים חלחלה, וכל מי שנצרך לכתובת כלשהי ברחוב בו עמד בנין המשרדים ששימש את הארגון, היה הולך סחור סחור, כדי שלא יאלץ להיתקל פנים מול

פנים בבנין המאיים...

ביום המיועד ביקש מרן זצ"ל מאברך אחד ממיודעיו להתלוות אליו, ובעודו עטור בטליתו ובתפיליו אחר תפילת שחרית, צעד אל בנין המשטרה החשאית.

אנשי המשטרה החשאית הצליחו להשיג תעודות לידה של ה"תאומים" כביכול, כי היא נולדה בוורשא, ואילו בתעודת והם גילו שבתעודת הלידה של הבת מצוין הלידה של ה"תאום" רבי דוד, רשום שהוא נולד בבריסק...

"הכיצד יתכן", שאלו אותו החוקרים, "ששני הילדים הם תאומים, כשהאחד נולד בבריסק והאחר בוורשא!?"

בתגובה השיב בקור רוח ובפשטות: "אכן, שניהם ילידי וורשא, אלא שבאותה עת נצרכנו להנפיק תעודת לידה רק עבור הבת, ואילו לבן הוצרכנו לתעודה זו רק מאוחר יותר כאשר התגוררנו כבר בבריסק, ומכיון שהתעודה הונפקה שם, נרשם כי נולד בבריסק."

למשמע התשובה שיצאה מפי מרן זצ"ל בקור רוח ובפשטות, ללא הבעת פנים מפוחדות של מי שנתפס בקלקלתו, התיישבו הדברים תיכף על ליבם של החוקרים בס"ד, והם פטרוהו לשלום לביתו.

רבינו ציין, כי היה זה בעצם נס כפול, שכן אם שתי התעודות היו ברשותם, הרי שהם יכלו בנקל להוכיח כי על כל אחת מהן נרשם תאריך לידה אחר! מה שסותר את הטענה כי הם תאומים. [ועוד. שבתעודת הלידה של הבת. הרי היה כתוב כי הונפקה בשנת לידתה - תרע"ח, או מעט מאוחר יותר, ואם האח הוא תאום לה הרי שגילם למעלה מעשרים]. אלא שכך רצתה ההשגחה העליונה בחמלת ה' עליהם, ועל כגון דא נאמר: "היפלא מה דבר".

בדרך לתחנת הרכבת

ביום כ' טבת תש"א נשלמו ההכנות לנסיעה הארוכה. הוצאות המסע הכוללות נסיעות ברכבת ולינה במלונות בכל תחנות הביניים שולמו למשרד הנסיעות. גם הכרטיסים לרכבת היוצאת למוסקבה נרכשו בו ביום. מרן הגרי"ז וחמשת ילדיו החלו עושים את דרכם לתחנת הרכבת בוילנא. יהודי יקר, תושב בריסק לשעבר. התנדב להעמיס בעגלתו את רוב המטלטלים ולהסיעם אל תחנת הרכבת.

בעוד בני המשפחה צועדים רגלית לעבר תחנת הרכבת, פגשו בהם עוברי אורח שסיפרו כי היהודי המוביל את מטלטליהם נעצר בידי שוטרים בחשד שהוא מבקש לסחור בחבילות בשוק השחור. כדי לנקותו מאשמה לא הייתה ברירה אלא לגשת לתחנת המשטרה ולהעיד כי החפצים הם צרורות המסע שלהם. אמנם היה בצעד זה סיכון, שכן מי יודע אם תוך מחצית השעה יסתיים הענין בכי טוב, ובכלל - להיכנס לתחנת משטרה תחת שלטון רוסי הריהו סיכון בפני עצמו. אולם מרן הגרי"ז זצ"ל הכריע כי על כל פנים היהודי הלא נתון בצרה, ובפרט שהדבר נגרם לו בשל הטובה שעשה עמו, ועל כן יש להשתדל בהצלתו למרוח הסיכון הכרוך בכך.

אלא שמחוגי השעון התקדמו במהירות לעבר שעת יציאתה של הרכבת, ולפיכך הוחלט שהבנים ימשיכו בדרכם, ואילו מרן הגרי"ז לבדו ייגש לתחנת המשטרה להעיד לטובת היהודי ומשם יצא מיד

הסמוך לו. יחד עם בניו ובנותיו. רק אז החלה הרכבת לנוע למחוז חפצה, כשבתוכה מרן הגרי"ז ובני ביתו...

מרן זצ"ל אמר אז, כי ממאורע זה ניתן ללמוד שכשעושים מה שצריך לעשות אין מפסידיים, ובהיות שהיתה מוטלת עליהם הצלתו של אותו יהודי. הרי שאף את חבילותיהם ומיטלטליהם לא הפסידו. באותה רכבת נסעו גם ראש ישיבת מיר הג"ר אליעזר יהודה פינקל זצ"ל וביתו. ובני תורה נוספים. מסלול נסיעתם היה: וילנא, מוסקבה, אודסה. משם היו אמורים לנסוע באניה לאיסטנבול בירת טורקיה, ולהפליג בדרך הים לנמל ביירות הסמוך לארץ הקודש.

בדרך לאודסה

הרכבת הגיעה למוסקבה ביום שני שלמחרת, ויומיים לאחר מכן היו אמורים לעלות על הרכבת הנוסעת אל העיר אודסה. משנודע למרן זצ"ל כי משך זמן הנסיעה ברכבת לאודסה הוא כשתי יממות ועתידה היא לצאת את מוסקבה בצהרי יום רביעי בשעה שתים עשרה, התברר לו כי בכל מקרה הם לא יספיקו להגיע ליעדם לפני יום שישי בצהריים - שעות ספורות קודם כניסת השבת באודסה שהיתה בסביבות השעה שלוש, והוא החל לחשוש מנסיעה זו - שבמידה ויחול בה עיכוב כלשהו עלולים הם למצוא את עצמם בספק חילול שבת.

חשש זה הביאו בתחילה להחליט לדחות את המשך הדרך לאודסה ליום הראשון שבשבוע שלאחר מכן, אולם משנודע כי השהייה הממושכת עלולה להתברר כמסוכנת עבורם, תחת שלטון האימים הרוסי, הכריע מרן הגרי"ז שיש בכך ספק פיקוח נפש. ושיש למהר ולנסוע ברכבת של יום רביעי.

והנה בכל הנסיעה, לא פסק הגרי"ז מאמירת תהילים ועריכת חישובים שונים, האם הם יצליחו להגיע לאודסה לפני כניסת השבת. בבוקרו של יום השישי - כ"ה טבת, עש"ק פרשת וארא, נראה היה שהדבר בלתי אפשרי, אך, הנה זה פלא, ככל שהתקרבה הרכבת אל היעד במהלך השעות האחרונות של הנסיעה, החלה הרכבת לגמוא מרחקים במהירות עצומה, הרבה מעבר לזו שבה החלה. האיחור הגדול הלך והצטמק, חמש שעות, ארבע, שלוש...

בשעה שתיים וחצי, כמחצית השעה לפני השקיעה, הגיע המסע לסיומו, והרכבת נכנסה לתחנה של אודסה. גלגל השמש נראה בבירור בשיפולי הרקיע, כשהוא נטה לערוב.

כל הנוסעים היהודים נוכחו בפלא הגדול. רבי אליעזר יוד'ל התבטא ברגש: "התהלים של ה'בריסקער רב' העמידו את השמש באודסה דום!" ובפנותו אל מרן זצ"ל קרא בהתפעלות: "הלא נס הוא, ומופת גלוי", אולם הוא השיב לעומתו ואמר: "אנו, את המוטל עלינו על פי הלכה עשינו, ומשום כך זכינו לסייעתא דשמיא. אילו היינו עושים דבר מה שלא כהלכה, לא היינו ראויים לסייעתא דשמיא הזו".

במוצאי אותה שבת הפליגו מרן זצ"ל, הגרא"י פינקל ובני לוייתם, אל התחנה הבאה שבמסעם. איסטנבול שבטורקיה.

[מתוך הספר 'אחרון לדור דעה' - בעריכת הרב שמעון יוסף מלר שליט"א]

עוז ותושיה בחריפות המחשבה

הבנים והבנות הקדימו להופיע בבית הנתיבות כמחצית השעה לפני מועד צאתה המתוכנן של הרכבת, כשהם ממתנינים במתח ובציפייה להצטרפות אביהם. הדקות הלכו ונקפו אך לאבא לא היה כל זכר. אם יפסידו את הרכבת - מי יודע אימתי יוכלו לצאת שוב, ואלו עוד מכשולים עלולים השלטונות להערים בדרכם, בעוד שהקרקע כבר בוערת תחת רגליהם והזמן דוחק למהר ולצאת את איזור הסכנה. גם הכסף הרב ששולם למשרד הנסיעות עבור הוצאות האש"ל בתחנות הביניים עלול היה לרדת כולו לטמיון.

בחשש כבד הביטו הכל על מחוגי השעון הנעים במרץ קדימה. על רציף התחנה נאספו רבים מנכבדי העיר, ובהם הג"ר חנוך העניך אייגעש בעל ה"מרחשת" ועוד מורי הוראה חשובים, שבאו להיפרד ממרן ז"ל, והתקבצו בתחנה לכבודו. בלב כולם גבר החשש שברגע האחרון יתברר כי כל היגיעה להשגת המסמכים והאישורים תרד לטמיון. עשר דקות בלבד נותרו עד השעה היעודה שלאחריהן עתידה הרכבת לעזוב את הרציף, והאנשים אובדי העצות, מתחילים להסתגל למחשבה שההפסד הוא בלתי נמנע.

בתחנות הרכבת ברוסיה היה סדרן, שתפקידו היה לנעול את דלתות הקרונות לאחר שכל הנוסעים עלו אליהם. רק לאחר שווידא שאין כל עיכוב ומגיעה היה מסמן לקטר באמצעות הנפת דגל מיוחד. לאות כי יכול הוא להתחיל בנסיעה, ואז היתה הרכבת יוצאת לדרך. והנה מגיעה השעה היעודה לנסיעה. הסדרן עובר מקרון לקרון, נועל את הדלתות בזו אחר זו וכבר נעמד על הרציף להניף את הדגל שבידו. אלא שבשלב זה אירע דבר שהדהים את כל הנוכחים במקום. מרת ליפשא בת הרב גילתה בו ברגע תושיה ואומץ לב בלתי מצויים. בצעד בוטח קרבה אל הסדרן, חטפה מידו את הדגל, ושברה אותו לשניים!...

היה זה צעד נועז שהוכיח מחד על חריפות המחשבה, ומאידך על מסירות יוצאת מגדר הרגיל למען אביה הגדול, וכל זאת מבלי להתחשב בעונש העלול להגיע לה בשל המעשה הנועז המשנה 'סדרי בראשית', ואף לא ב"מה יאמרו" הבריות, ואם הצעד "מתאים" או "נימוסי".

הסדרן ההמום - לא ידע את נפשו מרוב מבוכה. בכל שנותיו טרם נתקל במקרה כזה. במקום פרצה מהומה זוטא, אך בינתיים השיגה הנערה את מטרתה: דקות יקרות חלפו בעוד הסדרן מחפש מיהו זה ששבר לו את המקל, ולאחר מכן מוגיע את מוחו כיצד לסמן בדרך אחרת לנהג הרכבת שעליו לצאת לדרך. כמובן שבכל אותה העת נותרה הרכבת על עומדה, למרות שזמן היציאה הנקוב כבר חלף-עבר.

והנה ממרחק נראית עתה דמותו של מרן הגרי"ז, כשעל זרועותיו תלויות החבילות הרבות שהצליח לשחרר מתחנת המשטרה. הוא רץ במהירות נדירה שלא כפי כוחו בדרך כלל, עבר את המנהרה הקצרה שבבית הנתיבות, וחש תיכף לעלות על מדרגות הקרון

הוא קם מהמיטה אפוף חבלי שינה, פסע בזריזות, בשקט ובביטחון מוחלט לעבר הגנב להפתיע אותו, צעד, התקדם ופנה אל הדמות העוסקת עדיין עם סגירת התריס, הניח את שתי ידיו על כתפיו של הדמות, לא צעק אלא אמר לו בהחלטיות: "זה הרי לא הבית שלך...!"

מגנבים ושודדים ועד נישואי הילדים במשנתו של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

יְיָהִי עִמָּדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכֹתִי (לה א)

לילה חורפי ירד על השכונה, רמת אלחנן. שקט מוחלט. המפתח סב על צירו- נעלו את דלת הבית "משפחת פלמן". כיבו את האורות וחשיכה ירדה על הבית.

קרוב לשתיים אחרי חצות. הבן שליט"א החליט לשוב הביתה מהשיבה- לישון בבית. ו...הבית סגור על מנעול. "לא כדאי לעורר משנתם העמוקה" הררה לעצמו. מה עושים? רעיון פשוט של בחור בן 18. "התריסים, לא נעולים, אטפס על הסורג של השכנים ומשם למעקה של הבית, ואני בפנים. כך עשה: דילג, טיפס, פתח את התריס וקפץ פנימה לחשיכה.

אח"כ ניסה פה ושם לסגור היטב את התריס, ושריקת הסגירה נשמעה בבית. ר' בן ציון שמע את הקול, התעורר והיה בטוח שגנב בחר לו להיכנס לביתם באישון לילה... הוא קם מהמיטה אפוף חבלי שינה, פסע בזריזות, בשקט ובביטחון מוחלט לעבר הגנב להפתיע אותו. צעד. התקדם ופנה אל הדמות העוסקת עדיין עם סגירת התריס. הניח את שתי ידיו על כתפיה של הדמות, לא צעק אלא אמר לו בהחלטיות: "זה הרי לא הבית שלך...!"

"אבא זה אני..." ביקש הבן סליחה כמה פעמים "לא רציתי להעיר אתכם, לכן טיפסתי, כואב לי שאבא נבהל והתעורר מהשינה".

למדונו, כי הרב פלמן לא פחד. לא איבד את שלוותו מגנבים באישון לילה. לא חשש מהאלו הבאים במחתרת, שידם בכל ואלומותם קרובה לבוא. כי היד שלו תנוח עליהם.

ומכאן, נשאלת השאלה מדוע ר' בן ציון, איבד את שלוות הנפש, כאשר אירעה גניבה ב'?

גניבה ב'

בשנת תשס"ה, גנב נכנס לבית. איש לא התעורר משנתו. נגנבו שלושת אלפים ₪ מהבגד של ר' בן ציון, ונגנב התיק של זוגתו הרבנית. בימים שאחרי הגניבה, ר' בן ציון היה מוטרד מאוד. ומאוד הכוונה: מאוד! בני הבית ניסו להרגיע אותו: מדוע אתה דואג, האם אתה חושש או פוחד מגניבות נוספות, אם זו הבעיה, נזמין ונתקין סורגים והפחד יפוג. אך רבי בן ציון כדרכו, לא השיב (כי לא מחשבות" מחשבותיכם). שתק. בכאב.

היה מי מהילדים הנשואים, שתרם את חלקו להרגעת הפחד של

אבא, שילם מכיסו ו... התקינו סורגים בבית משפחת פלמן. אך ר' בן ציון עדיין היה מוטרד. כנראה שטעו בדיאגנוזה. הוא לא דואג מפחד גנבים נוספים. אחיו ז"ל- רבי ישראל פלמן, מצא את הרגע והתעניין: ר' בן ציון מה קורה, מדוע אתה עדיין מודאג. ואם אתה חושש מגנבים אפשר לעשות מערכת אזעקה.

רבי בן ציון ביטל את דבריו בהינף יד, ולא התייחס. חלפו יומיים נוספים, ולא רחוק מבניין מגוריהם נמצא התיק של הרבנית עם החליפה שממנה נגנבו שלושת אלפי השקלים. בעקבות כך לאחר תקופה קצרה, הצליחו לעלות על פסיעותיו של הגנב ומצאו אותו. היה זה בחור ירוד מתושבי השכונה שהוא נכנס וגנב, והכסף הוחזר על ידו במלואו כל שלושת אלפי השקלים.

והנה, הרוגע והשמחה שבו אליו, ביתר שאת.

שוב שאל אותו אחיו ר' ישראל: אינני מבין אותך, אחי היקר, מה קרה, וכי שלושת אלפים ₪ גורמים לך עצב כל כך, ואח"כ כאשר הם חוזרים, כזו שמחה?! מה הם שלושת אלפים ₪, וכי שווה לאבד את השמחה שאתה תמיד שרוי בה?! אתמהה.

ר' בן ציון פתח את פיו כאילו מרצה שיעור תורני, בשפתיים דולקות, ובבהירות: יש לך טעות. לא דאגתי משלושת אלפי השקלים, העניין היה אחר לחלוטין. פשוט. לא ידעתי מדוע נענשתי משמים בגניבה. ערכתי חשבון הנפש, ומה שהעליתי במחשבותיי, שאולי אירעה הגניבה, מחמת שלפני זמן התעכבתי מלתת שלושת אלפים שקלים

ולא מתקבלת בשלמות על הדעת. הבן והרבנית שמעו ושתקו. הבן הרכין את ראשו בהערצה (והמתין לניסים שיגיעו משמים למען אביו- שהשיל מעצמו גם את ההשתדלות הקטנה הזו).

"ביטחון ללא השתדלות".

תקופה לאחר אותו שוד מכאיב, נפגשו ר' בן ציון וידידו הגדול רבי נחום מינקוביץ. ר' בן ציון סיפר לו את מה שארע איתו, ואף סיים לומר לו את סופו של הענין, כי הגיע לידי החלטה, שה' לא מעוניין במצוות ההשתדלות שלו.

שאל הידיד, זו אכן סברא, אבל, עדיין זה לא מוחלט שמחמת כך בלבד תבוא גם ההחלטה שמהיום ואילך עליך להימנע לחלוטין מהשתדלות. אולי תחשוב בכיוון אחר נוסף. הרי בכל זאת ישנה חובת השתדלות. הפתיע ר' בן ציון בתשובה.

ידידי היקר, המקור לכך בירושלמי במסכת תרומות פרק ח הלכה ג: "רבי ינאי הוה מיידחל מינייה סגין (מהנחש) והוה יהב ערסיה וכו'", ר' ינאי פחד מנחשים שהסתובבו באזור ביתו, וכאשר הלך לישון נתן את ארבעת רגלי המיטה בתוך ארבע קערות של מים, כדי להינצל מהנחשים, כי בכך הם לא יצליחו לעלות על המיטה, כיוון שנחש לא יכול לעבור במים. והנה, לילה אחד כאשר שכב לישון במיטה נפגש בנחש לידו למעלה במיטה. באופן חריג הקערות לא הועילו והנחש טיפס למעלה. אמר ר' ינאי- אם כן תסירו את הספלים של המים, ואבטח בה' ללא קערות המים. אסמוך על הקב"ה ללא השתדלות, ואקיים בעצמי את דברי הפסוק בתהילים: "שומר פתאים ה'".

מה היה כאן- מעיקרא מאי קסבר ר' ינאי ולבסוף מאי קסבר- וכי כאשר ר' ינאי העמיד את הספלים של המים הוא לא בטח בהשי"ת, לא יתכן. אלא מה הפשט.

הקב"ה מנהל את העולם, ואנחנו בידו, ובעקרון הרי אפשר לסמוך עליו גם ללא השתדלות, ומהיכן נובעת חובת ה'השתדלות'? מהפסוק "וברכך בכל אשר תעשה", כי רצונו של מקום להנהיג את העולם בעטיפה של טבע, שהנס לא יהיה ניכר בעליל כדי שה'בחירה' של האדם לא תבטל. על ידי ההשתדלות- הנס מתלבש בלבוש טבעי. אבל כל זה שייך רק כאשר ע"י ההשתדלות אפשר להגיע לאותה מטרה- להלביש את מעשה השי"ת בלבוש טבעי, אבל, גם אם לאחר מעשה ההשתדלות אין את האפשרות לומר שהפרנסה או ההצלה הגיעה מחמת ההשתדלות, ואדרבה מחמת ההשתדלות נגרם הפסד ממוני גדול עוד יותר, אפשר לבטל את ההשתדלות ולהסיר את הקערות, אין בהם צורך. כך גם בסיפור שלי שעל ידי ההשתדלות קרה ההיפך, אני חייב חמשת אלפי דולר נוספים, הרי זה אות משמים שעלי להפסיק את ההשתדלות, רק לבטוח בהשי"ת. וכך באמת עשה והתנהג. את העונש שנגזר על אדם הראשון "בזיעת אפיך תאכל לחם" קיבל על עצמו בזיעת היגיעה בתורה בתפילה ובמצוות. בזיעה זו וכיוצא בה, השלים את העניין בעמל יום יומי בלימוד תורה וקיום התורה.

(מתוך הספר 'ללא שם')

שהייתי חייב למעשרות כספים, ונתתים באיחור רב, אבל אמרתי לעצמי, כיוון שבסופו של דבר כבר נתתים, רק שאיחרתי, לא מסתבר שבגללם אענש בגניבה ממש והפסד של שלושת אלפים שקלים, לכן הייתי נבוך, ולא ידעתי מה ה' אלוךך שואל מעמך. והמחשבות הללו גרמו לי לדאגה.

אבל כעת, כאשר הכסף הוחזר, שמחתי מאוד, כי הפלא ופלא, החשבון שלי צודק ונכון, מחמת שהתעכבתי במסירת שלושת אלפים שקלים למעשרות, לכן מידה כנגד מידה- הקב"ה לקח והשהה ממני שלושת אלפים שקלים לתקופת זמן, והם הוחזרו (ממש כפי שאני רק התמהמהתי, ואח"כ החזרתי ונתתי בסוף את המעשרות). וכעת, שאני כבר מודע לעניין, וברור לי מה הפקת הלקחים לעתיד, בפתרון הסוגיא, וכי לא אשמח!?

ניגש אליו רעול פנים הדף אותו וחטף בכוח מכיסו את המעטפה עם הכסף כולו

היו אלו ימים טרופים במקצת. סמוך לנישואי אחד מהילדים של ר' בן ציון. הקושי בהשגת כספים הכביד במיוחד.

ר' בן ציון יצא מהכולל לכיוון הבית, הלך לרחוב בית שמאי ונכנס לאחד הגמ"חים הגדולים. כתב שטר וחתם כדת וכדין, ולווה חמשת אלפי דולרים. ויצא מהבית.

והי אך יצא ולא הרחיק. ניגש אליו רעול פנים הדף אותו וחטף בכוח מכיסו את המעטפה עם הכסף כולו. ונמלט מהמקום. ר' בן ציון היה המום אך לא הרים קול צעקה. הוא נעמד על עמדו כדקה שלימה. והרהר. חשב מה שחשב. ואז, המשיך לביתו בשכונת רמת אלחנן. כאשר נכנס לבית, סיפר את מה שאירע איתו. מה תעשה עכשיו? שאלה הרבנית.

היא ציפתה למהלכים מתוחכמים מול הגנב. אך התגובה הייתה אחרת. לחלוטין. החלטתי כי יותר אני לא עוסק ב'השתדלות', כלום. ביטחון ללא השתדלות.

רעם ביום בהיר. מה קרה? כיוון ששדדו את הכסף שלויתי מהגמ"ח אני עוזב את ה'השתדלות'.

ולמדתי, כי מעתה עלי להימנע אפילו מהשתדלות פורתא

מה הקשר בין הדברים? העלו הבן והרבנית במחשבתם, והביטו עליו בתמיהה. הוא ראה שהם מעוניינים בהסבר. והוא העניק להם: המאורע התרחש כאן בסמוך ל'השתדלות' היינו מיד אחרי ההלוואה, שדדו ממני את הפעולה של ההשתדלות שעשיתי עד שלא הועלת כלום בהשתדלות. נרמז לי בכך כי המעשה שלי לא כל כך הגון, ההשתדלות לא הייתה רצויה נדחתה ונשדדה. ולמדתי, כי מעתה עלי להימנע אפילו מהשתדלות פורתא. רק לבטוח בהשי"ת. גם אחרי הדיבורים הנ"ל, ההחלטה הייתה לכאורה קיצונית ונחרצת,

"יצאנו אני ורעייתי אל בית המשפט והבנו שלפי דרכי הטבע אין לנו שום סיכוי, קבלנו על עצמנו לא להקשיב למהלך המשפט, אלא לשבת ולומר תהילים מתחילתו עד סופו, וכך עשינו, בשלב מסוים ראה עו"ד שלנו שהמצב קשה, והציע שכדאי לעשות עסקת טיעון ופשרה..."

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה',
על כוחה של תפילה ועל החיוב הגדול להרבות בתפילה במיוחד בימים אלו

הצילמי נא... (לב יב)

כששב יעקב אבינו לארץ מגורי אביו, הוא הכין את עצמו בשלושה דרכים לקראת המפגש עם עשיו אחיו - דורון תפילה ומלחמה. וכבר שואלים חז"ל הקדושים מדוע חשש יעקב מפני אחיו הרשע, הלא הקב"ה הבטיח לו: "וְהָשְׁבִיתִיךָ אֶל הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לְךָ". אלא, אומרים חז"ל, החשש של יעקב אבינו ע"ה היה 'שמא יגרום החטא'...

וכאן הבן שואל: ואם באמת חטא והפסיד כביכול את הבטחת ה', מה תעזור לו תפילה? ובכלל אם יש כאן בעיה של חטא, שיעשה תשובה וימחק את החטא. מה המקום של התפילה כאן?

התמיהות מחייבות אותנו להבין, שברור שיעקב כדרכם של צדיקים היה כל ימיו בתשובה, וגם אמנם החשש הוא רחוק מאוד שבאמת חטא, הרי הוא עצמו מעיד לעשיו "עם לבן גרתי" וחז"ל דרשו ותרי"ג מצוות שמרתי, המדובר הוא אולי על נדנדוד קטן שלפי דרגתו העליונה של יעקב אבינו עלול אולי להיחשב בחיסרון כי הקב"ה מדקדק עם צדיקיו כחוט השערה, ואחרי הכל חוזרת ומתייצבת השאלה מדוע הוזקק לעמוד בתפילה כה עמוקה.

התשובה היא, שכבר יסדו הראשונים, שאכן הקב"ה הבטיח לשמור על יעקב אבינו ולהיטיב עמו, אבל כל הדברים הטובים האלו גנוזים עבורו בשמי מרום. כדי להוריד אותם למטה, יש את 'הצינורות' המקובלים, יש רק מסלול אחד שדרכו מורידים שפע טובה וברכה מהמשים אלינו, בני האדם - תפילה!!!

בינה זאת, אומר מרן הגראמ"מ שך זצ"ל, אנו לומדים כיצד אליהו הנביא נאבק נגד נביאי הבעל שבראשם עומדים אחאב ואיזבל.

וכאן היה מעורר מרן הרב שך זועק: למה? למה אליהו צריך תפילה

נעצור כאן ונשאל האם אין זה ברור שאמור לרדת אש משמים דווקא למזבח של ה'? אליהו הנביא עמד במלחמה מול אחאב שהיה מושל בכיפה, הוא עצר את הגשם שלוש שנים דבר שהעמיד את

אחאב במצב נורא מול עמו, כל זה הזקיק את אליהו להתחבא שלוש שנים, לחיות בגלות ולהתככלל ע"י העורבים, האם כל מה שעשה כאן אליהו אינו ע"פ ה' ולכבוד ה'? האם לא היה די במסירות נפש של אליהו לחיות שלוש שנים תחת איום רדיפה של מלך השולט בכל העולם? יש את כל הסיבות שהקב"ה יוריד אש מן השמים דווקא למזבח זה.

אבל אליהו היה צריך לעמוד בתפילה ותחינה להקב"ה, ולא זו בלבד אלא שחז"ל אף אומרים שלעולם יזהר אדם בתפילת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפילת המנחה.

וכאן היה מעורר מרן הרב שך זועק: למה? למה אליהו צריך תפילה, למה לא די עצם המטרה שהוא מבקש לגלות שה' הוא האלוקים, למה לא די שהוא מסר נפשו שלש שנים למען מטרה זו? מדוע צריך תפילה והגמ' מעידה שרק בכוח התפילה נענה?

התשובה היא, יכול להיות אלף ואחת סיבות למה שהקב"ה יעניק לנו חסד אבל ללא תפילה זה לא ירד! הכח היחיד שמוריד בפועל את כל השפע, החסד והרחמים האין סופיים שהקב"ה מייעד עבורנו זה התפילה.

בימים אלו בהם אנו בעיצומה של מערכה מול בני ישמעאל, גם כיבוש עזה וחיסול החמאס לא באמת מסיים את הסיפור, גלות ישמעאל היא גלות עמוקה שמובילה אותנו עד לביאת משיח כמבואר בפרקי דרבי אליעזר ובזוה"ק, הגלות הזאת באה לאלץ אותנו להתפלל! "ולמה נקרא שמו ישמעאל, שעתיד לשמוע הקב"ה באנקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, לפיכך נקרא שמו ישמעאל, שנאמר (תהלים נה, כ): 'שמע א-ל ויענם'" (פרקי דרבי אליעזר פרק לא).

בני ישמעאל נלחמים מלחמת ג'אהד - אמונה, יש להם כוח תפילה, ואנחנו יכולים להכניע אותם רק עם תפילה אמיתית, עמוקה, תפילה מתוך אמונה כנה וחזקה, תפילה מתוך הישענות מוחלטת על בורא העולם, תפילה שמחברת אותנו להקב"ה.

אני רוצה להביא כאן מעשה שסיפר הג"ר יחיאל נוביק שליט"א

אני רוצה להביא כאן מעשה שסיפר הג"ר יחיאל נוביק שליט"א, להמחיש לנו את גודל מעלת התפילה שהיא מהדברים שצריכים חיזוק בכל יום, וכך הוא מספר:

פגשתי באמריקה יהודי שסיפר על עצמו, עסקיו נכנסו לקשיים וכדי לשקמם לקח הלוואות מהבנק בתקוה שהעסקים יניבו פירות ויוכל לפרוע את חובותיו, אך העסק הלך והסתבך, והוא נגרר מהלוואה אחת לשנייה, כשבסופו של דבר נשאר ללא עסקים ועם חוב גדול לבנק, הנכס היחיד נשאר לו זה ביתו הפרטי, והבנק פתח נגדו הליכים משפטיים במטרה לנשלו מביתו ולגבות את חובו. הוא לקח עורך דין הנחשב לעו"ד טוב, אבל מול סוללת עורכי הדין שהבנק הרשה לעצמו לקחת לא היה לו שום סיכוי.

יצאנו אני ורעייתי אל בית המשפט והבנו שלפי דרכי הטבע אין לנו שום סיכוי, קבלנו על עצמנו לא להקשיב למהלך המשפט, אלא לשבת ולומר תהילים מתחילתו עד סופו, וכך עשינו, הדיון התנהל כשבשלב מסוים ראה עו"ד שלנו עד כמה המצב קשה, הוא ניגש אלינו והציע שכדאי לעשות עסקת טיעון ופשרה... לנסות להציל עד כמה שאפשר. מכיון שממילא לקחנו בחשבון מראש שהסיכוי שנצח את הבנק הוא פחות מאפסי, והיתה החלטה חזקה בקרבנו שרק הקב"ה יכול לשנות משהו, לא ראינו צורך להשקיע מחשבה והחלטה מה לעשות, פשוט לא הגבנו לעו"ד והמשכנו לומר תהילים. עורך הדין עזב אותנו באכזבה, הוא הבין שאנו מתנגדים לעסקת טיעון, הוא המשיך להילחם, כך התנהל הדיון למעלה מחמש שעות עד שהשופט התעייף והחליט להמשיך את הדיון למחרת...

למחרת הגענו למשפט עם אותה קבלה, לנו אין עסק עם המשפט בעצמו אנחנו מדברים רק עם הקב"ה, התיישבנו על מקומנו והתחלנו את ספר התהילים מתחילתו מילה במילה, המשפט התנהל ואנו לא שמים כלל לב מה קורה במהלכו, אחרי ארבע שעות הודיע השופט על הפסקה של חצי שעה, ומשיצא הקריא את פסק הדין, ובו זיכה אותנו מכל וכל!!!

לא האמנו למשמע אוזננו, יצאנו מחדר המשפט וערוך הדין הגוי פנה אלינו בדמעות ואמר: "אני גאה בעקשנות שלכם שלא הסכמתם לעסקת טיעון!" ואנחנו ידענו היטב שלא היתה שום עקשנות פשוט אמרנו תהילים, אבל בקשנו להבין מה בכל זאת קרה שם? והעו"ד סיפר:

אתמול, בירידה לחניון, הרכב שלי חנה צמוד לרכבו של התובע, כשבאתי להיכנס לרכב נתקלתי בו, והוא ממש התקיף אותי מדוע אני עו"ד כושל כל כך, מדוע לא הסכמתי לעסקת טיעון, אתה תאבד את שמך הטוב, תראה איך המשפט כולו הולך לדעתך, איפה השירות שלך ללקוחות?! אני מצדי הבנתי היטב את דבריו ולא היה לי את העוז לומר לו שאתם לא הסכמתם, אבל זה כאב לי מאוד, ראיתי את ההפסד הצורב מול העיניים והבנתי שאני הולך לאבד את שמי הטוב.

בלילה החלטתי שעל אף שכבר עברתי על כתב התביעה פעמים רבות אני עובר שוב על 150 העמודים של התביעה, ולפתע אני מגלה בשלב מסוים של הדרדור הכספי שלך, שהבנק לא נהג ביושר בכך שכאשר זיהו שאתה בדרך ליפול לא רק שלא עצרו אלא הזרימו לך כספים והקלו יותר ויותר על קבלת הלוואות כך שנראה בעליל שהם היו שותפים בכירים בגרימת הנפילה...

היום בבוקר כשהגעתי לבית משפט, נתתי לתובע להמשיך את המהלך שלו מאתמול, במשך שלש שעות הכל הלך לדעתנו, ואז... אז שלפתי את הסעיפים האלו והוכחתי את הדברים, התובע לא היה מונח בהם כלל, מעולם הם לא עלו לדיון, השופט התרשם שכך הם פני הדברים ומכאן הגעתם לזיכוי המוחלט.

תמיד שמעתי - מסיים העו"ד - על העקשנות היהודית, אף פעם לא הבנתי מה החכמה הטמונה בעקשנות זו, עכשיו אני מבין!... ואני לעומתו - מפטיר היהודי - אינני יכול להסביר לגוי, אבל לא עקשנות יש כאן, תלותיות מוחלטת בבורא יש כאן, והיא ורק היא שפתחה את עיני העורך הדין ואת פיו.

כן, העו"ד קרא לזה עקשנות יהודית, העקשנות היא להתחבר למקור, תפילה מכוחה של אמונה מניבה את התוצאה הברוכה.

המערכה האחרונה שהעביר אותנו הבורא, בשמחת תורה תשפ"ד, באה ללמד אותנו הרבה דברים אבל לפני הכל אנחנו היא באה לנפץ את ה"כוחי ועוצם ידי"! להפסיק לסמוך על עצמינו, על העסקנים, על החיילים ועל הרופאים, אנו עומדים בפתח הגילוי של מלכות ה' בעולם ובזמן הזה כבר אמרו לנו חז"ל שהקב"ה יוביל את העולם למצב ש"אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים", ורק כשנשכיל להישען על המשענת הנכונה ולא על משענת הקנה הרצוף, נזכה להגנה מלאה ולשפע הרב שהקב"ה מייעד עבורנו.

הכניסו את החיילים למדבר סיני באמצעות משאיות של 'תנובה'

בשנת תשי"ז התקיים 'מבצע קדש', בו נכבש חצי האי סיני מידי

אמר לו ה'בית הלוי', וכי חושב אתה שקבלת את הנדוניה הגדולה בגלל מעלותיך שלך??? לא ולא, קיבלת זאת כי אתה בן שלי!
אבל הבן היה בכל זאת בנו של הבית הלוי, והוא ענה בטענה ניצחת. אם היו נותנים נדוניה לפי ערכו של אבא, בוודאי היו נותנים הרבה הרבה יותר, ומאחר ונתנו לא לפי ערכו של האבא, מסתבר שהנדוניה כן ניתנה לי בזכות עצמי ולא בזכות אבי!

השיב לו אביו בהריפות: אתה קיבלת את הנדוניה בזכותי, ואתה צודק שהיא אכן היתה צריכה להיות גדולה הרבה יותר, אבל הבעיה היא שאתה הוא החתן, וזה מה שהשפיע לרעה על גודל הנדוניה...
אמר ה'בריסקר רב', מכוח תפילתם של אותם צדיקים, היינו אמורים לקבל את המדינה על מגש של כסף, בשלטון מוחלט, בלי שום הפרעות ובלי מחיר דמים כלשהו. אבל מה נעשה שאינשי דלא מעלי היו ה'מחותנים', אנשים שלא פועלים מתוך יראת שמים ואמונה טהורה הם אלו שהשתלטו וביקשו לקבל את הנהגת המדינה לידיהם... אנשים אלו רק הרסו והפריעו לנדוניה, וצמצמו את גודל המתנה!

ואם יאמר האומר אכן, צדיקים נשגבים כמו אלו שהזכיר הרב מבריסק יכולים לחולל גדולות ונצורות בכח תפילתם, אבל אנחנו, אנשים קטנים, מה כבר שווה התפילה שלנו?
זאת כמובן טעות חמורה. הקב"ה שומע תפילת כל פה, מאזין לקול שוועתו של כל יהודי ויהודי, גם אם הוא לא תלמיד חכם, גם אם הוא לא צדיק קדוש ונשגב.

והעול הזה, משא התפילות על עם ישראל מוטל גם על כתפי הנשים והנערות.

וכך סיפר הגה"צ רבי משה שפירא זצ"ל: בעת מלחמת העולם הראשונה ביקש רבינו החפץ חיים שיפנו את בתי המדרש בשעות מסוימות כדי לתת לנשים להיכנס פנימה ולהתפלל.
לאחר שנכנסו הנשים לבית הכנסת, באו ואמרו למרנא החפץ חיים שהנשים פותחות את ארון הקודש ומתפללות. זה הרי לא מקובל, ואולי גם לא ראוי... אבל מרנא החפץ חיים לא הגיב לטענות הללו, ובכך גילה שנוח לו שיעשו כן. "העולם", כך אמר החפץ חיים זיע"א "זקוק לתפילות הזכות של האידישע מאמא".

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ,
ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

המצרים. בתו של הרמטכ"ל משה דיין כתבה יומן מלחמה והיא מתארת באיזה חוסר אחריות התנהגו אז ראשי הצבא...
בתוך הדברים היא מספרת שהכניסו את החיילים למדבר סיני באמצעות משאיות של 'תנובה', איתם נסעו החיילים על גבי דיננות של חול.

כל ילד יודע שמשאית שנוסעת בחול מתחפרת ואינה יכולה להמשיך לנסוע, צריך להרכיב שרשראות על הגלגלים כדי שהיא תוכל להתקדם בתוך החול הטובעני, אבל הצבא עבד בשיטת ה'סמוך' המפורסמת. זאת רק אחת הדוגמאות למחדלים הרבים שהתנהלו שם.

העובדה היתה שהצבא ניצח וכבש את חצי האי סיני. נגד כל הסיכויים. ומי הביא את הניצחון הזה?

רבי אריה שכטר זצ"ל מספר שבאותן ימים כבר היה הרבי הק' רבי אהרן מבעלז זי"ע חלש מאוד והיה צריך לשאת אותו על כיסא מחדרו לבית המדרש, ובאותם ימים לפתע קם על רגליו מהכסא ועמד במשך עשרים וארבע שעות והתפלל, בתום זמן זה התיישב ואז החלו להגיע שמועות שהקרב הוכרע לטובת עם ישראל.

ראשי הצבא הלכו והתרברבו, אבל היומנים מוכיחים שאם היה כאן מגע יד אדם הוא רק קלקל, אם היתה הצלה זה התורה והתפילות של כלל ישראל ובראשם צדיק הדור.

מפורסם כי בתום מלחמת תש"ח - מלחמת העצמאות, היו רבים באופוריה, ותחושת הכוחי ועוצם ידי היתה גבוהה מאוד. רבי שלום שבדרון היה חוזר ומספר את שהגיב מרן הגרי"ז מבריסק זי"ע כששמע את הדברים: המלחמות לא מתנהלות כאן, אמר הרב מבריסק, הן מתנהלות למעלה. אין אף נשק או מפקד שיש לו השפעה למעלה, שם למעלה רק יושבי היכלי התורה והזועקים בתפילה פועלים!!! והוא אמר אם הצליחו במערכה הקשה הזאת זה מכוחם של שני צדיקים בירושלים ומנה את רבי זאב צ'צ'יק ורבי שלמה בלון. הם, אמר הרב, נצחו את המלחמה!

לשאלת הנוכחים אם כך שאת המלחמה ניהלו לומדי התורה בכח תפילתם, מדוע נפלו כל כך הרבה אנשים במלחמה הזאת?
ענה הרב זצ"ל: כשארס סבי ה'בית הלוי' את אחד מבניו והוא קיבל נדוניה גדולה, שם לב שזחה דעתו של בנו.

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו ל'עמוד היומי', שיעורים מרתקים ממגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, בקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

בטיסתי לחו"ל פגשתי יהודי, שמתגורר בירושלים בדירת מרתף, תאמרו, אדם מסכן, בודד ואומלל ובכן, מסתבר שהוא שעלה לארץ מארה"ב, שם היה לו בית גדול, יש לו עשרה ילדים, תשעה מהם מתגוררים בארה"ב ויש לו שם ארבעים נכדים, התפלאתי ושאלתי, אם כן, מדוע אתה מתגורר במרתף עלוב בירושלים

רבה של כרמיאל הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א על המלאכים ושרו של עשו

וישלח יעקב מלאכים לפניו (לב ד)

השל"ה הקדוש מביא הסבר מעניין אודות שליחת המלאכים. בפשטות שלח אותם יעקב אל עשיו. ישנן דעות שהיו אלו שליחים, בשר ודם, ויש הסוברים שהיו אלו מלאכי עליון. ומי היו אותם מלאכים? יש אומרים שהיו אלו מלאכים שנבראו ממצות המילה של יעקב. "וישלח יעקב מלאכים לפניו" ראשי תיבות של המילה 'וימל'. כאשר אדם מקיים מצוה, נוצרים מלאכים שיקדמו לפניו בעולם העליון. המצוה היחידה בה היה יעקב מחויב היתה המילה, על ידה נוצרו מלאכים, ואותם שלח לפניו.

כאמור, בפשטות, שלח אותם יעקב אל עשיו לתהות על קנקנו, לבדוק מה תוכניותיו כלפיו, וכיצד לקדם את פני הרעה. אך השל"ה מפרש, ששלח אותם לפניו אל שרו של עשיו. ומדקדק מלשון הפסוק "כה תאמרו לאדוני לעשיו", היינו, לאדוניו של עשיו, שרו של מעלה. והשאלה נשאלת, אם כן, מדוע ולא יזה צורך שלחם.

סבי הרב ישראל חסידה זצ"ל כותב בספרו

סבי הרב ישראל חסידה זצ"ל כותב בספרו 'כרמי ישראל', בפסוקים ובמדרשים רואים אנו שיעקב חרד עד מאוד מהמפגש עם עשו. וכולם תמהים ושואלים, על מה ולמה, הלא היו ליעקב הבטחות מפורשות מהקב"ה שישמרהו, מה צריך יותר מזה. כשיצא לחרן הבטיחו הקב"ה והנה אנוכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דיברתי לך" [בראשית כח טו]. כאשר היה אצל לבן אומר לו הקב"ה, "שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך" [בראשית לג ג]. "ואהיה עמך!" מי שהקב"ה מצוי עמו ובמחיצתו, כלום פחד ויראה יש לו?

ידועים דברי חז"ל, שיעקב חשש שמא יגרום החטא. וכפי שכותב רש"י על הפסוק "קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדיך" [בראשית לב א], "נתמעטו זכויותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמי, לכך אני ירא, שמא משהבטחתי נתלכלכתי בחטא, ויגרום לי להימסר ביד עשו". אך יותר מזה, כתוב במדרש ובמפרשים שיעקב חשש מזכויותיו של עשו. הלא בכל אותן שנים שהיה יעקב בבית לבן, זכה עשו לקיים מצות כיבוד אב ואם, וגם

מצות יישוב ארץ ישראל. לעומת יעקב שלא יכול היה לקיים שתי מצוות חשובות אלו.

ואל תהי מצות יישוב ארץ ישראל קלה בעינינו.

לא מתפעלים מכך ולא זוכרים להודות לקב"ה

הרמב"ן מונה מצוה זו כאחת מתרי"ג מצוות. איזו זכות נפלאה יש לנו, להתגורר בארץ ישראל, לקיים מצוות התלויות בה, להחכים מאוירה, להתבשם מקדושתה. מרגלא בפומיה דמרן הגרא"ל שטיינמן [שליט"א] זצ"ל, שהבעיה היא שאנחנו כבר רגילים לכך, דשים בה, איננו מעריכים די את הזכות שיש לנו לשבת בארץ הקודש. לא מתפעלים מכך ולא זוכרים להודות לקב"ה על החסד העצום שעשה עימנו.

בטיסתי האחרונה לחו"ל היתה לי חוויה מרתקת. פגשתי יהודי מאוד מעניין, שמתגורר בירושלים באיזושהי דירת מרתף. תאמרו, אדם מסכן, בודד ואומלל. ובכן, מסתבר שהוא אלמן שעלה לארץ מארצות הברית, שם היה לו בית גדול. יש לו עשרה ילדים, כולם נשואים. תשעה מהם מתגוררים בארצות הברית ואחד בארץ. יש לו ארבעים נכדים בארצות הברית!

המשך בעמוד 27

"מה ראית שם למעלה?" - זאת השאלה, ולא, הם לא שואלים אותי את זה בגלל שהם חושבים שיש לי רוח הקודש עדיין לא... הם שואלים אותי את השאלה הזאת בגלל שבמשך זמן מה הייתי מחוץ לארץ החיים, בלי דופק ובלי נשימה

מגיד השיעור הרה"ג ר' עמרם בינעט שליט"א

מסביר מדוע זכה לחזור לחיים, ומה המוסר השכל שלמד מכך

הרב עמרם בינעט

בשבועות האחרונים, אנשים רבים שואלים אותי שאלה שחוזרת על עצמה שוב ושוב. היא נאמרת בנימה מבודחת, השואלים בדרך כלל גם משמיעים צחקוק קצר אחריה, כדי שלא יחשבו שהם ממש רציניים, אבל אחרי הצחקוק הזה הם משתתקים, ומנסים לראות, אולי בכל זאת אוכל להשיב להם תשובה שתענה על שאלתם... "מה ראית שם למעלה?" - זאת השאלה, ולא, הם לא שואלים אותי את זה בגלל שהם חושבים שיש לי רוח הקודש או שזכיתי למדרגת נבואה. עדיין לא... הם שואלים אותי את השאלה הזאת בגלל שבמשך זמן מה הייתי מחוץ לארץ החיים, בלי דופק ובלי נשימה, כפי שסיפרתי כאן באופן חלקי באריכות בשבוע שעבר.

ואז מגיעה השאלה הבאה... "במאי זכית"

לצערי אני נאלץ לאכזב את כולם, ולהשיב להם שאין לי מידע חדש בעניין. לא ראיתי כלום, לא שמעתי כלום! פשוט נשכחתי לישון במיטה, ואחרי כמה ימים התעוררתי בבית חולים מבלבל מעורפל, וסובל מכאבים כתוצאה מהצלעות שנשברו לי במהלך ההחייאה. בבית החולים שמעתי את הצפצופים של המוניטור, אחרי שהתעוררתי, ואת הטלפון שלא הפסיק לצלצל כי אנשים רצו לשמוע אם באמת התעוררתי ואם אני ממצמץ בעיניים שאומרים את שמי... חוץ מזה, לא שמעתי כלום ולא ראיתי כלום.

ואז מגיעה השאלה הבאה... "במאי זכית". איך זכית שקרה לך כזה נס גדול. 93 אחוז מהאנשים שנמצאים במצב שבו הייתי, בלי דופק ובלי נשימה, ממשיכים להישאר באותו המצב... מבין שבעת האחוזים שכן חוזרים לחיים, הרוב המוחלט נשארים עם נזקים ארוכי טווח, ורק שני אחוז מתאוששים ושבים למצבם הקודם, בלי שום פגיעה מוחית או תפקודית. אז איך באמת זכיתי להיות מאותם שני אחוזים.

הרי אנחנו יודעים שסטטיסטיקה היא מדע של 'הסתר פנים'. במקום לומר 'ברוך שעשה לי נס', מתחילים להתעסק עם אחוזים. כמה היה הסיכוי קטן, וכמה היה הסיכון גדול. אבל האמת היא שאנחנו מאמינים באמונה שלמה, שזה שחזרתי לחיים מגיע מהסיבה הפשוטה - הבורא יתברך לא רצה אותי אצלו, לפחות לא בשלב זה...

הוא רצה אותי כאן, בארץ החיים. למה באמת? הקב"ה אומר לנו דבר מאוד חזק: "כי לא מחשבותיי מחשבותיכם! אף פעם לא תצליחו להבין אותי, אף פעם לא תצליחו לנחש מה אני חושב. זה בלתי אפשרי. כדי לנחש מה אדם חושב ולמה הוא עושה דברים, אנחנו צריכים להכיר את הכיוון שלו, את צורת החשיבה שלו ורק אז אנחנו יכולים להעריך, אבל אנחנו הרי לא מכירים את צורת החשיבה של הקב"ה, כי לא מחשבותיו מחשבותינו. הוא פועל בצורה שונה לחלוטין ממה שאנחנו מכירים, ולכן זה קצת מגוחך לנסות לנחש למה קורים דברים.

מצד שני, הקב"ה גורם לנו מקרים שונים, כדי שנפיק מהם לקחים. הוא לא מדבר איתנו פה אל פה, וגם לא בחלום ובחידות. הוא שולח לנו רמזים, איתותים, ואנחנו צריכים לנסות ליישר את דרכינו ולצעוד בדרכיו.

אני חושב שמה שעשה לי הקב"ה נועד לטלטל אותי ולהסביר לי שמשוה לא בסדר. הרי זה לא שלא נבדקתי קודם לכן אצל הרופאים. אני התלוננתי על צרבת חריפה ורופא המשפחה שאליו הלכתי העריך שיתכן שזה קשור ללב. הוא שלח אותי לעשות בדיקת אק"ג, הפנה אותי ל'טרם' וגם לחדר מיון, נבדקתי בשבוע לפני שאירע ה'דום לב' לא פחות משבע פעמים בבדיקת אק"ג, ועוד בדיקות שונות ומשונות, ובכל הבדיקות יצאו תוצאות תקינות

הרגשת הלב שלי היא שהוא עוד יותר חזק ושבזכותו באמת קרה לי הנס הזה

זה התחיל לפני שנים, בא אלי יהודי ואמר לי שהוא רוצה להקים איזו יוזמה לעילוי נשמת קרובו, ובסייעתא דשמיא חשבתי לפתוח 'חברת תהילים', לאסוף ילדים שיאמרו תהילים בימי שישי, בערב שבת. ומאז ב"ה כל שבוע מגיעים כאלף ילדים (!) לאמירת תהילים. לשם כך אני מפעיל מערך של אחראים 'משגיחים' שמסיירים בין הילדים, מעודדים אותם לומר את התהילים בקול, מחלקים להם כרטיסי הגרלה ולבסוף כמובן גם ממתק לכל ילד.

מאות רבות של ילדים נוספים ובעיקר ילדות, אומרים תהילים בבתי, תוך האזנה לשידור החי שלנו, בקו טלפון ייעודי (02-3722-149 שלוחה 9), וב"ה זה עובד בצורה קבועה הודות לתרומות נדיבות של יהודים מכל קצווי הארץ והעולם, מכל הקהילות והמגזרים, הפלא ופלא!

מה מיוחד בזה יותר משיעורי הגמרא? שני דברים. קודם כל מדובר בשעה שבלי החברת תהילים' הזאת, 99 אחוז מהילדים הללו לא היו עוסקים בלימוד או באמירת תהילים. יום שישי בצהריים, אחרי שסיימו את הלימודים בתלמוד התורה, מה הילדים עושים? הולכים הביתה, אוכלים ארוחת צהרים ומתחילים לריב עם האחים והאחיות שלהם עד שאמא צועקת עליהם שייכנסו להתקלח וילכו לנחם...

אז קודם כל יש כאן ניצול זמן שלפני כן היה 'מת', חסר כל משמעות רוחנית, ועכשיו הוא מנוצל לדבר שבקדושה, לאמירת תהילים. בנוסף, צדיקי הדורות אמרו שהסיבה שתפילה 'תינוקות של בית רבן' נשמעת טוב יותר, היא בגלל ש'אין להם נגיעות'. ילדים הם ילדים, לא חושבים יותר מדי. אמרת לו שזאת מצווה לומר תהילים, אז הוא אומר תהילים. כמובן שהוא רוצה לקבל ממתק, אבל ממתק הוא יקבל גם אם הוא ישב ולא יגיד כלום, הרי לא אומרים לילד 'לך מפה, לא תקבל ממתק כי היום לא היה לך מצב רוח לומר תהילים בקול...' את הממתק אנחנו נותנים לכל מי שהשתתף ולפחות לא הפריע. אז מה גורם לילד לומר תהילים בקול ובהתלהבות? הרצון שלו לקיים את המצווה, כי אמרו לו שזה עושה נחת רוח לבורא יתברך.

ולכן, המסר שלי מכל הסיפור הזה הוא להוסיף ולהתחזק בזיכוי הרבים, כל אחד כפי יכולתו. מי שיש בכוחו לומר שיעורים, שיארגן שיעורים! מי שיש בכוחו לארגן ילדים לאמירת תהילים, שיארגן! ומי שלא, יכול לתמוך באלו שכן עושים את זה, לתרום לארגונים של הרבצת תורה, קירוב רחוקים, וארגונים שמרבים תורה בישראל. בהזדמנות זו אמליץ למעוניינים לתרום גם לארגון 'ענני' שזכיתי להקים ולתפעל בחסד ה' עלי, כדי שהזכות הזאת של אמירת תהילים תהיה גם שלכם!

אפשר ליצור איתי קשר ב- 0527653990, וכמובן אפשר להנציח שמות ולבקש 'מי שברך' מיוחד בזמן אמירת התהילים, כדי שלמעלה מאלף ילדים יזכירו את שמות יקירכם בתפילה להצלחתם ולבריאותם השלמה.

לחלוטין!!! רק הכאב המשיך, הצרבת הציקה מאוד, עד שהתברר שהתחושה היתה נכונה, כשהלב פשוט הפסיק לפעום. אקדים ואומר שאני מדבר בעיקר על עצמי אבל שמת' לב שאנשים אובהים לפעמים להטות אוזן ולשמוע מה אחרים מדברים אז בבקשה, אתם מוזמנים להקשיב...

אם ניקח לרגע את מה שקרה לי ונסה להפוך את זה משל לשמירת התורה והמצוות שלנו. לפעמים קורה שבנאדם מרגיש שמהו לא בסדר איתו ברוחניות. הוא לא מתקדם, אפילו קצת שוקע. הוא לא מצליח לשים את האצבע על הנקודה, מה הסיבה? הוא בודק את עצמו בנושא אחד ובנושא שני, והכל נראה לו תקין - אסור להתפתות למחשבה הזאת. חייבים להמשיך לבדוק עוד ועוד, לפני שיהיה מאוחר מדי.

למה זכיתי שקרה לי כזה נס גדול?

לגופה של שאלה, למה חזרתי לחיות, למה זכיתי שקרה לי כזה נס גדול? אני חושב שהתשובה נעוצה בנושא של זיכוי הרבים, ואני אסביר את עצמי.

כולנו מקיימים מצוות ברוך ה', אנחנו בדור שבו התרבה קול התורה והתרבו ארגוני החסד, אבל לכולנו יש נגיעות אישיות. אנחנו חושבים על עצמנו והילדים שלנו, מקיימים את המצוות כי אנחנו רוצים שכר, אנחנו רוצים שיהיה לנו שם טוב, שהילדים יקבלו דוגמה חיובית, שנוכל לעשות שידוכים טובים, שאנשים מסביב יעריכו אותנו, וכן על זה הדרך, לכל אחד ואחד מאתנו יש 'נגיעות', במצוות שהוא מקיים, וכמובן שה'נגיעות' הללו מורידות למרבה הצער מערך המצווה.

אבל יש דבר אחד שבו ה'נגיעה' לא יכולה להוריד שום דבר. כשאתה מזכה מישהו אחר. הרי אם אני מוסר שיעור ומישהו אחר יושב מולי ומקשיב, יש לי חלק בתורה שלו. נכון שלי עצמי יש נגיעות, אבל הוא מקשיב לי ומקבל ממני, והזכות שלו נזקפת גם לזכותי. תשאלו, הרי גם לו יש נגיעות? ובכן, כנראה שזה נכון, אבל הנגיעות האלו הן שלו, לא שלי, ולכן החלק שלי בלימוד שלו נשאר שלם בלי שום חיסרון.

אם כך, יש לי את הזכויות של היהודים היקרים שמאזינים לשיעורים שאני מוסר בדף היומי בבלי, בדף היומי ירושלמי, ובעמוד היומי התוכנית החדשה של 'דרשו' שב"ה הביאה עשרות אלפי לומדים נוספים.

הזכות הזאת, נשארתי נקייה ללא נגיעה, ואגב, זאת זכות שכל אחד ואחד יכול לזכות בה. גם אני לא הייתי מתאים למסור שיעורים, עד שפשוט התחלתי למסור. לא חלמתי ולא תכנתי להיות מגיד שיעור, לא בבבלי, ובוודאי לא בירושלמי. אבל הקב"ה אינה לידי הזדמנויות, ואני פשוט אמרתי לו תודה רבה, ולקחתי אותן בשתי ידיים...

אבל יש משהו שהרגשת הלב שלי היא שהוא עוד יותר חזק ושבזכותו באמת קרה לי הנס הזה. אמירת התהילים של ילדי תשב"ר, היא זאת שעמדה לי.

כעבור זמן התברר לו שהציבור כבר התפלל מנחה, והדרשן עומד ודורש בפניהם אל תוך השקיעה, יצא רבי בערל מבית המדרש כדי להתפלל מנחה באחד השטיבלאך האחרים, לאחר מעשה הרהר בלבו, אולי עשה שלא כהוגן כשיצא באמצע הדרשה, שמא נפגע הרב הדורש בשל התנהגותו, ומתוך שהיה לבו נוקפו, קם ונסע אל מרנא ה"חזון איש" זצ"ל לדרוש את ה'

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על הזהירות בכבודם של ישראל

ויבא יעקב שלם (לג'יח)

ש"ס נגופו, ש"ס כממונו, וש"ס בחורחו (כ"ט"י)

ה'דרכון' שפותח את כל השערים

מסופר על הרה"ק רב גדליה משה מזויעהל זצ"ל, כששכב מסובב ביסורים קשים, ראהו משמשו הנאמן רבי אליהו ראטה זצ"ל שהוא ממלמל בפיו את הפסוק (תהילים טו. ג): "לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו", וחזר עליו כמה וכמה פעמים.

שאל המשמש את רבו למה מתכון בשינון פסוק זה דייקא, והשיבו הרבי: "דע לך, כמו שכאן בעולם הזה ישנם דרכונים, שבהם אפשר לעבור רק ממדינה אחת לרעותה, ויש דרכונים מיוחדים, הניתנים רק לשרים ורוזנים, שבאמצעותם אפשר להכנס לכל מדינות העולם - כדוגמת כך יש בשמים ממעל 'דרכונים' שבאמצעותם ניתן להיכנס להיכלות העליונים. למשל: על ידי התורה נכנסים להיכל התורה, ועל ידי התפילה נכנסים להיכל התפילה. אבל יש דרכונים מיוחדים שבאמצעותם נפתחים כל שערים, ואפשר להכנס לכל היכלות גן העדן, למעלה למעלה, עד אין שיעור. והדרכון הזה הוא מי שיכול להעיד על עצמו שמעולם לא פגע באיש יהודי. וזוהי הסיבה שהנני חוזר ומשנן פסוק זה עתה, כי הוא הדרכון שבאמצעותו יפתחו לפני כל שערי גן עדן."

והדברים מחרידים לב ומזעזעים כל נפש ירא אלקים, ובודאי לא נתנו להאמר אלא על ידי יחידי סגולה שבדור, ולא כל מוחא סביל דא, לומר זכתי לבי ונקיתי כפי, לא עשיתי רעה לאיש, וחרפה לא נשאתי על קרובי.

ומסופר על רב אחד, שבא לפני רבי מאיר שמחה מזווינסק זצ"ל בעל ה"אור שמח", ותינה בפניו את צרתו: "אני מוסר שיעור קבוע בבית המדרש, ואחד מן השומעים רגיל להקשות ולהעמיס עלי חבילי קושיות ולהביך אותי ברבים".

אמר לו ה"אור שמח": אל תשים לבך אליו, עליו אמר הקדוש ברוך הוא לנביא יונה (ד, יא): 'אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו'...

תהה אותו רב מהי כוונת ה"אור שמח" בדבריו, היתכן שכך יטפול על אדם מישראל!?

פתח ה"אור שמח" והסביר: הגמרא מספרת על תלמידו של רבי ינאי, שידע מתי להקשות עליו ומתי לא, ורבי ינאי קרא עליו את הפסוק: "ושם דרך אראנו בישיב אלקים". התיבה "ושם" - כתובה בשין שמאלית. אך דורשים אותה "ושם" - בשין ימנית, לשון שומא ואומדנא, שתלמיד נבון וירא שמים יודע לשער ולאמוד מתי ניתן להקשות לרבו, ומתי יש להמנע מכך, כדי לא לגרום לו חלישות הדעת

"חשוב נא" - אמר האור שמח לאותו רב - "מדוע אותו תלמידי מרבה עליך בקושיות ומלבין פניך ברבים? אין זאת אלא שהוא אינו יודע בין ימינו לשמאלו, שאינו יודע להבחין בין שין ימנית לשמאלית, והוא קרוא את הפסוק רק כפי הכתיב - "ושם דרך", בשין שמאלית...

מניעת בושותו של הרב - דוחה תפילה

ממאמרי הגמרא אנו למדים על ענף נוסף מענפי הזהירות הנצרכים בכבוד הזולת, והוא - שצריך כל אחד לשים לב ומחשבה רבה היאך לא לגרום חלישות דעת לרב המלמד תורה או מוסר שיעור ברבים.

שמעתי מעשה רב על הגאון הנודע **רבי בערל קרויזר זצ"ל**, מגדולי חכמי ירושלים וראש ישיבת סקוירא בארצות הברית (מובא בספר **"מעשה איש"** חלק ה' עמ' קלו):

פעם נכנס רבי בערל לבית המדרש "זכרון משה" שבעיר הקודש ת"ו בשעות אחר הצהרים של שבת קודש לתפילת מנחה. בהכנסו ראה דרשן העומד ודורש בפני הציבור בעניני הפרשה. נעמד רבי בערל בפני בית המדרש להאזין לדברי הדרשן, בחשבו שתוך זמן קצר יסיים את דבריו, והציבור יחל בתפילת מנחה. אך כעבור זמן התברר לו שהציבור כבר התפלל מנחה, והדרשן עומד ודורש בפניהם אל תוך השקיעה. יצא רבי בערל מבית המדרש כדי להתפלל מנחה באחד השטיבלאך האחרים.

לאחר מעשה הרבה בלבו, אולי עשה שלא כהוגן כשיצא מבית המדרש באמצע הדרשה, שמא נפגע הרב הדורש בשל התנהגותו. ומתן שהיה לבו נוקפו, קם ונסע אל מרנא ה"חזון איש" זצ"ל לדרוש את ה' ולהמליך בדעת תורתו הקדושה, האם חובה עליו לפייס את הדרשן.

השיבו ה"חזון איש": "איני מבין את השאלה, הרי לצאת באמצע דרשה זו הלבנת פנים לדרשן, וביזוי תלמיד חכם, ובודאי שתפילת מנחה אינה דוחה זאת, ואסור לצאת!"

והמתבונן בעדות נאמנה זו, הלא הרעיון מבהיל ממש, כי בכך לכאורה לא שבקת חיי לכל בריה, וכל הנכנס לבית הכנסת בשעה שהדרשן דורש, לא נתנה לו לרשות לצאת עד סיום הדרשה! ואם כי אין ה פשוט לפסוק הלכה לפי מעשה רב, אבל זוהי ההוראה שיצאה מפום ממליל רברבן, רבן של כל בני הגולה, אשר כל בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם נשענים על דעת תורתו הקדושה והולכים לאורו על כל צעד ושעל.

וניתן להטעים מעשה רב זה, על פי מה שידוע על הרה"ק בעל ה"שארית מנחה" מוישוא זצ"ל, שהיה מפורסם בזמנו כנואם בחסד עליון, והמונים שתו את דבריו בצמאון ובשקיקה. והורה לו אביו מרן הסבא קדישא אדמו"ר בעל ה"אהבת ישראל" זצ"ל שבשעה שהוא דורש ברבים, מוטב שיעצום עיניו ולא יביט בפני השומעים.

יש המסבירים את טעם ההוראה, כי רצה למנעו מרגש התנשאות. אבל יתכן שכונתו הקדושה היתה שלא יראה בעיניו את הנכנסים מבית המדרש והיוצאים ממנו, כדי שלא יקפיד על העם היוצא בעיצומה של הדרשה, ולא תחלש דעתו מהם.

ולוא דמסתפינא, אפשר לומר שזהו הבאור במאמר רז"ל (מדרש משלי פרשה י'): "בשעה שהחכם יושב ודורש אני מוחל ומכפר עוונותיהם של ישראל". הכונה היא לאותם עוונות שבני ישראל נאלצים לעבור עליהם בשעה שהחכם יושב ודורש, כגון זה הנמנע מלהתפלל כדי שלא לקום בשעת הדרשה ולמנוע את עלבונו וצערו של הרב. ועל כגון דא מכריז הקדוש ברוך הוא כביכול: "מחול לכם,

מחול לכם".

ואכן, לפי המעשה רב' של ה"חזון איש", מוטב שישאר השומע לשבת בבית המדרש ולהאזין לדברי התורה מפי הרב, ויתפלל אחר כך ביחידות, ובלבד שלא יעליבהו ויצערהו ח"ו אם יצא באמצע הדרשה כדי להתפלל.

ועל כל פנים, מידי חובת זהירות לא יצאנו, ובוודאי מחויב כל אחד ואחד להיזהר במשנה תוקף לא לגרום חלישות הדעת לחכם הדורש בית המדרש. ואם הזדמן אדם לבית המדרש בשעה שהחכם עומד ודורש, והוא עדין לא התפלל, ישתדל להתפלל להתפלל תחילה טרם יכנס לשמוע את הדרשה. אבל אם לא עלתה בידו להתפלל, יקפיד הקפדה יתרה שלא לעזוב את בית המדרש באופן שהנואם עלול לבוא לידי בוש וחלישות הדעת.

ואם פגיעה בכבוד אדם פשוט מישראל כמורה עד למאוד, וצריך רחמי שמים מרובים להינצל מעונשה, קל וחומר שהפגיעה היא בכבודו של תלמיד חכם ומרביץ תורה בישראל.

חשיבותו של המגיד שיעור בעיני תלמידיו

כמו כן, בני הישיבות בחורי החמד הזוכים להשתתף ולשמוע מידי יום את השיעור היומי מפי הר"מ, עליהם להיזהר מאד בכבודו של רבם, ולא לנהוג באופן שיגרום לו צער וחלישות הדעת.

לצערנו, רעה חולה זו צריכה חיזוק ותיקון גדול. הואיל והשיעור הוא דבר יום ביומו, עלולים בנקל להגיע למצב של "מצוות שאדם דש בעקביו", ומתוך כך באים ח"ו לידי זלזול בשיעור ובמגיד השיעור - אם בהתעכבות מלהיכנס לשיעור בזמן, לעיתים מחמת שיחה בטלה, ואם ביציאה באמצע השיעור בלי סיבה אמיתית אלא על דברם של מה בכך.

התלמידים היקרים צריכים לתת אל לבם, כמה זמן וכמה מאמצים וכוחות השקיע מגיד השיעור בהכנת השיעור. הוא מנדד שינה מעיניו, לילות שלמים הוא רכון על הגמרא ועל ספרי המפרשים כדי להכין את השיעור כראוי. הוא מתייחס בחרדת קודש לתפקידו; ממהר להגיע אל חדר השיעורים מבעוד מועד ומגיש את הדברים כשהם מחוורים ומבוררים. איזו חלישות דעת וצער נגרמים לו כאשר הוא רואה שהתלמידים אינם יודעים להעריך את כל המאמץ וההשקעה, ויש מהם המשתרכים לאיטם אל חדר השיעורים תוך כדי פטפוטי דברים ושיחה של בטלה, ה' ישמרנו.

אם יתנו התלמידים אל לבם את גודל המסירות וההקרבה של רבם, או אז ידעו להעריכו ולהכיר לו טובה ויזהרו בכבודו, ובד בבד ידעו ליקר את השיעור בעיניהם, כי ממנו יתד, וממנו פינה לקנין יסודות התורה שלהם ולהתעלותם במעלות התורה והדעת.

(מתוך כבודם של ישראל)

**רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ**

"להתחיל למסור שיעור ב'דרשו' זוהי זכות לא רגילה, זה להיות חלק מהמעצמה הגדולה בעולם לזיכוי הרבים, ההשגחה העליונה זימנה לידי הזדמנות כזאת מיוחדת לעסוק בזיכוי הרבים, כיצד אוכל להימנע מכך? קשה היה לסרב לכזו הצעה"

שיחה עם הרב שלמה סטרו שליט"א על השיעורים בעמוד היומי בספרדית

יעקב א. לוסטיגמן

קצת יותר מ-35 שנה עברו מאותו יום גורלי בחייו של הרב שלמה סטרו. באותו יום הם סגרו את המזוודה האחרונה, נשקו בפעם האחרונה למזוזת הפתח בבית בו התגוררו מאז נולד, העמיסו את החבילות על הרכב, ויצאו לכיוון שדה התעופה.

מאחוריהם הותירו את הבניינים רבי הקומות של העיר סנטיאגו דה קאלי, המכונה בפי תושביה בקיצור 'קאלי'. הם השתמשו הרבה מאוד במילים 'פור פאבור' (בבקשה) ו'גראסיאס' (תודה), כשעברו את כל עמדות הבידוק בשדה התעופה, טיפסו על המדרגות המובילות אל המטוס, והעיפו מבט אחרון לאחור, אל קולומביה - ארץ הולדתם, שכבר מעכשיו היה ברור להם שאין להם שום כוונה לחזור אליה.

בגיל שבע היה הרב סטרו כשהגיע עם הוריו לישראל: "הקהילה היהודית בקולומביה היתה קטנה מאוד, ותנאי המחיה שם לא היו בטוחים לאף אחד, בוודאי לא ליהודים. קולומביה שתמיד היתה מדינה לא יציבה, שקעה במצב של חוסר יציבות קיצוני, ארגוני פשיעה שלטו על חלקים ממנה, ארגוני מורדים על חלקים אחרים, ובתווך אזרחים שנאלצו להתמודד עם רשויות מסואבות בשחיתות, ורמת ביטחון אישי ירודה מאוד.

אבותי שברחו מאירופה בתקופת הכיבוש הנאצי והגיעו לכאן מרומניה, פולין וגרמניה

"מצד אחד היו לנו שורשים בקולומביה. אבי סבתי, הרב שלמה סטרו שעל שמו אני קרוי, הקים את בית הכנסת הגדול בעיר קאלי. "כל המשפחה שלנו היתה כאן, אבותי שברחו מאירופה בתקופת הכיבוש הנאצי והגיעו לכאן מרומניה, פולין וגרמניה. כאן הם מצאו עוד כמה יהודים מפליטי המלחמה, ויחד הם הקימו קהילה קטנה, שלא החזיקה מעמד יותר מכמה עשרות שנים. כיום נותרו שם רק שרידים מהקהילה היהודית, אין שם חיים יהודיים סבירים למרבה הצער."

מבחינת אביו היה זה צעד לא פשוט בכלל. הוא עבד כרופא בקולומביה, והיה חשש איך יצליח להשתלב במקצוע בארץ ישראל בגלל קשיי השפה וכד'. בחסדי שמים הוא הצליח להתגבר על הקושי, ומשמש עד היום כרופא בכיר וכיום מנהל אחת ממחלקות הפנימית בבית החולים 'לניאדו' בנתניה.

את קולומביה השאירה המשפחה מאחור, אבל רבי שלמה, שאז היה ילד כבן שבע, לקח ממנה אוצר נפלא, שלימים יהפוך בידיו לכלי שרת מיוחד במינו, כלי קודש שמסייע בידו לזכות את הרבים בלימוד 'עמוד היומי' - השפה הספרדית.

"אני בארץ מגיל צעיר מאוד", הוא אומר, "כשאני מדבר עברית לא תשמע מבטא זר, אבל שפת האם שלי היא ספרדית, כי גם אחרי שהגענו לכאן המשכנו לשוחח בשפה הזאת, ולמעשה עד היום כשאני מדבר עם הורי היקרים שיחיו, אנחנו מדברים בספרדית..."

מטבע הדברים, כשאנשים מדברים שפה אחת, יש ביניהם גם דברים אחדים. וכך, הכיר הרב סטרו את איש 'דרשו' משכבר הימים הרב גדעון מוסיקנסקי, האחראי על מחלקת עריכת השיעורים ב'דרשו'. הרב מוסיקנסקי נולד בארגנטינה והתגורר בה במשך יותר מעשרים שנה, וכך נוצר קשר בין אברך הכולל מקולומביה ועורך השיעורים המצולמים ב'דרשו' מארגנטינה.

במשך שנים היה לו, לרב מוסיקנסקי, חלום - להתחיל לערוך שיעורים בספרדית... כשהתוכנית החדשה של 'דרשו' יצאה לדרך, עמוד היומי, הגיעה ההזדמנות. בהנהלת 'דרשו' התחילו לחשוב מאיפה מוצאים מגיד שיעור דובר ספרדית בעל הסברה רהוטה? הרי מנהלי 'דרשו' אינם דוברים את השפה ולא יכולים לבחור מגיד שיעור בכוחות עצמם. הרב מוסיקנסקי הרגיע אותם... אל דאגה, הוא כבר ימצא מישהו. הטלפון הבא שהרים היה להרב שלמה סטרו, שמיד הבין את הפוטנציאל הטמון ברעיון, אבל חשש שאולי הוא

לא מתאים... "אנחנו נלמד אותך", הסביר לו ר' גדעון, "אתה תראה שאתה מתאים מאוד..."
מכאן ואילך, הדברים כבר התגלגלו בעצמם.
עד כה נלמדו כ-40 שיעורי 'עמוד היומי', אבל הרב סטרו מסר כבר שיעורים על למעלה מ-80 דף. הוא מתקדם בקצב מהיר ב"ה ומקדים את המאוחר, כי בהנהלת 'דרשו' אוהבים להתכונן מוקדם ככל האפשר, שלא נגיע לרגע האחרון ויתברר חלילה שבעצם חסר שיעור...

מצד אחד ספרדית היא שפת האם שלי, ואני שולט בה היטב. מצב שני, אני רגיל ללמוד בלשון הקודש

"זה אתגר לא פשוט", אומר הרב סטרו בשיחה עם 'לקראת שבת'. "מצד אחד ספרדית היא שפת האם שלי, ואני שולט בה היטב. מצב שני, אני רגיל ללמוד בלשון הקודש. מה גם, שמעולם לא מסרתי שיעור ברבים באופן קבוע, להוציא מקרים חד פעמיים שמסרתי חבורה או החלפתי מוגיד שיעור פה ושם.
"להתחיל למסור שיעור ב'דרשו' זוהי זכות לא רגילה, זה להיות חלק מהמעצמה הגדולה בעולם לזיכוי הרבים. ההשגחה העליונה זימנה לידי הזדמנות כזאת מיוחדת לעסוק בזיכוי הרבים, כיצד אוכל להימנע מכך? קשה היה לסרב לכזו הצעה."

"אז התחלתי, וב"ה הקב"ה עוזר לי. בהתחלה תיקנו אותי, הסבירו לי שוב ושוב, איך לגשת לזה, איך לתת לצופים את ההרגשה שאני לומד איתם בחברותא. כמובן שאני עדיין 'ירוק' אבל לאט לאט מתרגלים, לומדים את רזי המקצוע ובסייעתא דשמיא אני מרגיש שאני הולך ומשתפר.

"התגובות מאוד מחממות את הלב. בינתיים זה עוד ממש בתחילתו, לא רבים יודעים שיש שיעור בספרדית, זה עובר בעיקר מפה לאוזן, כי הרי לכל דובר ספרדית בארץ יש עוד כמה חברים דוברי ספרדית, ולאט לאט הבשורה מתפשטת. בינתיים המאזין הכי נלהב זה אבא שלי שליט"א, שמאוד מאוד מתרגש ושמח לשמוע שיעורים בגמרא בספרדית, ובמיוחד שהם מגיעים מפי בנו, זה בוודאי עושה לו הרבה נחת, ב"ה. באופן כללי אני מרגיש ממש אסיר תודה לבורא עולם שזיכה אותי לכך, ומתפלל שהסיעתא דשמיא הזאת תמשיך ללוות אותי ואזכה להמשיך ולמסור שיעורים על הש"ס כולו בספרדית, ואולי, מי יודע, אולי אזכה גם למסור בלשון הקודש, אני כבר מתחיל להרגיש את השמחה בהרבצת תורה..."

דרך אגב, לצד הרב סטרו שעמו אנחנו משוחחים הפעם, מופיעים גם שיעוריו של הרה"ג רבי עובדיה כהן טלגם, שמוסר גם הוא שיעורים ב'עמוד היומי' בספרדית, בסגנון מעט שונה. זאת, כחלק מהמדיניות הקבועה של 'דרשו', להשתדל לתת ללומדים שיעורים שונים בכמה שיותר שפות, כדי שכל אחד ואחד יוכל למצוא את השיעור ההולם את רצונו וסגנון הלימוד האהוב עליו.
שאלנו את הרב סטרו איך זה למסור שיעורים בספרדית, והוא זה מהווה אתגר מיוחד מבחינתו, והוא משיב בחיוב...

"יש בגמרא הרבה מושגים שקשה לתרגם אותם לספרדית", הוא מסביר, "יש דברים שאין להם תרגום ולכן לא מתרגמים אלא מסבירים, כמו 'לבד', או 'דופן עקומה', או 'תיקו' וכדו'. גם מי שמדבר עברית לא יבין מה זה 'לבד' אם לא תסביר לו, ומי שיודע ללמוד גמרא יודע כבר מה זה 'לבד' אחרי שמסבירים לו... זה לא שונה לגבי מושגים כאלו בין שיעור בלשון הקודש לבין שיעור בספרדית.

"אבל יש מושגים אחרים שהם לא לגמרי הלכתיים, ואותם כן צריכים להסביר. כמו 'קל וחומר', זה ביטוי שאין לו מקביל בספרדית, ובמקום לומר 'קל וחומר' בשתי מילים צריך לתת הסבר של שניים שלושה משפטים על כך שאם כאן יש משהו קל ובכל זאת הדין שלו הוא כך וכך, ולעומתו יש משהו חמור יותר מבחינת הדין, בוודאי נגיד שגם שם יחול הדין הספציפי שהוא שעליו אנחנו מדברים..."

"באופן כללי, כל תרגום משפה לשפה אחרת הוא עניין מאתגר, וכשזה ללמוד גמרא זה יותר מורכב כי בעצם אנחנו מתרגמים מארמית ללשון הקודש ומלשון הקודש לספרדית. מה גם שאין עדיין 'שוטנשטיין' או משהו דומה בספרדית, כך שלפעמים אני צריך להגדיר מושג תלמודי בעצמי, ואכן עושה שימוש נרחב במילון למרות שכמו שאמרתי שפת האם שלי היא ספרדית.

"כשהתחלנו ללמוד מסכת ברכות, למדנו על כך שחכמים אמרו שצריכים לומר 'קריאת שמע' עד חצות הלילה כדי להרחיק אדם מן העבירה. חכמים עשו 'גדר' כדי שהאדם לא ישכח לקרוא קריאת שמע... איך מתרגמים 'גדר'??? אומרים 'סרקה' - כלומר רשת או סורגים שמקיפים את החצר. האם יהיה נכון לתרגם את ה'גדר' ההלכתי, ל'סרקה' בספרדית? כמובן שלא. אנשים לא יבינו על מה אני מדבר. הייתי צריך להתאמץ מאוד למצוא את ההגדרה הנכונה שתקלע לעניין ושתנגיש את המושג 'גדר' למאזינים.

הם תופסים אותי פה ושם בביטויים שנראים להם מצחיקים

"אגב, ספרדית היא שפה שמדוברת בהרבה מאוד מדינות, כל אלו שבעבר היתה בהן קולוניה ספרדית, ויש קצת הבדלים במילים שונות בין הספרדית המדוברת במדינה אחת לזו שמדוברת במדינות אחרות. "אני עצמי מקולומביה והספרדית שלי בהתאם, אבל רוב היהודים החרדים דוברי הספרדית באים מארגנטינה, יש גם רבים מפנמה, מוונצואלה ועוד מדינות. אני מתאר לעצמי שהם תופסים אותי פה ושם בביטויים שנראים להם מצחיקים, כי אצלם הביטוי קצת שונה. כמו למשל בקולומביה 'אלמאסן' זו חנות, כל סוג של חנות. אבל בארגנטינה 'אלמאסן' זו חנות מכולת בלבד. לומר על חנות כלי עבודה 'אלמאסן', למישהו מארגנטינה זה מצחיק. זה כמו לומר בעברית שיש לך 'מגפי בית' במקום 'נעלי בית'... אבל זה לא מפריע להבנה, כל דוברי הספרדית מבינים זה את זה מצוין, למרות ההבדלים הללו."

לסיים שאלנו את הרב סטרו, כמה זמן לוקח לו להכין כל שיעור, והוא

"סיפרתי לו שיש לי עניין כזה שאני מחלק 'קריאת שמע שעל המיטה', ירושה ממורי ורבי האדמו"ר מטאלנא, ושאני מדפיס בכל פעם כמות של אלף יחידות לפעמים אפילו 3,000 וזה עולה כך וכך... "העיניים שלו התרחבו... 'קריאת שמע שעל המיטה' אזוי??? אני רוצה לתרום לך את ההדפסה הבאה"...

הגה"ח רבי אליהו דינקל משגיח בישיבות סדיגורא וטשכנוב, מספר על הקשר המיוחד שלו עם נושא אמירת 'קריאת שמע שעל המיטה' לפני השינה - חלק ב'

החתימה, פעם אחרת המוכר מתחרט או שהקונה בדיוק היה חייב לצאת לחו"ל... הוא ממש מרגיש שכאילו יש משהו שהורס לו את כל העסקאות שלו, והוא מבין שזה משהו משמים, אבל הוא לא מבין למה זה קורה לו, ולא מצליח לחשוב על איזה חטא גדול שבא לידו שגרם לו לסבול ככה...

"אני לא יודע איך זה קרה, אבל משמים שתלו לי מילים בפה. "תגיד לי", אמרתי לו, "מה עם נטילת ידיים שחרית? אתה מכין נעגל ואסר' ליד המיטה, או שאתה שוכח...?", "ראיתי שהוא יהודי חסידי ולכן אמור להניח ליד המיטה כמו שנהוג בכל מקהלות החסידים. "הוא החוויר, הסתכל עלי כאילו יש לי רוח הקודש, והודה בשפל קול שהוא באמת הפסיק בתקופה האחרונה: "הייתי מקפיד על זה תמיד, אבל בתקופה האחרונה נולדה לי בת ב"ה, ולכן הכנסנו לחדר ההורים עריסה, זה תופס הרבה מקום וזה כבר נהיה לא נוח להניח שם גם קערה עם ספל אז החלטתי שאני מוותר על זה..."

"כמובן שהוא קיבל על עצמו בו במקום להתחיל להקפיד על העניין בחזרה, ואחרי תקופה קצרה הוא עדכן אותי שב"ה הוא חזר לאיתנו הראשון".

"אני אסיים בעוד סיפור נפלא, של השגחה פרטית מיוחדת במינה הקשור לעניין הזה", ממשיך הרב דינקל, "באותה העת, בהיותי

שבוע שעבר, הבאנו בפניכם את החלק הראשון של השיחה, ועתה אנו מביאים את ההמשך

כבר שנים רבות מתעסק הרה"ח רבי אליהו דינקל, עם נושא אמירת 'קריאת שמע שעל המיטה'. הוא נוהג להדפיס קונטרסים של קריאת שמע שעל המיטה באלפי עותקים, ולהפיץ אותם בישיבות ובכל מקום אפשרי. מדובר בקונטרסים הכוללים את נוסח קריאת שמע המקובל, לצידו גם הנוסח של קריאת שמע שעל המיטה על פי הסדר שתיקן רבינו האריז"ל, ובנוסף קונטרס עם ליקוט מיוחד במינו של ענייני אמירת קריאת שמע שעל המיטה וכל ענייני השינה על פי ההלכה, כדת וכדין.

מאחורי העיסוק של הרב דינקל, משגיח בישיבות סדיגורא וטשכנוב, מסתתר הקשר האדוק שהיה לו עם מורו ורבו כ"ק מרן אדמו"ר מטאלנא זצ"ל, ש'הוריש' לו את העיסוק בנושא, כפי ששמענו מפיו. "ובהקשר זה אני רוצה לספר לכם סיפור שממש בדידי הוא עובדא... ביקרתי בארה"ב לרגל שמחה משפחתית, ותוך כדי הדברים גם נקלעתי לפגישה במשרדו של יהודי שעוסק בנדל"ן. זה בניין שלם עם משרדים של סוכני נדל"ן כולם שם יהודים, אחרי שנפגשתי אתו אמרו לי שיש לי טרמפ, עוד שעה יוצא מישהו בחזרה לבורו פארק, שם התאכסנת, אז פתחתי ספר תהילים ואמרתי תהילים בינתיים, עד שאותו אחד ייקח אותי.

"בינתיים ניגשו אלי כמה אנשים, נתנו 'שלום עליכם' ודיברו איתי. פתאום מגיע אחד, שהיה ממש שבור ורצוץ, החברים שלו אמרו לו שייגש לדבר איתי כי אני "יהודי מארץ ישראל". קצת התבלבלתי, אני לא רב ולא אחד שמקבל קהל, מה פתאום שולחים אלי אדם שנמצא במצוקה? אבל אני כן משגיח בישיבה ובכלל אני 'יהודי מארץ ישראל' אז אולי בכל זאת..."

"אמרתי שאני מוכן לשמוע אותו, אולי אוכל ליעץ לו איזו עצה טובה. מה יכול כבר להיות?"

"הוא סיפר לי שהוא היה מצליח מאוד בעסקים ותמיד סגר עסקאות של קניית ומכירת נדל"ן כשבסופו של דבר נשאר אצלו אחוזים נאים של רווח, אבל בשבועות האחרונים, כבר כמה שבועות שהוא לא רואה ברכה בעמלו. הוא מקדם עסקאות יפות מאוד, ובשניה האחרונה הן נופלות לו, פעם מישהו אחר חוטף לו את זה רגע לפני

בארה"ב השתתפתי כאמור בשמחה שערך חבר טוב שלי, והמחותן שלו אמר לו שהוא מבקש לדבר איתי, כי מצאתי חן בעיניו. הוא קרא לי הצידה והתחיל לשאול אותי מי אני ומה מעשי כאן, ואני הבנתי שהוא מנסה לראות איך הוא יכול ליהנות אותי.

"אמרתי לעצמי, נו, הוא כל כך רוצה לתת, אני יכול להציע לו להשתתף בעניין הזה של הדפסת 'קריאת שמע שעל המיטה'... בדיוק נגמר לי המלאי של ההדפסה האחרונה וזה בהחלט יכול לעזור לי אם הוא ייקח על עצמו את המהדורה הבאה.

"סיפרתי לו שיש לי עניין כזה שאני מחלק 'קריאת שמע שעל המיטה', ירושה ממורי ורבי האדמו"ר מטאלנא, ושאני מדפיס בכל פעם כמות של אלף יחידות לפעמים אפילו 3,000 וזה עולה כך וכך... "העיניים שלו התרחבו... 'קריאת שמע שעל המיטה'??? אזוי??? אני רוצה לתרום לך את ההדפסה הבאה, אבל אצלי זה לא הולך עם כאלו כמויות יידי, אם אני נותן לך זה יהיה הרבה יותר. השאלה אם אתה תהיה מסוגל להתמודד עם זה ותמצא איפה לחלק את הכל?".

"הסברתי לו שזה רק עניין של זמן ובעזרת ה' הכל יחולק עד הקונטרס האחרון. בו במקום הוא נתן לי סכום נכבד להדפסה של כמות מאוד גדולה, שמילאה לי ארגזים על גבי ארגזים במחסן שלי... "שאלתי אותו למה הוא כל כך מתלהב מהנושא והוא אמר לי שהוא זוכר את התקופה שבה הוא למד בישיבה, הוא היה מאוד מתלהב באמירת 'קריאת שמע שעל המיטה' ועד היום יש לו את הטעם המתוק הזה, כשהוא נזכר ב'עבודה' הזאת שהוא היה עושה כל פעם לפני שהלך לישון.

"אחרי תקופה, הרבה אחרי שחזרתי לארץ וכבר הדפסתי את המהדורה הגדולה שמילאה לי את המחסן, הגיע ה' באב, יום ההילולא של רבינו הארי"י הק'. אני, יש לי מנהג מימים ימימה להכין סעודת הילולא גדולה בה' באב, בבית המדרש העתיק של רבי דוד'ל מטאלנא בעיר העתיקה של צפת.

"ברוב הפעמים מגיע כ"ק מרן אדמו"ר מרחמסטריווקא לצפת בהילולת הארי"י הקדוש, והוא זה שמנהל את סעודת ההילולא שהופכת להיות כמו 'טיש'.

"אבל באותה שנה הודיעו לי מרחמסטריווקא שהרבי לא יבוא הפעם, ובדיוק באותה עת היה אדמו"ר אחר ששהה באותם ימים בעיה"ק צפת וכשנודע לו, התקשר הנכד שלו אלי וביקש שנארח את הסבא שלו. כמובן ששמחתי מאוד, אני ממילא מכין סעודה ולכבוד הוא לי שיהודי צדיק ישב בראש השולחן מה גם שאני אין לי מאיפה להביא ציבור גדול, ואני רגיל להכין כמויות גדולות, ככה מגיע רבי ומגיעים איתו גם חסידים ובני משפחה וזה כבר נהיה חגיגה של עשרות רבות ואפילו יותר ממאה איש.

"לקראת ההילולא יצאתי מביתי שבבית שמש לעיה"ק צפת, כדי להתחיל להכין את הסעודה הגדולה, וכשכבר יצאתי מהבית ועמדתי להיכנס למכונית שהמתינה לי, ביקשתי מהבן שלי שבא איתי שייכנס למחסן ויביא לי כמה קונטרסים של 'קריאת שמע של המיטה', כי אולי אוכל לחלק שם בצפת כמה יחידות לאנשים שיקבלו על עצמם לומר עם זה קריאת שמע.

"הבן שלי לא הבין את מה שאמרתי לו, ובמקום להביא חמישה קונטרסים, הוא הביא ארגז! בארגז יש 200 קונטרסים! אומנם זה היה ארגז פתוח ושיערתי שיש בו כ-150 קונטרסים, אבל זאת כמות עצומה. איך אני אחלק עכשיו 150 קונטרסים בצפת? למי בדיוק? זה כמות ששולחים לישיבה לפני קעמפ, זה לא משהו שלוקחים לנסיעה לכמה שעות לצפת...

"אבל השעה כבר היתה מאוחרת, ולא היה לי זמן להתעכב ולהחזיר למחסן וכו', אמרתי לו, נו שוין, הבאת ארגז, בסדר, בוא נכניס אותו לבגאז' ונצא לדרך...

"שעה לפני תחילת הסעודה קיבלתי טלפון מנכדו של אותו אדמו"ר, שהודיע לי שהרבי קיבל חום גבוה ופשוט אינו יכול לבוא. הוא מאוד התנצל, ואני חשכו עיני. אני עם כמות גדולה של אוכל מוכן, ואין לי מי שיאכל את הכל...

"בסייעתא דשמיא שאין לשער ואין לתאר, אני מקבל טלפון מחבר, מתלמידיו של המקובל רבי יצחק מאיר מורגנשטרן שליט"א, ששואל אותי אם אפשר אולי להביא קבוצה של אנשים לסעודה הקבועה שאני מכין...

"בטח שאפשר" אמרתי לו, והוא הוסיף בגמגום קל, שבעצם לא מדובר בכמה אנשים אלא בקבוצה ל 150 איש... הם רגילים לעשות סעודה במירון, יש שם יהודי שמארח אותם בקביעות כל שנה, ובאותה שנה הוא עושה שיפוצים בבית, והוא פשוט שכח להודיע להם שהוא לא יכול, הם סמכו על החזקה ועכשיו הם תקועים במירון, משם תכננו להמשיך לציון הארי"י הק' בצפת, ואין להם אוכל לתת לציבור.

"אמרתי לו שזה ממש משמים, להם יש ציבור ואין להם אוכל, לי יש אוכל ואין לי ציבור, זה נהנה וזה נהנה, שיבואו!

"רבע שעה לאחר מכן כבר היו השולחנות מלאים, סעודה נפלאה עם ציבור איכותי, שירה עוצמתית ודברי תורה לעילא ולעילא.

"כשהתחיל הרב מורגנשטרן לדבר, התלהבתי. הוא בחר לדבר על... סדר 'קריאת שמע שעל המיטה' של האריז"ל. הוא האריך בהסבירו על הסדר הזה, מה צריכים לכוון בכל קטע ולמה הארי"י הקדוש סידר זאת דווקא לפי הסדר הזה... משהו מיוחד.

"בסיום דבריו אמר רבי יצחק מאיר שמאחר ועסקנו בנושא הזה של 'קריאת שמע שעל המיטה' לפי סדר האריז"ל ל ביום ההילולא, סמוך ונראה לבית החיים שבו חלקת מחוקק ספון, הוא רוצה שעכשיו כשהם יעלו על הציון הקדוש, אחרי חצות הלילה, יאמרו ביחד כאיש אחד בלב אחד את סדר קריאת שמע של האריז"ל...

"נענה אחד התלמידים ואמר, "אבל אין לנו את הנוסח הזה מודפס... אם היינו יודעים קודם היינו מדפיסים דפים", מיד קפצתי ואמרתי להם, אל דאגה! כמו שקיבלתם פה אוכל מן המוכן, כך יש לכם גם קונטרסים של 'קריאת שמע' מן המוכן. רצתי להביא את הארגז מהבגאז' של המכונית, ובתוך זמן קצר חילקתי את כל הקונטרסים, עד האחרון שבהם..."

לסיום מבקש הרב דינקל לפרסם את מספר הטלפון שלו, לטובת מי שמעוניינים לקבל את הקונטרס ולהתחזק בעניין זה של אמירת 'קריאת שמע שעל המיטה' וכל ענייני השינה כהלכה - 02-9910049.

זכורני מלפני עשרות שנים, שנקלעתי פעם לכינוס של חסידי סלונים, בזמן הנהגתו של האדמו"ר בעל ה'ברכת אברהם' מסלונים זצ"ל, דקות אחדות לאחר תחילת הכינוס בקשוני הגבאים לעזוב את המקום כי היה זה כינוס פנימי של החסידות, אך דבר אחד שהספקתי לשמוע מהרבי זצ"ל נחרט עמוק בליבי

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

ויעקב נסע סכנה ויבן לו פית (לג, יז).

אני רוצה לפתוח בסיפור נפלא ששמעתי מאחד ממורי ההוראה בירושלים, אודות הגאון רבי נתנאל רייזמן זצ"ל, אביו של הגאון רבי ישראל יצחק רייזמן זצ"ל, דיין בעדה החרדית:

רבי נתנאל, היה תלמיד חכם מופלג ואוהב תורה. בראשית ימיו התגורר באחד מפרברי העיר וורשה שבפולין, ותקופה ארוכה כמהה נפשו לעלות לארץ ישראל. באותה תקופה המצב בארץ היה נורא ואיום, המחסור והרעב היו בני בית אצל יושבי ארץ הקודש, ותנאי המחיה היו קשים מנשוא.

רבי נתנאל התלבט מאד, אולם השתוקקותו לחונן את עפרה של הארץ הקדושה גברה על שאר השיקולים, והוא הודיע לחבריו ולידידיו על דבר החלטתו. כשנודע דבר חפצו, התעוררה מהומה רבתי בקרב חברי הקהילה. רבים החלו להרהר גם הם ברעיון, ואולי אף להצטרף לרבי נתנאל ומשפחתו ולעלות עמהם יחד לארץ הקודש; אולם לא ניתן היה להתעלם מן השיקולים כבדי המשקל שכנגד.

לבסוף הוחלט על דעת כולם, שרבי נתנאל שכבר גמר אומר בדעתו לעלות לארץ הקודש, יעלה עם משפחתו לארץ, ולאחר שהות של כמה חודשים ישלח מכתב לחברי הקהילה, ובו יפרט להם על המצב בירושלים ועל קשיי המחיה. על פי מה שסיפר יחליטו האחרים האם לעלות לארץ גם הם, או שאין הדבר בידם.

רבי נתנאל ומשפחתו נפרדו מידידיהם וקרוביהם, ופתחו בנסיעה הארוכה לארץ הקודש. ואכן, לאחר כמה חודשים, נתקבל אצל חברי הקהילה מכתב ששלח רבי נתנאל מארץ ישראל. ההתרגשות היתה גדולה, וכולם נתאספו יחד בשטיבל המרכזי לשמוע את מה שנאמר במכתב.

והנה, כל החששות התבדו: רבי נתנאל כתב בפרוטרוט ובתיאור משכנע כיצד המצב בארץ לא גרוע כמו שמספרים, ושהוא ומשפחתו התאקלמו היטב, וכי טוב להם עד מאד בירושלים והם שמחים ומאושרים על החלטתם לעלות לארץ ישראל. הנאספים כמעט והשתכנעו, אך משפט אחד באמצע המכתב העיב על הרושם הכללי:

רבי נתנאל בספרו על הרחבות שישנה בירושלים, כתב: "הבית שלי מכיל חלונות גדולות יותר משלושה מטרים גובה" - היכר מובהק לבית מפואר באותם ימים... התיאור כבר היה נשמע מעט מזוגזם.

גם במקום מגוריהם בפולין לא היו בתים כה גדולים...

החליטו החברים שלא להחליט עדיין על פי המכתב, וחלף זאת ישלחו שליח נאמן לירושלים, שיסע רק כדי לבדוק האם אכן כך הם פני הדברים. אם אכן ימצא שהסיפור אמת הוא, והדרים בירושלים נהנים מרחבות גדולה ומישוב הדעת, יעלו רבים מבני הקהילה לארץ הקודש.

יצא השליח לדרכו, הטלטל תקופת מה בדרכים, והגיע בסופו של דבר לירושלים. הוא שם את פעמיו לעיר העתיקה ושאל את

העוברים ושבים - "היכן גר רבי נתנאל רייזמן?"

הנשאלים הפנו אותו לשכונה צפופה, שם בבנין פלוני, לאחר שיורדים עשר מדרגות מתחת לקרקע, גרים רבי נתנאל ומשפחתו במרתף ישן ובדירה קטנה. השליח התקשה במשך זמן מה למצוא בדיוק את ה'כוך' המדובר, שהיה בינות לכמה וכמה 'כוכים' אחרים... בעודו שוב בסמטאות העיר, כבר התחיל להבין לאן מועדות פניו.

סוף סוף הגיע השליח אל הבית, דפק בדלת, וכאשר פתחו לו נגלתה למול עיניו דירה קטנה וצפופה לבלי תיאור, שטיח גדול על הרצפה, כמעט מקיר לקיר, עליו מצטופפים כמה ילדים ומשחקים

יחד. אמנם אוירה של שמחה והסתפקות במועט שוררת במקום, אולם ספק אם הבית כולו יחד מגיע לשלושה מטרים; בוודאי שלא החלונות, כפי שתיאר במכתבו לידידיו בוורשא...

"היכן אבא נמצא?" שאל השליח את הילדים. בעליצות הראו לו באצבע על בית המדרש שהיה ממול הבנין - "שם אבא יושב ולומד", אמרו לו. ניגש השליח לבית המדרש, ועם התקרבו נמשך אחר ניגון לימודו המתוק והמוכר של רבי נתנאל.

הוא נכנס אל ההיכל, וכאשר ראהו רבי נתנאל התרגש עד מאד וקיבל את פניו בשמחה. "נו", היתה שאלתו הראשונה, "הגעתם?" השיב לו השליח במבוכה: "ממש לא... בני הקהילה שלחו אותי כדי לראות האם לא הגזמתם בתיאור החיים בירושלים, ואכן נוכחתי לראות שלא מיניה ולא מקצתיה - במקום חלונות בגובה שלושה מטר ראיתי בית מתחת לאדמה, קטן וצפוף".

חייך רבי נתנאל והשיב: "כלום דובר שקרים אני? כסבור אתה שהמקום שראית - ביתי הוא? לא כן הדבר! שם - זהו חדר השינה שלי, אולי גם חדר האוכל... הבית שלי הוא כאן!... בית המדרש הוא ביתי!"

"ראה", הוסיף וקרא רבי נתנאל בהתפעלות תוך שהוא מחוה בידיו על קירות וחלונות בית המדרש, "התבונן איך המקום כאן משופץ ומפואר. הבט על החלונות היפים והגבוהים - קח סרט מידה ובדוק: שלושה מטרים גובהם!..."

מעשה נפלא זה תואם להפליא עם הנכתב בסידור 'שער הרחמים', להגאון רבי פנחס - המגיד מפלאצק זצ"ל, סידור שהיה כידוע חביב ביותר על הגאון מוילנא זצ"ל, שמביא שם פירוש נאה על מאמר המשנה "יהי ביתך בית ועד לחכמים" (אבות א, ד).

בפשטות מפרשים את כוונת התנא שעל האדם לראות שביתו יהיה הבית בו מתכנסים החכמים. אך הוא מפרש להיפך. המקום לו אתה קורא בית, יהיה המקום של חכמי התורה, דהיינו בית המדרש; ועניינו ממש דומה למעשה שסיפרנו.

הבית העיקרי של היהודי הוא בית המדרש, המקום בו יונקים רוחניות וגדלים בתורה. הבית הפרטי אינו אלא 'חדר שינה', היכי תימצא לחיי העולם הזה המוכרחים על פי טבעינו.

מצבו בעולם הזה הוא אמצעי למצבו בעולם הבא

את הלקח הזה אנו מוצאים בפרשתינו:

התורה מספרת, שכשיעקב אבינו נפרד מעשיו, הוא הגיע למקום ושמו סוכות, ושם בנה לו בית. את המילים "ויבן לו בית", מפרש ה'תרגום יונתן' בצורה מעניינת: "וּבָנָא לְיָהּ בֵּי מְדַרְשָׁא".

יונתן בן עוזיאל מגלה לנו מהו הבית שיעקב בנה: בית מדרש! לזה יעקב קורא בית, לא לבית הגשמי בו הוא התגורר.

מוטל עלינו לדעת ולהבין את עומק הדברים.

אמנם במושכל ראשון הדבר נראה לנו רחוק, הרי כל אחד מבין שקורת גג לו ולמשפחתו הוא דבר בסיסי שאי אפשר בלעדיו. אך

מוטלת עלינו החובה לזכור ולהבין, שבסופו של דבר, יש את העיקר ויש את הטפל.

זכורני מלפני עשרות שנים, שנקלעתי פעם לכינוס של חסידי סלונים שהתקיימה בעיר טבריה, בזמן הנהגתו של האדמו"ר בעל ה'ברכת אברהם' מסלונים זצ"ל. דקות אחדות לאחר תחילת הכינוס בקשוני הגבאים לעזוב את המקום כי היה זה כינוס פנימי של החסידות, אך דבר אחד שהספקתי לשמוע מהרבי זצ"ל נחרט עמוק בליבי.

למשתתפים חולקו מיני מאכל ומשקה, והרבי בראותו זאת פתח ואמר: "לא נתאספנו כאן לאכול ולשתות! אנחנו אמנם אוכלים ושותים להשיב את הנפש, אך צריך לזכור את העיקר: נתכנסנו כאן להתחזק ולהתרומם בעבודת השם!"

פעמים רבות אני נזכר באמירה נוקבת זו של האדמו"ר זצ"ל. בכל דבר בחיים צריך להתבונן ולדעת מה העיקר ומה הטפל, ולשנן זאת שוב ושוב.

כשנכנסים לביתם של צדיקים ועובדי השם, ניתן להרגיש בנקל בכל פינה ובכל זווית מהו העיקר ומהו הטפל, רואים בחוש כיצד כל הבית אינו אלא טפל לחלק העבודת ה' שבבית. ממה עושים את עיקר העסק אם בקנית רהיט חדש או שמא כשאחד הילדים גמר מסכת תלמודית או כשידע היטב את הנלמד בישיבה.

קרובת משפחתו של הגה"צ רבי דוב יפה זצ"ל, משגיח ישיבת 'כפר חסידים': בילדותה, התארחת פעם בשבת במעונו. בעת שהגישו את המרק בליל שבת, היא אמרה לרבנית שלא תגיש לה צלחת, כי היא אינה אוהבת מרק.

בשעת הסעודה לא הגיב רבי דוב לדברים מאומה, אך לאחר הסעודה ניגש אליה, האיר לה בנועם ובעדינות מיוחדת השמורה עימו, ואמר לה ברוך: "אין אנו אוכלים מחמת שאנו אוהבים, אנו אוכלים משום שאנו זקוקים לכח לעבודת השם ותו לא..."

את יסוד הדברים נמצא בלשונו הזהב של רבי משה חיים לוצאטו - הרמח"ל, בספרו הנשגב 'מסילת ישרים' (פרק א): "כללו של דבר, האדם לא נברא בעבור מצבו בעולם הזה אלא בעבור מצבו בעולם הבא, אלא שמצבו בעולם הזה הוא אמצעי למצבו בעולם הבא שהוא תכליתו".

הבית שלנו צריך לשמש רק אמצעי, הוא נכלל ב'מצבו בעולם הזה'. אך בית המדרש, המקום שקיים עבור 'מצבו בעולם הבא' - הוא העיקר והתכלית.

נוסיף ונאמר עוד, שיתכן שלפי תרגומו של יונתן בן עוזיאל, יעקב אבינו לא בנה לעצמו בית כלל, אלא בנה רק בית מדרש. הרי יושב אוהלים היה, ולכל משפחתו וקניניו בנה מבני עראי, שכן לעניני העולם הזה אין צורך במבנה של קבע. כך יוצא שבכלל 'מקנהו' הכתוב בהמשך הפסוק - "ולמקנהו עשה סוכות", נכללים גם גופו, משפחתו, רכושו ושאר עניני ותשמישי עולם הזה, שעבורם הכין סוכות עראי.

אי אפשר לזכות לכתרה של תורה, אלא כאשר מתייחסים לענייני העולם הזה כארעיים, ולעסק התורה והמצוות - כקבוע!

(מתוך אוצרותיהם אמלא)

"נער צעיר הייתי בישיבת 'תל אביב', יום אחד נראתה בפתח בית המדרש דמותו של ר' שולע'ם, שבא לדרוש בשלומו של בן אחותו, כשפנה ללכת, הלכתי אחריו ללוותו, כשהוא שם לב כי אני מתלווה אליו פנה אלי ושאל: מה רצונך?, עניתי כי רצוני ללוות את הרב, אמר, 'אם כך מגיע לך ממני פרס', סברתי לתומי שהוא יביא לי איזה סוכריה, אבל הוא החל לדבר בלשונו הציורית"

על מלאכים, עיזים ועשיו הרשע

מאת: הרב צבי גטקר

וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה (לבו)

מִרְן הָרַב מְבַרְסֵק שֶׁהָא לְצוֹרֵךְ בְּרִיאָתוֹ זְמַן מְמוֹשֵׁךְ בְּעִירֵי הַמְּרַפָּא, בְּשַׁבּוּעַ שְׁאֲחַר שַׁבַּת וַיִּשְׁלַח הַגִּיעַ לְעִירָהּ הָרַב שֶׁל לְעַמְבֵּרֵג, וְהַרְצָה לְפָנָי הָרַב אֶת אֲשֶׁר אָמַר בְּפָנָי קָהַל עֲדָתוֹ בְּשַׁבַּת הָאֲחֵרֹנָה. וְכֵה אָמַר: הִנֵּה רַש"י מְבַאֵר אֶת הַפְּסוּק עִם לְבָן גְּרָתִי, גְּרָתִי בְּגִימְטְרִיהַ תְּרִי"ג, עִם לְבָן גְּרָתִי וְתִרְיָג מְצוּוֹת שְׁמֵרְתִי. וַיֵּשׁ לָנוּ לְלַמּוֹד מֵהִי דְרָכּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁעַל יָדָהּ לֹא הוֹשִׁפַע בְּמַהוּמָה מְלָבֵן הָרַשַׁע.

וְהִנֵּה בְּהַמְשָׁךְ מִסְפֵּר יַעֲקֹב אַע"ה 'וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה', וְנִשְׁאַלְתָּ הַשְּׁאֵלָה מְדוּעַ לֹא כָּתוּב שׁוֹרִים וַחֲמוֹרִים, וְאִמְנָם רַש"י מְבַאֵר כִּי דֶרֶךְ אֶרֶץ לְקָרְוָא לְשׁוֹרִים שׁוֹר וְכו', אֲבָל נִיתֵן לְבָאֵר כִּי יַעֲקֹב פָּרַשׁ לְפָנָיו בְּלִשׁוֹנוֹ זֹאת אֶת הַצְּלַחְתּוֹ, כִּי־צַד עִם לְבָן גְּרָתִי וְתִרְיָג מְצוּוֹת שְׁמֵרְתִי, מֵאַחַר שׁוֹיָהּ לִי -לְבָן- שׁוֹר וַחֲמוֹר, הוּא הִיָּה נַחֲשָׁב בְּעֵינָי כְּשׁוֹר וַחֲמוֹר, לֹא יִיחַסְתִּי מֵעֵלָה אַחַת אֵילָיו, וְהִיָּה נַחֲשָׁב בְּעֵינָי כְּבַהֲמָה, מִמִּילָא לֹא לְמַדְתִּי מִמַּעֲשֵׂי הָרַעִים.

קִילַס הָרַב זִיע"א אֶת הַדְּבָרִים וְאָמַר, כְּדָבָרִים הַלְלוּ מְדוּיָק בְּרַמְב"ם פ"ו ה"א מֵהַלְכוֹת דְּעוֹת, שְׁדָרֵךְ בְּרִייתוֹ שֶׁל אָדָם בְּמַעֲשֵׂי וּבַדְּעוֹתָיו לְהִימָשֵׁךְ אַחַר רַעִיו וַחֲבִירָיו, כְּלוֹמַר כָּל הַהִימָשְׁכוֹת אַחַר אַחֲרִים שְׁנוּהִיגִים לֹא כְּהוֹגֵן הוּא רַק אִם הֵם נַחֲשָׁבִים בְּעֵינָיו לְשׁוֹיָם אֵילָיו, אֲבָל אִם הֵם חֲשׁוּבִים אֲצִלּוֹ לְכָלֹם, אֵין הוּא נִמְשָׁךְ בְּדְעוֹתָיו אַחֲרֵיהֶם. וְהַרְאִיהַ שְׁמַעוֹלָם לֹא שְׁמַעְנֵנוּ עַל רֹעָה שְׁמַבְלָה אֶת רֹב יוֹמוֹ עִם הַצֶּאֱן שִׁימָשֵׁךְ לְעַשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂיהֶם, מְדוּעַ? וְהִרִי דֶרֶךְ בְּרִייתוֹ שֶׁל הָאָדָם לְהִימָשֵׁךְ אַחֲרֵי סְבִיבְתוֹ? כִּי נִהִיר לוֹ שֶׁהוּא אָדָם וְהֵם צֶאֱן..

הַגְּאוּן רַבִּי יוֹסֵף דּוֹב זְצוּק"ל בְּנוֹ שֶׁל הָרַב מְבַרְסֵק הוֹסִיף לְבָאֵר, כִּי הִטְעַם שְׁאֲנָשִׁים נִמְשָׁכִים אַחַר סְבִיבְתָם הִיא כִּי לְפָנָי כָּל מַעֲשֵׂה שְׁלָהֶם הֵם חוֹשָׁבִים, 'מָה יֹאמְרוּ עֲלֵינוּ בְּסִבִּיבָה', וּמִמִּילָא הֵם מֵרְצִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם אֶת הַסְּבִיבָה, אֲבָל אִם הֵם שׁוֹר וַחֲמוֹר, אֵין לִי מָה לְרַצּוֹת אוֹתָם, הֵם לֹא ה'חֲבֵרָה' שְׁלִי כָּלֹל וְכָלֹל.

כְּמוֹבֵן שְׁאֵין זֶה מְתִיר לֹמַר עַל הַטְּוֵעִים מִילוֹת גְּנָאִי. כְּמוֹ שְׁמִסּוֹפֵר עַל מוֹרְנוֹ הַגֵּר"ש פִּינְקוּס זצ"ל שְׁנִסַּע פַּעַם עִם יָדִיד בְּפִאתֵי אוֹפְקִים,

וְהִנֵּה לְפָנֵיהֶם אֵיזָה אֲפִיקוֹרוֹס אַחַד רֹכֵב עַל חֲמוֹר, וְהִיָּהוּדִי שִׁישַׁב לְצִידוֹ שֶׁל הַגֵּר"ש אָמַר, תְּרַאֵה ר' שְׁמִשׁוֹן הִנֵּה חֲמוֹר רֹכֵב עַל חֲמוֹר, ר' שְׁמִשׁוֹן שְׂרָצָה לְהַעִיר בְּחִכְמָה לְיָדִידוֹ, בְּשִׁמְעוֹ מִיָּלִים אֵלוֹ עֲצַר אֶת הָרֵכֵב בְּחִרְקָה, הַסְּתוּבָב אֵילָיו וְאָמַר בְּזַעֲקָה אֵיךְ אַתָּה קוֹרָא לוֹ חֲמוֹר?, וְהִלָּא זֶהוּ אַח שְׁלִי..

אֲבָל עִם זֹאת שׁוֹמָה עֲלֵינוּ לְהַבִּין וְלַחֲזוֹת אֶת הַהַבְּדֵל הַתְּהוּמִי בֵּינָנוּ לְבֵין הַטְּוֵעִים, כְּלִשׁוֹנוֹ הַמְּפּוֹרְסָמַת שֶׁל הַחֲזוֹ"א עַל הַת"ח, שְׁמַתְעֵלָה בְּתוֹרָתוֹ מְדַרְגַּת חֲמוֹר לְדַרְגַּת אָדָם וּמְדַרְגַּת אָדָם לְדַרְגַּת מְלָאךְ. זֶהוּ הַהַבְּדֵל בֵּין בֵּן תּוֹרָה לְבֵין עִם הָאֶרֶץ, הֵם בְּדַרְגַּת חֲמוֹר, וְאֵין בְּדַרְגַּת מְלָאךְ, הֵם בְּכָלֹל לֹא בְּמַעֲרַכַת יַחֲסִים אַחַת.

בְּתוֹךְ כָּל אָדָם יֵשׁ אֶת הַחֶלֶק הַבְּהֵמִי שְׁלוֹ, וְצָרִיךְ לֹא לְהִימָשֵׁךְ אַחֲרָיו, אֲלֵא אַחֲרֵי הַחֶלֶק הָאֱלוֹקִי, בִּימִינוֹ כְּאֲשֶׁר אֵין מְצוּיּוֹת כ"כ בְּהַמּוֹת בֵּינָנוּ, יוֹתֵר וְיוֹתֵר נִרְאִים לָנוּ תְּאוּוֹת וְטַבְעִים בְּהֵמִים כְּאֲנֹשִׁיִּים, זֹאת מְשׁוּם שְׁרַאֲינוּ חֲלִילָה רַק אֲנָשִׁים שְׁמַתְנַהֲגִים כְּכֹל וְלֹא רַאֲינוּ שְׁזָה בְּעַצְם הַנְּהַגַת בְּהֵמָה, כִּי הִרִי אֵין אֲנוּ כ"כ מְכִירִים מֵהִי בְּהֵמָה וְכִי־צַד הִיא נוֹהַגַת... וְאֲנָשִׁים לְמַדְנֵנוּ הִרִי נִמְשָׁכִים אַחֲרֵי אֲנָשִׁים כְּמוֹהֶם, אֲבָל מִי שְׁחִי וְרוֹאֵה כִּי־צַד חִיָּה בְּהֵמָה, שְׁכָל מַעֲיִינָה הוּא רַק אֲכִילָה וּמִילּוּי

האבוס שלפניה, הרי הוא יודע להבחין כי הרבה ממה ש'הוא' רוצה, זה לא בדיוק 'הוא', אלא זוהי הבהמה שבקרבו, וכאשר הוא רואה אחרים שרצים דווקא אחרי תאוותם הבהמית קל לו לסווג אותם כיאיות להם - בהמות.

מספר הגאון רבי מ"א גולדבלט שליט"א מראשי ישיבת קרית מלאכי

מספר הגאון רבי מ"א גולדבלט שליט"א מראשי ישיבת קרית מלאכי, ותלמידו המובהק של הגאון הצדיק רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זצ"ל: נער צעיר לימים הייתי בישיבת 'תל אביב', יום אחד בשעת צהרים נראתה בפתח בית המדרש דמותו הנאדרת של ר' שולעם, קמתי לברר את מי הוא מחפש והתברר כי הוא עבר באזור והוא רצה לדרוש בשלמו של בן אחותו שלמד איתנו בישיבה, לאחר שהחליפו ביניהם כמה מילים, פנה הגאון ללכת, והלכתי אחריו ללוותו, עדיין לא הכרתיו אך מראה פניו משך אותי, כשהוא שם לב כי אני מתלווה אליו פנה אלי בנימוח ושאל נער מה רצונך, עניתי כי רצוני ללוות את הרב, אמר הגרש"מ אם כך מגיע לך ממני פרס, סברתי לתומי שהוא יביא לי איזה סוכריה, אבל במקום לפשפש בכיסו הוא החל לדבר בלשונו הציורית.

וכך אמר ר' שולעם, וישלח יעקב מלאכים אל עשיו אחיו, מסביר רש"י מלאכים ממש, איזה מלאכים, אותם מלאכים של כי מלאכיו יצווה לך, אלו שמתלווים אל יעקב אבינו אל כל אשר ילך, ועשיו רואה אותם ולא מתפעל כלל, והם חוזרים אל יעקב ואומרים לו הנה הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו.

יעקב מנסה דרך נוספת ושולח לעשיו מנחה, גמלים ועיזים, ולא יאומן זה פועל את פעולתו, ועשיו שואל את יעקב בפגישתו מי זה

המחנה אשר פגשתי. ולא מעולל לו כל רע. זהו דבר פלא ממש גסותו של עשיו, אדם רגיל שרואה מלאך אמור להתעלף וליפול תחתיו, ואילו על עשיו זה לא משפיע, ומה כן משפיע עליו כמה גמלים ועיזים..

אבל כשהגעתי לישיבה התפלאתי לראות בשעת הפסקת הצהרים כמה וכמה בחורים יושבים ולומדים בהיכל בית המדרש, הבעתי את התפעלותי בפני קרובי שבאתי לבקרו הוא הסביר לי שאין זה חזון נפרץ, אלא שכעת יש מבצע חזרות, ועל כל חזרה מקבלים בני הישיבה מתת מההנהלה, ולכן ישנם לומדים רבים גם בשעות המנוחה..

חשבתי לעצמי אמר ר' שולעם, מעניין המלאכים המבהילים והנפלאים שנוצרים מכל מילה של תורה היו גם היו אמש, ומדוע לא היו אז בחורים בשעות המנוחה בבית המדרש?, אלא שהבחורים ג"כ מתפעלים מגמלים וחמורים...

התכרכמו פני מעט, מספר הרב גולדבלט, אך ר' שלום שהבחין בכך אמר לי, אל תתבייש כ"כ, כולנו עשיו.. הנה אצלנו בשערי חסד יש כולל אברכים, סדר הצהרים מתחיל שעה 3:30 אך רוב האברכים מגיעים לכולל ב-3:45, משום שמי שמאחר לאחר שעה זו נקנס, ומורידים לו מעט ממלגתו.

והנה וכי המלאכים לא היו בית המדרש בשעה 3:30?, אלא שכולנו יש בנו קצת עישוים, אנחנו מעדיפים כל אחד לפי דרגתו את הגמלים על פני המלאכים..

המוסר נוקב הוא, בואו וניטול ממנו לעצמנו, להבחין כי יש בנו חלק בהמי שצריך להשליט עליו את השכל, לבחור בטוב, ולרחם על מי שהוא כבהמה שהחלק הבהמי שולט עליו, אין מה להסתכל עליו וודאי וודאי לא לקנאות בו.

(לתגובות והארות 08974974aa@gmail.com)

המשך מעמוד 17 | הרה"ג ר' שלמה סטרו שליט"א

משיב לנו שהתשובה לשאלה הזאת אינה חד משמעית: "זה מאוד מאוד תלוי איזה עמוד", הוא מסביר. "יש את השלב הראשון שבו אני לומד את העמוד לעצמי, בלשון הקודש, כדי להבין אותו באופן שיהיה לי ברור ונהיר, כי מי שאינו מבין טוב כמובן לא יכול להסביר טוב. "בשלב השני אני צריך לתכנן את השיעור לפני שאני מוסר אותו, איך אני מתרגם כל מינוח לספרדית, ואז מגיע השלב שבו אני פותח את המילון, ומנסה לגבש לעצמי תוכנית פעולה, לא פעם אני מרים טלפון לתלמידי חכמים דוברי ספרדית, ומתייעץ איתם איך להגדיר

הגדרות מסוימות. רק אחרי שהכל מסודר אצלי בס"ד, אני יכול לגשת לאולפן ולהקליט את השיעור הבא. "זה כמובן לוקח המון המון זמן, ואני רוצה לנצל הזדמנות זו כדי לומר תודה רבה לאנשי ביתי, על ההקרבה הגדולה והנכונות לאפשר לי לעשות את זה, למרות שזה דורש הרבה ארגון ומחשבה, וגם את כל הזמן שפעם אולי היה קצת פנוי פה ושם, שעכשיו בס"ד מוקדש לזה. אני מקווה שבהמשך בס"ד, כשאזכה לצבור קצת יותר ניסיון, זה יהיה קל יותר..."

עורך אחראי: הרב משה הרמן • גרפיקה: הרב זאב רבינוביץ • צילום: פוטו ציון, פלאש 90, שאטרסטוק
כותבים: הרב יהושע לייבון leib1964@gmail.com • הרב ישראל לויש israel.layosh@gmail.com
הרב אליעזר יוטקובסקי a6150805@gmail.com • הרב אברהם פוקס sefer012@gmail.com
הרב ישראל היימן i0548467550@gmail.com
כתובת מייל לתגובות: info@dirshu.co.il • טלפון: 02-5609000 • הדפסה: חסד ואמונה
לקבלת העלון במייל: dirshu@dirshu.co.il

כל צלחת שנשברת בבית זו הוכחה נחרצת שתפקידה עלי אדמות הסתיים, כל פעם שחוזרים מקנייה בצרכנייה עמוסי שקיות צריך לחפש את הבול האלוקי ששלח לנו דווקא את המוצרים האלו וזיכה אותנו במ..

כך ביאר המשגיח דליקווד - הגה"צ ר' מתתיהו חיים סולומון שליט"א את ההסבר על יעקב אבינו.

מאת: הרב ישראל היימן

שמערל היה האביון של העיירה. עני ורש כמו בסיפורים האמיתיים... בביתו אין פרוטה לפרוטה והוא חי מהיד לפה בצמצום גדול. על כל פרוסת לחם קטנה הוא עמל קשות. כל שבת היא משימה כמעט בלתי ניתנת ליישום. בניו ובנותיו מתהלכים קרועי בגדים ובעיניהם רעבון תמיד.

אנשים טובים ניסו תמיד לעזור לו, היו שתרמו לו מידי פעם סכום קטן, היו ששכרו אותו לעבודה כזו או אחרת ושילמו עליה כמה פרוטות. שמערל חי במלחמה מתמדת. הוא תמיד הסתובב עם תחושה של חוסר, מחפש מהיכן ניתן לקושש את המטבע הבא...

אם בסיפורים טובים עסקינן אז גם שמערל שלנו יום אחד מצא את המזל החמקמק... מדובר באיזו סחורה כמעט בלתי שמישה שמישהו נתן לו למכור, הצטרפה לזה השמועה אותה הוא שמע ממש במקרה שבעיירה סמוכה יש לסחורה הזו ביקוש גדול, התזמון של ההגעה לעיירה ההיא בדיוק כאשר עשיר העיירה חיפש את הסחורה המסויימת הזו במשך ימים ארוכים ומשום מה לא מצא, הניבה רווח יפה ומכובד שפתח את השערים המסחריים גם בעיני הסוחרים האחרים...

מה לנו להאריך, מזלו של שמערל נהפך לו לברכה. אמנם לא בין לילה, אבל אחרי שנה של עבודה מאומצת הוא בהחלט כבר לא היה עני ואביון. הילדים כבר לא סבלו מקור ומרעב והוא כבר לא ישב בין פשוטי העם במערב בית הכנסת.

עברה שנה ועוד שנה ושמערל העפיל במעלה ההצלחה. הוא הפך להיות סוחר מן המניין, אמיד ומכובד, כזה שיכול להרשות לעצמו כבר קצת יותר... הבקתה בה הוא גר כבר לא תאמה את מעמדו החדש והוא שכר קבלן ופועלים שיהרסו אותה ויבנו בית ראוי לשמו. חדרים מרווחים סלון גדול ומטבח משוכלל.

חודשים של בניה חלפו, במהלכם גר שמערל בבית זמני, בסופם הוא פנה להעביר את תכולת ביתו הישן ששוכנה בארגזים זמניים לבית החדש. שמערל הסתובב כמלך בגדוד ופיקח על העברת החפצים וסידורם בבית החדש. הוא רווה נחת מכל רגע כאשר הפועלים חיכו למוצא פיו ושיבצו כל חפץ במקומו הראוי לו.

עם התקדמות המלאכה עננה נראתה על פניו של שמערל. הוא חיפש שוב ושוב משהו מסויים בין הארגזים הרבים. כאשר חיפושיו לא נשאו פרי הוא פנה אל הפועלים ושאל אותם בפנים מוטרדות: "האם מצאתם את הכוס הכחולה? כוס מחרס פשוטה וכחולה

שהייתה אמורה להיות כאן? היא חשובה לי מאד, היכן היא?" הפועלים לא הבינו את הלך רוחו של העשיר החדש. 'כוס כחולה מחרס פשוט? ניתן לקנות אותה בכל חנות לכלי בית מזדמנת, מה הוא צריך אותה דווקא? מדוע הוא מוטרד ממנה?' חשבו הפועלים. רק כאשר מצאו הפועלים את הכוס שהוחבאה באחד הארגזים ושמערל החזיק אותה בידיו, שמעו הפועלים וכל המתאספים את סיפורה של הכוס והבינו את העניין.

את הכוס הזו, פתח שמערל, קיבלתי כסגולה מאחד הצדיקים הגדולים. הוא עבר כאן בעיירה ואני ניגשתי אליו לבקש את ברכתו להצלחה ולצאת ממעגל העניות הנוראה שהייתה מנת חלקי עד לפני כמה שנים.

הוא בירך אותי ונתן לי את הכוס עליה הוא בירך כסגולה להצלחה. מאז שמרתי אותה ואף קידשתי בה מידי שבת. הרגשתי שזה כוס שמימית שברכת הצדיק גלומה בה ומלווה אותי.

נכון, סיים שמערל, יש לי היום ברוך ה' כל כך הרבה רהיטים מפוארים, כלי אוכל ושאר מותרות, אבל את הכוס הפשוטה הזו אני רוצה לשמור... היא חשובה לי ואתם כנראה מבינים למה...

במשל נפלא זה ביאר המשגיח דליקווד - הגה"צ ר' מתתיהו חיים סולומון שליט"א את התמיהה הגדולה על יעקב אבינו.

כאשר יעקב עובר את מעבר יבוק הוא חוזר לאחוריו ומשאיר את כל מחנהו לבד רק כדי לאסוף כמה פכים קטנים שנותרו שם. חז"ל מגלים לנו שצדיקים ממונם חביב עליהם יותר מגופם. והשאלה היא

מזה שבועיים ימים לא באים לקנות מצרכים מביתו של מרן ה'חזון איש' זי"ע, וכיון שהם לא נהגו לקנות ולשלם בהקפה, כנראה שאין להם כסף ולכן הם לא קונים אוכל... "עשה עם המידע הזה כהבנתך..." סיכם החנווני

כסף... אמצעי ולא מטרה!

מאת: הרב ישראל ליוש

יְיָ יִתֵּן יַעֲקֹב לְבָדוֹ... (לב כה)

הגמ' בחולין (צא א) מביאה את דברי רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים, מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם, וכל כך למה? לפי שאין פושטין ידיהן בגזל!

ודבריו טעונים ביאור: וכי מי שחביב עליו ממונו יקרא צדיק? הרי הצדיקים מסתפקים במועט וכלל אינם מייחסים חשיבות לממונו ולגשמיות, רק קניינים רוחניים קניינם, מדוע חביבות הממונו היא ראייה לצדיקות?

ועוד נקשה: חז"ל מסבירים שחביבות הממונו של הצדיקים נובעת מכך שאינם פושטין ידיהן בגזל, וכי שבח הוא לצדיקים שאינם גוזלים? הרי לפשוט יד בממונו לא לו, אינו ענין לצדיקות או רשעות, זה מנהג עבריינים, אנשי עולם תחתון!

נראה לבאר כך: יחסו של הצדיק לממונו הוא כאמצעי בלבד כדי להשיג ולקנות את צרכיו לחיי עבודת ה' שלו. לעומתו, מי שאינו צדיק הוא כוסף לכסף, הממונו היא עבורו לא רק אמצעי להשגת צרכיו, אלא הוא מטרה בפני עצמו, הוא אוהב כסף ולא ישבע כסף. אף אם מלאו כל צרכיו, אינו שבע, הוא רוצה עוד ועוד ממונו, כי צבירת ממונו לשם ממונו הוא ערך עליון בעיניהם.

הצדיק מעריך את חפציו לא בגלל שווים הכספי, אלא בגלל שהם משרתים אותו למטרות נעלות. הוא אינו מייקר כלי זהב בגלל שהוא שווה יותר מכלי מתכת, אבל הוא כן יחשיב כל חפץ שהוא למרות שוויו הדל, כי הוא משרת אותו לשימושים חשובים. זהו השבח על הצדיקים ובראשם יעקב אבינו. הוא חזר עבור פכים קטנים למרות שווים הדל, כי הוא צריך את שימושים. אדרבה דוקא חזרתו לפכים הקטנים מראה שהוא איש רוחני שאינו מייחס חשיבות לכסף, אלא מטרתו היא השימוש בכלי. כי מי שאינו צדיק לא יחזור על פכים קטנים, למרות שימושם, כי הם הרי לא שווים כסף, ואותו מעניין רק כסף...

הצדיקים, חביב עליהם ממונם יותר מגופם, אין הכוונה לאהבת הממונו ולתאוות הבצע, הכוונה היא לממונו המשרת אותו לעבודתו הרוחנית, וזה חביב עליהם יותר מגופם הגשמי, כי בעבורם הגוף אינו אלא מכסה לנשמה.

בזאת אף נבין מה ענין השבח לצדיקים שאינם פושטין ידיהן בגזל. 'פושטין ידיהן' הוא ביטוי ל'ביקוש', כפי שנאמר: "כל הפושט יד

נותנים לו". הצדיקים שאינם מעריכים את הממונו בגלל שוויו, אלא לפי צורך שימושם ושירותו, א"כ אין להם כלל ביקוש ותאוה לממונו הזולת, כי רק מי שתאוות הממונו בראש מעייניו, הגזל הוא ניסיון עבורו, כי הוא רוצה להעשיר את אוצרותיו. אבל הצדיק מתייחס לכל ממונו כמשרת וכעבד העושה את רצונו אדונו, ואין לו כלל תאוה להגדיל את ממונו ולהעשיר את אוצרותיו.

החנווני בשכונת 'זכרון מאיר' פנה לרבי יעקב הלפרין זצ"ל וסיפר לו שמזה שבועיים ימים לא באים לקנות מצרכים מביתו של מרן ה'חזון איש' זי"ע, וכיון שהם לא נהגו לקנות ולשלם בהקפה, כנראה שאין להם כסף ולכן הם לא קונים אוכל... "עשה עם המידע הזה כהבנתך..." סיכם החנווני

רבי יעקב ידע שה'חזון איש' לעולם לא קיבל כסף מאף אחד, ועל כן החליט להעניק לו כסף בערמה. הוא בא לביתו וביקש לקנות עשרה ספרי 'חזון איש' על מסכת פסחים שזה עתה יצא ממכבש הדפוס.

"לשם מה לך עשרה ספרים?" שאל ה'חזון איש' - "בשיעור של הג"ר שלמה הרשלר זצ"ל התחילו עכשיו ללמוד מסכת פסחים, ואני רוצה לקנות לכל הלומדים ספר 'חזון איש'..." - "מספיק להם צל"ח על פסחים, הם לא צריכים 'חזון איש' על פסחים..."

ניסיונותיו של ר' יעקב הלפרין לא צלחו, ה'חזון איש' הסכים למכור

המשך בעמוד 26

פרנסה בכבוד

'כל הזהיר בברכת המזון, מזונותיו מצויור לו כל ימיו בכבוד'
(מ"ב קפ"ה ס"ק א' בשם החינוך)

לומדי 'הדף היומי בהלכה' מתחילים עתה סימן קפ"ב בהלכות ברכת המזון זו ההזדמנות שלך להצטרף ולזכות ל'כל השונה הלכות בכל יום'

להצטרפות לתוכנית המבחנים והמילגות של 'דרשו' בכל עמדות 'נדרים'

לפרטים: מוקד 'דרשו' 02-5609000

לו רק ספר אחד, במחיר עשרים גרוש... פעם ביקר בבית ה'חזון איש' זי"ע רב מירושלים. כשיצא, קנה ספר מהרבנית והשאיר אצלה חמש לירות, [סכום גדול, באותם ימים], נכנסה הרבנית אל ה'חזון איש' וספרה לו בשמחה על חמשת הלירות שהרוויחו. לקח ה'חזון איש' את השטר של החמש לירות וקרע אותה לעיני הרבנית לארבע חלקים, [לאמור: כך צריך להעריך כסף...]. לאחר מכן, הדביק ה'חזון איש' את השטר חזרה ושלח אותו עם שליח מיוחד לרב ההוא מירושלים... "כשמשלמים יותר... - הפטיר ה'חזון איש' - "רק גורמים לי טרחה יתירה... עשרים גרוש מספיק..." הסיפור שמבטא יותר מכל שאצל הצדיקים הכסף הוא רק אמצעי ולא מטרה, הוא מה שסיפר הר"ר אברהם ריין זצ"ל, מי שהיה מנהל הישיבה ב'כפר סבא', שם שימש מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אהרן ליב שטיינמן זצ"ל כר"מ... יתנן מחצי שנה לא הצליח ר' אברהם לשלם משכורות לצוות הישיבה. לאחר תקופה זו רווח מעט לקופת הישיבה, ורבי אברהם ביקש לשלם להג"ר אהרן לייב את כל המשכורות שלא שולמו לו. אך רבי אהרן לייב סירב לקבל את המשכורות, "הרי הסתדרנו כל החורף גם בלי הכסף הזה... מדוע שאקח את זה עכשיו...?" כשמע זאת ר' אברהם, פנה אל הרבנית ושאל אותה: "כיצד הסתדרתם כל החורף בלי משכורת...?" "החצילים היו מאוד זולים בחורף, אכלנו מהם בוקר, צהריים וערב..."

פשוטה, מדוע? הלא וודאי לא מדובר באיזו 'תאוות ממון' גרידא... אי אפשר לומר את זה על שום צדיק בכלל ובוודאי לא על יעקב אבינו. אז מדוע ממנום כה חביב עליהם? מאיר הגה"צ שליט"א בנועם אמרו: דווקא בגלל שצדיקים כמו יעקב אבינו יודעים שממון דבר מאוס הוא, דווקא בגלל שלגוף הממון ולעצמותו אין להם שום קשר רגשי כלשהו, כי אין להם חיבור אמיתי לעולם הזה ולתהפוכותיו. הם יודעים ומרגישים שכל חפץ, אפילו הקטן ביותר, אם הוא נמצא אצלם סימן שרצון הבורא הוא שהחפץ הזה ישרת אותם. חיים עם אמונה חזקה כזו נותנים את ההרגשה שכל חפץ שיש לי הגיע בדיוור ישיר מאת בעל הבירה. חפץ כזה לא ניתן לאבד אותו כך בחוסר שימת לב... כל שקל שנכנס לחשבון הבנק הוא התגלות של רצון הבורא, כל צלחת שנשברת בבית זו הוכחה נחרצת שתפקידה עלי אדמות הסתיים, כל פעם שחוזרים מקנייה בצרכנייה עמוסי שקיות צריך לחפש את הבול האלוקי ששלח לנו דווקא את המוצרים האלו וזיכה אותנו בהם... אם נתייחס לדברים בצורה כזו נוכל גם להגיע לדרגה העצומה הזו של 'צדיקים ממנום חביב עליהם יותר מגופם'.

התפלאתי ושאלתי, אם כן, מדוע אתה מתגורר במרתף עלוב בירושלים, מדוע אינך מתגורר בביתך הגדול שבארצות הברית, ליד לדיך ונכדיך? אמר לי, מה יש לי לחפש שם, וכי אפשר להשוות? האם יש שם מישהו שיש לו מיליון אחד ממה שיש כאן בירושלים? נכון, אני גר במרתף, אבל בירושלים! וכי יש באיזשהו מקום בעולם אווירה כמו בירושלים? אני הולך בשבת ברחוב יפו, על פסי הרכבת הקלה המושבתת, אל הכותל המערבי. איזו הרגשה נפלאה, איזו תחושה נעלה. אפילו ביקור בשוק מחנה יהודה הוא חוויה רוחנית ומרוממת.

וכי איזו רוחניות אפשר כבר למצוא במחנה יהודה

התפלאתי שוב, וכי איזו רוחניות אפשר כבר למצוא במחנה יהודה, בין דוכני הפירות והירקות, בין הסוחרים המכריזים בקול על מרכולתם? אמר לי, בוא אספר לך. אני נוהג ללכת לשוק פעם בשבוע, לקנות ירקות טריים. פעם, לאחר שאספתי את קנתי, ניגשתי לבעל הדוכן לשלם. הסכום היה עשרים ואחת שקלים. הוצאתי שטר של עשרים שקלים ומטבע של עשרה שקלים והגשתי לו. שאלני, אולי יש לך במקרה מטבע של שקל. פשפשתי בכיסי והצלחתי לדלות משם שקל. אמרתי לו, כן, יש לי אחד. אמר לי, אתה חושב שרק לך יש אחד? הצביע על השמים ואמר, אמנם אני בלי כיפה, אבל אל תסתכל עלי ככה, גם לי יש אחד. לא בכיס אלא למעלה, ה' אחד... זהו השוק בירושלים של מעלה. יהודי זה לא רק מתגורר בארץ ישראל, הוא חי בה. זו החיות שלו.

עשיו חי בארץ ישראל במשך אותן עשרים שנה שהיה יעקב בחרן. יעקב חושש, איך אוכל לעמוד כנגדו, הלא יש לו זכויות כה רבות וחשובות. מה עושה יעקב, שולח מלאכים אל שרו של עשיו. הם כבר יודעים לבוא איתו חשבון. הם יודעים באיזו שפה מדברים עם מלאכים.

אומרים המלאכים לעשיו ולשרו, 'חברה', תורידו פרופיל. אל תתלהמו. אל תשתבחו כל כך במצות ישיבת ארץ ישראל. בואו נראה, מה עשה עשיו כאשר ישב בארץ הקדושה, הניח תפילין? הלך ללמוד תורה בבית המדרש? קיים מצוות התלויות בארץ? לא מניח ולא מקצתיה. להפך. נשיו הקריבו קרבנות לעבודה זרה, עד שכהו עיניו של יצחק מעשן, כפי שכותב רש"י על הפסוק "ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות" [בראשית כז א]. הוא אמנם ישב על אדמת ארץ ישראל, אבל וודאי לא קיים בכך מצוה. להפך, עבירה היתה בכך. כי כאשר אדם מתנהג שלא כראוי בפלטרין של מלך, מעשיו חמורים שבעתיים.

אומר אם כן יעקב לאדונו ושרו של עשיו, אני התגוררתי אצל לבן הרשע זה עשרים שנה ובכל זאת תרי"ג מצוות שמרתי, למרות האווירה המתירנית ורווית העוונות. ואתה, למרות שהנך יושב בארץ הקודש, הרוויה אווירת קדושה וטהרה, חטאת ופשע, כיצד הנך בא ליראני ב'מצוה' זו?!

(מתוך ספר "מפיק מרגליות")

האם אפשר לברך על כוס של ברכה

עם סודה? מיץ תפוזים? קפה או תה?

לומדי 'הדף היומי בהלכה' מתחילים עתה סימן קפ"ב בהלכות ברכת המזון זו ההזדמנות שלך להצטרף ולזכות ל'כל השונה הלכות בכל יום'

להצטרפות לתוכנית המבחנים והמילגות של 'דרשו' בכל עמדות 'נדרים'

לפרטים: מוקד 'דרשו' 02-5609000

'צוף התורה'

מגיד המישרים הג"ד אלעזר יוטקובסקי, עם שאלות בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

לקבל את המחמאות ממחברי הספרים, ולתמוך חשב שגם הפעם מחבר הספר בוודאי נורא מתרגש ועומד להודות מעומק הלב. אלא שאז הוא קיבל מקלחת צוננת שחיסלה לחלוטין את ההתלהבות שלו.

"מה עשית לי?" שאל ר' ראובן בקול בוכים, "תראה מה הדפסת... אוסף של שרבוטים בלי שום קשר אחד לשני..."

עכשיו היה זה תורו של בעל הדפוס להחוויר. הוא העיף מבט קל בספר ומיד הבין את הטעות.

"אני מצטער מאוד", אמר, "אבל אני הדפסתי את החומר שאתה שלחת לי. ולכן, ידידי היקר, אני מצפה ממך לעמוד בהתחייבות ולשלם על הכל כפי שסיכמנו".

ר' ראובן נבון. מצד אחד צודק בעל הדפוס, הטעות היא שלו, הוא זה ששלח את הקובץ הלא נכון. מצד שני, הוא מקבל לידיו מוצר שהוא בכלל לא חפץ בו, מי אומר שהוא צריך לשלם עליו.

שאלה: האם ר' ראובן חייב לשלם את הסכום במלואו? אולי הוא פטור מכל תשלום, או שאולי נגיד שבכזה מקרה משלם רק את העלויות כדי שבעל הדפוס לא ייזק, אבל אינו חייב לשלם את המחיר המלא?

תשובה: מאחר והנהוג המקובל בכל בתי הדפוס הוא שלפני ההדפסה שולחים 'העתק שמש' למוציא לאור, כדי שיעבור על הספר לפני ההדפסה, ורק לאחר אישור נוסף מדפיסים את הספר, ומאחר ובמקרה זה המדפיס התרשל בכך ולא טרח להמתין לאישור הנוסף, האחריות מוטלת כולה על כתפי המדפיס, ור' ראובן פטור מכל תשלום.

עם זאת, בדרך כלל מעורבים במקרים כאלו פרטים נוספים שמשנים את ההלכה, כמו למשל אם המדפיס מבקש לשלוח 'העתק שמש' ומחבר הספר מצהיר שהוא מוותר על הפרוצדורה הזאת כדי לחסוך בזמן, משום שהוא רוצה להספיק להדפיס לפני החג המתקרב או חתונת הבן וכדו', ובוודאי שאם הוא מקבל על עצמו את הנזקים, הדין משתנה בהתאם.

אמר רבינו שר התורה זצ"ל, שכשהוא חיבר את ספריו

אמר רבינו שר התורה זצ"ל, שכשהוא חיבר את ספריו, לא חשב להרוויח מכך ממון, ועשה זאת לשם מצווה בלבד. הוא העיד שלא

1
כשפתח את הספר, חשכו עיניו!
התברר שבטעות הוא שלח במייל
לדפוס את הקובץ הלא נכון, בעודו
מדפדף, הוא מצא בספר גם את מספר
הטלפון של הגנת של הבת הקטנה
שלו, שאותו כתב על הקובץ

קְטַנְתִּי מִפְּלֵ הַחֲסִדִּים (לב יא)

ר' ראובן הנו אברך חשוב, שמזה שנים רבים מלבן סוגיות שונות בש"ס וכותב חידושי תורה רבים. לימים החל לקבץ את ההערות והסיכומים שכתב לקובץ אחד גדול, ואז הוציא ממנו חלק מהחומרים, עשה להם עיבוד מחודש, וסידר אותם לכדי ספר. כמובן שהדפסת ספר עולה לא מעט, ולכן היה ר' ראובן צריך להתאמץ כדי להשיג את המימון להדפסה, ואכן כשהשיג את כל הכסף, הוא שלח את כל החומר במייל להוצאה לאור, שהדפיסה את הספר ב-1,000 עותקים, כשר' ראובן אמור לשלם על כל עותק שהודפס כ-25 שקלים.

הוא הגיע בהתרגשות גדולה לבית הדפוס, עם טנדר מיוחד של הובלות, כדי לאסוף את הספרים ולא הצליח להתאפק, קרע מעט את הניילון שעטף את משטח הספרים, והוציא ספר אחד בהתרגשות גדולה. באצבעות רוטטות הוא פתח את הספר ושאף מלוא ריאותיו את הריח הנפלא והמוכר של ספר שזה עתה יצא מתחת מכבש הדפוס.

כשפתח את הספר, חשכו עיניו! התברר שבטעות הוא שלח במייל את הקובץ הלא נכון, ובמקום שידפיסו את הספר שעליו עמל והתייגע כל כך הרבה, הדפיסו לו בבית הדפוס קובץ בוסרי וגולמי של חידושים שהוקלדו בזה אחר זה, בלי שום קשר בין האחד לשני, ועם הרבה מאד הערות שאי אפשר להעלותם לדפוס.

בעודו מדפדף בעיניים קרועות לרווחה, הוא מצא בספר גם את מספר הטלפון של הגנת של הבת הקטנה שלו, שאותו כתב על הקובץ כי לא היה לו בדיוק דף ועט בהישג יד. כמו כן הוא ראה שם בספר החדש שלו, רשימת מצרכים שאשתו ביקשה ממנו לקנות במכולת, כשהוא חוזר מהכולל אחה"צ.

הבעלים של בית הדפוס הגיע כשכולו קורן מנחת. הוא תמיד אוהב

האמין שמישהו בכלל ירצה לקנות את הספרים שלו, וכי מדוע שאנשים יתעניינו בחידושים ובהערות שלו? ואכן, במשך שנים רבות היו הספרים מונחים כאבן שאין לה הופכין. מרן הגר"ח העיד שלא היה לו כסף לשלם אפילו עבור הכריכה שלהם, וכך היו הספרים מונחים בלי כריכתם, במשך שנים רבות. אבל אחרי שנים פתאום התחיל להיות ביקוש לספרים, ועם הזמן הלך והתגבר עד שהם היו לסיפור של הצלחה והודפסו במהדורות נוספות.

הוסיף מרן הגר"ח ואמר שגם ספריו של אביו עברו תהליך דומה. מי קנה קהילות יעקב בשנים הראשונות לאחר הדפסתו? אף אחד. אבל ביום מן הימים פתאום עלתה קרנו של הספר והוא הפך לרב מכר. וכך היה גם עם ספריו של החזון אי"ש, הוסיף מרן זצ"ל. גם הם המתו שנים רבות עד שהפכו להיות נפוצים בכרם בית ישראל. חייבים לומר, כך סיכם מרן שר התורה את הנושא, שאם ספר נכתב לשם שמים, סופו להצליח.

אגב גררא אציין שראיתי תלמידי חכמים שמחברים ספרים, ואין להם כסף להדפיס אותם, ולכן עושים להם עימוד יפה ומעלים אותם לארכיון הענק של 'אוצר החכמה', מבלי להדפיס אותם. כך נמצא הספר שלהם נגיש ללומדים רבים, ויכול להרבות תורה בישראל, תוך חיסכון של עלויות ההדפסה.

ומעניין מאוד לצטט את מה שכותב הרה"ק בעל ה'אבני נזר' בהקדמתו לספרו 'אגלי טל': "מעודי היה דרכי לכתוב חידושיי אשר חנני ה', אך להדפיס הדברים להפיצם על פני תבל לא עלה על דעתי, ואין לך יפה מן הצניעות. ואם יהיה מן השמיים שיובאו הדברים לדפוס, יהיה לאחר מאה שנים; כה היה מחשבת.

"אך בזאת בחרתי, ללמוד עם תלמידים מקשיבים, ללמד לבני יהודה קשת ללחום מלחמתה של תורה. כי בזה הזמן, שתורה שבעל-פה כתובה, המצוה ללמוד הוא ללמד דרכי הלימוד.

"אך כעת, לעת זקנתי, בעוונותי גבר עליי חולי השיעול ר"ל, ולא יכולתי ללמוד עם תלמידים, ונצטערתי מאד על זה, כי מצוה עלינו ללמוד וללמד לשמור ולעשות, וללמד גדול יותר מן ללמוד... אמרתי לתקן מעט, להדפיס חידושים, ותלמידים ההוגים בו ילמדו מתוכו דרכי לימוד".

מתברר שמשמים הביאו על רבינו ה'אבני נזר' את 'חולי השיעול', כדי שייאלץ להדפיס את ספריו ולהפיצם בישראל, וכך זכינו שהאור הנפלא הזה נשאר לדורי דורות ולא נשאר רק לאותו הדור כפי שחשב האבני נזר בענוותנותו לעשות.

לקח רבי מאיר שמחה את תכריך הכתבים, עלעל בו מעט

בעניין זה של הדפת ספרים היה מרן שר התורה מספר שפעם בא יהודי אחד לרבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק, בעל ה'אור שמח', והראה לו חיבור שכתב שלטענתו הנו חיבור שווה לכל נפש, ומתאים גם לחריפים וגם לבקיאים.

לקח רבי מאיר שמחה את תכריך הכתבים, עלעל בו מעט, ולאחר מכן אמר למחבר, שהרי ידוע שבהלכות מזוזה סוברים כל הראשונים שצריכים להעמיד אותה במאונך, ורבינו תם סובר בדעת יחיד להניח אותה במאוזן, לרוחב המשקוף. בא רבינו הרמ"א ופוסק להניח את המזוזה בשיפוע כדי לצאת ידי שתי הדעות, ולאחר מכן בא רבינו הגר"א ואמר שאם נעמיד את המזוזה בשיפוע לא קיימנו אף אחת מהשיטות, ולכן יש להניח את המזוזה כשהיא זקופה במאונך. "כך גם הספר שכתבת", אמר רבי מאיר שמחה, "ניסיתי לצאת ידי חובת החריפים וידי חובת הבקיאים, ולבסוף הספר אינו מתאים לא לחריפים ולא לבקיאים...".

רבינו הבית הלוי, מציין בהקדמה לספרו על התורה, שבתחילה הוא העלה את החידושים שהיו לו בדברי אגדה, בסוף השו"ת שחיבר, אבל לאחר מכן שינה את דעתו והחליט להדפיס אותם בספר נפרד, וזה לשונו:

"אמנם התבוננתי וראיתי כי מעטים המה המעיינים בו (בדרוש שנדפס בסוף השו"ת), יען כי הלומדים יחיו לא ירצו לבלות זמנם היקר בענייני דרוש, והחפצים באגדה לא ישלחו ידם בספר אשר עיקרו בנוי על דברי הלכה ופולפל...".

ועל כן עתה כאשר זכיתי להדפיס עוד קצת חידושים על דרוש, הנני לסדרם על סדר קצת הפרשיות, למען כי גם הבעלי בתים הטרוידים בפרנסתם כל ימי החול יקחו להם פנאי ביום שבת קודש, ולראות בו אולי ימצאו בו איזו דברים ישרים לשר לב האדם לאביו שבשמים...".

רבי שמואל רוזובסקי תפס תור לעיון ברשב"א בשעה 12 בלילה...

ואם בהדפסת ספרים עסקינו, נציין את מה שהיה מספר מרן ראש הישיבה הגר"ש רוזובסקי זצ"ל, שכשהוא למד בעירו של רבי שמעון שקופ, בגרודנא, היה להם בישיבה רק שלושה כרכים של שיטה מקובצת, ו'איין צוריסנע רשב"א'. כלומר ספר אחד של רשב"א שהיה קרוע... ובחורים כולם הרי רצו ללמוד רשב"א, ולכן היתה להם תורנות שהתפרסה על פני כל שעות היממה, והוא עצמו, רבי שמואל רוזובסקי תפס תור לעיון ברשב"א בשעה 12 בלילה...

אבל המחסור בספרים לא הפריע להם לשקוד על התורה ולפלפל בסוגיות הש"ס באופן יוצא דופן, ומסופר שאחד מחשובי הבעלי בתים בגרודנא היה הגאון רבי חיים עוזר ינוקבסקי...

הקורא בוודאי שואל את עצמו, איך ייתכן דבר כזה. 'בעלבת' שמכונה 'הגאון רבי'??? או שהוא גאון או שהוא 'בעלבת', זה לא הולך יחד.

אבל בגרודנא זה כן הלך יחד, לרבי חיים עוזר ינובסקי היתה חנות לממכר בדים, ואמרו עליו שהוא 'מוכר' בחנות שלו הרבה יותר חידושי תורה ממה שהוא מוכר בה בדים. הוא היה שקוע כל היום בספרים, ואם מישהו רצה לקנות בד היה צריך להפריע לו ולהוציא אותו מתלמודו.

רבי עקיבא עיין בגט, ופתח ספרים בעיין מעמיק מאוד עד שלבסוף פסק שהגט כשר, ואמר לאשה 'הרי את מותרת לכל אדם'. לאחר מכן סיפר למקורביו שהוא נאלץ להסתמך על שיטות שונות כדי להתיר את הגט, משום שמדובר בשעת הדחק. שאלו את רבי עקיבא איגר, וכי איזה דחק יש עכשיו? הרי בעלה עדיין חי וקיים ונמצא בעירו, נקרא לו ונבקש ממנו שיכתוב לה גט חדש. השיב הגרעק"א, לא ולא. אם נצריך אותה גט חדש, הדבר יגרום לפגיעה ברב העיר שסידר את הגט, ותיגרם פגיעה בכבוד התורה, ואם זה זו 'שעת הדחק' מאוד גדולה, ומוטב להסתמך על היתרים שונים כדי להתירה מכבלי עגינותה, מבלי לפגוע בכבודו של הרב. פרופסור נכבד שראה בעצמו תלמיד חכם מופלג, ניגש פעם למרן החזון איש זצ"ל, ואמר לו שהוא מצא מקור בירושלמי לכך שכהן יכול להתחתן עם גרושה, אם חלפו חמש שנים מהמועד בו התגרשה. מרן החזון איש חיך, ובמקום לגלגל את הפרופסור מכל המדרגות, סיפר לו סיפור...

כשהתמנה הגאון רבי משה אליעזר הורוויץ זצ"ל לרבה של העיר פינסק, ערכו לו מסיבה לכבודה של תורה ולכבוד המרא דאתרא החדש. רבי משה אליעזר היה בשמחה גדולה, וכששם לב שאין על השולחן יין, החליט לפעול בעורמה כדי לגרום לכך שיהיה יין על השולחן.

"אני אשאל אתכם שאלה חמורה", אמר הרב מפינסק, בעל ה'אהל משה' זצ"ל. מי שלא ידע להשיב על שאלתי, יניח על השולחן בקבוק יין, ומי שיידע להשיב עליה, יהיה פטור מהנחת בקבוק יין על השולחן.

"כולם הסכימו להיענות לאתגר שהציב בפניהם הרב החדש, והרב שאל אותם: היכן מצאנו מקור, בבלי או בירושלמי, בספרא או בספרי, בכל מקצועות התורה - היכן מצאנו מקור לזה שיש אופציה שבה נתיר לכהן להתחתן עם גרושה???"

כל אנשי העיר שתקו, גם גדולי תלמידי החכמים שבה ניסו להעלות בזיכרונם את כל הסוגיות של הבבלי והירושלמי, מעניין לאיזה מקור התכוון הרב?

הרב מצידו שאל אותם אחד אחד, וכל מי שלא ידע להשיב מה הוא המקור, התבקש להניח בקבוק יין על השולחן וכך עשו עד שסיים הרב את הסבב ועל השולחן היו בקבוקי יין לרוב.

או אז ההינו אנשי הקהל לשאול את הרב לאיזה מקור הוא התכוון. היכן באמת יש מקור לזה שכהן יכול לישא גרושה? נענה הרב ואמר: "האמת שגם אני לא מכיר כזה מקור, ובאמת אין שום מקרה שבו יותר לכהן להתחתן עם גרושה", ובאמרו כדברים האלו העמיד גם הרב בקבוק יין על השולחן...

"אם רבי אליעזר משה לא מצא שום מקור מכל מקצועות התורה לכך שיש אפשרות שכהן יוכל להתחתן עם גרושה, אתה בוודאי לא תוכל למצוא מקור לזה", השלים מרן החזון איש את תשובתו.

"כל התשובות שנכתבו במדור זה נועדו לחידודי, ואין לראות בהן הוראה למעשה בשום אופן"

הוא היה עומד בחנות ותופס בחורים שחלפו על פתחה כדי לדבר איתם בלימוד, ובאופן מיוחד אהב להילחם במלחמתה של תורה עם רבי שמואל רוזובסקי ועם רבי שמואל חרקובר. בנו של רבי חיים עוזר, הגאון רבי ידידיה סיפר לימים ששלטונות המס בגרודנא דרשו מאביו לשלם מס בסכום גבוה, משום שהפקחים העידו שבכל פעם שהם עוברים ליד החנות היא מלאה בלקוחות ותמיד נשמע שם 'משא ומתן', הם כמובן לא ידעו להבדיל בין משא ומתן על מחירי הבדים לבין משא ומתן על המחלוקת בין ה'קצות' וה'נתבות'.

2 מרן החזון איש חיך, ובמקום לגלגל את הפרופסור מכל המדרגות, סיפר לו סיפור...

הצילנני נא מיד אחי (לב יב)

ר' יצחק משמש כמשגיח בשיבה. הוא שם לב שיש בשיבה שני בחורים מאוד מאוד חיוביים שיכולים היו להפוך לחברותא מיוחדת במינה, אם רק יהיו חברים. לדעתו הם יוכלו להשלים זה את זה ולהתעלות יחד בתורה וביראה, אבל משום מה לא נוצר קשר ביניהם והוא רוצה לעשות זאת באופן יזום.

שאלה: האם מותר לר' יצחק לשנות מן האמת, ולומר לאחד הבחורים שחברו אמר עליו משהו, למרות שהדבר לא באמת קרה, ולאחר מכן לספר לבחור השני שבחור פלוני אמר עליו כך וכך, ועל ידי זה ייצרו השניים קשר זה עם זה ואולי תתפתח ביניהם חברות נפלאה. תשובה: מצינו שהתירו חז"ל לשנות מן האמת כדי להשכין שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחברו, וכבר אמרו חז"ל הווי מתלמידיו של אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, והיה נוהג באופן כזה שהיה אומר לאדם שפלוני מיצר על מה שפגע בו, אף שלא שמע אותו אומר כך.

אבל אין להביא ראיה לנידון שלנו, כי מה שאמרו שמונת לשנות מן האמת מפני דרכי שלום, מדובר כשיש שפרצה מריבה או מחלוקת חלילה, ויש צורך לשנות מן האמת כדי לכבות את השריפה. אבל במקרה שלנו, אין לנו ראיה שמונת לשנות מן השלום כדי לייצר חברות באופן יזום.

עם זאת, וודאי אפשר לפנות לאחד ולומר לו מילה טובה על החבר, לגרור אותו בלשון כדי שישמיע איזה תגובה שתחמיא לבחור השני, ולאחר מכן לגשת אליו ולספר לו שפלוני אמר עליו כך וכך, מבלי לשנות מן האמת, וכל ערום יעשה בדעת. בספר 'כבוד התורה' מובא מעשה נורא בזהירות המופלגת של הגאון רבי עקיבא איגר זיע"א, בכבוד התורה.

פעם באה אשה אחת לפני רבי עקיבא, ואמרה לו שהיא התגרשה מבעלה וקיבלה גט, אבל התעוררה איזו שאלה על כשרות הגט, ולכן היא רוצה שרבי עקיבא איגר יעיין בו ויפסוק אם כשר הוא או שהיא צריכה גט נוסף.

סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה

- ◆ אורח שהחליט לסיים את סעודתו וחזר בו - האם צריך לברך שנית?
- ◆ מדוע צריך להותיר מהלחם בסיום הסעודה?
- ◆ מהי כמות המים הנדרשת ל'מים אחרונים'?

היסח הדעת מאכילה

• המתארח אצל חברו, ואמר בסיום אכילתו "הבה נברך", כלומר, ברכה אחרונה - אין אמירתו נחשבת עבורו להיסח הדעת, אלא אם כן התכוון במפורש שלא לאכול עוד אף אם המארח יבקש זאת ממנו. ואם המארח אמר "הבה נברך", נחשב הדבר להיסח הדעת גם עבור האורחים; וכשבעל הבית אינו נוכח במקום, יתכן שהגדול מבין משתתפי הסעודה דינו כבעל הבית לענין זה.

• מי שנטל כוס יין לידו לקראת ברכת המזון, ולאחר מכן אוכל, צריך לברך ברכה ראשונה; ונחלקו הפוסקים אם צריך לברך ברכה אחרונה (למעט על פת, עוגה וכדומה), או שברכת המזון פוטרת את הכל.

הותרת לחם על השולחן בסיום הסעודה

• אין להסיר את הלחם מעל השולחן עד אחר ברכת המזון, כדי שיהא ניכר שמברכים את השי"ת על חסדו וטובו הגדול שהכין מזון לכל בריותיו, וכן משום שהברכה אינה שורה על מקום ריק.

• בנוסף על האמור לעיל, ישנן שתי סיבות לשייר מהלחם בכוונה תחילה - כדי שאם יבוא עני יוכלו לתת לו לאכול, וכדי שהמברך יודה לה' על חסדו שהשפיע עליו, שאוכל ומותר.

• אם בסיום הסעודה לא נותר לחם על השולחן - על פי הקבלה רצוי להניח לחם שלם על השולחן. אולם, אם נותרו חתיכות לחם על השולחן, אין להניח עליו גם לחם שלם, וכן להיפך.

• פירורי לחם שאין בהם 'כזית', אסור לדרוך עליהם, או להשליכם לאשפה ללא עטיפה. אולם, מותר לאבדם בצורה שאין בה בזיון רב; ואם בכל הפירורים יחד יש שיעור כזית - יש מחמירים.

'מים אחרונים'

• חכמינו ז"ל תיקנו ל'מים אחרונים' בסוף הסעודה, משום

שהידים מזוהמות מהאכילה, ואין ראוי לברך באופן זה, וכן מחשש שמא היה מעורב במאכלים מלח הגורם לעיוורון במגע עם העינים.

• נטילת 'מים אחרונים' צריכה להעשות לתוך כלי, או לתוך כיוור, ולא על גבי קרקע, מפני שרוח רעה שורה עליהם, ויש חשש סכנה לדורכים עליהם.

• מקום נטילת 'מים אחרונים' הוא רק עד ה'פרק' השני שבאצבעות; ואם זוהמת המאכל הגיעה למעלה ממקום זה, צריך שהמים יגיעו לכל מקום שהגיעה אליו. ולכתחילה ראוי ליטול את כל אורך האצבעות.

• כאשר אנשים רבים סועדים יחד, ונוטלים מים אחרונים בכלי המובא אל השולחן, יש להביא מספר כלים מתאים לכמות המשתתפים, כדי שהנוטלים הראשונים לא ישתהו זמן רב בין הנטילה לברכה.

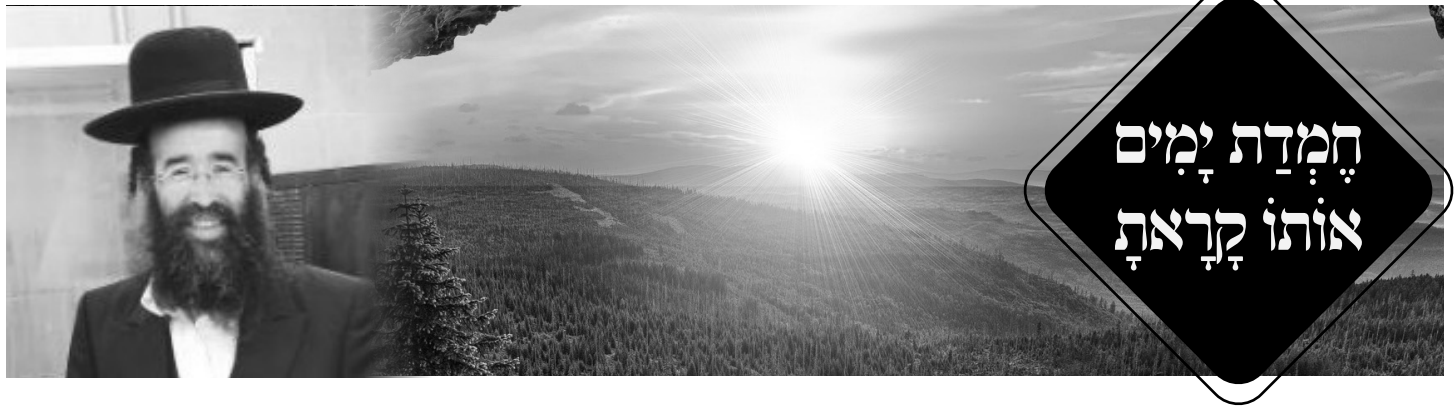
• כמות המים הנדרשת לנטילת 'מים אחרונים' היא כזו שיש בה כדי לנקות את הידים; ויש שכתבו, שהגר"א נהג ל'טול ברביעית (150-86 סמ"ק), לשיטת השונות), כבנטילה שלפני הסעודה.

• כבר בזמן רבותינו הראשונים, היו שנהגו שלא ליטול מים אחרונים. ורבים חולקים על כך, וגם על פי הקבלה חובה ליטול מים אחרונים.

מהלכות ברכת המזון

• יש אומרים, שצריך לברך ברכת המזון 'על כוס יין'. ויש אומרים שאין צורך לברך על היין אלא כששלשה אנשים ויותר אוכלים יחד; ויש אומרים, שאין חובה כלל לברך על היין.

• נוהגים לכסות את הסכין בשעת ברכת המזון בימות החול. ויש אומרים, שצריך להסיר את הסכין מעל השולחן ואין די בכיסויה, אך המנהג להסתפק בכיסוי, ורבים נהגו לכסות את הלהב בלבד.

בליל שבת, כשהרב אברהם קאפ מחזיק בידיו את הגביע ועומד לקדש על היין, חולפת בלבם של בני משפחתו מחשבה של תקווה לא שגרתית - שרק לא יצלצל הטלפון...

יו"ר ארגון החסד של בית שמש 'עזרת אחים', הרב אברהם קאפ, מספר כיצד הוא חווה את השבת שאותה הוא נאלץ לחלל פעם אחר פעם כדי להציל חיי אדם

יוחנן וסרמן

שאינו זכאי לכך, אני לא מבין איך נתנו לי משמים זכות נפלאה שכזאת. "הרי הרמב"ם כותב כידוע שכשצריכים לחלל שבת כדי להציל נפש מישראל, לא עושים את זה על ידי ילדים או נשים אלא דווקא על ידי 'גדולי ישראל וחכמיהם', אם הדבר אפשרי כמובן. אני לא זכיתי להיות גדול בישראל או 'חכם' מסוג החכמים שעליהם התכוון הרמב"ם. ובכל זאת הוטלה על כתפי המשימה הזאת!

"עם זאת, אני לא מכחיש שזה מפריע לאווירת השבת בבית. לא בגלל עצם הפעולה של חילול שבת, שהיא מצווה חשובה מאוד לא פחות מהנחת תפילין או נטילת לולב, אלא פשוט מסיבות טכניות. כל בני המשפחה יושבים יחד, אוכלים, שרים מספרים סיפורי צדיקים ומדברים דברי תורה, ואני נאלץ לקרוע את עצמי מהמשפחה ולרוץ להציל חיים בשכונה אחרת, לפעמים אני גם צריך לקחת חולה לבית חולים בירושלים וכדו'.

"זה בהחלט מחיר לא פשוט שאני ובני ביתי צריכים לשלם. זה קשה, לפעמים זה אפילו מפרך, וזה לא נגמר אף פעם, כי תמיד אני צריך להישאר דרוך לקראת המקרה הבא, אבל לשמחתי הרבה אני לא לבד. ברוך ה' זכה הציבור החרדי ויש בתוכו אלפי מתנדבים בארגוני ההצלה השונים, והעול הכבד הזה של הצלת חיים מתחלק בין כולנו. "דבר אחד אני יכול לומר לכם, ההרגשה הנפלאה הזאת שאני מרגיש בשו"ב הביתה אחרי שהצלתי חיי אדם, ואז אני מגביה שוב את הגביע כדי לקדש על היין - זאת הרגשה כל כך נפלאה וכל כך שבתית, שמפצה על כל ההשקעה ומצדיקה את המחיר!"

בליל שבת, כשהרב אברהם קאפ מחזיק בידיו את הגביע ועומד לקדש על היין, חולפת בלבם של בני משפחתו מחשבה של תקווה לא שגרתית - שרק לא יצלצל הטלפון...

הם יודעים היטב, שאם הטלפון יצלצל, אבא יניח את הגביע מידו, ויגש לענות לטלפון. לאחר מכן הוא ייקח את המפתחות, יצא החוצה וייסע במהירות כדי להגיש עזרה ראשונה.

יש להם ניסיון של שנים, כמעט לא עוברת עליהם שבת בלי שהרב קאפ יצטרך לחלל אותה, כדי להציל נפשות.

"אנשים שואלים אותי איך אני מסוגל לעשות ככה את השבת, אם אני לא מרגיש עם זה רע, שאני נאלץ להתניע את האמבולנס ולחלל שבת", הוא מספר.

"והתשובה שלי היא כפולה: "קודם כל, זה לא מעניין! מה זה משנה איך אני מרגיש? ואם משהו מרגיש לא טוב עם זה שהוא צריך לקום בבוקר ולהניח תפילין, אז מה? יוותר על הנחת תפילין חלילה? מי שלא אוהב יין לא ישתה ארבע כוסות? אנחנו יודעים שכתוב בהלכה שאדם צריך לדחוק את עצמו ולשתות ארבע כוסות גם אם הוא מאוד מאוד לא אוהב יין. הצלת נפשות זו מצווה לא פחות חשובה משי"ית ארבע כוסות, ואם קשה לחלל שבת כדי להציל חיים, אז אדם צריך לדחוק את עצמו ולעשות את זה בכח..."

"אבל מעבר לכך, אני רוצה לומר לכם שזה בכלל לא קשה לי. ההיפך הוא הנכון, אני מרגיש שזאת זכות עצומה ואני רואה את עצמי כמי

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 602
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דודו למשפחה קייטמן על האישור לפרסום במבוא

סיפורי חז"ל

שלחני כי עלה השחר (ל"ב - כ"ז)
 רבי חזקיה ורבי יוסי בן חלפתא הלכו
 בדרך השכימו לצאת אחר חצות הליל.
 אמר רבי יוסי לרבי חזקיה, למדנו
 שראוי לו לאדם לצאת לדרך עם אור
 היום והנה אנו הולכים בלילה. השיב לו
 רבי חזקיה, יוסי בני, הקשב נא לקולם
 הנעים של גלגלי החיות שהם משבחים
 את הקב"ה ושרים לכבודו. הטה רבי
 יוסי את אוזנו ושמע שהיו אומרים "וה'
 לעולם ישב" (תהלים ט' ח) שאל אותו
 רבי חזקיה האם יודע אתה איזו משמרת
 של מלאכים אומרים פסוק זה ששמעת?
 וכשהשיב רבי יוסי בשלילה, גילה לו
 רבי חזקיה את כל שמות המלאכים של
 כל משמרת. עד עלות השחר הלכו
 שניהם, ראו שנחשך מאוד ואחר כך
 האיר השחר. אמר רבי חזקיה כך תהיה
 גאולתם של ישראל כשתאיר להם
 שמש הגאולה, לפני כן תבואנה עליהם
 צרות, ובתוך הצרות בעיצומן של
 תלאות, יאיר עליהם אור גדול, אורו
 של הקדוש ברוך הוא.
 (זוהר חדש בראשית ו)

פרשת השבוע

"ובהר ציון תהיה פליטה והיה
 קודש" (עובדיה א' - יז) הרב
 השואל יצא כשידיו רועדות ולבו
 דואב על החורבן אשר עתיד
 לעבור על יהדות אירופה, ולבו היה
 נכון ובטוח כי ארצנו הקדושה
 תנצל וחרב לא תעבור בה. וכן היה,
 שתחילת מפלתו של הרשע היתה
 כשהתקרב לגבול ארצנו הקדושה.

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו
 וגו' וירא כי לא יוכל לו
 (ל"ב, כ"ה - כ"ו)

מסופר: היה זה פעם אחת בפרשת
 וישלח שהרה"ק ה"בית ישראל"
 מגור זיע"א פתח ואמר, ידוע הכלל
 שהקריאה מעוררת את הזמן.
 בפרשת וישלח מסופר על יעקב
 אבינו ע"ה, שנאבק עם שרו של
 עשו עד שניצחו והכניעו לגמרי.
 אם כן, שבת זו היא מזמני רצון
 ושעת כושר, המסוגלת לכל יהודי
 "זיך מיט כאפן" (להצטרף ולהכניע
 את היצר).

והיה המחנה הנשאר לפליטה
 (ל"ב - ט)
 מסופר: בשנת תרצ"ג, כשצורר
 כל היהודים בגרמניה ימ"ש תפס
 את רסן השלטון בידו, נשאל הרה"ק
 ה"חפץ חיים" זיע"א ע"י אחד
 מראשי הישיבה בראדין, מה יהיה
 גורלם של אחינו במדינות גרמניה
 ופולין? אחרי שהרשע הצורר הכריז
 בפומבי שמטרתו להכחיד את שם
 ישראל חלילה. ענה לו ה"חפץ
 חיים" שדבר זה לא יעלה בידו,
 מעולם לא הצליח מי שהוא לכולת
 את כל עמנו בכל ארצות פזורינו,
 פסוק מפורש הוא "אם יבוא עשו אל
 המחנה האחת והכהו והיה המחנה
 הנשאר לפליטה". הבין השואל כי
 הסכנה קרובה והוסיף לשאול
 לתומו, אם ח"ו יעלה בידי הצורר
 להשמיד את יהדות אירופה שהיתה
 אז רוב מנין ובנין עם ישראל, מי
 יהיה המחנה שישאר לפליטה? ענה
 לו החפץ חיים הקדוש, גם דבר זה
 כתוב מפורש בדברי הנביאים,

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:14 ת"א: 5:16 ר"ת: 5:48

פרשת וישלח

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:00 ת"א: 4:14

שממנה סובל ר' יעקב, כל אחד רשם תרופה אחרת, אולם התרופות היו ללא הועיל, יתר על כן חלה הרעה במצבו, עד שנראה היה כי הוא חולה אנוש רח"ל. הידיעות על מחלתו הקשה של ר' יעקב נפוצו חיש מהר בכל העיר, הוא היה אהוד על כל חלקי הציבור, וכולם הצטערו איפוא לשמוע על מחלתו, ובבתי הכנסת התפללו ואמרו תהילים לרפואתו השלמה. אולם מצבו של ר' יעקב היה הולך ורע מיום ליום.

יום אחד הופיעה קרן של תקוה, ליהודי ווילנה נודע כי המלך עומד להגיע לעירם לביקור ממלכתי, יתר על כן נודע כי המלך מלווה ברופאו האישי שהוא יהודי, אם כי רחוק הוא מהיהדות, אם רק אפשר יהיה להביאו לכך שיבקר אצל ר' יעקב אולי יוכל לאבחן את מחלתו המוזרה ולהביא להחלמתו, ראשי הקהילה החליטו לשלוח משלחת שתקבל את פני המלך, על המשלחת הוטל לבקש את המלך שיתן רשות לרופאו האישי לבקר אצל ר' יעקב ולראות מה אפשר לעשות למענו.

המלך קיבל את המשלחת בספר פנים יפות ושאל אם יש איזה דבר שהוא יכול לעשות למען אזרחיו היהודים? והם אמרו לו כי אחד מיהודי ווילנה הנכבדים חולה במחלה קשה לא מאובחנת, שטובי הרופאים אינם יודעים מה טיבה, אם על המלך טוב, יואיל נא להרשות לרופאו האישי לראות את האישי, אולי יוכל להביא לו מרפא. המלך נתן את הסכמתו והרופא המלכותי הגיע אל ביתו של ר' יעקב ללא דיחוי, הוא אך נתן מבט אחד אל החולה שהיה שוכב במיטה בעיניים עצומות, והבין כי מצבו אנוש ואין מדע הרפואה יכול לעשות כאן מאומה.

ר' יעקב שכב ללא ניע ללא כל סימן של חיים, והרופא כעס שהזעיקו אותו למקרה חסר תקווה שכזה, "התחת אלוקים אני" אמר בזעם, "שהבאתם אותי כדי שאחיה אדם מת?" בדברו כך אל בני המשפחה שחיכו בכליון עיניים למוצא פיו, עמד הרופא לעזוב את המקום, אולם כאשר קם כדי ללכת ביקשו אותו אחדים מבני המשפחה לרשום בכל זאת איזו תרופה לחולה אולי בכל זאת יש תקווה, "אין שום תקוה היכולה לעזור לאיש זה" אמר הרופא בחוסר סבלנות בהעיפו מבט אחרון על ר' יעקב.

אולם מבטו התעכב ממושכות לאחר שהבחין לפתע בשינוי כלשהו שחל במראהו של החולה, הוא ראה כאילו איזה סימן חיים איזה צבע חלש חזר לפניו החיוורות כסיד של האדם הנוטה למוות. תוך שניה הוא קפץ אל מיטתו של החולה ובדק במהירות את דופקו, לאחר מכן הוציא במהירות את פנקסו ורשם תרופה אותה הוא ביקש להביא מבית המרקחת תיכף ומיד, "ברוך השם" נשמע צועקים בבית החולה, ברוך ה' אולי בכל זאת יש תקווה.

לכבוד שבת קודש י"ט כסלו יומא דהילולא של המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א

היה פעם יהודי מכובד תושב ווילנה בשם ר' יעקב, הוא היה תלמיד חכם גדול וסוחר מצליח, פעם באחד ממסעיו הזדמן לו לעבור בעיר מעזריטש, כיוון שזה מכבר שמע את שמעו של המגיד הקדוש רבי דוב בער זיע"א, החליט לבקר אצלו, למרות שהוא כשלעצמו לא נימנה עם עדת החסידים. המגיד היה ידוע בעולם היהודי כלמדן גדול עוד לפני שהפך להיות תלמידו הגדול של הבעש"ט הקדוש זיע"א, ור' יעקב היה סקרן לפגשו ולהיכנס עימו במילי דאורייתא, ואכן הוא לא התאכזב, כאשר המגיד שקבלו בספר פנים יפות, עזר לו להתיר אחדים מן הספקות שהיו לו בתחום זה או אחר. בענייני חסידות לא גילה ר' יעקב התעניינות, והנושא לא עלה על הפרק כלל.

לאחר שהתרשם עמוקות מלמדנותו העמוקה של המגיד, עמד ר' יעקב ללכת, כאשר המגיד העיר הערה בלתי צפויה ומוזרה למדי: "זכור נא ר' יעקב את אשר אמרו חז"ל, כי ה' יתברך שולח רפואה לחולה באמצעות רופא מסוים, ובאמצעות תרופה מסוימת, ולפעמים ה' שולח רפואה שלמה לא בעזרת תרופה שהרופא רושם, כי אם בעזרת הרופא באופן אישי, וכפי שידוע לך הרי סמכותו של הרופא לרפא, נובעת ממה שכתוב "ורפא ירפא" (שמות כ"א י"ט), מכאן שלכל רופא יש לצידו מלאך שמרפא, ואילו לצידו של רופא גדול ומפורסם, עומד המלאך רפאל בכבודו ובעצמו".

בעזבו את חדרו של המגיד ובצאתו למסעותיו, הרבה ר' יעקב לחשוב על דברים "מעניינים" אלה שאמר לו המגיד, ואשר נראו בעיניו תמוהים ונטולי קשר עם הנושא עליו שוחחו מקודם, הוא חשב כי מצב בריאותו שפיר ב"ה, מעולם לא נזקק לרופאים, וקיווה כי גם להבא לא יודקק להם, והרי הוא לא בא אל המגיד ממעזריטש כדי להיוועץ בו על אודות רופאים ורפואה, ודברים כאלה לא הוזכרו בשיחתם כלל, או מדוע העיר לו המגיד את הערתו המפליאה? הוא לא מצא תשובה לשאלתו והחליט להסית את דעתו מהענין.

כעבור שבועות מספר בסיימו את מסע העסקים שלו, הגיע ר' יעקב לביתו שבווילנה, הוא שמח למצוא את כל בני ביתו בקו הבריאות, ואחרי מנוחה קצרה חזר לשגרת חייו הרגילים, שהיו מורכבים מניהול עסקים ולימוד התורה כאחד. בוקר אחד שבועות אחדים אחרי שובו הביתה, התערר ר' יעקב משנתו כשהוא מרגיש ברע, הרופאים הטובים ביותר של ווילנה הוועקו אל מיטתו, אולם איש מהם לא היה מסוגל לגלות מדי המחלה

משל ונמשל

עם לבן גרתי (ל"ב ה')

ותר"י"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים (רש"י) הדברים יובנו על פי משל: (שהובא בספר "בן איש חי" דרשות) פעם אחת נפגשו יצר הטוב ויצר הרע, אמר יצר הרע ליצר הטוב עד מתי נלחם זה עם זה, בוא ונעשה "שביתת נשק" ואעביר אני לך את ה"קליינטים" שלי וכן אתה תעביר אלי את ה"קליינטים" שלך, הסכים לכך יצר הטוב, והנה תחת חסותו של יצר הטוב היה חסיד אחד שהיה שקדן עצום בתורה, והסכים יצר הטוב למוסרו ליצר הרע, אותו חסיד ישב באותו ערב בביתו והיה עוסק בתורה ולפי ההסכם נכנס בו יצר הרע ופיתוהו לשאוף אויר ברחובות קריה, וכן היה שהלך לרחוב העיר הסואן והגיע לבית קפה מקום שמשחקים קלפים, עמד החסיד בפתח והביט באנשים המשחקים כיצד להוטים הם אחר המשחק, וכשהגישו לפניהם קפה ותה שכחו לשתות מרוב התלהבותם ותשוקתם למשחק, וכך נשאר החסיד עומד ומתבונן בהם, לאחר חצות הלילה חזר החסיד לביתו ישב על הארץ, בכה בכי גדול וצעק צעקה גדולה ומרה, עד שאשתו ובני ביתו התעוררו לקול צעקותיו, שאלה אותו אשתו על מה ולמה הצעקה? השיב לה עד היום חשבתי שאני זהב אבל עתה נוכחתי לדעת שאני רק נחושת, והסביר את דבריו: הנה הלילה הלכתי לבית קפה וראיתי שמרוב תשוקתם והתלהבותם שכחו משחקי הקלפים לשתות את הקפה והתה, ואילו אני כשלומד את התורה הקדושה, אינני שוכח לשתות, וראיה מכאן שאיני לומד בהתלהבות ובתשוקה, וקיבל עליו החסיד להתעלות בשקידת התורה כהנה וכהנה. למחרת כשנפגשו יצר הטוב ויצר הרע אמר יצר הרע ליצר הטוב: בוא ונבטל את "שביתת הנשק" שסיכמנו עליה מאתמול, כיון שראיתי שלא די שלא הצלחתי להוריד את אותו חסיד ממדרגתו, אלא אדרבה על ידי כך התעלה יותר ויותר והוסיף שקידה על שקידתו.

לפי הנ"ל מובנים דברי יעקב אבינו שאמר "עם לבן גרתי" ואומר רש"י "ותר"י"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים" דהיינו שיעקב אבינו התאונן ואמר אמנם תרי"ג מצוות שמרתי, אולם לא למדתי מלבן לקיים את המצוות במידה כזו של התלהבות ומסירות כפי שהוא היה עושה את מעשיו הרעים.

(בשם הרה"ק מרן הגר"ע יוסף זיע"א)

הרופא המלכותי שהיה אחד הרופאים הטובים ביותר במדינה, נשאר עתה ליד מיטת חוליו של ר' יעקב מחכה שיביאו את התרופה מבית המרקחת, עתה היו עיניו צמודות אל החולה והוא גילה לתימהונו הרב סימני התאוששות נוספים, מיד הוציא שוב את פנקסו ורשם תרופה אחרת שונה מהקודמת, "רוצו מיד לבית המרקחת והביאו תרופה זו" הוא ביקש מבני הבית, אבל תעשו זאת מהר ככל האפשר כי התרופה הקודמת שרשמתי שוב אינה מתאימה, שליח רץ מהר לבית המרקחת, תדהמתו של הרופא גדלה מרגע לרגע כאשר שוב הבחין בשינוי במצבו של החולה, לא יאומן, חשב, בכל הקריירה שלו לא פגש מקרה מוזר כזה, הוא התלבט אם לרשום תרופה נוספת שלישית, לאחר שגם השנייה נראתה עתה לא מתאימה יותר.

לפתע קם החולה שהיה נוטה למות רח"ל והתיישב במיטתו, הוא פנה אל הרופא המשתומם ואמר לו בקול ברור וצלול למדי: "אני מבקש אותך אדוני הרופא לא ללכת עדיין, הישאר נא עוד קצת ואני ארגיש אי"ה הרבה יותר טוב המלאך רפאל נמצא כנראה לצידך".

רופאו של המלך היה מופתע ונרעש לגמרי, הוא הביט אל החולה כמי שאינו מאמין למראה עיניו, הוא אמנם אינו מאמין במלאכים חשב, אך אולי בכל זאת יש בדברי החולה משהו שכדאי לעקוב אחריו, וכאילו קרא את מחשבותיו של הרופא, החל ר' יעקב לספר לו על ביקורו אצל המגיד ממעזריטש והערתו ה"מוזרה" של המגיד על אודות רופאים וכוחם לרפא חולים, רק עתה אני רואה כי דבריו היו נכונים וכאילו נבואה נזרקה מפיו, אמר ר' יעקב. הרופא המלכותי שהאזין לדברי החולה בנשימה עצורה שקע בהרהורים, דברי החולה השפיעו עליו השפעה עמוקה ועורר את הנקודה היהודית שבלבו, והתברר כי הוא עצמו הרופא המהולל זקוק כנראה לרפואה, אמנם נפשית ולא גופנית.

לבסוף הוא אמר לר' יעקב כי היה רוצה לפגוש את המגיד ממעזריטש, ושאל אם יהיה מוכן להתלוצות אליו? אחרי החלמתו השלמה כמובן, ר' יעקב הסכים ברצון ובשמחה, לא עברו ימים מרובים עד שהשניים יצאו בדרכם למעזריטש, ר' יעקב שהחלים לחלוטין, במטרה להיהפך לחסיד, והרופא כדי להיות בעל תשובה.

צ'ין אדם לחברו

לא להרע לשום נברא

מסופר על הרה"ק רבי דוד מטשארטקוב זיע"א שפעם אמר: כשהייתי ילד בן שבע קבלתי עלי לא להרע לשום נברא בעולם. שאלו אותו, וכשגוי מיצר ליהודי האין הוא מתפלל למפלת הגוי? השיב רבי דוד משה אני מתפלל להרמת קרן היהודי כך שהגוי לא יוכל שוב להרע.

הוי מקבל את כל האדם

בסבר פנים יפות

מסופר על הרה"ק רבי חיים חזקיהו מדיני ה"שדי חמד" זיע"א, (יומא דהילולא כ"ד כסלו) שהיה דרכו בעת לימודו בכל פעם שנכנס מישוהו לחדרו, היה מרכין ראשו ומביט לעבר איזה כתב שהיה מונח במגירת שולחנו, ואחר היה פונה אל האיש ומדבר עמו. סיפר אחד המקורבים: בהבחיני בזאת, סיקרן אותי מאד מה כתוב באותו פתק שהוא מעיין בו תמיד, חשבתי שמסתמא הפסוק שויתי וכיו"ב, אולם מה רבה היתה הפתק הנ"ל, כמדומה שהיה זה לאחר פטירתו, והיה כתוב שם לא אחר מאשר, "הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות" (אבות א' ט"ז) הבנתי שהצדיק שהיה עסוק וטרוד מאד בלימודו ובעיונו ובכתיבת ספריו, חשש שמא ואולי לא יקבל את מישהו מבין הבאים עליו באמצע הלימוד בסבלנות ובמאור פנים, ועל כן כתב זאת לעצמו, להזכירו בכל עת להתייחס לכל אדם בסבר פנים יפות.

התחשבות בזולת בשעה קשה

מסופר על בתו היחידה של הרה"ק רבי חיים עוזר גרודזינסקי מוילנא זיע"א, שבימי נעוריה חלתה במחלה אנושה ונטתה למות רח"ל, בשעה ששעותיה היו ספורות, התיישב אביה ר' חיים עוזר לכתוב תשובה מסובכת ומורכבת בהלכה, לשאלה שעמדה אז על הפרק בקהילה אחת, ונימוקו עמו, מאחר שראה שקיצה קרב, ואז לא יוכל לענות על התשובה למשך כל ימי השבעה, לכך הודרו לכתוב בשעות האחרונות כדי שאנשי אותה קהילה לא יצטרכו להמתין שבוע ימים.

איפוק מכעס

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א היה אומר, כי פעם אחת של איפוק מלכעוס, חשוב יותר מאלף תעניות.

לפייס את האדם שפגע בו

מסופר: פעם התנפל על הרה"ק רבי יוסף זונדל מסלאנט זיע"א יהודי עני מדוכא ומיוסר, וביזה אותו קבל עם בחירופים וגידופים, משום שחשבו לממונה על כספי הצדקה. ר' זונדל לא השיב לו כלום ואף מנע מהקהל מלפגוע בו. ולא אמר די בכך, כי אם באותו לילה בשעה מאוחרת, אחרי ששיער שכבר שכך כעסו של אותו מר נפש, הלך לביתו להרגיעו ולפייסו שבגלל הטעות שחשב אותו לממונה על הצדקה, נגרמה לעני זה ההתרגזות הזאת שנבעה מרוב מצוקתו ועונו.

הילולא דצדקיא

שבת קודש י"ט כסלו

הרה"ק רבי דוב בער ב"ר אברהם (המגיד ממעוריש (תקל"ג) יום ראשון כ' כסלו

הרה"ק רבי משולם פייביש ב"ר דוב בעריש מקרעמניץ (משנת חכמים - תקל"ה) הרה"ק רבי בנימין זאב וואלף הלוי ב"ר שמואל מבאלטא (תקפ"ז)

הרה"ק רבי דוב בעריש מאושפיצין ב"ר משה (תלמיד החוזה הק"ז - תקצ"ח)

הרה"ק רבי ברוך מויזניץ ב"ר מנחם מענדל (אמרי ברוך - תרנ"ג)

יום שני כ"א כסלו

שמעון בן יעקב משבטי קה (ב"א - ש"ד)

הרה"ק רבי נפתלי ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא (איילה שלוחה - תרכ"ד)

הרה"ק רבי יוחנן מקארלין ב"ר ישראל (תשט"ז) יום שלישי כ"ב כסלו

רבי אליעזר אשכנזי ב"ר אליהו (מעשי ה-שמ"ו) (הרה"ק רבי פינחס מאוסטראה בן הייבי ר' יעקב יוסף (תקס"ו)

יום רביעי כ"ג כסלו

רבי מרדכי הלפרין מאוסטראה ב"ר יואל (המכונה בעל שם- תקט"ז)

הרה"ק רבי אברהם מאולינוב ב"ר יצחק חריף מסמבור (תקע"א)

הרה"ק רבי אלימלך לוי מטאהש ב"ר משולם פייבוש (תש"ג)

יום חמישי כ"ד כסלו

הרה"ק רבי חיים חזקיהו ב"ר רפאל אליהו (שרה חמד - תרט"ה)

יום שישי כ"ה כסלו

הרה"ק רבי יעקב ישראל ב"ר צבי הירש המגיד מקרעמניץ (שבט ישראל - תק"ס)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שמונה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטבין שליט"א מדרום "בם אבי אוד" רפרום יוסף הדרש" על המעשים.

תלמוד תורה (ח)

א) אף על פי שמצוה ללמוד ביום ובלילה, אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה, יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחת מהן בשינה ואכילה ושתייה ושיחה, וכיוצא בהן, אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה. (רמב"ם הלכות תלמוד תורה, פ"ג הי"ג)

ב) כל בית שאין דברי תורה נשמעין בו בלילה, אש אוכלתו. (שם)

ג) לא יאמר התלמיד הבנתי, והוא לא הבין, אלא שואל וחוזר ושואל כמה פעמים, ואם יכעוס עליו רבו, יאמר לו רבי, תורה היא וללמוד אני צריך, ודעתי קצרה. (ש"ע יור"ד, סימן רמ"ו, סעיף י')

לע"נ

לע"נ הרה"ק

רבי דוב בער ב"ר אברהם (המגיד ממעוריש זיע"א נלב"ע י"ט כסלו תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח - החטא גורם לכליף

"קִטְנֹתֵי מִכַּל הַחֲסָדִים וּמִכַּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת עֲבֹדְךָ" (בראשית ל"ב, י"א)

התמעטו על ידי החסדים והאמת שעשית איתי, לכן אני ירא שמא מאז שהבטחת לי התלכלכתי בחטא וזה עלול לגרום שאמסר ביד עֶשׂו הרשע.

כדאי לשים לב רש"י שאומר שמא התלכלכתי בחטא. החטאים מלכלכים את האדם ומזהמים את נשמתו וסביבתו ועלולים לגרום לנפילה ביד האויב גם אם יש לו הבטחה אלוקית להינצל.

יעקב אבינו אומר: נכון שקיבלתי הבטחה מאת בורא עולם. אבל היא היתה לפני עשרים שנה.

להיכנס לבית לבן ולצאת ממנו ברכוש גדול זה כרוך בניסים גדולים ועצומים. מי יכול לצאת מלבן ברכוש גדול?

אז אולי התמעטו זכויותי, "כי בְּמִקְלֵי עֲבֹרֹתַי אֶת הַיְרֵדָן הֵזֵה" (בראשית ל"ב, י"א). כאשר יעקב אבינו עזב את בית הוריו והלך לחרון, לא היה לו כלום חוץ מהמקל בידו.

עכשיו הוא חוזר מבית לבן עם ארבע נשים ואחד-עשר ילדים ורכוש רב. איזה חסדים גדולים ועצומים של הבורא!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות מבשרת ציון

צמחי לבנה

ע"י	כנסת לבנה	צאת לבנה	יבוי חם
י"ג	15: 59	17: 11	17: 44
ת"א	16: 17	17: 09	17: 39
מ"כ	16: 17	17: 09	17: 39
כ"ב	16: 19	17: 11	17: 43

בשעה שיעקב שומע כי עֶשׂו הולך לקראתו להילחם איתו וארבע מאות איש עימו מיד יעקב אבינו מתפלל לאלוקים. (בנוסף הוא מכין את עצמו למלחמה ולדורון).

זה מה שיהודי צריך לעשות בעת צרה. לא להתקשר לחברים אלא צריך להתבודד ולבקש עזרה מבורא עולם.

"ריבונו של עולם, מדוע השונא הזה קם עלי? תעזור לי כי רק אתה יכול להציל אותי. תרחם עלי. אין לי אבא אחר."

"וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶלְקֵי אָבִי אַבְרָהָם וְאֶלְקֵי אָבִי יַצְחָק ה' הָאֵמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וְלִמְוֹלָדְתְּךָ הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת עֲבֹדְךָ כִּי בְּמִקְלֵי עֲבֹרֹתַי אֶת הַיְרֵדָן הֵזֵה וְעַתָּה הֵייתִי לְשָׂנֵי מַחְנֹת. הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אַחִי מִיַּד עֶשׂו כִּי יָרָא אֲנֹכִי אֹתוֹ פֶּן יָבֹא וְהִכָּנִי אִם עַל בָּנָיִם" (בראשית ל"ב, י"א-י"ב).

צריך להבין מדוע יעקב אבינו צריך להתפלל? הרי בורא עולם הבטיח לו שישמור עליו!

בפרשת ויצא בורא עולם בכבודו ובעצמו אומר ליעקב אבינו: "וְהִנֵּה אֲנֹכִי עֹמֵף וּשְׁמֵרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל הָאָדָמָה הַזֹּאת. כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ" (בראשית כ"ח, ט"ו).

אם כן צריך להבין ממה יש ליעקב אבינו לפחד? הרי לו הבטחה מאת בורא עולם?

רש"י הקדוש מסביר את המילים: "קִטְנֹתֵי מִכַּל הַחֲסָדִים" (בראשית ל"ב, י"א) - הזכויות שלי

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר לאה בת תמר אברהם גורג' בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחא- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגנט רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה
לנוראל בן אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה - חנכה - חלק ג'

אלו הלכות נוספות שייכות לחג חנוכה?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

בני ספרד נוהגים לכתחילה להדליק את הנרות מיד בתחילת הלילה שהוא זמן צאת הכוכבים ולא קודם לכן. **מקורות:** שו"ע סימן תרע"ב סעיף א: "אין מדליקים נר חנוכה קודם שתשקע החמה אלא עם סוף שקיעתה [צאת הכוכבים], לא מאחרים ולא מקדימים".

בני אשכנז - יש נוהגים להדליק בצאת הכוכבים כדעת מרן שו"ע ויש נוהגים להדליק בשקיעת החמה. מכל מקום גם המדליקים בשקיעת החמה ישתדלו לשים כמות שמן שתספיק לדלוק עד חצי שעה לאחר צאת הכוכבים. **מקורות:** משנה ברורה סימן תרע"ב ס"ק א.

בשעת הדחק - מי שנאלץ לצאת לדרך לפני השקיעה, ולא יהיה לו פנאי להדליק אחר-כך, ידליק ויברך מזמן פלג המנחה [שעה ורבע לפני צאת הכוכבים לפי שעות זמניות]. בנוסף יקפיד לשים כמות שמן שתספיק לדלוק עד חצי שעה לאחר צאת הכוכבים. **מקורות:** שו"ע סימן תרע"ב ס"א.

בלילות חנוכה יש לפנינו שתי מצוות: א. תפילת ערבית. ב. הדלקת נרות חנוכה. מכיוון שתפילת ערבית היא תמידית שכן בכל יום קיימת המצווה להתפלל ערבית לעומת זאת מצוות הדלקת נרות חנוכה היא במשך שמונה ימים רק פעם בשנה. מכיוון ש"תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם", לכן אנחנו צריכים להקדים להתפלל ערבית ורק לאחר מכן להדליק נרות חנוכה.

בתי כנסת שמתקיימים בהם שיעורי תורה מדי ערב לאחר תפילת ערבית, אם נראה למגיד השיעור שהקהל יחזור לשיעור לאחר הדלקת הנרות, יש להעדיף את קיום מצוות ההדלקה בזמנה. אם קיים חשש שאם ילכו לביתם להדליק נר חנוכה יימנעו מלחזור לשיעור, יש לקיים את השיעור כמו בכל יום ולאחר השיעור ילכו להדליק נר חנוכה בביתם. טוב שיזכירו לאחר השיעור להדליק את נרות החנוכה בבית. **מקורות:** שו"ע סימן תרע"ב ס' י"ב

מדליקים ומברכים על הדלקת הנרות בבית הכנסת בתנאי שיש עשרה מכיוון שיש בכך פרסום הנס. נראה שנשים מצטרפות למניין עשרה להדלקת נרות חנוכה בבית-הכנסת ובפרט אם יבואו לאחר מכן עוד אנשים ויהיה מניין בבית-הכנסת. **מקורות:** שו"ע תרע"א ס' א, ג.

נוהגים להדליק בכל יום נרות חנוכה בבית-הכנסת גם בתפילת שחרית ללא ברכה. בפרט כשמתפללים בהשכמה. **מקורות:** שו"ע סימן תרע"א ס' ז.

מי שנאנס ולא הדליק לילה אחד, אין לו תשלומין למחר אלא מדליק מחר כמספר הנרות שכל העולם מדליקים. **מקורות:** שו"ע תרע"ב ס' ט"ו.

אין מזל לישראל

מסופר על יהודי צעיר שחי בפולין לפני השואה בשם אברהם (אדוארד) ברנשטוק. הוא נולד למשפחה שלא שמרה תורה ומצוות וכך גם הוא התנהג. הוא עבר את המלחמה האיומה ובנסי ניסים זכה להינצל כאשר הוא מחופש לגוי פולני. הוא נשאר לבדו שריד אחרון לכל המשפחה. בתום המלחמה הוא לא ידע איך להמשיך בחייו. בינתיים הוא הגיע לבלגיה. כשנה לאחר המלחמה עדיין הוא לא החליט מה לעשות בחייו. הוא הלך לאסטרוולוג ידוע בבלגיה. האסטרוולוג קרא את המפה שלו לפי פרטי לידתו ואמר: "יש טעות בפרטים שמסרת לי!". "מה פתאום?! אין שום טעות. זה מקום הולדתי וזה התאריך והשעה שלי". "לא יתכן. לפי הנתונים שמסרת לי, האדם הזה נהרג במלחמה!". "מה פתאום נהרג?!", אברהם אמר, "אלה הפרטים שלי!". "אם ככה", האסטרוולוג ענה, "אז אתה חייב להיות יהודי!".

אברהם החוויר כסיד יצא משם מהורהר: "במשך כל המלחמה חיפשו כל יהודי בכל מקום. אף אחד לא העלה בדעתו שאני יהודי, והנה האסטרוולוג הזה ידע". הוא הגיע לצרפת ופנה לאחד האסטרוולוגים הגדולים בעולם כדי ללמוד את תורת האסטרוולוגיה. התלמידים נבחנו בשיעור האחרון. הם היו צריכים להגיש עבודת גמר. כל תלמיד לקח נתונים מאדם שמוכר לו ובנה מפה אסטרוולוגית. אברהם החליט לערוך את המפה של עצמו. הוא ערך את המפה אבל לשווא. לפי הנתונים הוא היה מת... הוא ניגש למורה והראה לו את ניסיונותיו. המורה התבונן, ערך חישובים ואמר בהחלטיות: "האדם הזה מת".

"אבל אני מכיר אותו אישית", אברהם טען מבלי לגלות שמדובר בו, "הוא לא מת". האסטרוולוג הגדול אמר: "אם הוא לא מת, אז יש רק מקרה אחד שבו המפה לא משקפת את האדם, במקרה שמדובר ביהודי!". כך אברהם התחיל להתקרב ליהדות. אחרי מספר שנים הוא עלה לארץ כיהודי מאמין, התחתן והקים בית נאמן בישראל.

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותך לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משיגים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnneEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב חיים הגר מאוטוניה זצ"ל

האדמו"ר הרב חיים הגר זצ"ל מאוטוניה - נולד כבן שני ב-כ"ג באייר ה'תרכ"ב (1862). נקרא ע"ש זקנו רבי חיים מקוסוב (ה'תורת חיים' זיע"א). בזמן לידתו היה אביו בן 17 שנה והיה סמוך על שולחן אביו. גדל עם אחיו בבית הסבא, האדמו"ר ר' ישראל, ה'אהבת ישראל', האדמו"ר השלישי מויז'ניץ. כבר כשהיה נער ניכר כי לגדולות נוצר. משמיים התברך בכישרונות גאוניים נדירים. הוא עלה והתעלה בתורה וביראה. היה עוסק בתורה יחד עם אחיו ה'אהבת ישראל', כאשר התמדתם ושקידתם בתורה יחד הייתה עצומה, הם למדו לילות כימים בתורה. בגיל 13 הוסמך להוראה ע"י הגאונים ר' שלמה דרימר (ה'בית שלמה'), ר' יוסף שאול נתנזון (אב"ד למברג) ור' יעקב ווידנפלד מהורימלוב (ה'כוכב מיעקב').

בשנת ה'תרנ"ג (1892) אביו נפטר ורבינו התמנה לאדמו"ר. (רוב החסידים הלכו אחרי אחיו, האדמו"ר ר' ישראל וחלקם הלכו אחרי רבינו. היו לרבינו אלפי חסידים ברחבי גליציה, לייפציג, לבוב וקראון הייטס). רבינו התיישב באוטוניה (אוקראינה) עד מלחמת העולם הראשונה. לאחר מכן נמלט לווינה. לאחר המלחמה שב לאוטוניה, אבל מכיוון שנחרבה עבר לסטניסלב. כיהן גם כנשיא כולל בוקובינה. גאונותו העצומה התפרסמה בכל העולם. פעם אחת כאשר עבר ליד ביתו בבוהוש אמר: "בבית נעשיתי יהודי טוב. לא נכנסתי לישון לפני ארבע ולא קמתי אחרי חמש!". משנת ה'תרס"ד (1904) חלה וסבל ייסורים קשים. עבר עשרות ניתוחים מאז ועד סוף ימיו. ייסוריו לא מנעו ממנו מלהמשיך בעבודת הקודש, ואף נהג לקרוע את התחבושות שעל גופו ולרדת לטבול במקווה. **גאון בנגלה ובנסתר. ענוותן מופלא.** נפטר ב-כ"ה כסליו תרצ"ב (1931) בקרקוב בדרכו לעבור ניתוח בווינה. ציונו בסטניסלב. חי כ-69 שנים. בהלווייתו השתתפו עשרות אלפים ביניהם משלחות רבנים מקהילות שונות.

סבו (מצד אביו): האדמו"ר ר' מנחם מנדל (ה'צמח צדיק'. מייסד והאדמו"ר הראשון בשושלת ויז'ניץ).
אביו: האדמו"ר ר' ברוך (ה'אמרי ברוך'. האדמו"ר השני בשושלת ויז'ניץ). **אימו:** מרת ציפורה (בת ר' אריה לייב מז'יטומיר). **נשותיו:** מרת פסיה לאה (זיווג ראשון - בת דודו, בתו של הרה"ק רבי יצחק מבוהוש), מרת חיה חאשא (בת ר' שרגא יאיר מביאלוברזיג - זיווג שני), בת ר' צבי מרוזבדוב (זיווג שלישי). **ילדיו:** האדמו"ר ר' ישראל שלום יוסף הי"ד (ממלא מקום רבינו. נרצח בשואה), ר' מנחם מענדל (נפטר מטיפוס לאחר שטיפל במסירות נפש ביהודים חולים), ר' יצחק הי"ד (רבה של טלומטש. נרצח בשואה), מרת בלומה רייזיל (נישאה לר' יחיאל מיכל הגר הי"ד, האדמו"ר מהורודנקה. נרצח בטרנסניסטריה), מרת שרה (נישאה לר' ישראל פרידמן, האדמו"ר מהוסיאטין), מרת העניא (נישאה לר' אהרון פרידמן, האדמו"ר מבויאן-צ'רנוביץ'). **מספריו: נימוקי חיים - על הש"ס וש"ע • טל חיים - חידושי על התורה במשך 'טל' שנות הנהגתו • אות חיים - על ראשונים ואחרונים • מצא חיים - על ש"ע • תו חיים - על קבלה.**

הרב הצדיק ר' אברהם יהושע העשיל מקאסוב-זאלישטשיק זצ"ל מארה"ב (בן הרה"צ ר' שרגא פייביש מזאלישטשיק אחיו של הרה"ק) סיפר: יום אחד רבינו היה בתפילת העמידה, כאשר ידו מונחת בין הדלת למשקוף. לאחר מספר דקות עבר שם מישהו. בלי כוונה הוא טרק בחוזקה את הדלת על היד של רבינו. ידו התחילה לזוז דם מעוצמת המכה. הצדיק לא זז ממקומו וגם לא הזיז את ידו. הוא המשיך בתפילתו כאילו לא אירע מאומה. כאשר סיים את תפילתו אמר לסובבים: "אני חש כאב בידי ולא יודע מה פשרו".

מסופר כי הרבי עבר סדרת ניתוחים שנמשכה מספר ימים. לבסוף כשעמדו לתפור אותו היה אמור לקבל הרדמה לזמן ארוך. כשהרופא בא להרדומו לפני הניתוח, רבינו לא הסכים. הוא ביקש כמה דברים: שידליקו נרות מעל ראשו ושיתנו לו את מקטרתו שאותה הניח בין שיניו.

רבינו פתח את הזוהר הקדוש וביקש שיודיעו לו חצי שעה לפני הניתוח. כך רבינו נותח ללא הרדמה כשהוא מעמיק ומרחף ברעיונותיו הקדושים. עיתונאי ברלין התפעלו מעובדה זו. למחרת פרסמו בעיתונים בכותרת גדולה: 'הרבי הגדול שנותח ללא הרדמה'.

תלמיד חכם גדול אחד שנכח בבית רבינו סיפר שפעם אחת התחלפה לו בטעות הצלוחית שהיו מטמינים בה את החמין לכבוד שבת קודש, בצלוחית אחרת שבה היה מונח תה. לכן בטעות שמו בצלחת תה. המשמש לא הרגיש בחילופין והביא לפניו את התה בסעודת שבת. רבינו אכל ממנו כדרכו בקודש. אחר כך החסידים חטפו משיירי, והנה טעם תה בפיהם. אז התבררה להם הטעות וראו את **גודל דביקותו בחי העולמים כשישב לסעודת שבת ולא הרגיש כלל טעם במאכלים.**

כשרבינו היה סמוך על שולחן חותנו כ"ק האדמו"ר מבוהוש, יהודי עבר פעם בשעת לילה מאוחרת ליד ביתו. כשראה שהאור דולק בבית נקש על הדלת. כשרבינו פתח את הדלת היהודי התחיל לבכות ולהתאונן על צרותיו: **הוא שידך את בתו לחתן הגון והבטיח לתת נדוניה, אבל כעת אין לו פרוטה לשלם והחתן רוצה לבטל את השידוך. היהודי הוסיף שכבר היה אצל הרבי מבוהוש, שניסה לשכנע את החתן להמתין עד קבלת הנדוניה, אבל החתן לא רצה לשמוע.**

רבינו אמר לו: "שלח את החתן אלי, אולי אני אצליח לשכנע אותו". אבל היהודי חזר ואמר: "מחילה מכבוד הרב. אם דברי חותנך הרבי מבוהוש לא הועילו, איך יועילו דבריך?". הרבי קם ופנה לחדר השינה. העיר את הרבנית וביקש ממנה שתואיל לתת לאותו יהודי את מטפחת הראש שלה שהיה משובץ ביהלומים כמשכון לחתן עד שיפרע את חוב הנדוניה. הרבנית הסכימה והשידוך יצא לפועל. (מעובד מתוך נחלת פנחס - נעימת החיים)

מעשה חסד ושְׁכָרוֹ

התקלקל בדיוק בערב שבת. בעל הבית השתומם לראות את הטכנאי מגיע בכובע, ירמולקה ומעיל עליון מפוספס.

ר' משה השפיל את קומתו ארצה, נשכב על הרצפה עם כל ה'שמונה בגדים' עד שהגיע לקרביו של המקרר. הוא סובב מה שסובב. שחרר מה ששחרר. הטעין גז, פתח וסגר, ולבסוף התרומם מלוא קומתו והודיע שהמקרר מוכן ומזומן להמשיך במלאכתו כמִימִים יְמִימה.

"כל טוב שיהיה לכם. שבת שלום", ר' משה בירך מעומק הלב ופנה לצאת מהבית. "רגע", בעל הבית עצר אותו, "אני רוצה לשלם. הבטחתי שאשלם כפול".

"אני לא עובד בערב שבת", ר' משה הבהיר, "לא באתי בשביל כסף". סימני שאלה התעגלו על פניו של בעל המקרר ההמום.

ר' משה הסביר, "לפעמים אין ברירה וכשצריך לעזור ליהודי עושים חסד. הבנתי שאין לך שום מוצא אחר ולכן באתי. זה הכל. שתהיה לך שבת שלום ושתשתמשו במקרר לבריאות".

בעל הבית חשב שהוא לא שמע טוב וניסה להתווכח אבל כבר לא היה לו עם מי לדבר. ר' משה רץ, נכנס אל המונית שהזמין על חשבונו ומיהר הביתה להתכונן לשבת קודש. הכסף היה ביד של בעל הבית. מה הוא עושה עם זה? ר' משה הרי לא מוכן לקחת את הכסף והוא חייב לו תשלום!

הוא כבר יכיר לו טובה. הוא יעשה משהו שיביא לאיש הטוב הזה הרבה כסף! מכיוון שעבד בעיתון, הוא כתב על ר' משה כתבה שמשתרעת על שני עמודים.

בכתבה הוא תיאר איך יהודי אותנטי ממאה שערים הגיע אליו בשעת לחץ ביום שישי. הוא עבד כמו טכנאי מעולה ולא לקח פרוטה כי הוא אמר שהוא לא עובד בערב שבת. עבודה- לא, חסד- כן.

הוא המשיך ותיאר, צילם את החנות והוסיף כיד ה' הטובה עליו עד שהוציא מתחת ידו כתבה מפוארת ומרתקת. ר' משה המשיך לדבוק בדרכו באמונה תמימה, שלא להשקיע בפרסומות ושלא לעבוד ביום שישי אחר חצות היום.

ראה זה פלא, בבת אחת קונים חדשים התחילו להגיע ממקומות מרוחקים. אנשים שחיפשו מוכר ישר ואמין, מצאו בו את האדם המתאים.

כל הלקוחות החדשים הגיעו בזכות הכתבה של האיש שר' משה עשה איתו חסד ולא הסכים בשום אופן לקחת ממנו תשלום. ר' משה עמד בניסיון, הוא סמך על הקב"ה שייתן לו פרנסה והקב"ה השפיע עליו שפע רב בזכות מעשה החסד.

להלן סיפור מופלא שמעובד מתוך העלון 'השגחה פרטית'. יש בו כדי ללמדנו עד כמה גדול מעשה החסד עם הזולת. לא לחינם אמרו רבותינו שאם אדם עושה חסד עם הזולת, אז בורא עולם עושה עימו חסד.

האדמו"ר הרב שלמה גולדמן מזוועיהל הוסיף ואמר שכל פסיעה ופסיעה שאדם עושה למען הזולת, הוא חוסך בכך אלף פסיעות עבור עצמו!

כל מי שהיה נכנס לחנות של הרה"ח ר' משה שטרן זצ"ל, היה מוצא אותו חבוש בירמולקה הלבנה, עטוף במלבוש העליון המפוספס של חסידי תולדות אהרון וספר בידו.

כשקונה נכנס, ר' משה היה מרים את עינו מהספר והיה עוזר לו. הוא הבין בסוגים של מקררים ותנורים ובכל מה שקשור למוצרי החשמל הבסיסיים שבכל בית. הוא גם ידע לתקן אותם ובכך סייע רבות לתושבי הסביבה.

לחנותו נכנסו גם אנשים שחשבו שלא די בכך שתושבי הסביבה הקרובה יודעים על החנות. לדעתם כדאי שגם תושבי הסביבה הרחוקה ישמעו עליה ויבואו לקנות בה.

נציגים מחברות פרסום ביקרו אצל ר' משה. הם הסבירו לו כמה טוב יהיה כשלא יהיה לו זמן להסתכל בספרים שלו מרוב קונים. כמה חשוב לפרסם את החנות בפרסומונים המקומיים וכמה זה משתלם להשקיע במודעה טובה שתביא בעקבותיה הרבה קונים.

ר' משה לא התייחס לכל העצות. "פרנסה מן השמיים", היה אומר בקול בטוח ויציב, "אני משתדל מספיק וסומך על הקב"ה שיפרנס אותי".

הוא שלח את הפרסומאים למיניהם מעליו, שימצאו את פרנסתם אצל בעלי עסקים אחרים והמשיך בדרכו הפשוטה והשקטה.

יום שישי אחד, יהודי משכונה מרוחקת התקשר אליו ובקשה נואשת בפיו: "אתה יכול לבוא לתקן לי את המקרר?". ר' משה שאל בתמיהה: "ביום שישי אחר הצהריים? אני לא עובד בזמן הזה. עלי להתכונן לשבת".

"אשלם לך כפול", האיש ניסה להציע. "איפה אתה גר?" "ברחביה". ר' משה היקשה: "ברחביה אין טכנאים? למה אתה מתקשר אלי? אני לא עובד ביום שישי אחרי חצות. תנסה אצל מישהו אחר".

"אין לי מישהו אחר. ניסיתי את כולם", האיש ענה. "תבין, אין לי מקרר לשבת. איך אני שומר על האוכל? מה אני יכול לעשות? מאכלי השבת יתקלקלו".

ר' משה לא עמד בתחנוניו של האיש. הוא בירר את הכתובת המדויקת, הזמין מונית ונסע לביתו של היהודי שהמקרר שלו

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב יוסף בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוקו דב ז"ל
יצחק יצקן בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
ליטף בן פרחת ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחת ז"ל
אביבה לוי ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
שרה בת נקיס ע"ה	אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה	אליאור בן פרידה ז"ל
כל נשמות עם ישראל		

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	רחמים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאיל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	ר' עוליאיל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
חי זידי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	חי זידי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחת ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	מישא אסתר בת זרה ע"ה
מסעוד בן יקוט ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	מסעוד בן יקוט ז"ל
רחמה בת מסעודה ע"ה	חיים חמוטל בו רינה ז"ל	רחמה בת מסעודה ע"ה

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

וישלה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת וישלח - חנוכה

- ב..... כה תאמרון לאדוני - הכל כפי הנגזר מן השמים
- ד..... ויזרח לו השמש - דייקא בעת החשיכה יאמין שעוד מעט קט תזרח השמש
- ו..... התקין עצמו לתפילה - כוחה של תפילה
- ז..... ארצה שבע פעמים - אף אם נפל שבע פעמים עד 'לארץ' ישוב ויתחדש
- ט..... בברחך מפני עשו - חובת האדם לברוח מהיצר
- יא..... ויבן לו - עיקר קנייני אדם מה שמיטיב לרעהו
- יג..... והכינו את אשר יביאו - ההכנה לימי החנוכה הממשמשים ובאים
- טז..... שעשה נסים - בימים ההם ובזמן הזה

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת וישלח - הנוכה

שורו הדר לוי, וחמור זה משיח בן דוד שנאמר בו (זכריה ט ט) 'עני ורוכב על חמור', וגם בזה תמוה כנ"ל, שא"כ אין בדבריו אלא להזהירו, שאינו מתיירא הימנו כי עומד לו זכותם של יוסף ומשיח בן דוד, ואין בזה מעם 'למצוא חן בעיניך'.

ומבאר ה'נעם אלימלך' שהיה בדברי יעקב הללו ב' עניינים (עיין בדבריו הק' במעם הדבר), א. תפילה ותחנונים לאבינו שבשמים שיציל אותנו מידי עשו הרשע. ב. דברי ריצוי ופיוס אל עשו. וזהו שאמר להם 'כה תאמרו' - תכוונו בדבריכם לב' משמעויות אלו, לאדוני - הוא הקב"ה, לפניו תמליצו טוב ותעוררו רחמים מרובים עלי, כמו כן תדברו לעשו דברי פיוס. ולכן אמר 'לאדוני לעשו' ולא אמר 'לאדוני עשו', כי שניים המה, 'אדוני' הכוונה אל השי"ת לבדו, ור"ל שתאמרו 'לאדוני', כמו"כ תאמרו אותם דיבורים אבל עם כוונה אחרת 'לעשו'. ומהאי טעמא שלח יעקב מלאכים ממש, כי הם יכולים ביותר להיות מליצי יושר אצל הקב"ה. והנה, כלפי מעלה תאמרו עם לבן גרתי עם הפירוש - 'ותרוי'ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים', כמו כן ויהי לי שור וחמור' תכוונו ליוסף ומשיח בן דוד לעורר זכות צדיקים אלו. אבל 'לעשו' תאמרו - במשמעות של 'לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר ואינך כדאי לשנוא אותי', וכן ויהי לי שור וחמור וכפירוש רש"י שלא נתקיימה בי ברכתו של אבא, שהוא אמר 'מטל השמים ומשמני הארץ', וזו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ'.

ואפשר להוסיף בדבריו הקדושים, כי יעקב אבינו ע"ה ידע היטב שאין הדבר תלוי כלל בידיו וברצונו של עשו הרשע, אלא אך זרק ברצון השי"ת ובגזירת שמים^א, כי ברצות ה' גם אויבו ישלים עמו ולא יוכל

כה תאמרו לאדוני - הכל כפי הנגזר מן השמים בפרשתן (לב ד-ו), 'וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו וגו', ויצו אותם לאמר כה תאמרו לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה, ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך', וברש"י, מלאכים ממש... גרתי, לא נעשיתי שר וחשוב, אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני הוה גביר לאחייך, שהרי לא נתקיימה בי. דבר אחר, גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי, ותרוי"ג מצות שמרתי.

דקדק בה הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע. א. מדוע הוצרך לשלוח מלאכים ממש, ולא הסתפק באנשים. ב. מדוע אמר יעקב למלאכים 'כה תאמרו לאדוני לעשו' (ולא אמר 'כה תאמרו לעשו'), והרי אינו לפניו שיצטרך לדבר בדרך הכנעה ולקראו בשם אדוני. ג. מדוע אמר 'לעשו' בלמ"ד, והרי עפ"י דקדוק הלשון יש לומר כה תאמרו לאדוני עשו. ד. לכאורה קשה על הפי' השני שברש"י 'עם לבן גרתי' - ששמר תרי"ג מצוות, והרי עיקר טעם השליחות היתה 'למצוא חן בעיניך', וא"כ איזה נשיאת חן יהיה ליעקב בעיני עשו בזה ששמר תרי"ג מצוות... אדרבה, נראה שאין זה מביא אלא כעס, שנראה כאומר לו איני מפחד ממך מאחר ששמרתי על כל התרי"ג מצוות ובוודאי יהיה ה' בעזרי, ובשלמא לפי פירושו הראשון של רש"י 'שלא נעשיתי שר וחשוב אלא גר' אכן יש בדיבורים אלו לשכך כעס וחימה ולהתרצות בפני עשו שאין לו סיבה לשנוא אותי, אך לפי הפירוש השני קשה מדוע שמירת תרי"ג מצוות היא סיבה למצוא חן בעיניו. ה. מצינו במדרש (תנחומא א) שפירשו כוונת יעקב ויהי לי שור וחמור', שור זה יוסף שנאמר (דברים לג יז) 'בכור

א. בערש"ק בראשית שנה זו נפטר לבית עולמו יהודי חשוב ה"ה רבי חיים יששכר בן רבי יעקב יצחק ז"ל ברייטשטיין, אשר שימש יותר מארבעים שנה כמלמד מומחה בת"ת בעלזא בבני ברק. בהגיע יום השלושים עלו על קברו בחלקת החסידים באשדוד להקמת מצביה, בני המשפחה וכן כמה מהמלמדים שעבדו יחד עמו בעבודת הקודש. והנה, מתחילה נדברו לערוך את העליה לציון בשעה מסוימת, אך למעשה נתאחר הדבר בחצי שעה. לאחר שאמרו תהילים כנהוג, פתח אחד המלמדים ודיבר בשבחו ז"ל, בתוך דבריו הרחיב איך שכל ימי חייו חיפש המנוח

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

ג

להרע לו מאומה^ג, ואילו אם ח"ו נגזר מן השמים שעשו התחנונים ודברי הפיוס לעשוי, ואף כל ה'דורון' ששלח יפגע בו ויזיקו אזי לא יועיל לו מאומה כל אותם לא יעזור כלום, אלא יפגע בו עשו כי 'ה' אמר לו

במה הוא יכול לעזור לאחרים, והכל לשם שמים בצנעה ובסתור ללא פרסום, וכל המשתתפים הקשיבו לדבריו, כשהדרשן מוסיף, ידוע, שמי שבחיי חיותו השתדל לעזור ולסייע לאחרים אזי גם למעלה הוא מליץ יושר לעזור ולסייע לבני ישראל.

והנה, באותו הזמן הגיע רכב הובלה גדול עם מנוף (קרעין) כדי להניח מצבה על קבר סמוך במרחק של 5 מטר, לאחר שגמרו הפועלים את עבודתם להניח את המצבה עלו לרכבם והתחילו בנסיעה, אמנם, בכדי לצאת מהמקום הם נסעו אחורנית (רעווערט) ו'בטעות' פגעו באותה מצבה שאך לפני כמה דקות הניחו בצורה מדוייקת וטובה. כל הנוכחים שם צעקו לו מיד שיעמוד מלכת, והראו לו שפגע במצבה, וכמובן, הנהג עצר וירד לראות מה הנזק שנגרם. לגודל הרעש פסק ה'דרשן' מדרשתו, והתקרב עם כולם לצד אותה מציבה אשר הונחה וכבר ניזוקה, אז נזדעק הדרשן, אויה, טעות איומה אירעה כאן, אני הייתי בהלוויה של האישה ששמה מופיע על המצבה שהניחו הפועלים, ולא זה מקום מנוחתה אלא במרחק 100 מטר מכאן... מיד התקשר לבתו שהיא קרובת משפחה של האישה ששמה כתוב על המצבה, וביררו את מקום קבורתה האמיתי ומצאו שזה אכן במקום השני רחוק משם, מיד העבירו הפועלים את המצבה למקומה הראוי והנכון.

ובזה נתגלה להם פלאי ההשגחה, כי מנהג העולם (בארה"ק) להניח מצבת אבן, או ביום השלישים או בגמר י"ב חודש. ואילו כאן הניחו מצבה באמצע השנה, וכל כך למה, כי בעלה האלמן הכין עצמו לבוא בקשרי אירוסין בזיווג שני באותו הלילה, ויש קפידא שלא להתארס בשנית בטרם שמניחים מצבה על קבורת האישה הראשונה...

וראה, איך שבהשגחה פרטית גלגלו זכות ע"י זכאי, שכל חייו היה הנפטר מרבה לעשות חסדים וחיפש להרבות שלום וחסד בין הבריות, לכן סיבבו מן השמים שיתאחר כל ה'מעמד', וגם הביא הקב"ה בלבו של חברו המלמד לבוא במיוחד להקמת המצבה, ולא עוד אלא שיתעכב שם באמירת ההספד, כדי שהפועלים יגיעו דייקא באותה שעה שהקהל עומד סביב הקבר הסמוך של המלמד ז"ל. ואז יסע הנהג אחורנית ויעורר שימת לב של כל הסובבים, וזה מכבר גלגלו שאותו מלמד השתתף בהלוויה אותה אשה המנוחה, ולכן ידע וזכר שהיא קבורה במקום אחר. ושיגלו שקרה כאן טעות איומה, ויובילו את אנשי ההובלה למקום הנכון. ונתגלגל 'טובה' לאותה אשה נפטרת (וכן לבעלה האלמן) ע"י מנוח זה.

ב. ידוע מאמר החכם לרמזו בהאי קרא (משלי ז' ז) 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו', במשל לאיש שנכנס לביתו לאחר עמל יום מפרך, וברצותו לשתות מים לרוויה, ניגש אל הברז (tap), פתחו, ו... אין בו מים, מה עשה, החל מסבב את הברז הנה והנה, ולא הועיל מאומה, טיפל בו עד ששברו ועדיין אין המים באים, הגדיל עשות וקנה ברז חדש, אך... עדיין לא בא קילוח המים, עד שהחל 'מטפל' בצינורות המוליכים את המים, וגם בזאת לא הועיל מאומה, עבר שם חברו וגער בו, מה לך מטפל בצינורותיך ובברזך, פנה נא אל שלטון העיר (עירייה) - הם המוליכים את המים לבתי העיר, הם ניתקו לך את חיבור המים מאחר שלא שילמת חובך על המים, כל עוד שלא תסדר התשלום עמהם לא יועילו לך כל מיני 'חכמות', מריבות טיפולים וטצדקי שתנסה להביא את המים.

כיו"ב ייאמר לדידן, יוצא האיש לרחובה של עיר, ונדמה לו כי פלוני 'סגר' ועצר בעדו את הפרנסה, קרובו או ידידו הזיק לו את השידוך, שכנו הסתיר לו את אור החמה, נהג האוטובוס 'ברח' לו... איש פלוני גנב ממנו את ה'תור' בבנק או אצל הרופא... עד ששירך רגליו והגיע כחמשה מינו"ט (דקות) לפני סגירת הבנק והנה הכספומט (ATM) לא עובד - איזה בנק נחשל הבנק הלזה... זה קלקל את שמו הטוב וזה תפס את (תפקידו) משרתו בעבודה פלונית, וכו' וכו'... מה עושה 'חכם' זה, מחליף ידידים, מדבר סרה בפלוני, מסתכסך עם השלישי, ולרביעי לא ימחל לעולם... שמע נא, לא הצינור ולא הברז בעל יכולת להביא מים, כיו"ב, אין בריה בעולם שיש בידה איזה כח בעולם, הכל מונהג ממעל... פנה נא אל האדרעס (כתובת) הנכונה, שם הוחלט לבטל את החברותא, השידוך, המינוי, התור, הפרנסה והחזקה... ממעל עצרו את השפע ורק משם יחזירו את השפע לידך. אז 'גם אויביו ישרים אתו' - דעתו תשלו וטירוף הדעת שאחזו ייעלם מעליו, כי אז יהא בידו לקבל את כל הבא עליו בשמחה ונחת רוח.

ג. וכבר כתב הרמב"ן (לב ל) בפרשתו על שאמר שרו של עשו ליעקב 'למה זה תשאל לשמי' בזה"ל, אמר, אין לך בידעת שמי תועלת, כי אין הכח והיכולת בלתי לה' לבדו, אם תקראני לא אענך ומצרתך לא אושיעך, עכ"ל.

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

יצחק כתיב 'ואוכל מבל' (כו ג) ואצל יעקב כתיב כאן בפרשתן יש לי כל. ולכאורה צ"ב, כי ברכות הללו נראים כמו שהיו בזמן צער, דמה שנאמר באברהם 'וה' בירך את אברהם בכל' היה באותה שעה שעמד אחרי קבורת אשתו, כשמתה בעוד שלא זכתה להכניס את בנה יחידה תחת החופה, גם יצחק יושב ובוכה, כדאיתא בחז"ל על הפסוק 'וינחם אחרי אמו' שעד שנשא את רבקה ישב ובכה על אמו (בראשית כד סו, עיי' רש"י, ספורנו), ולא עוד אלא שאברהם נשאר עם בן רשע 'ישמעאל', ודייקא או כתיב 'וה' בירך את אברהם בכל'. ומה שנאמר גבי יצחק 'ואוכל מבל', היה בשעה שחרד יצחק חרדה גדולה וראה פתחו של גיהנום פתוח לפניו (בר"ר סו ב), ונתברר לו מהותו האמתית של עשו בנו 'אהובו', ואז אמר 'ואוכל מבל'. כיו"ב האמור ביעקב 'יש לי כל', היינו בשעה שמצא את עשו בא לקראתו עם ארבע מאות איש להורגו, ואז אמר 'יש לי כל', ולכאורה צ"ב, מדוע הננו מייחלים ומצפים להתברך כאותם ברכות שנאמרו בזמני קושי, לא במצב של שלווה, בשמחה ונחת.

קלל, משום כך אף ששלח להתרצות אצל עשו [כי מחובת האדם לעשות 'השתדלות'], מ"מ עיקר בוונתו היתה כלפי שמיא, שמן השמים ירחמו עליו וממילא לא יוכל עשו להזיקו, ובתוך כדי עשיית ההשתדלות נשא עינו למרומים בבקשת עזר וסיוע. וכמו שמסיים ה'נועם אלימלך' לבאר מה שאמר יעקב 'ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך' בהאי לישנא קדישא, ר"ל ויעקב היה גם בן מתפלל לפניו עתה בדברו עם המלאכים, ואמר זה ש'אשלחה' הוא עיקר בוונתי 'להגיד לאדוני' בוראי ויוצרי להוכיר לפניך זכותי וזכות הצדיקים 'למצוא חן בעיניך', עכל"ק.

ויזרח לו השמש - דייקא בעת החשיכה יאמין שעוד מעט קט תזרח השמש

בפרשתן (לג יא), 'יש לי כל'. הנה תיקנו לומר בברכת המזון 'כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מבל כל... בברכה שלימה' והיינו, כי אצל אברהם נאמר 'וה' בירך את אברהם בכל' (כד א), אצל

ומקור הדברים מצינו כבר ב'ירושלמי' (ברכות פ"ט ה"א) 'אם בא על אדם צרה, לא יצווח לא למיכאל ולא לגבריאל אלא לי יצווח, ואני עונה לו מיד הדא הוא דכתיב (יואל ג ה) 'כל אשר יקרא בשם ה' ימלט'. ומעניין לעניין באותו עניין, כה פירש הרה"ק מקאצק זי"ע במה שנאמר 'וישלח יעקב מלאכים לפניו', שיעקב אבינו שילח את המלאכים מאתו 'כי אין צריך לעזרתם, כי השם ב"ה יוכל לעזור בלי מלאכים'... (הובא באמת ואמונה: אות שי"ד).

ד. בעת מגורי הגרי"ז מבריסק צצוק"ל בוילנא, היה השלטון מחרים מזמן לזמן 'דירות' עבור קציני הצבא ופקידי הממשל, ובתמורה היו נותנים לבני הבית דירה מחוץ לעיר. על כל דירה שהיתה ברשימת הצבא היו בני הצבא תולים מודעה על דלת הבית שייטכן ויצטרכו את דירתם, להיותם מוכנים אחר הודעתם בשנית - לעזוב את הבית תוך ארבעים ושמונה שעות. ביום מן הימים בהגיע אחד מבניו מבית המדרש וירא על השולחן 'מודעה' כזאת, ועוד אמר לו הגרי"ז כי הודיעו להם שתמורת דירתם יקבלו בית מדור הרחק - מחוץ לעיר. החל הבן לחשוש, מה יהיה, האם נאלץ לעזוב את וילנא, אותו היום 'יום שלישי וישלח' היה, ופתח הגרי"ז חומש בראשית ואמר - לאחר שנאבק יעקב עם המלאך שרו של עשו, אמר לו המלאך 'כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל' (לכ כט), ופירש"י, 'עם אנשים' - עשו ולבן, ולכאורה קשה, הרי עדיין לא נפגש יעקב עם עשו, ועדיין לא הוכרעה מלחמתם כלל וכלל, והיאך אמר לו המלאך - כי שרית ותוכל, אלא, צריך לומר, שכל מה שיארע כאן בהאי עלמא, אינו נקבע כי אם ממעל, ואם ניצח יעקב את 'שרו של עשו' נחשב כמו שכבר הוכרעה המלחמה, וכבר אפשר לומר 'ותוכל' לו לעשו. כמו כן לענייננו, אין להתייחס כלל למה שאומרים פקידי הצבא כאן בעולם, כי אם למה שאומרים בשמים, ואם מן השמים אמרו שנשאר בביתנו - לא יועיל להם כלל לשנות את הכרזת מעלה, והעידו בני המשפחה, כי במשך אותם הימים הרבו בני הצבא לבוא ולבדוק את ה'דירה', ויהי אך פתחו את דלתות הבית והחלו להיכנס, מיד נסו משם כל עוד נפשם בכפם, על אף שהדירה היתה ממש גדולה ומרווחת. והיה הדבר לפלא, כי בני הישיבה שנתרו בוילנא סיפרו, כי מיד למחרת היום שעזב הרב את העיר, הגיע אחד מקציני הצבא לדור בה.

ולדין ייאמר, כאשר קול צחצוח חרבות נשמע, הרי הדרך לנצח במלחמה כנגד כל שונאי ישראל ימ"ש היא על ידי ה'נצחון' במקום הקרב האמיתי - בבית דין של מעלה, ע"י שנתקרב לאבינו שבשמים, כשנחפשה דרכנו ונחקורה ונשובה עד ה', וע"י ריבוי התפילות והתחנונים, ואם ננצח 'שם' ממילא כבר 'ותוכל' ונצל כאן בעולם הזה...

זקנו הרה"ק החתם סופר זי"ע תו"מ פר' ויצא, בשם רבו הרה"ק רבי נתן אדלר זי"ע) להטיף שללי תחיה וחיווק לכל אלו שנראה להם כי שקעה עליהם חמה שלא בעונתה... כדאמרי אינשי - היו זמנים טובים, אבל היום... כל מצבם ומעמדם חושך ואפילה, ואינם רואים כל אור בחייהם, ילמדו ממעשי אבות - כי גם כאן שקעה החמה על יעקב אבינו באמצע היום, והיה נראה שהפסיד ב' שעות מאור היום, אבל לפי האמת אותה שמש ששקעה וחדלה מהאיר על הארץ הייתה בוקעת ועולה לו כש'ותקע כף ירכו' - כשהוא בעצמו היה צריך לה לסוף כ"ב שנה, כשהיה צולע על ירכו והקדימה רפואתו בב' שעות... והרי שכבר שנים רבות קודם צליעתו כבר הוכנה רפואה למכתו, נמצא שמה שנראה כרעתו היה בעצם לטובתו ולעזרתו, ובאמת כל הקשיים הם הם 'זריחה' עבורו'.

וזאת הברכה בה יבורך גבר ירא ה', שיהיה תמיד שמח בחלקו' בהנהגת הבורא ית' עמו', וגם

ויש מפרשים, דוודי אכן הברכה השלימה, שאף בזמני קושי ויסורים אינו נופל בקרבנו, אלא מתחזק להאמין בה' כי הוא עשה ועושה את הכל לטובתו הנמורה, וכך מצינו במעשיו של אברהם אבינו, שאף אחר פטירת שרה התחזק, כדכתיב (ג' א) 'ויקם אברהם מעל פני מתו', ולא נתן לעצמו ליפול, גם יצחק אמר דבריו 'ואוכל מכל' בעת שראה גיהנום פתוחה לפני בנו, ויעקב הכיר בחסדי הבורא ובכל עת אמר 'יש לי כל', זוהי ברכה השלימה, זוהי בקשתנו 'כן יברך אותנו בברכה שלימה' - שנוכה להתחזק בכל עת, ולהכיר בהשגחת הבורא שכל הנהגתו עמנו היא לטובה' מבלי להתייאש.

בן מצינו עוד בפרשתו, דכתיב (ל' ב) 'ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנאל והוא צולע על ירכו', וברש"י, ומדרש אנדה ויזרח לו, לצרכו, לרפאות את צלעתו... ואתן שעות שמיהרה לשקוע בשבילו כשיצא מבאר שבע, מיהרה לזרוח בשבילו. רמו נפלא נתן ה'שבת סופר' (להגר"י ערנפעלד, בפרשת ויצא סוף דיבור השני, עפ"י דברי

ה. היה אומר הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל בשם החסיד הנודע רבי לייבל קוטנער זצ"ל, אשר עברו עליו בחייו ייסורים רבים ובפרט בתקופת המלחמה, צרות ויסורים שונים ומשונים, ומרגלא בפומיה, שלא מצינו בין האבות הקדושים מי שעבר צרות רבות ורעות כמו יעקב, חדשים לבקרים נתרבו צרותיו, מתחילה בצרת לבן, צרת עשו וצרת דינה ויוסף, ודייקא אצלו כתיב 'ואתה אמרת היטב איטיב עמך', ללמדנו שאין אנו יודעים מהי הטובה האמיתית לאדם, וכמו שאכן היה, שע"י כל אלו הצרות זכה יעקב להקים י"ב שבטי י-ה ומיטתו שלמה.

ו. וכבר רמז לה רבינו 'הרוקח' (בסידורו), בכתוב (תהלים קיח ה) 'מן המיצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה', פירוש, מן המיצר קראתי - אל ה' - ראה נא ה' בעניי וצרתני, כי צר לי מהר ענני, ענני - ענה לי הבורא ית', לא כן בני, הינך במרחב' - אין כאן צר ומצוק, רק בעיני בשר נראה הדבר כ'צרה', אבל באמת הכל 'מרחב' וישועה.

חשבון נפלא שמעתי מאחד מגדולי ראשי הישיבות בני. כי הנה אם נראה אדם נוסע בכלי רכב יקר עד מאד אף במקום חשש קלקול לרכבו - נסיק כמסקנא כי הצורך להגיע לאותו מקום חשוב ושווה לו הרבה יותר מסכום שוויו של הרכב, כמו"כ אם נראה אדם הנקרא כ'שפוי' עושה מעשה שטות ונכנס לביהמ"ד מבלי אנפילאות ומנעלים לרגליו וכל רואיו יתמהו 'מה אירע' לו וכי נשתבשה דעתו ח"ו - לא ולא, אלא מן הנראה כי איש פלוני הבטיח לו בעד 'שטות' כזאת כמאתיים אלפי דולר וכל כיו"ב, ומכאן שבכל דבר הנראה כמשונה תאמר בע"כ כי הטובה הנצמחת ממנה גדולה פי כמה וכמה מהפסד עשיית ה'שטות'... אמור מעתה, כשרואה האדם שהקב"ה מתנהג עמו בהסתר פנים וכדו' בע"כ תאמר כי הטובה שתצמח לו מקושי זה שווה פי כמה וכמה מקושי זה...

ומרומזים הדברים ב'חובות הלבבות' (הקדמה לשער הבחינה) שיש לנו להודות על הייסורים כי בוודאי טמונים בהם טובות הרבה והם לצורך טובה גדולה יותר מגודל הקושי שעובר עליו בזו העת.

ז. וזו היא עבודת החיים של איש יהודי להתחזק באמונה יתירה ולדעת שכל העובר עליו הן לטב והן למוטב הכל הוא ברצון הבורא ית"ש ולטובתו האמיתית. בעלי הרמז נתנו רמז לדבר בלשון הכתוב (תהלים כ' ג) 'ינחני במעלי צדק', שתיבת ינחני נקראת גם מתחילתה לסופה וגם מסופה לתחילתה, ללמד בכל מצב שהוא הן כשנראה שהדברים מתנהלים ב'ישר' ואף כשנראה שכל ההנהגה היא 'להיפך'... תמיד הקב"ה ינחני במעגלי צדק, הכל בהשגחה עליונה להביאו לטוב הנצחי ולהנחותו במעגלי צדק.

ח. ידועים דברי חז"ל (ברכות ח.) 'גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, דאילו גבי ירא שמים כתיב (תהלים קיב א) אשרי איש איש ירא את ה', ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב (שם קכח ב) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, אשריך

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

האדם המתפלל ולהצילו בגשמיים וברוחניות, כי הנה כתיב בפרשתן (לב ו) שיעקב שלח לאמר לאחיו עשו 'ויהי לי שור וחמור צאן' וגו', ומבאר רבינו בחיי, שבאמת היה לו להקדים את הצאן ולאחר מכן לומר 'שור וחמור', שכן הוא הדרך בכל מקום, מפני שהצאן הוא המין הנכבד והנבחר מכל הבהמות (ומוכיח בן מתוך הפסוקים הנאמרים באברהם ויצחק שתמיד מין הצאן קודם לכל הבהמות). ומה שלא הקדימו בכתוב הזה, לפי שלא רצה להתרים בנגדו, שהרי כל כעסו של עשו על יעקב היה על לקיחת הברכות, ומעשה זה היה ע"י צאן וכמו שאמרה רבקה ליעקב 'לך נא אל הצאן' (כו ט), על כן איחר את הזכרת הצאן, כדי שלא להתגרות בו.

מעתה תמוה, מדוע כששלח לו את ה'דורון' שלח תחילה צאן כדכתיב (לב טו) 'עזים מאתים ותישים עשרים'. ומבאר רבינו בחיי כאן קודם תפילה כאן לאחר תפילה". וז"ל, והנה לפי מה שכתבתי למעלה, שלא רצה לפתוח לו בצאן בפסוק 'ויהי לי שור וחמור', למה פתח עתה במנחה בעזים ותישים והרי מין הצאן הם וכו', והענין כי קודם שהתפלל

בשעת הצרה לא יהיה זועף ודואב^ט אלא יאמין שעוד 'תזרח לו השמש', ויראה בישועת ה' כי תבוא.

והלא הם כה דבריו כאש של ה'כל בו' (סי' עה) לבאר לשון הברכה בשמחת נישואין 'שהכל ברא לכבודו, וז"ל, לכבודו - שכבוד השם בשמחת הנפש, כדי שתהיה מוכנת לקבל מהודו, כי היגון סותם מקום הנפש והיא מחיצה מפסקת בינה לבין אלוקיה, שאין ראוי לאדם שיכעוס רק שיקבל גזירת ה' מאהבה, שכל מי שנותן מחשבת היגון בליבו קרוב לכפור בה' יתברך, הלא תראה שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, וזהו כבודו יתברך, עכ"ל. הא למדת, שכבוד השי"ת הוא השמחה שאדם שמח בקבלת הנהגתו עמו בשלימות האמונה.

התקין עצמו לתפילה - כוחה של תפילה

בפרשתן (לב ט), 'אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה', וברש"י, התקין עצמו לשלשה דברים, לדורון, לתפילה, ולמלחמה. נוראות למדנו בפרשתן בכוחה של תפילה להושיע את

בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא', ודקדק ה'שבט מוסר' (בספרו 'עיני העדה' משל"י) מדוע נקטו חז"ל לשון הנהנה מיגיעו ולא אמרו האוכל, וכמו שנזכר בכתוב יגיע כפיך כי תאכל. אלא שאין הדברים אמורים אלא במי שנהנה דייקא, כלומר שמתרצה בהנהגת הבורא עמו 'ונהנה' ממנה - שמכיר בדעתו שאם ככה העמיד הקב"ה את צורת חייו שיצטרך להתייגע לפרנסתו סימן שזו הטובה השלימה עבורו, איש כזה הוא הגדול מ'ירא שמים', ואשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא.

ט. באופן נפלא אמרו לפרש בדברי הגמ' (עירובין נד.) 'האי עלמא כבי הילולא דמיא', שהנה העובר על יד בית חתנות יראה בכל יום 'כיצד מרקדין', אנשים ששים ושמים, אך פשיטא לו שאין אלו אותם אנשים שכל יום הם רוקדים ושמים, אלא היום פלוני הוא בעל השמחה ולמחר אלמוני הוא המחונן, וכך על זה הדרך בשאר הימים. ולזה המשילו את האי עלמא, כי גם אם 'היום' לא טוב לך והינך רואה את השני כשזורחת לו השמש, אל תעצב ואל תקנא בו, כי כך דרכו של היום, היום הוא 'בעל השמחה' ולמחרת אתה תהיה בשמחה... י. שמעתי לבאר בטעם שנקט רש"י בסדר זה דייקא דורון תפילה ומלחמה, ולא באופן אחר כגון תפילה דורון ומלחמה, וביותר יש להקשות שהלא כפי סדר הפסוקים בעניין אכן מבואר שהקדים להתפלל לפני שליחת הדורון, ומדוע שינה רש"י וכתב שלא כפי סדר העניין. אלא שרש"י בא ללמדנו יסוד גדול בעניין קבלת התפילה, שהקב"ה הנהיג עולמו שעל פי דרך הטבע התפילה פועלת את פעולתה, על כן העדיף רש"י למנות את התפילה בין דורון למלחמה, כי כשם שדורון ומלחמה מועילים 'בדרך הטבע', כך גם פועלת התפילה. וכבר מצינו בדברי המהרש"א (קידושין כט: ח"א ד"ה אפשר) שאע"פ שאמרו חז"ל (שבת לב.) שמי שעושים לו נס מנכים לו מזכויותיו, אך אם פעל את הישועה על ידי תפילה אין מנכים לו מזכויותיו, וכלשונו 'ואין זה מיקרי דרך נס'.

יא. סיפר רבי יוסף דב רוזנשטיין ז"ל מבני ברק, לפני כשישים שנה השתוללה בארץ הקודש מגפת שיתוק ילדים 'פוליו' ל"ע, גם בתו של רבי יוסף חלתה במחלה זו, בלילה אחד כשהמצב נעשה נואש ומסוכן, רץ ר"י שהיה ממקורבי החזו"א באמצע הלילה אל החזו"א מתוך החלטה שאם ימצאו ישן יעירונו - לנוכח מצב בתו העומדת בסכנת חיים ממש, בהכנסו לביתו של החזו"א מצאו עומד ופניו אל הכותל, ובעינים עצומות כמו בתפילת 'שמונה

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

ארצה שבע פעמים - אף אם נפל שבע פעמים עד 'לארץ' ישוב ויתחדש

בפרשתן (לג ג) 'וישתחו ארצה שבע פעמים', נוראות מצינו במדרש (בר"ר עח ח) 'למה שבע, על שם כי שבע יפול צדיק וקם' (משלי כד טז), וכלומר שיעקב אבינו בא ללמד את בני ישראל, שגם אם יפלו נפילה אחר נפילה, עד שכבר השתחוו ל'עשו' שבע פעמים עדיין בידם לקום ולהתחזק² ולהתחדש כאילו לא היה³.

תפלתו לא רצה שיפתחו לו המלאכים בלשון 'צאן', כי חשש פן יהיה בזה סיבה לעורר שנאה ומזכרת חובה להזכיר לו ראשונות, אבל עתה אחרי שהתפלל לא פחד ממנו כלל (ולא די שלא פחד להזכיר הצאן), אלא אדרבה פתח לו בעזים, כדי להודיעו, אם דעתך להלחם בי לא תוכל, שהרי קבלתי הברכות ע"י שני גדיי עזים, ואמר לי 'הוה גביר לאחיך' (כו כט), ולך אמר 'ואת אחיך תעבוד' (שם מ).

עשרה' הוא מברך אשר יצר. כמוכן שהחזו"א לא הרגיש כלום, אבל משגמר את הברכה 'רופא כל בשר ומפליא לעשות' זעק רבי יוסף אמן.

החזון איש הפנה פניו לראות 'מי הוא זה ואיזה הוא' שנכנס לביתו באמצע הלילה ומצא את רבי יוסף, נענה אליו ואמר, יוס'ל מה אתה עושה אצלי עכשיו, השיב ר"י, רבינו, כך וכך מצבה של בתי. אמר לו החזו"א, יוס'ל, אל תדבר נארישקייטן (שטויות), לך הביתה כי מצב בתך טוב מאד. אבל רבי יוסף בשלו, רבי, המצב קשה. אמר לו החזו"א בשנית, יוס'ל אל תדבר נארישקייטן, הרי אני אמרתי רופא כל בשר ומפליא לעשות ואתה ענית אמן, בוודאי הוטב מצבה לגמרי, רבי יוסף חזר לביתו וגילה שירד ה'חום' (פיבער) (הובא גם במעשה איש, ח"ג עמוד רכה).

מעשה היה בעיה"ק ירושלים לפני כשבעים שנה שנולד בן להגאון רבי נחמיה בקר זצ"ל, מיד אחר לידת הבן הייתה היולדת בסכנת נפשות, עד שאמרו הרופאים ובראשם הרופא המפורסם ד"ר שיקלוש שמטעם 'פיקוח נפש' חייבים לנתח בגופה להציל את חייה - אבל הם מודיעים בזאת שהרך הנולד להם יישאר 'בן יחיד', כי לא תוכל ללדת עוד בנים. מיד שילם רבי נחמיה לרופאים את דמי הניתוח והחלו להתכונן לקראת הניתוח, ברגע האחרון החליט ר"נ לרדת לבני ברק לשאול את דעת קדשו של החזו"א האם לעשות הניתוח או לאו (באותם הימים לא היו הדרכים מצויות כהיום, והדרך מירושלים לב"ב ארכה כמה שעות בטלטולי דרכים קשות), בבואו לשם עמד החזו"א ב'נטילת ידיים' שלפני תפילת המנחה, אמר לו ר"נ, באתי הנה בשאלת 'פיקוח נפש', אמר לו החזו"א, שאל נא את שאלתך, גולל ר"נ באזני החזו"א את מצב בני ביתו, ויען לו החזו"א 'וכי מה שאלה יש כאן - הרי פיקוח נפש יש בדבר', עליכם לקיים את ציווי הרופאים ולנתח. לאחמ"כ שאלו החזו"א האם כבר התפלל מנחה וענה בלאו, א"ל החזו"א התפלל עמנו... אחר תפילת המנחה - כשרצה ר"נ למהר לחזור לעיה"ק ירושלים, קרא לו החזו"א וביקש מעמו - חזור על שאלתך, חזר ר"נ על שאלתו, אמר לו החזו"א סע לביתך לשלום, ואל תעשו את הניתוח, נתפלא ר' נחמיה, והרי הרב אמר לי שמה שאלה יש כאן, פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה. ענה לו החזו"א, כאן לפני מנחה כאן לאחר מנחה... (הוסיף ר"נ לשאול, ומה עם התשלום שכבר שילמתי לרופאים - אמר לו החזו"א אם הרופאים יחזירו לך את המעות מעצמם קחם מעמם, ואם לאו אל תתבעם...) בחזרו ל'בית החולים' ותשובת החזו"א בפיו רגזו עליו הרופאים מאד, בצעקתם כי רבה, הרי בעסקי נפשות עסקינן כאן והיאך אפשר להסכים שלא לנתח, כי לדעת הרופאים היה זה בגדר 'מאבד עצמו לדעת'... אך הוא ענה לעומתם - הרב אמר שלא לנתח... לאחר כמה ימים נתגלה גודל הנס ורוחב דעת תורתו של החזו"א, כי מצאו בגופה 'זיהום' שאי אפשר להעלות על דל שפתיים גודל הסכנה שיש בזיהום אחרי ניתוח. ואכן האשה האריכה ימים ושנים רבות וארוכות, ואף ילדה לאחר מכן עוד תשעה בנים ובנות בבריאות השלימה (ואף את המעות החזירו הרופאים בשלימות).

הוסיפו בני המנוח ואמרו, כל ימיו של אבינו היה חוזר בפנינו - הביטו וראו אף אצל אדם גדול כהחזו"א איזה נפקא מינה היה לפני תפילת מנחה ולאחריה, כי בתפילה אחת אפשר לאדם להפך כל מצבו ומעמדו לבלי הכר, לטובה ולברכה.

יב. ולעולם אל יתייאש מחמת ה'ירידות', כי אכן זה כל האדם... רק מלאך אין לו ירידות, ואילו קרוץ מחומר תמיד הוא במצב של עולה ויורד, ודייקא לכן בחר בו הקב"ה. ושמעתי מפי איש נבון וחכם משל נאה, לאחד שרצה לבדוק האם ה'ווינקר' (blinkers) שברכבו (פנסים קטנים הקבועים בצדי הרכב מימין ומשמאל, ומדליקין אותם כשרוצים לפנות לימין או לשמאל, כדי להזהיר את הנהגים שמאחוריו) פועל כתיקונו או שמא צריך להחליפו, ואמר לבנו הקטן שישב על ידו, צא החוצה ואמור לי האם הוא 'עובד' כראוי אם לאו, יצא הבן ועמד מלפני הרכב, הביט היטב, והכריז עובד, לא עובד.

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

ולא עוד, אלא מבואר בספרים כי הנפילה היא חלק מחלקי העליה הבאה לאחריה (אם הנפל אינו מתייאש), וכמו שאמרו חז"ל (גיטין מנ): 'אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם', נמצא, שאדרבה הדרך לעלייתו של אדם תבוא לו רק ע"י המכשול והנפילה". וכמו שכתב הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (לעיל ח א) שבע יפול צדיק וקם, כלומר כל שבע הנפילות יחשבו

לקימה. והוא כדמיון אדם הרוצה לזרוק דבר למעלה שמתחילה ישפיל עצמו למטה, ועי"ז תהא הזריקה ביותר כח, ותעלה יותר למעלה או יותר למרחוק".

ובפי שפירש הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע (ויהי) בהא דאיתא בגמרא (ב"מ נט.) 'אוקירו לנשייכו כי היכי דתיעתרו', ונרמו בזה, כי 'נשייכו' הוא מלשון

עובד, לא עובד. עובד, לא עובד. וחוזר חלילה... נענה לו אביו, אוי, רק בן 'קטן' מדבר כך, הטרם תדע כי אם הפנסים נדלקים ונכבים וחוזרים ומאירים ושוב נכבים הרי זה מורה שאכן הוינקער עובד כראוי... ואדרבה, אם היו הפנסים דולקים ברציפות ללא הבהוב היה זה סימן על תקלה וקלקול...

לדין ייאמר, העליות והירידות הם חלק מכל מהותו של אדם, וסימן ברור הוא שהוא 'חי', וזה כל עבודת האדם בחיי חיותו, ורק 'מות' או 'מלאך' אין לו ירידה ואינו 'נכבה' לעולם...

עוד משל למה הדבר דומה, כי הנה נתחדש בימינו אנו, אשר הרוצה לייפות את חצר ביתו וכיו"ב על ידי שיגדל שם 'דשא', שאינו צריך לטרחה ולעמול בשתילת מיני דשאים ולהשקותם עד שיצמחו לגובה, אלא ניתן לקנות 'דשא סינטטי' (Synthetic Grass), והוא עשוי ממין גומי (Rubber) בצורת דשא, ירוק ורענן כגן רטוב... ולכשתרצה לדעת האם הדשא שלפניך הוא 'אמיתי' או 'מזויף' יהא כלל זה נקוט בידך, אם כולו 'חי' ירוק ורענן ואין כאן שום עשב שנבל הרי זה מוכיח בעליל שאינו אלא 'סינטטי'... אולם אם תמצא פה ושם שהדשא הוא צהוב או חום, וכן ישנם מקומות בהם הדשא כמוש ונבול או לא צמח בהם כלל דשא - בוודאי זהו צומח מן האדמה ממש. וכך על דרך זה ממש לענין מציאות האדם, מי שיש בו עליות וירידות, 'כתמים' פה ושם, 'צבעים' וגוונים שונים סימן שאכן אדם חי הוא... אך אם יראה בפניך אדם מושלם בתכלית הרי זה טעון בדיקה...

וכבר היה מעשה אצל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ששבחו בפניו על בחור פלוני שהוא בן עליה, וכלל אין לו יצר הרע, ענהו ה'חזון איש', 'א"כ אינו אלא 'בעל מום'... כי זה כל האדם - שיש לו יצר והוא מתגבר עליו לעשות רצון קונו.

יג. ולעולם יש ביד האדם לעזוב את דרכיו הנלוזים ולשוב ולהתחדש, כדכתיב בפרשתן (לב כג) 'ויקם בלילה הוא וגו' אחד עשר ילדיו', וברש"י, 'ודינה היכן הייתה, נתנה בתיבה ונעל בפניה, שלא יתן בה עשו עיניו, ולכך נענש יעקב שמנעה מאחיו, שמא תחזירנו למוטב, ונפלה ביד שכם'. ומכאן עורר הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל עד כמה מצפה הקב"ה על כל יחיד ויחיד מבני ישראל שישוב אליו בתשובה שלימה - ואפילו על רשע כעשו. שהרי כאן נענש יעקב על שמנע מעשו ספק סיוע לחזור בתשובה, ולא עוד, אלא שבאותו זמן היה עשו בן צ"ח שנה, ואעפ"כ המתין לו הבורא ל'תשובה', ומה נענה אנו אבתרי, בעת שאנו רואים צעירי הצאן או אברכים במיטב שנותם שכבר הגיעו למסקנא שעבר עליהם הכלח, ולהם כבר אין מועילה התשובה...

כעין זה איתא ב'מסכת גרים' (פ"ד מ"ג) לבאר הטעם שציווה הקב"ה את אברהם למול את עצמו רק בהיותו בן צ"ט שנים ולא מקודם לכן, כי אילו היה אברהם נימול בהיותו בן עשרים שנה שוב לא היה גר בן עשרים ומעלה מתגייר, ורצה הקב"ה שלא לנעול דלת בפני גרים, על כן נתאחר מלצוותו עד שהגיע לתשעים ותשעה, וממילא יש כח ביד כולם להתגייר - שהרי עדיין לא הגיעו ל'זקנה' כזו... ומעתה קל וחומר אם כה רצה הקב"ה לסייע ביד נכרים מאומות העולם שיוכלו להיכנס תחת כנפי השכינה, עד כמה חפץ הקב"ה בעמו ישראל... ופשיטא שכל אחד ואחד יכול 'למול' את עצמו וערלת לבבו, ולכל הפחות עד היותו בן צ"ט...

יד. על פי זה ביאר הגה"צ רבי דן סגל שליט"א את לשון הכתוב שבע יפול צדיק וקם באופן נפלא, שלא נאמר 'צדיק יפול שבע ויקום', כי לפני 'יפול שבע' אין 'צדיק'... ורק לאחר שכבר נפל והתחזק ניתן לומר עליו שאכן הוא 'צדיק'...

טו. פוק חזי מדרכו של עולם, בבואם לציין סימן טוב על איזה דבר הריהם מסמנים ווי כזה v, וסימן זה נעשה על ידי שיורדים עם הקולמוס ורק לאחמ"כ חוזרים לעלות, נמצא שההצלחה באה על ידי הירידה שהיא המביאה לעליה.

שמלותיכם - שבבל עת יהיו בגדיך לבנים (קהלת ט ח), ואז יהיה בידם לבוא אל שער המלך.

הנה כתיב בפרשתן (לב יג) 'ושמתי את זרעך כחול הים', וכבר דקדקו (עיי' באגרא הכלה ובהעמק דבר להנצי"ב), מדוע הזכיר הברכה של חול הים ולא כוכבי שמים. וי"ל, לרמז לבני יעקב את הדרך ילכו בה - להשמר מדרכו הרעה של עשו וממשיכי דרכו, להיות מרוחק מהם כדבעי, והוא ע"י גדרים וסייגים שמעמידים בני ישראל, כאותו 'חול' אשר הוא גבול לים ושומר לבל ישטפו מימיו האדירים את כל העולם, כך 'גדרים' הללו מעכבים אותם ומרחקים אותם מהשפעת הגוים עליהם (ולדין, השפעת הרחוב הקלוקל וגרורותיו), ומלהתערב בענייני הגוים, וזה נרמז ב'חול' שהוא גדר וחומה לים, וזאת נתברך יעקב אבינו שיהיה לבנו כח להעמיד גדרים וסייגים ולהיות שמורים מהשפעת הגוים"ח.

נשייה וכמו 'כי נשני אלוקים', וצריך להוקיר ולייקר את זמני השכחה' בהם 'שכח' מדרגתו ונפל, כי ירידה זו היא צורך עלייה וכל תכלית השכחה היא כי היכי דתיעתרו - להביאו ל'עשירות' ולמדרגה עליונה יותר.

בנרחק מפני עשו - חובת האדם לכרוח מהיצר

בפרשתן (לה ב), 'ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו, הסירו את אלהי הניכר אשר בתוככם והיטהרו והחליפו שמלותיכם', וקצת צ"ב, מהו אומרו אשר בתוככם, היה לו לומר 'אשר בידכם', ומפרש ה'כלי יקר', דבא לרמז על היצר הרע' כמאמרם ז"ל (שבת קה:): 'לא יהיה בך אל זר (תהלים פא י) - איזהו אל זר שבנופו של אדם, הוי אומר זה יצר הרע'. על כן הזהירם תחילה הסירו את אלוהי הנכר אשר 'בתוככם' - היטהרו מהרהורי חטא ועוון"ט, ואחר כך והחליפו

טז. וכבר אמר הרה"ק הבית אברהם זי"ע, המנהג ללמוד ביא"צ (יום השנה) פרקי משניות המתחילות באותיות כשמו של בעל היא"צ, והנה פרק המתחיל באות צ' אינו בנמצא רק בסדר טהרות, כי אין צדיק אלא מי שעוסק בסדר טהרות - ומטהר ומקדש עצמו בכל עת ושעה.

כלל ראשון בקדושה, שישמור האדם על עצמו, ויכריז, אכן, קדוש אני, אינני מדבר ומתדבק עם כל צרוע וכל זב... לא אתערב בין אנשים או מקומות שאינם שמורים וגדורים בתכלית בגדרי הקדושה. ידועים הדברים שמתחילה היה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע מסובב בין הערים והעיירות למכור את ספריו - משנ"ב ושאר ספריו הקדושים, ובאותה שעה עדיין לא הכירוהו כל כך במקומות המרוחקים מעיירתו ראדין ולא הייתה לו אכסניא ראויה לשמו, פעם אחת קראו אחד מה'בעלי בתים' להיות אורחו בסעודות השבת, שאלו ה'חפץ חיים' מי ומי המסובים בשולחנכם, הביט בו האיש בתמהון, כאומר, תן תודה למיטיבך ואל תחקרהו אודות המסובים בשולחנו, ענה לו הח"ח, שמי ישראל מאיר מראדין, אני חברתי את המשנ"ב ועוד ספרים, על כן שאלתי אותך אודות שאר המסובין כי לא אוכל לשבת רק עם אנשים מהוגנים...

סמך לזה מצא בפרשתן שאמר יעקב לעשו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי - ולא למדתי ממעשיו', והרי יעקב עניו היה, אלא כה אמר יעקב, שמע נא אחי, אף עתה בבואי לעשות שלום עמך לא אשחית נפשי ואעקור קדושתו בעבורך, כי גם כשישבתי בבית לבן עמדתי בעוז קדושתו ולא למדתי ממעשיו הרעים... כי לא יהודי פשוט אנכי ולעולם לא אתדמה אליך ואל מעשיך. הרי לך פרק בהלכות 'ויגבה לבו'.

כדברים האלו פירש גם הנצי"ב ב'העמק דבר' את האמור בפרשתן (לג יט) 'ויחן את פני העיר', שלא נכנס לדור בעיר אלא חנה חוץ לעיר ונקרא פני העיר, והוא כמידתו של יעקב להיות בדד ולא מעורב עם אומות העולם.

פעם בא יהודי לפני הגרי"ז מבריסק זי"ע (בפרשת וישלח) ואמר לו בביאור דברי רש"י עה"פ 'עם לבן גרתי ואחר עד עתה... ויהי לי שור וחמור' ופירש"י 'ולא למדתי ממעשיו הרעים'. והיינו, שיעקב אמר לעשו, אם תתמה היאך 'עם לבן גרתי' בכפיפה אחת ואפילו הכי 'לא למדתי ממעשיהם הרעים'. אין זה אלא כי ויהי לי שור וחמור - דימיתו אותם בעיני כשור וחמור ותו לא מידי, ומה לי ולהם... על ידי כן לא למדתי מאומה ממעשיהם הרעים.

הדברים מצאו חן בעיני הגרי"ז, וכה אמר, אין זהו 'פשוטן של דברים', אבל הדיבורים גופא נכונים וקיימים. כי רבים חללים הפילו 'חברים רעים', ולזה העצה שיביט עליהם כ'שור וחמור' שהרי הנמצא בסביבת שוורים וחמורים אינו לומד מהם 'הנהגות' וארחות חיים.

יז. הנה מצינו שיעקב שלח לאמר לעשו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי...' מהו לשון שמרתי ולא אמר קיימתי וכיו"ב, ומבאר הגה"ק משוראן זצ"ל (בעל השבט מישור), כי שמירה מלשון משמרת וגדר, כיצד אכן הצליח לעמוד

וביותר צריך להיזהר מהיצר העושה עצמו כאחיו וידידו לו רע^ט, וכך ביאר הרה"ק הקדושת לוי' זי"ע במה המתכוון רק לשלומו ולטובתו, ובקרבו חורש שאמר יעקב (לב יב) 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' -

בצדקותו במקום הרשע בין לבן וחבריו, רק ע"י עשיית גדר וסייג. ולמדנו, כהיום הזה כאשר אש היצר בוער עד לב השמים, אין לנו דרך להשאר בתוככי הקדושה רק ע"י עשיית גדרים וסייגים.

וז"ל, עם לבן גרתי ואחר עד עתה, פירש"י גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים. י"ל דבדיוק נקט לשון שמרתי ולא לשון קיימתי משום דיעקב אבינו ע"ה חשש שעשו לא יאמין שקיים תרי"ג מצוות, כי אמר יאמר הכי אפשר לגור בבית לבן הרשע מבלי ללמוד כלום ממעשיו הרעים... לכן רמז לו גם סיבתו של דבר, והיא שעשה גדרים וסייגים בעד כל מצוה ומצוה, כדי שאם יתפתה לעבור לא יעבור כ"א על הגדר וסייג ולא על המצוה גופא, וזהו תרי"ג מצוות שמרתי - כלומר, עשיתי בעדן גדרים וסייגים הנקראים משמרת כדכתיב ושמרתם את משמרת, ודרשו חז"ל (יבמות כ"א) עשו משמרת למשמרת, ועי"ז לא למדתי ממעשיו הרעים.

יח. ודע, כי דרכו של היצר, לתפוס את האדם בעניינים שאינם ממש בגדר האסור רק קרובים אליו, או שספק יש בהם, ומשם יגיע לאיסור ממש, וכך פירש הגה"ק המהר"ם שיק זי"ע את הפסוק הנאמר גבי 'שרו של עשו' (לב נו) 'וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו', כשראה שאינו יכול להפילו ממש, התחיל רק לגעת בו, ומשם קיווה להתחיל להשפיע עליו לרעה, כי מאז והלאה תפתח בפניו הדרך להפילו לגמרי.

וכך רמזו בעלי הרמז בפסוק בפרשתו (לב כה) 'ויאבק איש עמו עד עלות השחר', ששרו של עשו הצליח להזיקו בכף ירכו בעלות השחר, והיה צולע מעלות השחר עד שזרחה לו השמש, ובזריחת השמש נתרפא. ומרמז על ה'מאבק' המתנהל בין ישראל ליצר הרע, שהוא בעיקר בין עלות השחר לזריחת השמש, כלומר בדברים שאינם ברורים, לא יום ולא לילה, לא בדברים הפשוטים לאיסור ולא בדברים הפשוטים להיתר, רק בעניינים שאינם ברורים ובערוביאי, שם מצליח היצר הרע להכשיל את בני, וממילא שם היא עיקר הזהירות והשמירה.

באופן אחר רמז איש צדיק ונבון בפסוק 'ויאבק איש עמו', דהנה 'אבק' מרמז לגדרים וסייגים, אשר על ידם אנו נשמרים מלהגיע לידי עבירה, וכמו שמצינו 'אבק לשון הרע' 'אבק ריבית' 'אבקה של שביעית' וכו', והענין הוא דידוע דהמלחמה של יעקב עם 'שרו של עשו' מרמז על 'מלחמת היצר', וכאן מלמדת אותנו התורה, שעיקר מלחמת היצר אינו על עצם העבירה גופא, כי היצר יודע שאין בידו להכשיל יהודים כשרים וטובים בעבירות חמורות, לפיכך הוא מנסה בכל כוחו להכשיל אדם 'באבקה של עבירה' שיעבור רק על גדר וסייג קטן, בידעו שע"ז יוכל במשך הזמן לפתותו לכל מה שירצה רח"ל, וזהו 'ויאבק איש עמו' שהמלחמה היתה על 'אבק עבירה', ועבודת האדם הוא שלא יתן להיצר הרע שום פתח להיכנס אליו, אלא יאזור כל כוחותיו להילחם עם יצרו 'על הגדרים וסייגים', ואז יהא נכון לבו בטוח שלא יבא בעזר השי"ת להיכשל בדבר עבירה.

פקח עיניך וראה מה קרה ביום שמיני עצרת דהאי שתא תשפ"ד, שכל זמן שהיה חומה באיזור הדרום, לא יוכלו הרוצחים הישמעלים ימ"ש להפק זממם, ואע"פ שהיה להם נשק רב וכו' מכל מקום כל זמן שהיה 'חומה בצורה' לא היה ביכולתם לעשות כלום, אבל ברגע שלכמה שעות נתקיים 'ופרצו חומות' ועשו איזה פירצה בחומה, ראה מה קרה רח"ל ה' ירחם. וזהו לימוד לדין שאם יש חומה בצורה עם גדרים וסייגים, לא יוכל היצר לעשות עם האדם מה שרוצה, אבל אם ח"ו מצליח היצר לפרוץ איזה פרצה בגדרי יראת שמים, אז ה' ירחם איזה חורבנות הוא יכול לעשות.

דבר נפלא מביא בעל ה'חמדה גנוזה' שבעצמו שמע מהרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, שהנה יעקב אומר לחותנו לבן (לעיל לא לח-מ) 'זה עשרים שנה אנכי עמך... הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני', והדברים קצת תמוהים, וכי לא היה ביתו מקורה בקורת גג מדוע אכלו החורב ביום, וכי לא היו בביתו של לבן כרים וכסתות להפיג את הצינה, ומדוע אכלו הקרח בלילה. ומבאר ה'דברי חיים' כי יעקב אבינו הכיר בטומאתו של לבן, ולכן נשמר ונזהר מלהיכנס לביתו, ובמשך כל אותן כ' שנה לא דרכו רגליו בבית פנימה אפילו פעם אחת (רק בחצר הבית היה מסתובב ושם אכלו הקרח והחורב), ללמדך, עד היכן מגעת הזהירות והרחקה מן הטומאה והכיעור.

יט. בספר 'שבט סופר' (ד"ה באנו) ביאר בדרך זה גם במה שאמר יעקב 'פן יבא והכני אם על בני', שחשש שמא יבוא אליו כמו אם רחמנייה הדואגת על בניה וייראה אצלו כאוהב, ועי"ז יפילו ויכשילו.

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

יא

הצילני מיד היצר העושה עצמו כאחי². כי פעמים שבא היצר בדמות 'יצר הטוב', ומתכוון לטובתי - שאקיים מצוות ה', ומציג בפני 'עבירה' כאילו היא מצווה.

ויבן לו - עיקר קנייני אדם מה שמיטיב לרעהו

בפרשתן (לג יז), 'ועקב נסע סוכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות על בן קרא שם המקום סוכות', וצ"ב, וכי דרכו של עולם לקרוא שם ע"ש מדור הבהמות ולא ע"ש מדור האדם... אלא ביאורו, שעיקר החשיבות הם הפעולות שעשה עבור אחרים³ (אפילו שהם 'בהמות' - וכגון 'אנשים' המתנהנים אליו כבהמה שאינה רואה

ובאותה מידה שיברח אדם מהיצר כן יזכה לנילו השכינה וסיוע ממעל, וכביאורו של הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (ותשל"ה) את הכתובים בפרשתן (לה א-ז) 'לא-ל הנראה אליך בברוך מפני עשו אחיך... כי שם נגלו אליו האלוקים בברחו מפני אחיו', שבאותה המידה שהאדם בורח מפני עשו - היצר הרע, כך נראה

בדרך זה יש לפרש מה שמצינו, שבשעה שאמר עשו ליעקב (לג יב) 'נסעה ונלכה ואלכה לנגדך' לא נאמר שיעקב התיירא ממנו, רק נענה ואמר לו 'אדוני יודע כי הילדים רכים' וכו', ואילו בתחילה כשאמרו לו המלאכים 'באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו' שם כתיב 'ויירא יעקב מאד ויצר לו', ומאי שנא זה מזה, אלא יש לבאר בדרך הרמז, שכשאמרו לו שעשו הולך לקראתו, וכאיש האומר לרעהו, פלוני בא לקבל פניך בידידות ואהבה, אז התיירא יעקב, כי אכן רבות יש לפחד מהיצר הרע הנוהג בערמה כאילו הוא ידיד אמת... אכן כשאמר לו עשו אלכה לנגדך, כמי שאומר שהוא בא להיות ה'כנגד' שלך, אם כן מה לו לפחד מהיצר הרע המגלה פניו שבא להכשילו.

כיו"ב ביארו בקרא (תהלים קיח ז) 'ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי', שביותר הנני נצרך שיהא ה' לי - שמירה מן השמים, כשהיצר בא אלי בדמות 'עוזרי', שנדמה לי כאח טוב, כמי שבא לעזור ולסייעני, כי אם 'ואני אראה בשונאי' - כשהיצר בא אלי בדמות שונא, אז יותר בנקל שאראה במפלתו, ואצליח לעמוד בשליחות קודש שלי.

בדרך צחות אמרו לבאר בנוסח ה'יהי רצון' שאנו מבקשים בכל יום בבוקר, שתצילני היום ובכל יום מעזי פנים ומעזות פנים, שלכאורה הוא כפל לשון, ומה בין עזי פנים לעזות פנים, אלא כי (בהברה אשכנזית) נשמע כמי שאומר 'א זיס פנים' (מעמיד פנים צהובות), ובזאת הננו מבקשים בקשה מיוחדת שיצילנו מהיצר המעמיד פנים כאילו הוא רוצה את טובתנו.

כ. כע"ז ביאר הגה"ק ה'בית הלוי' זי"ע (ועוד ספרים) בפסוק (לב יב) 'מיד אחי מיד עשו', שכוונתו על שתי אופנים, הן אם יבוא כאויב ושונא, הן אם יבוא כאוהב וידיד בשלוח ואחזה כ'שני אחים', ומשני האופנים הללו נתיירא יעקב דגם טובתו ואהבתו של עשו רעה היתה אצל יעקב, וזהו שביקש על הני שני אופנים 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' - שאיננו רוצה בו לא לאח ולא לעשו.

כא. הנה נאמר בפרשתן (לב ד) 'וישלח יעקב מלאכים אל עשו אחיו', וברש"י 'מלאכים ממש', וצ"ב, מה ראה יעקב להשתמש במלאכים ולהפסיקם מעבודת הקודש אשר עליהם, וכי לא היה יכול לשלוח את עבדיו, וביאר הרה"ק הרבי ר' בונם זי"ע שבא ללמדנו על גודל החיוב להיטיב עם אחינו בני ישראל ולבוא לעזרתם עד שכדאי אפילו לבטל מלאך מעבודתו הגדולה והקדושה כדי לעשות חסד עם יהודי.

וכך העיד הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע על עצמו (מובא באהבת שלום פר' קדושים בהגה"ה) שבעת שעוסק בתורה ובהתבוננות עד שמגיע לפי דעתו ברומו של עולם, ואז באותו העת אם יש איש אחד אפילו גאר פשוט (-מאוד פשוט) ויש לו איזה עגמת נפש וצריך לדבר עמי איזה חצי שעה להפיג צערו, אז אני מניח את התורה שלי ואת כל הגדלות אבי טוהן א טובה פאר א אידן (-העיקר לעשות טובה ליהודי).

ידוע שלעת זקנותו פסק הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מלכתוב 'המלצות' לנצרכים, פ"א בא אליו איש נכבד שהיה 'נצרך' עני וגווע מנוער, ולגודל נחיצות הענין כתב לו הרה"ק המלצה, יצא האיש מהעיר שמח וטוב לב לאסוף נדבות מבני ישראל רחמנים בני רחמנים. בנדודיו הגיע לעיר אחת שה'מרא דאתרא' היה מחסידי צאנו, מיד הראה לו האיש את ההמלצה ואכן הרב נתרגש מאד לראות המלצה מרבו, וידע שיצא מגדרו שהרי כבר פסק מלכתוב המלצות, על כך קיים בו 'הענק תעניק' - פתוח תפתח' וכו', בלב רחב.

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

אחרים אלא את עצמה ואת אבוסה) כי זה כל קנינו של אדם, מה שעושה ונותן עבור זולתו, ולא קרא שם המקום 'בית' על שם מה שבנה לעצמו (שבט הלוי עה"ת ד"ה קמנתי, ועוד).

כתב ה'חזקוני' בפסוק (לב ג) 'על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, מצווה זו נצטוו בני ישראל

למען יהיה להם לזכרון, מה שאירע ליעקב אבינו כשנותר לבדו, בעברו את הנהר לחזר אחרי הפכים הקטנים, דמכיוון שבניו לא ליווהו, על כן חזר אליהם כשהוא צולע על ירכו, ומזה ילמד כל אחד להיות טוב ומיטיב, לנמול חסדים טובים בין איש לרעהו, לכל אחד בהצטרבותיו ברוחניות ובגשמיות²².

משראה הנצרך כי הרב מאיר לו פנים, הרהיב בנפשו וביקש ממנו, יצטרף אלי מע"כ ללכת עמי לבתי הנדיבים אשר בכאן, כי אינו דומה הליכתי אליהם שאינם מכירים אותי כמו שיהיה כשיראו את הרב מצטרף אלי ויגדלו הנתינות לאין ערוך, הרב לא הסכים, וכה אמר לו, אמנם נתתי לכם ביד רחבה וגדולה כי ראיתי את חתימת רבינו מתנוססת על המלצה שבידך, אבל לכתת רגלי עמכם, זאת לא אעשה, כי הרי זה ממש 'ביטול תורה'...

כעבור תקופה בהגיע חג השבועות נסע הרב אל הדברי חיים, ושהה שם במשך החג, בדרכו הביתה כשכנס לקבל ברכת פרידה וצאתכם לשלום, אמר לו הרבי, הנה פעמיים כתיב בתורה 'איש' האחד בפרשתן (לב כה) 'ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו' ודרשו חז"ל, שזהו שרו של עשו, ובשנית כתיב בפרשת וישב (לו טו) וימצאהו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש, ודרשו שזה מלאך גבריאל, מה שונה זה מזה, אלא כי אכן הרוצה בטובת עמו, ומחפש לסייע ליהודי אחר – ושואלו 'מה תבקש' זה מלאך גבריאל, ואילו זה שכשמבקשים ממנו איזה טובה אומר שלחני כי עלה השחר – אני חייב ללכת לשיר שירה (ללמוד, להתפלל) זה 'שרו של עשו'... ואיך זיל גמור...

כב. ידועים דברי מרן הבעש"ט זי"ע (הובא בלוח היום יום חב"ד ה' אייר) שכדאי לאדם לחיות בזה העולם שבעים ושמונים שנה והכל כדי להיטיב פעם אחת עם יהודי.

כג. בימי קדם היה הגה"ק ה'בית הלוי' נוהג בצאתו מעירו לפשוט מעליו את בגדי הרבנות, והיה לובש בגדים פשוטים עם קסקט לראשו בכדי שלא ירגישו בו עוברי דרכים, פעם באמצע נסיעתו נפתחו ארובות השמים וגשמים עזים ניתכו ארצה עד שכבר לא יכלו להמשיך בנסיעה. משראה כי בבית פלוני עדיין דולק האור מיהר לדפוק על שעריו, מתחילה לא פתח בעה"ב את הדלת, ואף משפתח לא הסכים כל כך במהרה להכניסו בצל קורתו, ורק לאחר תחנונים כי הקור בחוצות מסוכן לעוברים ושבים הסכים היהודי והכניסו לביתו, והשכיבו בפינת הבית בבזיון נורא, והנה, לא עבר זמן ארוך, הגיעו 'אורחים' לאותו הבית ה"ה 'מורו ורבו' המובהק של בעל הבית - הרה"ק רבי אהרן מקוידינוב זי"ע וכמה מחסידיו, מיד העלה בעה"ב את האור בכל הבית והגיש לפני האורחים כסעודת שלמה בשעתו, כשעבר הרה"ק מקוידינוב בדרכו ליטול ידיו לקראת הסעודה נחרד לראות את ה'בית הלוי' שוכב על הארץ בבזיון נורא, ומיד נזדעק על בזיון כבוד התורה... ומיהר להקימו מן הארץ וכיבדו ביותר הכבוד.

כשמוע כן בעל הבית ש'אורחו' הראשון אינו אלא אותו 'גאון' שכל בני ישראל חרדים למוצא פיו, ניגש אליו בדחילו ורחימו וביקש 'מחילה סליחה וכפרה' על מעשיו שלא ייעשו... ענה לו הבית הלוי בהקדמת הכתוב בפרשתן (לד ז) שאמרו בני יעקב על דבר מעשהו של שכם בן חמור, 'כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה' ולכאורה צריך ביאור כפילות הלשון, כי בתחילה פתחו 'נבלה עשה' והוסיפו 'וכן לא יעשה'. אלא ביאורו שבני יעקב אמרו כי נבלה עשה כלפי אחותם – בת יעקב, והוסיפו שעל זה גופא היינו יכולים למחול על כבוד בית אבא ולהניח לו, אך הלא וכן לא יעשה הוא עשה דבר שאין לעשות עם שום בר ישראל יהיה מי שיהיה, ועל כך אין להם סליחה ומחילה ואחת דתם למות.

ובזה סיים הבית הלוי ואמר, על מה שפגעת בכבודי בתור הגאון הגדול הנני מוחל וסולח לך מחילה גמורה, אבל השפלה נוראה כזאת אסורה להיעשות עם שום אדם מישראל, אפילו הפחות שבפחותים, על כך אינני יכול למחול ולסלוח לך עד שתעדין את מידותיך המגונות ותלמד הכנסת אורחים מה היא. על כן, בוא נא עמי לביתי אשר בסלוצק למשך שבועיים ימים... וכך הוה, במשך שבועיים שימשו הבית הלוי בעצמו, מבלי תת לשום אדם לשמשו, אלא הוא בכבודו ובעצמו עמד ודאג לכל צרכיו ושמשו במסירות, עד שהיטיב לראות 'מידות' ולב טוב מה הם.

כתב 'רבינו יונה' (שע"ת ש"ג י"ג) בזה"ל, חייב אדם לטרוח בדרישת טוב לעמו"ד ולשקוד בעמל נפשו על תקנת חבריו אם דל אם עשיר, וזאת מן החמורות ומן העיקרים הנדרשים מן האדם, עכ"ל.

והכינו את אשר יביאו - ההכנה לימי החנוכה הממשמשים ובאים

בלל גדול אמרו לגבי קיום כל המצוות ולעניין כל מועדי וזמני השנה, כי אינו דומה המקיים את

המצווה והנכנס אל ה'יום טוב' אחר הכנה ראויה, למי שבא מבלי להכין את עצמו"ה, כי ככל שיכין את עצמו"י ויזכך את נפשו"י כך יזכה"י להשיג יותר את האור והקדושה הנוראה וכל ההשפעות הטובות"י, ולא עוד אלא שההכנה היא ה'כלי קיבול' לקלוט בו הקדושה, דמי שבא בלא 'כלי', במה ישמור ויחזיק את האור הגדול. ומקרא מלא דיבר הכתוב ב'אלישע', כאשר התלוננה ה'אשה השונמית' בפניו על ענייה ודחקה, ציוה עליה אלישע הנביא (מלכים ב ד ג) 'לכי שאלי לך בלים מן החוץ מאת כל שכניך, בלים רקים אל תמעישו'.

כד. וכבר מילתנו אמורה רבות כי בכלל 'תקנת חברו' הוא כשמרבה בדברי חיזוק ועידוד אשר נוסכים רוח חיים בלב השומע ובאים לקרבו כמים קרים על נפש עייפה (וזהו שכתב רבינו יונה 'אם עשיר, שאינו צריך לגמ"ח בממון, כי אם לחסד בנפשו...'). בא וראה מעלת המדברים טוב איש אל רעהו, דכתיב בפרשתן (לה יז) 'ויהי בהקשותה ותאמר לה המיילדת אל תיראי כי גם זה לך בן', ולכאורה לשם מה נכתב פסוק זה כלל בתורה הקדושה, ומה צורך יש לנו לדעת מה אמרה המיילדת, אלא שבא הכתוב ללמדנו עד כמה יקר בעיני ה' כשאחד מחזק את השני ומרגיעו לבל יתיירא, ואף שבעצם לא חידשה המיילדת מאומה לרחל, כי בביטחונה של רחל בוודאי כבר ידעה בבירור שתלד בן - שהרי כך הייתה תפילתה, 'יוסף ה' לי בן אחר', ומה גם ש'נביאה' היתה, אך כל דיבור ודיבור טוב בין איש לרעהו, אף אם לא חיזקו בפועל, גם כן חשוב הוא מאד, 'ויכתב בספר זכרון' מעשיה של מילדת זו. ועל כגון דא אמרו 'יש קונה עולמו בשעה אחת'.

פעם שמע הגר"ש רוזנבסקי זצ"ל איך שיהודי מסביר לרעהו בשבח ומעלת אמירת 'גוט ווארט' (דיבורי חיזוק ועידוד) שהרי 'זה נהנה (מי שנאמר עליו) וזה לא חסר (מי שאמר)', נענה הגר"ש ואמר, אה, זה נהנה וזה נהנה... שכידוע ל'מבינים' איזה 'טעם טוב' יש לה לאמירת גוט ווארט ברוחב לב טוב לרעהו.

ומכאן ישא כל אדם קל וחומר בעצמו עד כמה צריך להיזהר בכבוד הבריות מלפגוע חלילה באחרים. וכך למדנו מהא דכתיב בריש פרשתן (לב ד) 'ארצה שעיר', וברש"י, 'לארץ שעיר, כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה', הקשה הרה"ק הרמ"מ מווארק'י זי"ע (שהיה מכונה 'הצדיק השותק'), וכי מה רווח יש בדבר, מדוע עדיף להטיל אות בסוף התיבה יותר מבתחילתה, ומאי אולמיה דה"ה יותר מלמ"ד, הוא מותיב לה והוא מפרק לה, דאכן, דחיית הדיבור אפילו רק 'אות אחת' ואפילו רק לשעה מועטת גם זה לרווח גדול ייחשב, נמצינו למידים שאף כשמוכרח האדם לדבר איזה דיבור, לומר הערה לחברו וכיו"ב ידחהו עד כמה שאפשר לו, וייטב לו בזה ובבא (מובא בעשר נפלאות' אות פ"ד).

כה. וכך אמרו 'בעלי הרמז' כי 'הכנה' בגימטריא 'יסוד', כי העיקר וה'יסוד' שעליו יעמוד כל בניין מעשה המצוה הוא ה'הכנה' שלפניה ברעותא דליבא.

והנה בשלטי הגיבורים (שעל הגהות מרדכי שבת עט.) הביא רמז לחנוכה מלשון הכתוב בפרשת מקץ (מג טז) 'טבוח טבח והכין', שאות ח' מ'טבח', בצירוף תיבת 'והכין' עולים יחדיו - 'חנוכה'. והרי שבחנוכה נרמז במיוחד ענין ההכנה. הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה אומר, שהפסוק בריש פרשתן 'וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום' עולה בגימטריא 'אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה', חושבנא דדין כחושבנא דדין (שתיים עולים מספר - 2521, ואולי רמז יש בדבר להכין עצמו לחנוכה כבר בפרשת וישלח).

כו. כך אמר הרה"ק ה'ישועות משה' מוויז'ניץ זי"ע, 'הכנה' עולה בגמטריא - 'מח ולב', לרמז שבראשונה יש להכין את המח ואת הלב לבורא כל עולמים, ולהדליקם בנר חנוכה.

כז. הרה"ק אדמוה"ז מטשורטקוב זי"ע היה אומר על הקרא (י מג) 'ולכל בני ישראל היה אור במושבותם', כי כמו ששווי וחינה של 'אבן יקרה' תלוי היכן העמידוה, אם יעמידוה בתוככי חרס ועץ, או בתוככי כותל מטונף ומזוהם לא יהא נראה זיו האבן, ורק כאשר יעמידוה במקום הראוי לה - במקום נקי ומצוחצח אז תעמוד על ערכה וחינה

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

כשנגמרו הכלים, אמרה לבנה הבא עוד כלי חרס שבורים, כי הקב"ה שגור על כלים רקים שיתמלאו בדרך נס, יגזור גם על כלים שבורים שיתוקנו, ואכן אסף הבן כלים שבורים, נתנם זה על גב זה, ונתחברו כאחד בדרך נס, והמשיך עמוד השמן למלאות את הכלים עד שנגמרו כולם, ונענה הבן 'אין עוד כלים בבית', - שמע עמוד השמן כי כן ופסק (עד כאן בתרגום מארמית), מעתה, יש להמליץ בעדינו, שהרי 'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו' (ע"ז ג.), ויש מקום לאדם לומר - אין בכוחי להכין כלים מזופפין וסתומין כראוי - לבל ישפך ויאבד השפע, לזה אמרינן הֶכֶן כלים כפי כוחך, ואף אם יהא הכלי מחורר פְּנֵפָה, יעשה הבורא נס ויסתום את הכלי, כדי שיקלוט האור...

ואכן כפי כמות הכלים שהביאה כך היה כמות השמן שנשפך בדרך נס בלי גבול וסוף, ולכאורה יש להבין, אם כבר נעשו לה ניסים בריבוי 'השמן', מדוע לא נעשה לה עוד נס בריבוי 'כלים', אלא, זה הכלל, אין אדם זוכה לנס, אם לא יעשה איזו פעולה מצד עצמו, ולכן ברגע שנגמרו הכלים נפסק גם כן 'שפע' השמן מלהשפיע, והלימוד לדידן, בכדי לזכות לשפע הנס והאור, צריך להקדים ולהבין תחילה 'כלים' לקלוט בהם את השפע, ואז נזכה ליהנות מן השפע הנשפע בימי הנוכה^ל.

ולא זו בלבד, אלא דכתב ה'רד"ק' על הפסוק שם (ו) ויהי כמלאות הכלים - (באגדה ובתרגום של תוספתא),

כראוי לחשיבותה. כדברים האלה לדידן, בימים הללו שורה אור לכל ישראל - אלא שהכל תלוי אם ינקה עצמו מעט שיוכל האור לשכון בתוכו (אפי' במעט) יזרח האור כדוגמת אבן טובה כשנמצאת בתוככי כסף וזהב (גנזי ישראל תרפ"ד משם אביו).

כת. מסופר על הרה"ק ה'שמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע, שלא נתן לחסידיו לשהות אצלו בעת הדלקת הנרות, חסיד אחד שעזז היה חשקו לראות את עבודת הקודש, נחבא פעם באחד הארונות שבחדרו, והציץ משם לחזות בנועם קדשו, והנה רואה הוא שטרם הדלקת הנרות היו פני הרבי בוערים כלפידים, בהכנה דרבה לקראת קיום המצוה, אך בבואו להדלקת הנרות 'פשט צורה' של ההתלהבות, ו'לבש צורה' של פשטות והתאפקות, אמר את הברכה מילה במילה והדליק את הנרות. החסיד שהביט בעבודת הקודש התפלא עד מאד, דהא איפכא מסתברא, שהיה צריך להתלהב בעת קיום המצוה גופיה יותר משעת עבודת ההכנה, אך לא העיז לצאת ממחבואו בידעו שכל הימצאו בחדר שלא ברשות הוא, לפיכך שמר את השאלה בלבו, למחר ניגש אליו ה'שמח ישראל' ואמר לו 'ההתעוררות שהאדם זוכה בשעת קיום המצוה היא על ידי אתערותא דלעילא, אבער וואס דער מענטש קען, און וואס דער מענטש דארף (מה שהאדם יכול וצריך) הוא לעורר את לבו באהבה ויראה בשעת 'הכנתו' למצוה, ואז עליו להתלהב ולהבעיר את לבו בדביקות להבורא יתב"ש...'

כט. הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע נשא את משלו לחולה אנוש שבדקו הרופא וגילה את אזנו כי דרך רפואתו היא שישפוך יין על גבי התנור וינשום עמוק את הריח העולה, הלך החולה ו'ניסך יין' על התנור, גם הכניס את האוויר עד לתוך עמקי ריאותיו, אך לדאבון לב לא נראה שום שינוי במצבו, חזר האיש אל הרופא ושאלו 'למה רימיתני', הן עשיתי ככל אשר ציויתני ואיני רואה שום סימן הטבה. החזיר לו הרופא, הגידה נא, מה עשית, סיפר לו החולה כך וכך עשיתי, נענה לו הרופא, אוי, סכל שכמותך, וכי תעלה על דעתך שיש תועלת בשפיכת יין על גבי תנור צונן, כלום 'סגולות' הנני נותן לך, הרי הכוונה הייתה שתדליק תחילה אש בתוך התנור, וכשיהיו דפנותיו רותחות אז תשפוך יין, ובזה ינדוף ריח היין ויתפשט כהוגן בחלל הבית, ובכח עשן זה כשיכנס לגופו של אדם לסלק ממנו את כל המזיקים. והנמשל לענייננו, חנוכה הינם 'מים המבורכים', מלאי אורה והשפעות קדושות ונפלאות, אך תחילה צריך האדם להרתיח את עצמו למען יהיה כלי מחזיק ברכה, ובזה ישאב השפעת וקדושת הימים עד שיבואו כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו.

ל. והעיקר שיגש בהשגות גדולות כידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למוכר השמן שבא לעיר עם חביות ענק למכור לבני העיר שמן טוב ומשובח, והנה רצונו של המוכר למכור את כל אשר יש לו לבני העיר, אבל למעשה לא יוכל לתת לבני העיר רק כפי הכלים שכל אחד מהם יגיש אליו... הגדול כפי גדלו והקטן לפי קטנו. והנמשל מובן ביותר, כי הקב"ה רוצה להעמיסנו בשפע גדול ביותר אבל למעשה יריק עלינו רק כגודל הכלים שהכינו בני העולם לקבל בהם.

שעשה נסים - בימים ההם ובזמן הזה

פסוק הרמ"א (או"ח קפו ד) 'ואומרים על הנסים בחנוכה ובפורים קודם 'ועל הכל', ואם לא אמרו אין מחזירין אותו, ומכל מקום יוכל לאומרו בתוך שאר 'הרחמן', ויאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה בימים ההם וכו', והכי נהוג, ותמהו הפוסקים (בכור שור שבת כא. ישועות יעקב סי' תרפ"ד) שהרי אסור לבקש ולהתפלל על מעשה נסים (ברכות נד.), וכדמצינו גבי מעשה דרבא (תענית כד:) שמשום מעשה שהיה ביקש רחמים שירדו גשמים בתקופת תמוז, ונתגלה אליו אביו בחלום שישנה מקום שנתו, ולמחר מצא סימני סכינים על מיטתו, שהיו מוזיקים רוצים להזיקו ולהרגו, וכל זאת מפני שהטריח כלפי מעלה ופעל נס שלא לצורך, ואם כן איך הותר בחנוכה לבקש 'הרחמן הוא יעשה לנו נסים'.

ומבאר בעל השואל ומשיב' (בספרו דברי שאול דרוש לחנוכה), דהני מילי בשאר ימות השנה שעולם כמנהגו נוהג, אז אסור לבקש על הנהגה ניסית ולמעלה מדרך הטבע, כי בזה הוא משרד בריאת שמים וארץ, אבל בימי החנוכה שכל העולמות מתנהגים בהנהגה ניסית, בימים אלו הנם הוא בטבע הבריאה, אם כן כשם שמבקש בכל השנה כולה על הטבע כך בידו לבקש על הנם בחנוכה לא, ושפיר מבקשים ומתפללים

'הרחמן הוא יעשה לנו נסים' לב. (ומכל מקום פשיטא, שגם בכל השנה כולה בידנו לפעול נסים ונפלאות על ידי תפלה, אך גדלה מעלתם של ימי חנוכה שאז אפשר 'להתפלל' להריא על הניסים).

אמרו חז"ל (שבת כא:): מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה, ולכאורה תמוה מדוע פתח בלשון רבים 'מהדרין' וסיים בלשון יחיד 'מדליק שמונה', ועוד, מדוע נקט לשון 'מהדרין' ולא לשון 'מחמירים' כבכל הש"ס.

ואומרים בשם הרה"ק היחידושי הרי"ם 'זי"ע לבאר על פי דברי המהר"ל (נר מצוה ח"ב) שמספר 'שבע' מורה על הטבע, וכמו שנאמר (משלי ט א) 'חצבה עמודיה שבעה' ואמרו (סנהדרין לח.) אלו 'שבעת ימי בראשית', שהבורא ברא עולמו בשבעת ימי הבנין, והוא הנהגת הטבע, וכל מה שלמעלה משבע - דהיינו 'שמונה' מורה על למעלה מן הטבע. וזהו כוונת אומרים 'יום ראשון מדליק שמונה' - בלשון יחיד, וקאי על הקב"ה, שהוא בעצמו מדליק מנין שמונה בעולם. כלומר הנהגה שלמעלה מן הטבע. ובוה מבואר נמי מה שאמרו 'והמהדרין' שהוא מלשון 'הדרי בי', ר"ל, שעבודת ימי החנוכה היא להחזיר בתוך תוכו הנהגה זו שמעל לטבע, ובוה יושפע עליו הנהגה זו לכל השנה לד.

לא. הנה פלא מצינו כי כששרה אמנו ילדה את יצחק אבינו כשהיא בת תשעים שנה 'ותיהום כל העיר'... הכל סחו ודשו בענין זה ואף בתורה מצינו התייחסות לנס גדול ופלא זה, ואילו כשיוכבד ילדה את משה רבינו הייתה בת ק"ל ולא מצינו 'רעש' מזה, ומבאר המגד מדובנא (במשל מתוק) כי במצרים היה 'יריד' של ניסים 'ששה בכרס אחד' יולדות ביער ושני שיניים צומחות להם וכו' אזי אין כל משמעות וחשיבות לנס בין הניסים... אף לדידן ייאמר, ימי החנוכה הם ימי 'יריד' לניסים ואין כל כך חשיבות לנס הנעשה ליחיד אף אם הוא בעצם נס גדול, והמשכיל ינצל לפעול לעצמו נסים ונפלאות שיגיעו אליו בקל יותר...

לב. אולם עדיין יש להקשות, אם הותר לבקש בימים אלו על ניסים, מדוע לא קבעו חז"ל לומר כן לכתחילה בנוסח הברכה (ולא רק למי ששכח), ותירץ האדמו"ר מטשערנאביל זי"ע בתוכחת מוסר, כי מי ששכח 'על הנסים' בתפלתו סימן הוא שמסיח דעתו מימי הניסים, לכן עליו לבקש שיזכה לנס פרטי - להתעורר מתרדמתו, ולהשכיל ליהנות מן האור הגנוז הנשפע בחנוכה.

אולם חסידים ואנשי מעשה פירשו לאידך גיסא, שאף בימי חנוכה זקוק האדם שתהא בידו זכות כל שהיא כדי שיוכל לבקש על הנס, והשוכח לומר 'על הנסים' בתפלתו וודאי נשבר רוחו בקרבו, ולכן בשכר מדת ענוה ושפלות רוחו זוכה שהותר לו לבקש על הנסים. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, אלא שיש להשתמש בכל אחד ממאמרים אלו בזמן הנכון, כי על ידי החלק הראשון יתעורר לעבודת ה', ומ"מ אם ינסה היצה"ר להפילו מחמת כך בפח היאוש, מיד יזכיר לעצמו שלב נשבר ונדכה לא תבזה, ובוה יבטל מעליו כח היצר הרע.

לג. והנה הגם שכל ימי חנוכה הם ימי ניסים והנהגה שמעל לדרך הטבע, אך ביותר הדברים אמורים ביום ראשון של חנוכה. וכפי שפירשו בדברי הגמ' (שבת כא:): 'בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון', שלכאורה אין הלשון

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

מדוקדק כ"כ, כי נראה שכבר שבכ"ה כסליו חלים שמונת ימי חנוכה, והיה צריך לומר כי בכ"ה כסליו מתחילים שמונת ימי חנוכה, אלא רמז יש כאן, כי אכן ביום ראשון דחנוכה מאירים כל הארות של שמונת ימי חנוכה, וכביכול שביום זה מונח כבר שמונה ימים. ויתבאר ביותר על פי מה דאיתא ברוקח 'אין חוזק כחסידות בתחילתה', כי גופא בתר רישא אזיל, והכל קיים כבר בתחילה.

ובספר 'שבט מיהודה' (לנר א' תרס"ז) כתב בזה הלשון, ביום ראשון דחנוכה בודאי רפואה קרובה לבוא לכל מיני מחלה ו"ל. עפ"י דברות קדשו של כ"ק מר אבא (הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע) מארן זצוקלה"ה שתיבת רפואה הוא אותיות 'אור פה' ונקראת ג"כ 'ארוכה', שהוא אותיות אור כ"ה. והיינו שכל רפואה הנעשית תמיד ע"י תפלה שהוא 'אור פה', נעשית בחנוכה בעצם יום הראשון בכ"ה בכסליו, והיינו אור כ"ה. עכ"ל. ואם כי בוודאי כל ימי חנוכה מסוגלים לרפואה, אך ביותר ניתן לפעול זאת ביום הראשון.

סיפר לי יהודי חשוב שליט"א מתושבי ענגלאנד (אנגליה), שלפני כחמישים שנה נולדה לו בת בימי הקיץ, ולדאבון לב נולדה הבת בלי בני מעיים (קיבה) רח"ל, והודיעוהו הרופאים שמדרך הטבע לא תחיה אלא יום או יומיים. כשמעו את דבריהם העלה בדעתו למהר ב'קריאת השם' עוד בימות החול כל עוד שהיא בחיים חיותה, וישאל היהודי את הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווראסק זי"ע על רצונו לקרוא מיד שם, אך הרה"ק אמר לו שימתין עד שבת. אבי הבת ניסה להסביר כי מי יודע אם תאריך ימים עד שבת, אולם רבי איציק'ל עמד על שלו שיתן שם בשבת. ואכן כך עשה. והנה רופאים נתנו לה לאכול אך 'כבולעו כך פולטו' ומ"מ למרבית הפלא נשארה הבת בחיים, כשהרופאים אומרים שניסי ניסים מתרחשים עמה בכל רגע - מעל לדרך הטבע.

כך נמשך הדבר עד יום א' דחנוכה, באותו היום גילה הרופא להורי הבת שאין בידו כל הסבר בדרכי הטבע - אבל לנגד עיניו נראה בצילומים דבר פלא והפלא כי נברא 'יש מאין' ובמקום הקיבה החל לגדול עור קצת ואולי יש תקווה, וביום שמעלים האור עלה העור... עד שבתוך ב' שבועות נבראה בקרבה קיבה חדשה לאורך ימים ושנים, ויהי לפלא ולמופת. ויהי בר"ח ניסן הבעל"ט נכנס האב עם ב"ב לרבי, והזכירו ב'קוויטעל' את הבת, נענה הרבי ואמר, שמיד כשנולדה הבת הבין מדברי האב שאין כל מציאות שתחיה הבת, על כן המתין לשעת הכושר - נר א' דחנוכה, ואז בקע רקיעים בתפילתו עד שהרגיש שפעל לה ישועה (מששמעה אם הבת דברים מפורשים יוצאים מפי הרבי נפלה לארץ חלשות ונתעלפה רוחה, שהרי באותו היום החל העור לצמוח - והם לא סיפרו לרבי באיזה יום אירע הנס כי לא ידעו מתחילה שהישועה הייתה תלויה ביום זה דייקא).

סיפר אחד מבני חבורתנו בעיה"ת בני ברק יצ"ו (בשנת תשע"ט), כי ב"ב לא חשה בטוב כבר כמה שבועות, וחששו הרופאים שהמחלה הידועה מקננת בקרבה, והורו לעשות סדרת בדיקות מקיפות וצילומים, ביום כ"ד כסלו בבוקר אמרו הרופאים כי אכן נתאמת החשש הנורא, והם רואים בצילומים את הגידול רח"ל. מיד נפלה בבית אימה וחשכה גדולה, והפעיל האיש עסקנים גדולים שיסדרו לו תור בדחיפות אצל פרופסור גדול, וביקש לקבוע את הביקור אצלו בזמן שאחר השקיעה למען יזכה ל'המתקת הדינים' בכח ימי חנוכה, ואכן בערב היו אצל הרופא שבדק היטב אותם הצילומים, ולטענתו הרופאים הראשונים טעו בדבריהם ואין כאן אפילו זכר לגידול...

עוד מעשה שמעתי מאחד מבני החבורה באלעד, אשר בנו עבר תאונה קשה בתחילת חודש כסלו, והיה מוטל בבית חולים, והנה מיד לאחר שהחשיך הלילה והחלו ימי חנוכה להאיר על הארץ נעשה נס גדול, ופתח הבן את פיו לראשונה והחל לדבר בשפה ברורה כאחד האדם.

שמעתי מאיש יהודי הדר בחו"ל שסיפר מה שבדידיה הוה עובדא, כי לפני כשלוש שנים ומחצה גילו הרופאים אצל שנים מבניו מחלה נדירה ל"ע שאינה מצויה כמעט בין הבריות, ולאחר שעירב עסקנים ידועי שם ויועצים רפואיים נתברר לו כי מחמת נדירותה אין ידוע על דרכי הטיפול והריפוי, והנה, בערב חנוכה (תשפ"א) שמע אודות העת המסוגל לקבלת התפילות אודות ענייני רפואה, ובפרט בנר ראשון דחנוכה, סבר וקיבל, ובאמונה שלימה עמד בתפילה ושפך שיח לפני אבינו שבשמים שיחוס וירחם, ואכן תיכף לאחר חנוכה נמצא רופא אשר הציע איזה טיפול, וב"ה שכהיום הזה כמעט ואין זכר למחלה, ואין פלא בדבר, כי כאמור חנוכה הוא זמן שלמעלה מן הטבע...

לד. וכדרך שפירשו את לשון הגמ' (שבת כא:): 'לשנה האחרת קבעום בהלל והודאה', שלכאורה מדוע קבעום רק בשנה שלאחריה ולא באותה שנה, אלא שהתבוננו חכמים בעצמם וראו שהשנה שעברה עליהם היתה שנה אחרת - שכל השנה היתה במציאות אחרת לגמרי לאחר אור חנוכה, ועל כן קבעו לדורות ימים אלו בהלל ובהודאה. לה. כן ידוע מה שפירש הקדושת לוי (קדושה ראשונה) בלשון הגמ' 'לשנה האחרת קבעום בהלל והודאה', שבשנה

הברכות שבירך יצחק את יעקב, שם נאמר (כו כה-כו) 'ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת וכו', ויגש וישק לו, ומדוע חזר הכתוב כמה פעמים על תיבת 'לו', ומבאר כי הנה ברכות אלו לא נאמרו ליעקב לבדו, אלא בזה השפיע יצחק את הברכה לבני ישראל לדורותיהם, ומקור הברכה נמשך על ידי ל"ו נרות החנוכה בכל שנה ושנה, על כן נכתב וחזר נכתב תיבת 'לו', למען נדע את אשר לפנינו לשאוב ממעייני הישועה מלא חפניים, ולא להיות כשוטה המאבד מה שנותנים לו ל"ו.

כתב ב'מחזור ויטרי' (לחנוכה, סדר התפלה וקריאה"ת) ש'חנוכה' הוא מלשון 'חנינה', גם נודע מה שכתב הרה"ק ה'מאור עיניים' ז"ע (מקץ ד"ה זמן) לרמוז עניין חנוכה בלשון הכתוב בפרשת מקץ (מנ כט) 'אלוקים יחנך בני', וכוונת הדברים, שיש בה הנחנה של לפנינו משורת הדין ושלא לפי מעשי האדם.

ומתאמרא משם הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ע, שהשפע היורד בחנוכה דומה לשפע היורד בראש השנה, אולם חילוק יש ביניהם, שהשפע הנקצב

וכל אשר דברנו בשבחי הנס של חנוכה חוזר להיות מידי שנה בשנה^ל, כי הנה בגמרא מצינו שחנוכה הוא הנס האחרון שהיה לבני ישראל (שנקבע עליו יו"ט כוכר לנס, ע"י יומא כט.), ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (חנוכה תרל"ו ד"ה חנוכה) טעמא דמילתא, דכל תכלית ומטרת הנס היא לחזק את האמונה בלבנו שהקב"ה הוא לבדו מנהיג את העולם בהשגחה פרטית (שהרי הקב"ה כל יכול ובידו להצילם מיד שונאיהם מעיקרא, ואז לא יצטרכו כלל לנס, אלא שאז לא יתחזק יסוד זה בלבבות בני"), ומזמן לזמן עשה הקב"ה לבני עווד ניסים אחר שנשכח הנס האחרון מבנ"י, כדי לחזור ולחזק את האמונה בהשגחתו ולגלות אלוקותו בעולם, אבל נס של חנוכה עדיין מאיר לנו, והוא חוזר ומתחדש שוב ושוב בכל שנה ושנה כבימים ההם ממש (אלא שבכל דור מתעוררים הניסים למה שנצרך באותו מקום ואותו זמן), ולכן נס זה היה הנס האחרון, גם לכן נקרא 'חנוכה' - מלשון חינוך והתחדשות, כי נס זה יש בו התחדשות מידי שנה בשנה עד ביאת הגואל בב"א ל"ו.

בה דקרק האדמו"ר מבלאזוב ז"ע (ב'הקדמה' לספר 'צבי לצדיק' שהרפ"ס בשנת תרצ"ו) בלשונות הכתוב לגבי

הראשונה כשירדו ההארות של חנוכה סברו שמא אלו רק הארות לשעתם, אך לשנה האחרת הרגישו בעצמם את גודל האורות החוזרים ויורדים לקראת ימי החנוכה, וכבר נוכחו לראות שהארות אלו עתידים לירד בכל שנה ושנה, על כן קבעום לדורות.

לו. וכן למדנו בגמרא (שבת כא:): 'מאי חנוכה, דת"ר בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה וכו', שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה, וביאר הגה"ק הבן איש חי (בן יהודע ד"ה לשנה) את קושיית הש"ס 'מאי חנוכה', דהכי קאמר, הלא 'חנוכה' היא מלשון חינוך והתחדשות, ומדוע נקרא בשם 'חנוכה' בתוספת אות ה"א הנראית לכאורה כמיותרת, ומשני שהתרחש הנס בימי החשמונאים בכ"ה בכסלו, 'לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה', וכוונת התירוץ, כי האות ה"א מורה על דבר הפרה ורבה, וכמו שנאמר (בראשית מז כג) 'הא לכם זרע', וכיון שקבעו את הימים הללו לכל הדורות בהלל והודאה, לכן אף שהנס התרחש בפועל רק בימים ההם מ"מ פעלו החכמים בקדושתם להמשיך את אורות הנסים בימים אלו לעולם ועד, ומשום הכי שפיר נקרא 'חנוכה' בתוספת אות ה"א, לרמז ולהורות על שפע הניסים שמתעוררים בכל שנה ושנה ממה שהיה בימים ההם.

וב'דברי חיים' (לחנוכה) האריך, שחז"ל הוסיפו יו"ט אלו על יו"ט של תורה כדי שיהא קיום ועמידה לבנ"י מעמד בגלות ולא יפלו ברוחם חלילה, כי בדורות הראשונים הספיק להם האור מן השלש רגלים בלבד, אך בדורות הללו תיקנו חז"ל להוסיף עוד ימים טובים כדי לדחות את החושך, ולכן קבעו את ימי חנוכה לדורות עולם.

לז. פעם נכנס הרה"ק ה'לב שמחה' ז"ע לביהמ"ד בימי חנוכה, והפטיר בלשונו (בקוצר אמרים, וכדרכו), 'אוצרות דרייען זיך און וואלגערן זיך, מדארף זעהן צו אריין כאפן' - 'אוצרות' מסתובבים ומתגלגלים וצריך לתפסם ולחטפם. ועל כגון דא היה זועק הרה"ק ה'בית אברהם' ז"ע (בירח האיתנים) מנהמת לבו הטהור 'מען זאל זיך נישט דרייען ווי א נאר אויפן מארק' - שלא ידמה לאותו שוטה וסכל המסתובב ביום השוק, ובמקום לנצל את הזמן לקנות 'סחורה טובה' בזול ולהרוויח הון רב במשך השנה הבאה, הינו מתעסק בזוטות ושטויות...

באר הפרשה - פרשת וישלח - הנוכה

ביומא דראש השנה הוא כפי מעשי האדם, ותלוי יה"ר שנוכה לאור באור החיים, באור החנוכה הקרב באתערותא דלתתא, ואילו בחנוכה בא השפע במתנה ובחנינה, באתערותא דלעילא בלבד לח.

ובא, ונוכה כולנו יחד לרחמים וחסדים מגולים בבריות גופא ונהורא מעליא.

לח. כע"ז רימז הרה"ק רבי משה מראזוואדוב זי"ע (בן הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב בנו של הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע) בלשון חז"ל (עירובין יח): 'אמרה יונה לפני הקב"ה, רבש"ע יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר ודם', כי כנסת ישראל נמשלו ליונה (ברכות נג:), וזהו – אמרה יונה לפני הקב"ה, בני ישראל מתפללין קמיה דקודשא בריך הוא שיפסוק להן מזונותיהן בימי חנוכה בשעה שמדליקין את הנרות בשמן זית, כי אז מסורין המזונות בידך לקבלם במתנת חינם, וממילא יזכה כל אחד לשפע הפרנסה, ואל יהיו מתוקין כדבש זה ראש השנה שטובלים בו את התפוח בדבש, כיון שאז מסורין בידי בשר ודם – באותה שעה מודדים לפי מעשי האדם, ומי יצדק לפניך בדין.

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת וישלח תשפ"ד שנה י | גליון מס' 510

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

מעשה אבות סימן לבנים

במאמר הקודם הבאנו את דברי חכמים (תנ"א רבא יא) שזכות עניית אמן היא העומדת לישראל להנצל מאויביהם ולהצמח בשונאיהם. בפרשתנו נזכרים אנו לראות כי שמירה זו עמדה לישראל כבר מאז החל להיות לעם.

ה'מגלה עמקות' מגלה כי בעת שבקש עשו לפגוע בעקב, הזכיר יעקב את זכות עניית אמן כדי להנצל מפניו, ואף מביא לכך רמז נפלא מלשון תפלתו של יעקב (לב יב): "הצילני נא מיד אחי מיד עשו"; "נא מיד אחי" - ראשי תבות 'אמן'.

במאמר חכמים: "מעשה אבות סימן לבנים" (ראה ב"ר מו ו); גם כיום עלינו לזכור ולדעת כי הטכסיס הטוב ביותר כנגד "הידיים ידי עשו", הוא "קול יעקב" - קול עניית אמן. לאור דברי חכמים ברור מעל לכל ספק כי מיליני האמנים שעם ישראל עונה מדי יום מהוות הגנה עצמית על ישראל מפני אויביהם.

חשבת לומר שאהי הסבה שמצות עניית אמן מקיפה אותנו לאורך כל היום כלו מבקר ועד ערב, ואין שום הגבלה לענותה אינסוף פעמים ביום. שכן אל הספנה התמידית האורכת לפתחנו מיד האויבים המקיפים אותנו מכל צד ובכל רגע, נדרשת לנו הצלה תמידית, וזו מקימת בדיעבד בזכות האמן.

אנשים משקיעים את מיטב כספם בפוליסות בטוח' שאינן יכולות להגן על המבטח מפני אסון, כי אם לדאג לו לפצוי כספי... האם לא ראוי שישקיעו בעניית אמן הזמינה חנם לכל דורש, אשר מלבד שהיא פותחת שערי שפע וברכה היא אף מגנה מפני הרעה?!

מכאן מפנית הקריאה לכל יהודי באשר הוא: "עת צרה היא ליעקב!" נתאחד בהקפדה ובהדור במצות עניית אמן, ואף נחזק את כל המתפללים אתנו שיענו אמן ושבכרכותיהם יענו באמן. אם נעשה כן בודאי יקיים בנו הפסוק (תהלים צא יא): "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך", אמן ואמן.

בקריאת "הצילני נא מיד אחי מיד עשו".
שבת שלום,

278 213 מחולקת י"ן

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

כבישת היצר בעניית אמן

"הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בני" (לב יב)

על קביעתו של רבי יוסי (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", מביא רבי נהוראי ראה: "שהרי גוללירי (=חילים פשוטים) מתגרים במלחמה, וגבורים נוצחים".

מכך שדמה רבי נהוראי את העונה אמן לחילים גבורים המנצחים במלחמה, למד רבי רחמים בוכריץ מגרדא שבכח עניית אמן זוכה האדם להתגבר על יצרו ולכבושו. שהרי לכבישת היצר נדרשת גבורה, וכפי שמלמדת המשנה (אבות ד א): "איהו גבור? הכובש את יצרו". הדבר נרמז אף בכך שתבות: "הכבש יצרו" עולות בגימטריה שש מאות שלושים ושלוש, כגימטריה של המילים "בעניית אמן" (בגדי שש' [ליוורנו תרנ"ט] ח"ב דף ג ע"ב).

רמז נוסף לכך שהעונה אמן זוכה להנצל מיד היצר הרע, מביא הרב מסלונג' בעל הדברי שמואל' מכך שבתפלתו של יעקב להנצל מעשו אחי, המסמל את היצר הרע, הוא מזכיר את המילים: "נא מיד אחי", שראשי תבותיהם 'אמן' דברי שמואל' וישלח).

חסדים שטובתם גלויה

"ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמותי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב" (לב יג)

רבי לוי יצחק מברדיטשוב פרש את פסל המילים "היטב איטיב" כך: יש מצבים שבהם הקדוש ברוך הוא מתנהג עם האדם בהסתם פנים, ואף שבאמת הוא מיטיב עמו ועושה עמו חסדים, לעיניו נראה, כביכול פקדתו רעה חלילה. לכך בקש יעקב אבינו: "היטב איטיב" - שייטיב עמו הקדוש ברוך הוא בטובות כאלו שיהיה נכר שהן טובות (קדשת לוי).

ה'פרי מגדים' (או"ח א"א מו ה) מבאר בכך

את לשון בקשתנו אחר ברכות השחר: "ותגמלנו חסדים טובים", שלכאורה תמוה, מה פשר הלשון: "חסדים טובים", וכי יש "חסדים רעים"? אלא מבקשים אנו שיגמלנו ה' בחסדים שטובתם גלויה, ולא בחסדים שטובתם מסתרת מעיני האדם

המהרי"ץ דושינסקי היה מוסיף ומפרש בכך את בקשתנו בסיום ברכת "הטוב והמטיב" שבברכת המזון: "ומכל טוב לעולם אל יחסרנו" - שלא יגמל עמנו הקדוש ברוך הוא טובות שטובתן נסתרת, אלא "אל יחסרנו" מהטובות הנגלות לעיני העולם (בית ישראל השלם' (בית ישראל השלם' ח"ח עמ' ריט).

אינו להשען אלא על התפלה

"וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו בא ועמו ארבע מאות איש ויחז את הילדים על לאה ועל רחל ועל שתי השפחות" (לג א)

דרש רבי זלמן סורוצקין, גאב"ד לוצק: מלכתחלה הכין עצמו יעקב לדורון, לתפלה ולמלחמה, אך בעקבות המארעות שהתרחשו עמו הסיק שאל לו לסמוך על דבר אחר מלבד התפלה; על המלחמה חזל מלסמוך אחר שבמלחמתו עם המלאך נעשה בעל מום, ככתוב (לעיל לב לב): "והוא צלע על ירכו", ועל הדורון חזל מלסמוך, אחר שהתקיים בו (קהלת ה יב): "עשר שמור לבעליו לרעתו", באשר כל האבקותו עם המלאך נגרמה לו בעקבות שובו לאסוף את הפכים הקטנים שהותיר מעבר לנחל. משפך לא נותר לו אלא לפנות לדרך היחידה שנותרה לפניו, והיא התפלה. ואכן התפלה היא שהועילה לו לבסוף, כפי שגרמז בפסוק: "וישא יעקב עיניו" - בתפלה, ומיד: "והנה עשו בא" - לקראתו לשלום. (אזנים לתורה' בראשית לב כה)

ישועה מפולה בבית הכנסת

ה' שיעביר את רע הגזרה מעל יהודי מקנאס. בית הכנסת היה אמור להיות ריק באותה שעה, אולם רבי משה הפתע למצוא בו שני יהודים השופכים שיהם בתפלה לפני ה' בככי תמרורים שהדהד מקצה בית הכנסת ועד קצהו.

רבי משה, שחש כי רגליו עומדות בתוך מעמד קדש, התקרב אליהם, והם נערו ממקומם בבהלה. הוא ספר להם על הגזרה הנוראה שנתכה על יהודי מקנאס, והשנים, שעודם היו תחת השראת התפלה, הציעו לו להצטרף לתפלתם.

אחר שעה ארכה של תפלה משלשת נפתחה לפתע הדלת על ידי המשרת. הוא קרא לרבי משה למהר לביתו, כי שליח מבית השר ממתין לו שם.

נבהל רבי משה ומהר לביתו, אלא שכבר בפתח הבין כי המגמה השתנתה. השליח שאמור היה להראות גאה ובטוח בעצמו, נראה היה שפוף ומכה יגון. "מה קרה?" התענגו רבי משה, והשליח השיב בשטף קולי: "זה בקשר לכבוד השר... הוא מת".

אך בקשי הצליח רבי משה לכלא את שמחתו ולהקטיב לתאורו של השליח; מסתבר כי השר שהיה כבד גוף, טפס במדרגות ביתו, ובמדרגה האחרונה מעד לפתע. נסה לתפס במעקה, אך זה קרס יחד עמו. הוא התגלגל במורד המדרגות ואחר שספג מכות מות, לא נותר לרופאו אלא לקבץ את מותו.

"נשלחתי להזמין את כבודו למעמד הלונה שיתקיים הערב" - סכס השליח בעצב ופנה לצאת מהבית. רבי משה לונה החוצה, פולט אנהה מעשה, ומיד לאחר מכן שב לבית הכנסת, שם היו השנים עדין שקועים בתפלה.

למראה פניו האורחות של הגביר עצרו הללו את תפלתם, והוא הזמין לביתו. בדרך הוא ספר להם בקצרה על המפנה הפתאומי שקל בספור. רק ביושבם בביתו נזכר לשאלם לפשר צרתם, והללו תארו באזניו את מצוקתם.

עודו שרוי בשמחה, פתח בפניהם רבי משה את הפספת הכבדה, הושיט לכל אחד מהם חפן מטבעות שיספיק להם ברוח כלכלת ביתם למשוך התקופה הקרובה, ואף הבטיחם לעמוד לימינם גם בעתיד בכל עת שיצדקו לעזר ומשען.

השלושה נפרדו לדרכם כשלב כל אחד מהם הומה בתודה פרטית על ישועתו, ולב כלם מאחד באמונה בכחה של תפלה הבוקעת מלב נשבר ונדכה, שכפי שזכו לחוות על בשרם, בכחה להפך גם את המצב הקשה ביותר לטובה ולברכה.

נחלת אבות' ח"א עמ' צג

תפלה לשלום היולדת והתינוק, יצאה לפתע המיולדת מהחדר ואמרה לו: "אבא יקר, בגך ברוך ה' בריא ושלם, אך היולדת נתקפה בחלשה והיא זקוקה לאכילת גתח בשר משבח כדי להשיב את רוחה, וכדאי שתמהר לקנות זאת בעבורה".

רבי שלמה יצא מהבית ולבו נשבר. הוא חפץ בכל מאדו בטובת זוגתו, אולם כיסו היה ריק מפרוטה, והוא לא ידע כיצד יוכל לעשות את אשר התבקש. בכל זאת יצא אל השוק כששפתיו מרחשות תפלה, בתקנה כי איכשהו ימציא לו ה' עזרה וישועה.

בעודו צועד מהרה, נטפל אליו לפתע הלך עני קרוע בגדים ונחף, וקרא לעברו בתחנונים: "רבי יהודי, אשתי ובנותי מטלות בבית על ערש דוי, זקוקות הן למאכלים מבריאים, וביתי ריקם מכל, אגא הענק לי מנדבת לבך הטוב".

משום מה נדמה היה ר' שלמה בעיני ההלך כבעל יכלת, אך בפעל לא היתה לו ברה אלא להשיבו ריקם ולספר לו כי אף הוא נתון במצב דומה, ולהציע לו כי "כיון שאין בידינו להושיע איש את זולתו, הבה נלך שנינו יחד אל האחד והיחיד שבידו להושיענו...".

"מי הוא זה ואיזה הוא, והיכן הוא יושב?" תהה האיש בתמימותו, ורבי שלמה הסביר לו: "זהו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, העונה לכל המיחלים אליו באמת; הבה נכנס לבית הכנסת ונתפלל לפניו בלב נשבר, ובדאי לא ישיבנו ריקם".

בסמוך עמד בית הכנסת שהוקם על ידי גדול עשירי מקנאס באותה עת, רבי משה בן עטר. נכנסו השנים לתוכו והגיפו את הדלת מאחוריהם, נגשו אל ארון הקדש ומיד החלו לשפך שיה בככי ובתחנונים לפני ה'.

ובאותה שעה, לא הרחק משם, התחוללה דרמה של ממש. ישמעאלי תאב בצע שזכה ולא בישור לתאר 'שר העיר', הפך לבעל חוב עצום. בתאותו להגדיל את הונו השקיע את כל כספו בתוספת חובות גדולים שנטל על עצמו בעסקה כושלת, וכדרכם של רשעי הימים ההם, את מחיר הכשלוך דרש מהיהודים לשלם.

רבי משה בן עטר, ראש נגידי מקנאס, נקרא לבית השר, ושם נאמר לו בקול תקיף שאינו משתמע לשני פנים כי בתוך חמשה ימים עליו לגייס מקרב יהודי העיר לא פחות מחמשת אלפים שקלי זהב, ואם לא כן יגרשו לאלתר מן העיר, וביתם ונכסיהם יהיו לבו.

רבי משה, שהגזרה נתכה עליו פרעם ביום בהיר, יצא מבית השר חרד והמום. הוא לא ידע כיצד לעפל את רע הגזרה. אמנם כיהודי מאמין ידע את הצעד הראשון שעליו לעשות; ובטרם נכנס לביתו, פנה לעבר בית הכנסת שבנה בסמוך לו, כדי להתפלל לפני

לפני יותר משלוש מאות שנה התגורר בעיר מקנאס שבמרוקו אברך צעיר ושמו רבי שלמה צאיי. יושב היה האברך בבית המדרש מבקר ועד ליל, משביע את נפשו במלחמתה של תורה ומרוה את צמאוו ממימי הדעת. מצב פרנסת ביתו היה בכי

רבי משה, שחש כי רגליו עומדות בתוך מעמד קדש, התקרב אליהם, והם נערו ממקומם בבהלה. הוא ספר להם על הגזרה הנוראה שנתכה על יהודי מקנאס, והשנים, שעודם היו תחת השראת התפלה, הציעו לו להצטרף לתפלתם.

הכניסה לרבע היהודי במקנאס [המלאח]

רע, אולם בעמלו בתורה חש כאדם העשיר בתבל. ויהי היום ותלד אשת רבי שלמה בן זכר למזל טוב. ובעוד הוא עומד מחוץ לחדר כשפיו ממלל תודה לה' ושפתיו מרחשות

עניית אמן - חלק מהברכה

בחזרת התפלה

בחזרת התפלה לא יתחיל הש"ץ לומר אחת מן הברכות קודם שיסיים רב הצבור לענות אמן על הברכה הקודמת. ואולם אם יש מעוט המאריך בעניית אמן יתר על המדה, אין צריך הש"ץ להמתין עליהם. יש אומרים שאף חזרת התפלה דינה כברכות שיוצאים בהן ידי חובתם, ואף בה צריך הש"ץ להמתין אף על המעוט גם אם האריכו יותר מדי.

מקורות ובאורים:

הבאור הלכה (קכד ט) כתב שגחלקו הפוסקים בדין ברכות החזרה הנאמרות על ידי הש"ץ, אם דינו כברכות שאין יוצאים בהן ידי חובה בשמיעתו, שהרי כיום אין יוצאים בהן ידי חובת התפלה, או שלפי שחובה על הצבור לשמע את חזרת התפלה דינו כברכות שיוצאים ידי חובה (ראה משנ"ב קכד לג). המהר"מ מינץ (שו"ת, סי' פא) וה"אליה רבה' (קכח לו) פסקו שברכות החזרה דינו כברכות שיוצאים בהן ידי

חובה, ולכך יש להמתין בהן אף למעוט המאריך שלא פדיו, כדי שישמעו אף הם את הברכות. וכתב ה'פרי מגדים' (קכד א"א טו) שכן דעת המגן אברהם. ואולם לדעת ה'פרישה' (קכד יג) דין ברכות החזרה כדין ברכות שאין יוצאים בהן ידי חובה, ולכך אין להמתין בהן כי אם לרב המתפללים, שבסוים עניית אמן מפי רב המתפללים מסתימת הברכה. וכן פסק ה'מאמר מרדכי' (קכד יב). אמנם כתב ה'מאמר מרדכי' (שם, הביאו הבאור הלכה' שם) שבאפן שרב הצבור ענה אמן במוצהר שלא כראוי והמעוט ענוהו פהגו, לכלי עלמא צריך הש"ץ להמתין למעוט, אך אין שזהו דבר שאינו מצוי ואין צריך לחשש לכך. וראה בכ"פ החיים' (קכד נב) שכתב שלדעת האר"י שחובה לשמע חזרת הש"ץ, ומעלתה אף עולה על תפלת הלחש, בודאי צריך הש"ץ להמתין בה אף על המעוט.

כאמור, הכל מודים שחובה על הש"ץ להמתין בחזרת התפלה לכל הפחות לעניית אמן של רב המתפללים, וראוי להביא בענין זה את שמעורר על כך ה'משנה ברורה': "ובעונתינו הרבים הרבה אנשים נכשלים בזה כשמתפללים לפני העמוד, שחוטפים להתחיל ברכה שלאחריה תכף אחר סיום ברכה שלפניה ואין ממתנים ביניהם כלל".

עוד כתב ה'משנה ברורה' (שם לו) שדין זה נוהג אף באמירת הקדיש, שצריך אומר הקדיש להמתין על עניית אמן של רב העונים.

תענה אמונים

פגנים על מצות התפלה

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

למעלת כבוד חברי מערכת 'וכל מאמינים' הי"ו, בעלונים האחרונים הרחבתם בדברים שכתבו הפוסקים בכמה וכמה מקומות שעניית אמן על הברכה היא חלק מן הברכה. ודבר פלא הוא, שאף שהברכה נאמרת על ידי המברך, ואלו עניית אמן נאמרת על ידי השומע, בכל אפן דוקא משניהם יחד יוצאת ברכה שלמה.

חשבתי להאיר ענין זה על פי דברי המקובל האלקי רבי שלמה אלקבץ ז"ע, מחבר הפיוט 'לכה דודי' (הובאו דבריו באלשיך הק' שמות ל ג) על מצות מחצית השקל. ותכן דבריו שצויה התורה על כל אדם מישראל לתת מחצית השקל ולא שקל שלם, כדי ללמד על מעלת אחדות ישראל, שרק שני יהודים יחד נחשבים לדבר שלם, אבל אדם אחד לבדו אין לו להחשיב עצמו כאדם שלם.

נקדה זו באה לידי בטוי מפלא אף בהלכה זו, בכך שכל יהודי המברך ברכה הוא כ'חצי' עד שיבוא חברו וישלים את ברכתו בעניית אמן.

עוד חשבתי להוסיף שענין זה נרמז במה שאנו אומרים בברכת המזון "בברכה שלמה ונאמר אמן". הרוצה להתברך מן השמים בשלמות, יענה אמן וישלים את הברכה, וכך יתברך מדה כנגד מדה בברכה שלמה.

החונתם בברכה שלמה,

שמואל שארף

לונדון

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

חובת הפונה בתפלה

עקר התפלה - פונת הלב

במסכת תענית (ב א) דרשו חכמים כי הכתוב (דברים יא ג): "ולעבדו בכל לבבכם", מורה על חובת התפלה שהיא "עבודה שהיא בלב". מכך שתלה הכתוב את מצות התפלה בעבודת הלב, מוכח שעקרה פונת הלב (אגרת התשובה' לר"י הדרוש הראשון ו). האבודרהם (סדר שחרית של חל, תפלת שמונה עשרה) מביא בשם הראב"ד שמכך שהתפלה נקראת "עבודה" יש ללמד על גדל ההשקעה שצריך האדם להשקיע בכונת הלב בתפלה, שכן כתב: "לשון 'עבודה' הוא, להסיר המחשבה הטרודה בעסקי העולם, ולהביאה בשעבוד הפונה".

שם התפלה מורה על הפונה

עוד כותב האבודרהם שחובת הפונה בתפלה מרמזת בשמה, שכן "תפלה" בגימטריה "עבודת לב", וכן "בכונת הלב". המהר"ל (באר הגולה' באר ד) מוסיף ומפרש שאף שרש המילה תפלה הוא מלשון מחשבה. שכן תפלה היא מלשון "פלה", ככתוב (תהלים קו ל): "ויעמד פנחס ויפלל". והמילה "פלה" פרושה מחשבה, כפי שפרש רש"י על הפסוק (בראשית מח יא): "ראה פניך לא פללתי".

מצוה המתקיימת במחשבה

על השאלה מדוע אין מברכים ברכת המצוה לפני קיום מצות התפלה, כפי שמברכים על קיום שאר המצוות, משיב המהר"ם שייך (שו"ת, אורח לט) כך: כל מצוה שיש לחשש שלא תתקיים כראוי, אין מברכים עליה. משום כך על כל מצוה התלויה בכונת הלב, אין מברכים, שמא לא יכון כראוי ונמצאת הברכה - לבטלה. מעתה, לפי שמצות התפלה תלויה בכונת הלב, שהרי המתפלל בלא כונה לא קיים את המצוה כתקונה, לכך אין מברכים עליה ברכת המצוה.

אמן' שימונעה עגמת נפש

עכבה אותה הבת הקטנה כשבקשה בפייה: "אמא, עני נא אמן אחר ברכתי!"

בבית משפחת א' מקפידים כלם, מגדול ועד קטן, על עניית אמן בכונה על כל ברכה, והאם, אף שדרך בת חצי שעה עמדה לפנייה, הסכימה לבקשה. פשוט עמדה לצאת לדרך, החליטה הקטנה לברך ברכה נוספת... ואחריה החליט גם אחיה לזכות את אמו בעוד כמה אמינים... הנסיון היה קשה, אולם האמן' החביבה נצחה, והאם נאלצה להמתין עוד כמה דקות יקרות עד שסוף סוף יצאה מהבית, הפעם בלוי נאמן של כמה מלאכי אמן'.

אך יצאה מהבגן וכבר הפתה בתדהמה, כשהבחינה מולה בבעלה ובתה הצועדים לנגדה בשונה ונחת...

"בבית החולים ערכו לי בדיקות מקיפות ובסיומן החלט לחבר אותי לערוי נוזלים. אחרי הערוי התאוששתי ולבקשתי הסכים הרופא לשחררני לאלתר" - הסביר האב, כשהוא ממשיך ומספר לתמו: "בשובנו מבית החולים החלטנו ללכת בדרך עוקפת, כדי לחסוך את העליה המתישה הכרוכה בהליכה בדרך הרגילה..."

"עוד סיעתא דשמיא של אמן!" קראה האשה בהתרגשות ומיד הסבירה:

"כשעמדתי לצאת מהבית עכבוני הילדים כדי שאענה אחריהם אמן. עכשו, כשספרתם שבאתם מדרך עוקפת, הרהרתי לעצמי, כי אלו לא הייתי מתעכבת, אזי הייתי מוצאת את עצמי ברגעים אלו ממש צועדת את הדרך הארצה בואכה בית החולים, כשחבילה כבדה בידי, רק כדי לשמע שבחסדי שמים כבר השתחררת ועלי לשוב את אותה דרך בלילה חשוף לבדי, לבני הבית הפמתניים בקצר רוח ובדאגה לתחלת הסעודה... כמה עגמת נפש נחסכה ממני ומיתר בני הבית בזכות שהתעכבתי כדי לענות אמן פיאות!"

טיב הקהלה' תצוה תשע"ו

ערב שבת קודש בבית משפחת א'. מחוגי השעון שהורו על השעה ארבע וחצי אחר הצהרים, בצרוף ניחוח תבשילי השבת שפבר עמדו הכן על גבי הפלטה, בשרו ששבת קודש מתקרבת ובאה.

מסביב התרוצצו הקטנים, לבושים במיטב מחלצותיהם. הנרות כבר הוכנו בקפידה, ובעוד שעה קלה תשמע התרועה המבשרת על זמן הדלקת הנרות. או אז תכסה האם את עיניה ותברך על הנרות בנשיאת תפלה חמה על בני הבית, ילדיה היקרים.

האווירה השלמה והרגועה כל כך התהפכה בן רגע לקול צוחה שנשמע מן הסלון.

על הרצפה הבוהקת שרוע היה אבי המשפחה, שקוע בעלפון, וילדיו מסובבים אותו בחרדה. כונני הצלה שהזעקו למקום הגיעו בתוך דקות מספר ומהרו להתחיל בפעולות מצילות חיים. הילדים, שהתאוששו מההלם הראשוני, התכנסו לאמירת תהלים נרגשות.

והנה ארע הנס: האב התעורר מעלפונו, מביט סביבו כאינו מבין על מה המהומה.

"כפי הנראה מדבר בהתיבשות!" פסק הרופא שהספיק בינתים להכנס אל הבית, והאב הנהן בראשו בחלשה. אכן, בצהרים הוא שב הביתה ממסע קניות מפרך תחת השמש הקופחת, ומשום מה שכח לשותות כדבעי.

אף שהרב א' כבר חש יותר בטוב, האיץ בו הרופא להתפנות לבית החולים הקרוב, וכאשר פרסה השבת את כנפיה על העולם, כבר עמדו רגליו בפתח חדר המיון, כשאליו מתלווה הבת הגדולה. באותה שעה הדליקה האם בבית את נרות השבת, ולאחר ההדלקה התפללה בדמעות לשלום בעלה.

אחת השכנות התנדבה לשמר על הקטנים, והאם פנתה לצאת לבית החולים כשבידיה ארוזים מיטב מאכלי השבת, אלא שבפתח הבית

שערי גן עדן

המגיד ממזריטש י"ט בכסלו תקל"ד

האהל על ציינו של המגיד ממזריטש

עניית אמן מגלה את אור האמונה

המגיד ממזריטש מבאר באופן נפלא את הסבה לדברי חכמים (ברכות נגב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך:"

כאשר אדם אומר דבר מה ואחד השומעים מטיל ספק בדבריו, ובא אדם שלישי ומאמת את דברי האומר, הרי הוא גורם בכך שיתקבלו דברי האומר. ענין זה מתקיים בכל עת שנאמרת ברכה; המברך מבקש לגלות את מלכות ה' בעולמו, ואולם לעמתו הטבע הגשמי מסתיר ומטשטש הכרזה זו. בעניית אמן מאמת העונה את דברי המברך וגורם בכך שיתגלה אור האמונה בעולם.

משום כך אף המטילי חכמים (שם) את המברך לחיל פשוט שאין בכחו לנצח במלחמה, ואלו את העונה אמן לגבור המנצח במלחמה. שכן, כאמור, המברך נאבק בטבע הגשמי המבקש להסתיר את גלוי מלכות ה' בעולמו, ורק העונה אמן הוא שמכריע את הפך ומגלה את אור האמונה בעולם. ומוסיף המגיד ואומר שבגלותו את אור האמונה ממשיך העונה אמן שפע ובכך לעולם (מגיד דבריו ליעקב, מהד' קוץ תקמ"א דף מג ע"א).

רבי דב בער נולד בשנת תס"ד לאביו רבי אברהם בעיר לוקאטש שבאוקראינה, ובימי נעוריו נמנה עם בחירי הלומדים בישיבתו של בעל הפני יהושע.

כמה שנים לאחר נשואיו עבר להתגורר בעיר קוריץ ושמש בה כמגיד מישרים. בשנת תקי"ב פגש לראשונה בבעל שם טוב ומאז דבק בו, והיה לאחד מגדולי תלמידיו. על גדל מעלתו מעיד בעל התפארת שלמה (רמזי פורים): "נתגלגל הדבר שמסר הבעל שם טוב למגיד כל מעינות החכמה, וזכה להיות מנהיג הדור, ועדין מתנוצץ אור קדשותו בתלמידיו הבאים אחריהם בכל דור ודור".

לאחר הסתלקותו של הבעל שם טוב, מנה בנו רבי צבי הירש את המגיד ליוורשו ולמלא מקומו. עם התמנותו עבר המגיד להתגורר במזריטש, שם הסתופפו בצלו אלפי חסידים שלמדו מפיו תורה וחסידות.

בי"ט בכסלו בשנת תקל"ד נסתלק המגיד לבית עולמו, ומנחתו כבוד באניפולי, אליה עבר חדשים ספורים לפני הסתלקותו.

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש יט כסלו תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 4:00 תל-אביב: 4:14 חיפה: 4:03 מוצאי שבת: ירושלים: 5:14 תל-אביב: 5:16 חיפה: 5:14 ר"ת: 5:51

פרשת וישלח

הרחק מחבר רע

להרחיק הבנים והתלמידים מחברים רעים העלולים להשפיע עליהם לרעה!

נלמד מהפסוק: "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו" (פרק לב-יב)

מבאר הגאון רבי יוסף דב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל (בספרו בית הלוי) כי יעקב אבינו התירא משני הדברים: גם מפני שפיכות דמים – אם ילחם נגדו, וגם מפני התקרבות יתירה של עשו – אם יכרות עמו ברית שלום. ומכיון ש"גדול המחטיאו יותר מן ההורגו" ביקש קודם כל: "הצילני נא מיד אחי" – מפני אהוותו של זה. ורק אחר כך "מיד עשו". שכן הפחד שצריך להיות מ"עשו" הוא בראש ובראשונה כאשר הוא "אחי" – כשיש עמו קשרי ידידות ואהוה, וככל שיותר נתרחק מאהוותו של עשו ונקיים "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי", כן תקטן הסכנה ממנו...

יעקב נזהר מהתחברות עם עשיו כבר במעי אמו, כידוע הרעיון בשם כ"ק האדמו"ר רבי בונים מפשיסחא זצ"ל על הפסוק "ויתרוצצו הבנים בקרבה". שכאשר עברה בפתח בתי מדרשות, יעקב מפרסם לצאת. ותמוה: למה רצה לצאת, והרי תינוק במעי אמו מלמדים אותו כל התורה כולה? אלא לא רצה יעקב לשהות בכפיפה אחת עם עשיו גם כשלמד תורה מהמלאך.

כי על כן, אף האדם הנעלה והמוסרי, עלול להיות מושפע ולהתקלקל בסביבתם ובחברתם של 'אינשי דלא מעלי'. התריע על כך רבינו הגרא"מ שך זצ"ל באחד ממכתביו (מכתבים ומאמרים ח"א-סא) בו כתב לשואל: "בענין הבחור שאתה חושש שיש לו השקפות אחרות, ודאי שאתה צריך להתרחק מלהתחבר איתו בכל צד שהוא, וכל שכן שלא להיות איתו בחדר אחד. כי אין הספק שאתה תשפיע עליו לצד הטוב, מוציא מידי ודאי שהוא ישפיע עליך ההיפך. כי יש לו הרבה המסייעים על ידו, היינו הרצונות והתאוות". עכ"ל.

חשבנו להמליץ על כך, בדרך דרש ורמוז, את הפסוק "כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש".... הנה "אש" כשלעצמה אינה רעה. אדרבה, היא מרובת תועלת. היא מאירה ומחממת – "כי נר מצוה" – אימתה נהפכת האש לרעה ומזיקה, כאשר מוצאת היא "קוצים" – קוצים אלו הרשעים כדרשת חז"ל. או-אז כשמתחברת האש עם ה"קוצים", התוצאה היא: "ונאכל גדיש או הקמה" – נוצר הרס וחורבן של הטובים!

לפי? נוכל ליישב קושית השיטה מקובצת על המשנה (ב"ק ב). "ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער" – הבער זה "אש", שואל השטמ"ק: מדוע לא אומר התנא בפירוש "אש" כלשון הפסוק "כי תצא אש"? אך לדברינו מדוייק היטב שהרי אש כשלעצמה אי אפשר לכנותה "מזיק" אלא רק אחרי שבוערת היא "בקוצים". על כן אין מתאים לכנות את "האש המזיקה" אלא בשם "הבער".

ידוע שהמצוי בסביבת עוברי עבירה ורואה תמיד במעשיהם, מתרגל בזה ושוב אין הדבר חמור אצלו כל כך. בזה ביאר כ"ק אדמו"ר רבי אברהם חיים מזלוטשוב זצ"ל את אמרת חז"ל (אבות פ"ד-ב) "הוי רץ למצוה ובורח מן העבירה... ועבירה גוררת עבירה". ותמוה: וכי רק מנפי שגורת עבירה צריך לברוח מהעבירה?

אלא כך הביאור: אפילו אתה עצמך רחוק מעשיית עבירה אלא רק ראית אחרים חוטאים ואינך יכול למונעם – ברח מן העבירה, התרחק מהם, כי עלולה עבירה שלהם לגרור עבירה שלך...

בדרך זו ביאר הגר"מ שטרנבוך שליט"א את הפסוק "ובערת הרע מקרבך" (דברים יז-ז). הפסוק מדבר על העדים שראו את החטא, ועל כן יד העדים תהיה בו בראשונה... וכל כך למה? משום שהעדים שראו את החטא, נתרגלו בנפשם לזה החטא, לפיכך עליהם לסקול את החוטא כדי שישירו בלבותם את חומרת החטא. ועליהם נאמר "וביערת הרע מקרבך".

"גדול המחטיאו מההורגו"...

סיפר רבה של שכונת "ברכפלד" במודיעין עילית – הגר"י זיכרמן שליט"א: באו אלי כמה אברכים שנשותיהם עבדו במשרד שבו רשת המחשבים לא היתה חסומה כראוי, והמעביד סירב לחסום. כנכסתי לגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל ושאלתי מה לעשות?

השיב לי רבי ניסים: "שילכו אותן נשים לעבוד בכפרים הערביים. הכפרים הללו הרי קרובים אליכם לברכפלד"... ברגע הראשון לא הבנתי כוונתו וטענתו: "הרי זה מקום סכנה!"

ענה רבי ניסים: "נו... וכאן זה לא סכנה: והרי גדול המחטיאו יותר מן ההורגו!"

הלמות עמלים

מפגשים מסוכנים...

כשיפרו לגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל שהשלטון יוזם מפגשים לקרב לבבות בין נוער יהודי לנוער ערבי, אמר בכאב:

"אין זו אלא עצת בלעם והפעם ביוזמת היהודים"... וקבע נחרצות: "ביום שיחלו מפגשים מסוכנים אלו, תבדיל מחיצה של אבנים מעופפות בין יהודים לערבים!"

וכדבריו כן היה: מיד עם תחילת המפגשים, החלו להתעופף בליסטראות האינתיפדה שגבתה קרבנות רבים ודירדרה את המצב...

מתוך מאמר

לשמוח בחלקו שחננו הבורא ולא להתאוות ליותר מהנצרך לו!

נלמד מהפסוק: "כי חנני אלוקים וכי יש לי כל" (פרק לג-יא)

ומפרש הכלי יקר: כי דרך הצדיקים אפילו שיש מעט בידם, מסתפקים בו ושמחים בחלקם, ונראה כאילו יש להם כל, אבל עשו אמר "יש לי רב", כי הרשעים אעפ"י שיש להם כל כסף וזהב שבעולם, מכל מקום נראה להם שעדיין הם חסרים. ואמנם, יש להם רב אבל לא כל צרכם, כי "יש בידו מנה רוצה מאתיים"...

נאמר במשלי (ח-ח) "ראש [=עוני] ועושר אל תתן לי". והיינו ששלמה המלך ביקש: אינני רוצה להיות לא עשיר ולא עני, ששניהם אינם טובים לעבודת ה'. שאם האדם עשיר, הוא עלול לבוא לידי גאווה, ונדמה לו שכל העולם שלו, ואינו חושב כלל על העולם הבא. ואם הוא עני, הוא עלול להחניף לבריות ולדבר שקרים ולעשות שאר עוונות שעושים בלי כוונה.

ואמנם בדרשות המהר"ם שיף (שבסוף מסכת חולין) ביאר באופן מקורי וכך כתב: "תרוויחו כחדא. יש לו מנה מבקש מאתים ואינו שמח בחלקו, וכל מה שעשיר יותר, יעני יותר, כי יחסר לו הרבה יותר".

מבאר המהר"ם שיף מה שלכאורה לא מובן: איך יתכן מציאות של עושר ועוני בחדא מחתא, הרי הם תרתי דסתרי ואיך יתכנו להיות במקום אחד. ועל זה מתרץ המהר"ם שיף, שעל כל מנה שיש לו, רוצה עוד מאתים, ונמצא שתמיד חסר לו ככול ממה שיש לו, וזה מה שכתב "ככל שיתעשר יותר, כך יעני יותר". ולכן ביקש שלמה: עושר, שבהכרח יש בו יותר עוני, אל תתן לי...

לפי"ז, ממשיך המהר"ם שיף ומתרץ קושיה נוספת: אמרו חז"ל "אין אדם נפטר מן העולם וחצי תאוותו בידו". ותמוה: הרי אם יש לו מנה, רוצה מאתיים, נמצא שחצי כן נשאר בידו! אלא לפי האמור מיושבת גם קושיה זו, שכן על כל מנה שיש לו, חסר לו עוד מאתים, נמצא שרק שליש תאוותו בידו.

דוד המלך אומר במזמוריו: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" כלומר: הקב"ה לא רק פותח את ידו ונותן לנו כל טוב אלא הוא מוסיף על כך שנהיה גם שבעי רצון ושמחים בחלקינו, וזו אכן הנותנה הטובה ביותר.

ואמנם הקשה בעל הנודע ביהודה (בספרו צל"ח על ברכות ד'): בפסוק "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", שלכאורה היה לו לומר "ומשביע לכל חי "מזון" או "שובע", ומה פשר הלשון "רצון"?

אלא ביאר הצ"ח באופן דומה, כי פסוק זה אומר דוד המלך כלפי מי שמזונותיו מצומצמים בדוחק ובעוני, שאז הקב"ה נותן וחונן בו דעה לשמוח בחלקו. כאמרת חז"ל איזהו עשיר השמח בחלקו. ואין לך מדה טובה כמדת ההסתפקות. ועל רבי חנינא נאמר בגמרא "כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין". לא אמרו "אין לו אלא קב חרובין" אלא אמרו "די לו בקב חרובין". שיהיה לו בזה די והותר, וקיבל זה ברצון, כאדם שיש לו די כל צרכו. זהו שרמז הכתוב ב"ומשביע לכל חי רצון" - שמשביע לכל חי במה שנותן לו בדעתו שישמח בחלקו וכאילו נתמלא כל רצונו.

על אמרת חז"ל הידועה "איזהו עשיר השמח בחלקו" תמה רבינו הגרא"מ שך זצ"ל, לאור קביעת חז"ל ש"אם יש לו מנה רוצה מאתיים" היאך יתכן שיהיה אדם שמח בחלקו, הרי אם יש לו מנה בחלקו שואף למאתים ואיך יכול לשמוח בחלקו?

וביאר הרב שך שבהכרח מדובר כאן באדם שאין לו בחלקו מאומה, ועליו נאמר שאם הוא שמח בזה הריהו עשיר. ואיך יכול לשמוח בזה? וביאר הרב שך שמי שאין לו מאומה, אינו מרגיש כלל את טעמו של העולם הזה וה"עולם הזה" לא חסר לו, נמצא ש"שמח בחלקו", הוא רק מי שלא טעם את טעמו של העולם הזה...

ענוות המסתפק במועט...

הגאון רבי יצחק שור זצ"ל כיהן כרב בעיירה קטנה (גוואזדיץ). ביום מן הימים באו אליו ראשי עידה מעיירה גדולה ועשירה כדי לבקשו לקחת את משרת רבם על שכמו. הם קצבו לו שכר גדול מאוד. אך רבי יצחק עשה עמם את כל החשבונות של ההכנסות וההוצאות והוכיח להם כי ההוצאות כגובה ההכנסות ולא ישאר בידו מאומה, ואם כן הרי גם בעיירתו הקטנה והעניה אשר ההכנסות מועטות גם ההוצאות כגובה ההכנסות, ונמצא שבעיירה הגדולה יהיה עמוס בעבודה רבה מבלי שירוויח יותר...

ויענו לו ראשי העדה: "אם כן, נוסיף לך עוד על השכר הקצוב ויהיה לך לעודף על הוצאות ביתך". אמר להם רבי יצחק: אבל מאין אקח להוצאות הדרך כדי לנסוע מהעיר הזו לעיר הזו?

השתוממו האנשים על שאלתו ויאמרו: "היבצר מאיתנו לתת לך הוצאות הדרך בעדך ובעד בני ביתך להביאכם אלינו בכרכרות מהודרות לשכון כבוד בעירינו שעל זה דאגתך?"

השיב להם הרב: "לא על הוצאות הנסיעה לשם אני דואג, כי אם על הוצאות הדרך לשוב לכאן, כי מי יודע אם אמצא חן בעיני כל העידה או אם תמצא העידה חן בעיני ואז אאלץ לשוב למקומי ומי יתן לי אז את הוצאות הדרך... לכן עדיף לי להמשיך לשבת בעיירתי הקטנה ולשמוח במה שיש לי".
הקדמה לספר "כח שור"

"די לי במשכורת אחת"...

יהודי עשיר מדרום אפריקה, הגיע לביקור אצל הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל כדי שיאציל לו ברכה. משנכנס לחדרו וראה את הדירה בדלותה, ניגש לבית המסחר לרהיטים והזמין מערכת מהודרת של רהיטים שכלל ספה, כורסאות, שולחן, כסאות וארון ספרים מהודר.

משביקשו הסבלים לפרק מטען הרהיטים בדירתו של רבי אריה, סירב להרשותם לעשות זאת, ובדלית ברירה נאלצו הסבלים להחזיר הרהיטים לחנות...

למחרת, חזר אליו אותו יהודי אמיד ואמר לו: זיכנו הקב"ה בממון ומאוד הייתי רוצה שתקבל מידי את מנחתך, אנא, קבל הרהיטים.

רב תודות לך - השיבו רבי אריה - כוונתך רצויה, אולם השבח לא-ל, לא חסר לי דבר. אני מסתפק במה שיש לי. רואה אתה שני הכסאות הללו שבחדר? על כסאות אלו ישבנו אני ורעייתי מיום נשואינו וחביבים הם עלי, מה צורך לי ברהיטים חדשים...

"וממה אתה מתקיים?" - שאל האורח - "שנים רבות עבדתי כ"משגיח רוחני" בת"ת "עץ חיים" וכאשר יצאתי לפנסיה מקבל אני מהם סך 100 לירות בחודש וזה מספיק לי די צרכי..."

"עשה עמי חסד" - הפציר בו האיש - "והרשה לי לשלם לך כל חודש, פנסיה חודשית נוספת של 100 לירות..."

"בשום פנים ואופן!" פסק רבי אריה. משנוכח לדעת כי סרובו הממושך גורם עגמות נפש מרובה לעשיר זה, שכה חפץ להטיב עמו - הביע הסכמתו.

משהגיע לידי רבי אריה ההמחאה החודשית הראשונה - נחפז לגשת למזכירות ישיבת "עץ חיים" ואמר להם: "יהודי כמוני אינו זקוק לשתי משכורות. די לי במשכורת אחת! קחו את הפנסיה החודשית שלי ותנו אותה ל"מלמדים" הממתינים לפנסיה אחת והזקוקים לה יותר ממני..."

אנשי הת"ת שלא יכלו לעמוד בהפצרותיו של רבי אריה, נענו לו והפסיקו לו את הקצבה החודשית...

צדיק יסוד עולם

ליטול עצה מזקני הדור – חכמי התורה קודם כל פעולה חשובה וגורלית!

נלמד מהפסוק: ויקחו שני בני יעקב (לד-בח)

וכתב רש"י (מהמד"ר): "בניו היו ואעפ"כ נהגו עצמן שמעון ולוי כשאר אנשים שאינם בניו. שלא נטלו עצה ממנו". עכ"ל. ומסתבר שהיה עליהם ליטול עצה מיעקב לא רק מחמת שהוא אביהם, אלא גם מצד היותו זקן שקנה חכמה, כדברי חז"ל (במד"ר שמות-ג): לעולם זקנים מעמידין את ישראל. אימתי ישראל עומדין? כשיש להם זקנים שכל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל". ואמרו חז"ל (קידושין לב): אין זקן אלא מי שקנה חכמה.

וטעון ביאור: אם כוונת חז"ל שישראל עומדים בכח תורתן של הזקנים חכמי התורה, לכאורה היה יותר מדוייק לומר שיש "בהם" זקנים!?

יתירה מזו: מה פשר ההמשך "שכל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל", כאילו שבזה תלוי המצאותם של הזקנים ולכן כרוכים זה בזה, הרי לכאורה הם שני ענינים נפרדים: האחד, שיש זקנים בישראל שבזכותם ישראל עומדים, ומלבד זאת יש מעלה נוספת: שהנוטל עצה מהם אינו נכשל, וא"כ היה מדוייק יותר לומר "וכל מי שנוטל עצה" וכו'!?

אלא כך הוא ביאורם של דברים: כשם ש"אין מלך בלא עם" כך אין "זקנים" בעם ישראל בלי שבני ישראל יכירו ויעריכו את מעלתם המיוחדת והנשגבה של הזקנים - המה גדולי ישראל חכמי התורה - מעל כולם: אין "זקנים" בישראל אם לא מודעים לסגולת כוחם הרוחני המופלא של ה"זקנים" להשיג ולראות למרחקים מה שאחרים אינם מסוגלים לראות ולהשיג. ואשר לכן נקראים הם "עניני העדה". ואין די במה שבמצאותם הם נמצאים בתוכינו.

וכל כך למה? את הנימוק לכך נתנו חז"ל בהדגישם "שכל מי שנוטל עצה מהזקנים אינו נכשל"! כלומר: זקני וחכמי עם ישראל אינם משמשים רק ל"תפאורה", אלא כל הברכות וההצלחות שישנן לכל אחד מישראל ולעם בכללותו הכל בא מכח חכמתם של הזקנים ומכח הסייעתא דשמיא שמלוה אותם.

וזה בא לידי ביטוי רק כאשר מצייתים להוראתם של הזקנים - גדולי ישראל, מקבלים את עצתם ומחזרים אחר ברכתם, ואז שורה הברכה וההצלחה במעשה ידיהם, אך בלי זה אין ישראל יכולים לעמוד. ואף לא יכולים לעשות דבר כאמרת רבי עקיבא (מד"ר ויקרא יא-ח): "נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלי כנפים, כך ישראל אינם יכולים לעשות דבר חוץ לזקנים".

זהו שדרשו חז"ל: במה יודע איפוא, שיש זקנים ה"מעמידים" את ישראל? כאשר בני ישראל יודעים לנצל את גדלותם הנשגבה של הזקנים ומפיקים מהם את מירב התועלת, כאשר לומדים מתורתם והליכותיהם ונוטלים מהם עצה וברכה קודם כל פעולה חשובה וגורלית שעושים.

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל הביא (בשיחות מוסר - תשלב) מספר דוגמאות מפסוקי התורה ודרשות חז"ל מהם ניתן ללמוד ב' היסודות: (א) שאין לאדם לעשות שום דבר (משמעותי) מדעת עצמו ומסברתו הוא, אלא עפ"י זקני הדור ורבותיו, שכן האדם הנוהג לעשות מדעת עצמו "מרה תהיה אחריתו שאין אנו יודעים להיכן יגיע עם סברותיו", כלשון רבי חיים.

(ב) על כל אחד ללמוד רק מרבו השייך אליו, שכן ממנו אפשר לקבל ולא מזולתו. ואפילו הנהגה התלויה בסברה ובדרך ארץ, כפי המעשה המובא בגמרא (סנהדרין יא) ששמואל הקטן וכן רבי חייה תלו את החסרון והסרחון בעצמם כדי להסירם מזולתם, אף זו צריכה להלמד מרב דוקא.

צריך גם לציית לעצה שנוטל...

סיפר הגר"י ניימן זצ"ל: אדם הציע שאלתו לפני הסבא מקלם - רבי שמחה זיסל זצ"ל וביקש ליטול עצה ממנו: הוא רוצה לקנות נחלה גדולה, אלא שליחודים היה אסור לקנות ברוסיה נחלה על שמים ולכן רוצה לקנות על שם פריץ אחד. וידוע לו שפריץ זה איש נאמן וישר שבוודאי לא יכפור בו לקחת הנחלה לעצמו, ונפשו בשאלתו: האם לבטוח בפריץ או לא, כי מוציא את כל רכושו על כך.

השיב לו הסבא מקלם: נפתח חומש ונעיין, כי כל פתרון נמצא בתורה הקדושה. אחזו אז בפרשת חיי שרה והוא עיין בפרשה והראה על הפסוקים שאף שאליעזר היה עבד נאמן ומסור כפי שרואים מכל תפלותיו ושיחותיו, למרות זאת לא האמינו אברהם והשביע אותו. והמפרשים מבארים שאם אברהם היה יכול ללכת בעצמו לא היה שולח את אליעזר למרות השבועה. נמצאנו למדים מכאן כי בדבר שנוגע לחיי האדם אין לבטוח בשום אדם אף הנאמן ביותר:

ואולם איש זה לא שמע לעצתו של הסבא מקלם, וסוף דבר היה שהפריץ בגד וכפר בו והאיש יצא נקי מנכסיו...

דרכי מוסר

"ונהנין ממנו עצה ותושיה"...

יהודי המתין שנים רבות להפקד בבנים. באחד הימים אמר לו הרופא שישנה בעיה רפואית מסויימת ולכן לדעתו יש לעשות ניתוח. נכנס היהודי להוועץ עם **הגאון מטשיבין - רבי דוב בעריש וויזנפלד זצ"ל** ושטח בפניו את כל פרטי הענין.

לאחר מחשבה השיב לו הרב מטשיבין כי לא מצאנו בחז"ל שיש מציאות של מום כזה, ואם כן כנראה שהרופא אינו צודק בתיאוריה שלו, ולא כדאי שיעשו את הניתוח. ואכן אותו יהודי נושע מבלי שעבר את הניתוח, כעצת הרב מטשיבין.

שר התורה

עצתו - עצת התורה...

סיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א: "מעשה ביהודי שכלל הנראה היה רשע מרושע. באחד הימים כעס מאוד על אשתו וכדי "להעניש" אותה, אמר: יש לי בת קטנה, קידשתי אותה לבחור, כי הרי זו זכותי לקדשה, אבל אני לא רוצה לגלות לאיזה בחור קידשתי אותה!

"כולם היו מזועזעים מהמצב שנוצר, איך מצילים את הבת מכבליה? כששמעתי את המעשה רגזתי עד כדי כך, שחשבתי לקחת את חברי הכולל שלנו בחולון לכותל המערבי ופשוט לקלל את אותו רשע... למדתי הנהגה זו מהרב **מבנדין** שאיים ברבים על אחד שגנב נדוניה שאם לא יחזיר הכסף לבעליו הוא יקלל אותו במיתה משונה וכולם יגידו אמנו! ואכן הגנב החזיר מיד את הכסף. ומכאן החלטתי גם אני לאיים על האבא שאם לא יגלה למי קידשה תחול על ראשו קללה חמורה.

"אך לפני כן ניגשתי לחמי הגר"ש **אלישיב זצ"ל** להוועץ עמו על הענין. שמע הרב אלישיב את כל המעשה בשלוה ובחיון... לא הבנתי מה הרוגע הזה, ואז הגיב בפשטות: חז"ל קבעו ש"אין אדם משים עצמו רשע" ומכיון שישנה רשעות גדולה במעשה שסיפר האבא, ממילא הוא לא נאמן לספר זאת, ולשים עצמו רשע, ומתייחסים לסיפור שלא היה ולא נברא...

הלמות עמלים

עצתו כדבר האורים...

סיפר ראש כולל מבני ברק: כשהייתי פעם בלוס אנג'לס, ניגש אלי בחור בתהליך חזרה בתשובה. הוא סיפר לי שבא בקשרי שידוכין עם בחורה ורוצה להתחתן איתה, אך לפני כן רוצה לבקר אצל הגאון **רבי חיים קניבסקי** לקבל ממנו ברכה. ואכן הגיע לארץ וכתב בפתק את שמו ושם הבחורה וביקש ברכה. להפתעתו אמר לו רבי חיים: "אל תתחתן איתה!"

הוא התקשר אלי ואמר: "הלכתי רק לקבל ברכה, לא שאלתי אם אנחנו מתאימים..." אמרתי לו: "אם כך אמר רבי חיים, צריך לבדוק. תבוא לאמריקה ונבדוק". לקח אותה למסעדה וסיפר לה מה אמר רבי חיים, ואז פנה אליה בשאלה: "האם יש משהו שאת מסתירה ממני?"

היא פרצה בבכי ושאלה: "איך הרב ידע שאני גויה!?" התברר שאבא שלה יהודי אך האמא גויה, והבחור לא ידע על כך.

אריז בשיחי

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

תהילה להשם! [א] / סיפור שבועה עשרה למבצע הסיפורים

רקע: בישיבה גדולה זכיתי לחבר קרוב-קרוב, ברוך שמו. לאחר שהתארס הורה לו אביו לנתק אותי את הקשר באופן חד. ברוך הסביר לי את השיקולים במכתב ארוך. המוח שלי הזדהה עם הצעד, אך הלב לא... בנוסף לכאב העצום - אני מתבייש מאד לספר - נטרתי טינה גדולה לאבא של ברוך. במבט אנוכי ואולי גם ילדותי, ראיתי בו אשם: הוא, כביכול גרם לצער ולבדידות העמוקה שלי. גם לאחר שראיתי עד כמה ה' גלגל הכל לטובתי (ועל-כך כבר סיפרתי במדור בסיפור נפרד, לפני שלושה שבועות). במשך שנים "טיפחתי" את הקפידה של: הוא "עשה לי את זה". הוא פגע בי. הוא "לקח ממני" את ידידי הטוב.

בנקודת קושי/יאוש זה פגש אותי המהפך בחשיבה: ר' איז! השתדלות רוחנית חשובה לא פחות מהשתדלות גשמית.

רגע, אמרתי לעצמי. מה לא השקעת בהשתדלות? אבחונים! מטפלים! רופאים! ואיזה ים של זמן! על חשבון ה"כולל" ועל חשבון הילדים. משאירים את הילדים עם בייביסיטר, מצטמצמים כלכלית ואפילו לוקחים הלוואות כי אנחנו מבינים שזהו פיקוח נפש שדוחה הכל. כל כך הרבה השתדלות גשמית, שחלק גדול ממנה לא נושא פירות. החלטתי: את אותו זמן וכסף שהשקעתי עד כה בהשתדלות רגילה, אתחיל להשקיע מעתה בהשתדלות רוחנית!

זה היה שינוי פנימי שלי בלי לשתף איש. נקודת מבט חדשה לגמרי. לא שעד אז לא התפללתי לה' לישועת בתי "תהילה בת חיה דבורה" אלא שמאותו רגע התחלתי להשקיע בכל האפיקים הרוחניים (כולל חיזוק בסדרי הלימוד וכו') ובעיקר הבנתי: מכאן תצמח הישועה!

ספר תהילים קטן - עם סימניה - מצא את מקומו בכיס החליפה, ומאז כל הנסיעות בתחבורה הציבורית הפכו קודש לתפילה. בין אם היה לי מקום לשבת ובין אם בעמידה, אחזתי חזק בעמוד של האוטובוס ביד אחת וביד השניה את התהילים.

כמו כן, אשתי ואני נסענו כמה פעמים לשפוד לב בכותל. כן, השארנו את הילדים עם בייביסיטר בדיוק כמו כל הימים שבהם לקחנו את תהילה לפסיכולוגית, לניורולוג ולראות בתי ספר. חתמתי על 2 ה"ק לצדקה לזכותנו. למרות מצבנו הכלכלי הלא משופר. בדיוק כמו שיכולנו להוציא אלפים שלא היו לנו על האבחונים.

ובכן, השקעתי בתורה, בתפילה וצדקה. ואז הבנתי שעלי לעשות גם תשובה - - -

לא הייתי צריך לחשוב הרבה כדי לדעת במי פגעתי ואת מי מחברי הילדות עלי לפייס. התמונה עומדת לנגד עיני: אני יושב בחדר, מחפש את מספר הטלפון של החבר החלש ביותר בכתה, זה שזלזלתי בו ולעגתי לו. אני מתקשר. מפרט. מבקש ממנו סליחה, מחילה. הוא מחייך בביטול: בוודאי שאני סולח, הכל עבר... הכל בסדר... היום הוא אברך לתפארת...

אני מחייך למספר הבא. הוי, כמה שזה קשה. הלב בוער מבושה. "עדיף לך להתבייש כאן מאשר להתבייש בעולם הבא!" - אני מחזק את עצמי...

המשך בשבוע הבא!

עכשיו נעבור לספר על הבת שלנו, תהילה. ילדה מתוקה וחכמה שזכינו בה בחסד ה' לאחר כמה שנות ציפיה. ככל שהיא הייתה עמוסה במעלות, והביאה לנו שמחה ואושר, כך היא גם הייתה מאתגרת באופן לא רגיל. במשך השנים אובחנה כ-ODD+ADHD ומספר אבחנות נוספות... הקושי בגידולה הלך והתעצם עם הזמן, ואז טרם הבנתי שיש לה קשיים אמיתיים, חשבת: ב"ה, "ילדה פעילה וסקרנית".

עוד 8 שנים קדימה, והבעיות מתעצמות. אדלג כאן על כל הפרטים. הגענו למצב שתהילה סירבה ללכת ללימודים. אסכם מסכת של יסורים במשפט אחד: תהילה ישבה שנתיים בבית בלי ללכת למסגרת לימודית. "ישבה"? מצחיק לומר זאת. קפצה, השתוללה, שוטטה, הפכה את סדרי היום והלילה ועשתה ה-מ-ו-ן בלגן. מורכב, מורכב, מורכב.

(קוראים יקרים, מסתמא לכל אחד מכם יש הרבה מה לייעץ ולהעיר, כן... תודה, גם אנחנו עכשיו יותר חכמים לאחר מעשה...)

השקענו המון אנרגיה, זמן, כוח וכסף באבחונים, מומחים, רופאים, פסיכולוגים ומטפלים. כל טיפול דורש כוחות ונפש וגוף, תוך כדי שאנו מתמודדים עם תהילה בבית 24 שעות ביממה. אשתי נאלצה לקחת חל"ת מהעבודה כדי להיות איתה בבקרים, כך שגם המצב הכלכלי היה בכי רע. השקענו המון מכל היבט, אך ההרגשה היתה שדברים לא מתקדמים, אין שיפור. כביכול הסתובבנו סביב אותה נקודה בלי מוצא.

אחת הבעיות הבלתי פתורות הייתה: איתור מוסד לימודי מתאים. מי שמתמצא קצת בנושא יבין את הקושי הגדול בו היינו נתונים: אצל תהילה היה פער בלתי נתפס בין כישרונות וכישורים רבים, לעומת רמת התנהגות ומצב רגשי. במוסדות רבים כלה ביקרנו הסבירו לנו שבנוסף לאבחנות כמו ADHD וכו' סובלות כלל התלמידות גם מלקוים למידה ברמות שונות. חלקן, לדוגמה, עדיין מתקשים בקריאה. ואילו תהילה, ברוך השם, לא סבלה מכל קושי לימודי. מובן מאליו שלא היה לה סיכוי לשרוד במוסד כזה, בו בעצם אין לה מה לעשות בכיתה...

הגענו לראיונות רבים, אך אף מקום לא התאים לה - או היא לא התאימה להם. גם הפסיכולוגית שלוותה את התהליך הודתה

לרגל המצב, המבצע ימשך בעזה"י בשבועות הקרובים

הזוכים הבאים במבצע הפרסים לעידוד וטיפוח מדות טובות יכולים להיות אתם. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שייגרתני על מדות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשולחו לפי כתובת המכון: "מכון אהבת אמת" רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemesemes@gmail.com

ארבעה סיפורים נוספים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח(!)

הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

- 1) אורך הסיפור בין 500-200 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (עדיף מודפס במחשב).
 - 2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדוייקת ושלו. (טלפון).
 - 3) למכון שמורה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים ששלחו, והוי הם רכוש המכון, (מלבד בהוראה אחרת מהשולח) ורק 20 סיפורים יזכו לפרס.
 - 4) למכון אהבת אמת שמורה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מדת הצורך.
 - 5) למותר לציין כי על שולח סיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".
- בע"ה בשבועות הקרובים נמשיך לפרסם את הסיפורים והזוכים הבאים.

גיליון מס' 540 פרשת וישלח
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

גיליון זה יוצא לע"נ
ר' משה יהודה בהר"צ ר' יוסף יצחק ז"ל
נב"ע כ"ב כסלו תשנ"ו
וז' מרת אסתר בת הרה"ח ר' דוד נתן ע"ה
נב"ע ט"ו כסלו תשס"א
בנו ר' מנחם מנדל בן ר' משה יהודה ז"ל
נב"ע ה' כסלו תשפ"ד
חנה פערל ע"ה בת ר' בנימין ביינוש נ"י
נב"ע ז' כסלו תשמ"ח תוצר"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - פדיון שבויים

אם אומר שאינו רוצה בהיתר כלל אבל אם אין מקפיד מחמת העדר ההרגל וטמטום הלב לא מקרי להכעיס, (דרך אמונה שם סקצ"א).

עוסק במצוה בהולך לפדיון שבויים

כתב רבינו זצ"ל דההולך לפדיון שבויים הוא בכלל עוסק במצוה ופטור ממצוה אחרת (דרך אמונה שם סקצ"ט) וכמבואר ברש"י (סוכה כ"ה א' ד"ה שלוחים), וכתב דההליכה כאן הוא בכלל המצוה דה"ל בכלל והלכת בדרכיו שאמרו ע"ז בסוטה (י"ד א') מה הוא גומל חסדים אף אתה גמול חסדים, (תל תלפיות ח"א סי' קל"ה), וכתב רבינו זצ"ל, דבפדיון שבויים עצם ההליכה היא מצוה דכ' (דברים י"ג ה') אחרי ה' אלוקים תלכו, ונחשב עוסק במצוה דאורייתא אפ"ל לא יתנו לו לבסוף ולא יצליח לפדות, (שם סי' רי"ד).

עסק בפדיון שבויים ולא עלה בידו

ונשאל רבינו זצ"ל ממה שאיתא במסכת חולין (ז' א') ברפב"י שהלך לפדיון שבויים וכשהגיע לנהר גינאי אמר גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך, והשיב לו הנהר אתה הולך לעשות רצון קונן ואני הולך לעשות רצון קוני אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה אני ודאי עושה, ופירש"י שמא לא יתנו לך, והיינו שנקרא ספק, ומ"ט נחשב ספק הרי המצוה היא להתעסק בפדיון שבויים, ולא דוקא לפדות, וזה ודאי עושה, והשיב רבינו, דסר"ס המצוה של פדיון לא קיים ואף שחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה כאילו עשאה אצל זרימת הנהר זה עשיית מצוה בפועל ואילו אצל רפב"י הוא רק כאילו, (דרך שיחה ח"א עמוד תקמ"ט).

לא תרדה בו בפרך במכתב לפדיון שבויים

ביקשו מרבינו זצ"ל, לכתוב ולבקש מנגיד מסויים בענין פדיון שבויים, ואמר רבינו, אבא בעל הקה"י זצ"ל לא כתב מכתב לאדם פרטי כי חשש שיש בדבר משום לא תרדה בו בפרך, והיה מוכן לכתוב רק בצורה כללית, (דרך שיחה ח"א עמוד קצ"ט).

לימוד תורה מהנמצא בשבי לזכותו ולהצלתו

סיפר רבינו זצ"ל, שכאשר היה הגר"י הוטנר זצ"ל בשבי הירדני בשנת תש"ל, שהעריבים הירדנים ימ"ש חטפו את המטוס בו חזר מא"י לחו"ל, וכל העולם התפלל להצלתו, למד אז לזכותו, את הקונטרס הנפלא שחיבר הגר"י הוטנר בשם "מוסף ההלכות המחודשות" שנדפס בסוף הספרי עם פירושו רבינו הלל, שבו ליקט ואסף את כל החידושי דינים שבתורת כהנים שלא הובאו בתלמוד, ושייב זאת רבינו שזו עבודה נפלאה מאד, וסיים, אני למדתי הגהות אלו לזכותו בזמן שהיה בשבי, להצלחתו ולישועתו, (השרף האלוקי פ"ב סי' ט), וכן מובא על אביו מרן הקהלות יעקב זצ"ל שלמד אז את ספר תורת הנזיר שחיבר הגר"י הוטנר לזכותו, (ס' הספרים עמוד רכ"ג).

גואל הדם חייב ג"כ בפדיון שבויים

כתב רבינו זצ"ל דגם להדעות שבזה"ז יש מצות גואל הדם, מ"מ אם נמצא בערי מקלט א"א להרגו גם בזה"ז, (דעת נוטה פ' מסעי עמוד תרט"ז), ובעת החלפת השבויים בקיץ האחרון לחיי אביו מרן הקה"י, נשאל אביו, אם יש אחד שהוא גואל הדם כגון שהמחבל המשוחזר הרג את קרובו האם יהרוג את המחבל וע"ז ימנע הצלת שבו, או שפדיון שבויים עדיף, והשיב, שדין פדיון שבויים חל גם על גואל הדם, (תולדות יעקב עמוד רע"ז).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

לשותפות וקבלת בקבוק עם שמן זית

שהיה תלוי בסוכת רבינו זצוק"ל 053-3145900

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

מצות פדיון שבויים
פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים ועומד בסכנת נפשות, והמעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך ועל לא תעמוד על דם רעך ועל לא ירדנו בפרך לעיניך, ובטל מצות פתח תפתח את ירך לו, ומצות וחי אחיך עמך, ואהבת לרעך כמוך, והצל לקוחים למות והרבה דברים כאלו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים. וכל רגע שמאחר לפדות השבויים היכא דאפשר להקדים היו כאלו שופך דמים, (רמב"ם ודך אמונה מתנו"ע פ"ח ה"ו). והאומר סלע זו לצדקה י"א שאין פדיון שבויים בכלל דבלשון בנ"א אין פדיון שבויים בכלל צדקה ואין לשנות לפדיון שבויים רק באופן שמותר לשנות לצדקה אחרת אבל יש חולקין וס"ל דפ"ש בכלל צדקה, (דרך אמונה שם סקצ"ה).

מה נחשב מצוה רבה

כתב רבינו זצ"ל, מי שנדב שום דבר ואמר שיהא למצוה רבה יתנו לפדיון שבויים, (דרך אמונה שם סקצ"ט מט"ז יו"ד סי' רנ"ב סק"ה), ונשאל רבינו זצ"ל במה שכתב דמצוה רבה היינו פדיון שבויים, דאין לך מצוה רבה כפדיון שבויים כמבואר ברמב"ם (שם), א"כ (להדעות דפ"ש בכלל צדקה) איך כתב בדרך אמונה (שם ס"ק ק"ה) דאין לך צדקה גדולה מלהשיא יתומות (כמבואר בשו"ע יו"ד סי' רמ"ט סט"ו ובש"ך סק"א), והשיב רבינו, דמש"כ דאין צדקה גדולה מלהשיא יתומות, הוא דוקא היכא דאין שבויים דאז עדיף משאר צדקות, (נור החיים עמוד ס' אות פ"ה).

קירוב רחוקים אם הוא בכלל פדיון שבויים

נשאל רבינו זצ"ל בענין קירוב רחוקים, שנצרך לאסוף כסף עבור בחור שיצא לתרבות רעה, והעניין כרוך בהוצאות כספיות רבות, כי צריך להחזיקו במסגרת מיוחדת, האם אפשר לאסוף כסף, ולומר שזה פדיון שבויים, שהרי בלא הכסף יהיה ממש שבו בחברים רעים ודרכו הישנה, והשיב רבינו זצ"ל, תאמר קרוב לפדיון שבויים, (כל משאלותיך עמוד תמ"ה).

פדיון שבויים בשבת עבור תינוק שנשבה

נשאל רבינו זצ"ל, האם מותר לחלל שבת עבור פדיון שבויים בשביל תינוק שנשבה שמחלל שבת בפרהסיא ואינו חושב לחזור בתשובה, והשיב, כתיב וחי בהם ואין צריך לטעם שישמור שבתות הרבה (שמחת מרדכי עמוד רי"ד וע"י בביאור"ל סי' שכ"ט ס"א ד"ה אלא). וכתב רבינו זצ"ל בדרך אמונה הלכות מתנות עניים (פרק ח הלכה יד) דשבוי שהמיר לעכו"ם ואפילו למצוה אחת כגון שהיה אוכל נבלה להכעיס וכיוצא בו אסור לפדותו, דק"ל מומרים להכעיס מורידים ולא מעלין אבל פודין את בניו, וכתב בחז"א (יו"ד סי' ב') דבזמנינו אין נוהג דין מורידין ואין מעלין, וגם בענין להכעיס כתב שם (סקכ"ח) ד"ל דכ"ז שלא הוכחחוהו כראוי הוי כתינוק שנשבה ומצווין אנו להחיותו ע"ש. (דרך אמונה שם סקצ"ב).

פדיון שבויים במומר לתיאבון ומחלל שבת בפרהסיא

וכתב רבינו זצ"ל, דאם עשה כן לתאבון אם רק פעם א' חייבין לפדותו ולפרנסו אבל אם רגיל לעשות כן הרבה פעמים פסק בשו"ע דנהי דמותר לפדותו, ואין בזה איסור מיהו אין חייבין בזה, ואפי' הגויים רוצים להרגו אין חייבין לפדותו כ"ז שלא עשה תשובה, וי"א דכ"ז שאינו להכעיס חייבין לפדותו כמו שאר ישראל ואפי' בספק אם הוא לתאבון או להכעיס מצוה להחיותו ואסור לעמוד על דמו וכ"ד הגר"א וכן פסק באהבת חסד (ח"א פ"ג) אם לא שאינו מאמין בעיקרי הדת או שמחלל שבת בפרהסיא (אא"כ הוא תינוק שנשבה כנ"ל) או שיודע שצריך המעות לדבר אסור, ולהכעיס נקרא היכא דאיכא ג"כ היתר לפניו ושיבקי התירא ואכל איסורא וכ' בערוה"ש דזה דוקא

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבוּעוֹת הַבָּאִים בְּעֵזֶה"י

הַמִּשְׁךְ מִשְׁפַּחַת קַרְלִיץ

פְּרֶשֶׁת וַיֵּשֶׁב - הַגָּאוֹן רַבִּי לִפְיָא דַבּ וַיִּנְטְרוּב זַצ"ל יָדִיד נַפְשׁוֹ שֶׁל רַבִּינוּ (י"ב כְּסֻלּוֹ תִּשְׁע"ט)

שָׁנָה שְׁלִישִׁית לְהוֹפְעַת הַמִּדּוֹר 'שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת'

פְּרֶשֶׁת מִקֵּץ - מֶרֶן הַגָּרָא"ל שְׁטֵינְמָן זַצ"ל (ב)

פְּרֶשֶׁת וַיִּגַּשׁ - הַגָּאוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל זְלוֹשְׁנֶסְקִי זַצ"ל שֶׁזָּכָה לְלִמּוּד בְּצוּוֹתָא עִם מֶרֶן הַסְטֵיפֶלְר (י' טִבֵּת תִּשְׁמ"ט)

נִשְׁמַח לְקַבֵּל מִקּוֹרְאֵינוּ הַנְּאֻמָּנִים מִסְמָכִים, תְּמוֹנוֹת, עוֹבְדוֹת וּמַעֲשֵׂי־הַקְּשׁוּרִים לְהַנ"ל

הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק זְנוֹדֵל קַרְלִיץ הִי"ד

שחרור אוכל בתרומה, ותיצו דהתם במעוכב גט שחרור על ידי הפקר אוכל בתרומה, כמו שמותר לשחררו ואסור בשפחה, ולכן יש לומר גם כן דאסור בתרומה.

ותמה מהרש"ל, איך אוכל בתרומה החצוי בן חורין, וכן תמה מהר"ם שם וכו'.

ושמעתי בשם דודי הגאון רבי יצחק קרליץ הי"ד אחיו של מרן החזון איש זצ"ל, דלפי מאי דקיימא לן, כהן שהדליק נר בשמן שריפה מותר גם לישראל ליהנות ממנו, דנר לאחד נר למאה, כמו שכתבו התוס' ביבמות (ס"ו ב' ד"ה לא) והרע"ב בסוף תרומות, ואם כן נפקא מינא, דאם החצוי עבד מותר בתרומה, מותר לו להדליק שמן שריפה, ואע"ג דישראל נהנה ממנו גם כן, דנר לאחד נא למאה והוא מדליק בשביל החצוי עבד, אבל אם מעוכב גט שחרור אינו אוכל בתרומה אסור לו להדליק עכ"ד.

ולכאורה לפי סברא זו מותר לו גם כן לאכול תרומה, דהא אמרי' בכריתות ז' א' כהן שסך בשמן של תרומה בן בתו ישראל מתעגל בו ואינו חושש שכבר נתחללה, והוא הדין אם אכן כהן תרומה והקיאן אע"ג שהקיאן שלימים, ועדיין שם אוכל עליהן מותרין לישראל שכבר נתחללו.

(מתוך שיעור שמסר רבינו ביום היא"צ של רבו מרן החזון איש, והדפיס את הדברים בדרך אמונה פ"ט מתרומה ה"ה ד"ה ועדיין, וכן בקצרה בספרו שיח השדה חלק ג' גיטין מ"ב ב' עין שם)

רבינו פוסע לאחרי בעת היותו שליח ציבור ביום היא"צ של רבו מרן החזון איש זי"ע

הוֹדְעָה וּבִקְשָׁה

הנה בס"ד בימים אלו אנו עומדים לקראת פתחה של שנה שלישית להופעת המדור 'שנים קדמוניות'. במהלך השנתיים שחלפו, זכינו להאיר את דמותם של כשמונים מחכמי התורה, גדולי הדור וצדיקי אמת, שרבינו היה מוסר משמם דברים או קשרי תורה שהיו בינם לבין רבינו זי"ע.

במשך כל התקופה ב"ה זכינו למצוא חן בעיני רבבות הקוראים, כשמעת לעת אנו מוצפים בתגובות רבות והערות מחכימות שונות, מטבע הדברים אין מקום ופנאי לפרסם את הדברים.

במהלך השנה הקרובה נמשיך בעז"ה את המדור, ונבקש מכל מי שיש לו הוספות, הערות ותיקונים, מסמכים ותמונות שישלח אותם בהקדם כדי לזכות את הרבים.

אי"ה אחרי פסח תשפ"ד, נתחיל לכתוב על קשרי התורה והלכה שהיה לרבינו עם גדולי ישראל שליט"א החיים עמנו לאוי"ט. נשמח לכל הארה.

הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק זְנוֹדֵל קַרְלִיץ הִי"ד

רבי יצחק זצ"ל (שהיה מכונה רבי איצ"ה קוסובר) בנו השלישי של רבי שמריהו יוסף קרליץ, נולד בערך בשנת תרמ"א. נודע כירא שמים מרבים אשר היה נוהג עצמו בפרישות והסתגפות. לאחר מלחמת העולם הראשונה ייסד ישיבה בקוסובה וניהל אותה במשך מספר שנים, וזכה להעמיד תלמידים רבים והגונים. נהרג על קידוש השם בשנת תש"ב.

קְרָא לְבַנו עַל שְׁמוֹ

לבנו הצעיר קרא רבינו 'יצחק שאול'. יצחק על שם דודו הי"ד, ושאל על שם גיסו הגאון רבי שאול ברזום, ולא רצה לקרוא רק בשם 'שאול' כי גיסו נפטר לדאבון לב בגיל צעיר, לכן הוסיף לו גם את השם יצחק על שם דודו הי"ד. ולמעשה בעיקר משתמשים בשם שאול.

שֶׁלֹּא אַחֲרֵי תַּפְלַת מִנְחָה...

סיפר רבינו: שמעתי מאמי ע"ה, כי בעת המלחמה ישב אחיה הג"ר יצחק קרליץ זצ"ל בבית הכנסת לבדו ולמד, נכנסו החיילים לבית הכנסת, חיפשו אחר כלי נשק, ומצאו שהחביאו בארון הקודש כלי נשק, וכיון שרק ר' יצחק היה במקום, כמובן חשדו בו שהוא הניח את הכלי נשק, ואם כן הוא שייך לצד האויב, ולקחוהו למשפט, והיה בסכנה גדולה רח"ל, שכל רגע הם היו יכולים לירות בו...

ואמא ע"ה הלכה אחרי לראות מה יעשה לו, וסוף דבר יצא נקי מהמשפט, וקבעו שלא הוא הניח שם את הנשק.

אחרי כן שאלה אותו אימי ע"ה: מה חשבת בזמן המשפט? וענה: שלא אחר תפילת המנחה!...

רבי יצחק זונדל קרליץ הי"ד

חֲצִיּוֹ עֶבֶד בְּאֵכִילַת תְּרוּמָה

בגיטין דף מ"ב ע"ב, איבעיא להו, מעוכב גט שחרור אוכל בתרומה או אינו אוכל, והקשו התוס', מה דמסקינן בכריתות כ"ד ב' דמעוכב גט

1. דרך שיחה פרשת עקב.

הַגָּאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה קַרְלִיץ הִי"ד

רבי משה קרליץ הי"ד היה מסובל כל ימיו ביסורים מרים, ומפי השמועה כי אחיו מרן החזון איש התבטא אודותיו בצער כי היה "מלך היסורים".

רבי משה ייסד בוויילנא ירחון תורני בשם 'כנסת ישראל' בו הובאו טובי המאמרים של גדולי החכמים בתקופה ההיא, כשבין המשתתפים היו גם מרן רבי חיים עוזר זצוק"ל בכבודו ובעצמו, ועוד מטוביה של בני חכמי התורה בימים ההם.

הַשְּׁמִיט אֶת הַפְּלֶפֶל

סיפר רבינו בשם אביו מרן זצ"ל, שכאשר עסק רבי משה קרליץ בהדפסת ספר אחד, מצא במקום אחד שמפלפל בדין קמיצה אם מהני ב"פה", והחליט להשמיט קטע זה מן הספר, ונשאר חלל ריק בעמוד הספר, ומרן החזון איש קבע בה הערה בחידושי תורתו, מבלי להזכיר בה את שמו הפרטי (מעשה איש חלק א' עמוד י"ז)

פְּרָסוּם רֵאשׁוֹן וּבִלְעָדִי

שער הספר 'שערי תשובה' בהוצאת רבי משה קרליץ הי"ד. רבי משה הביא את החיבור לגיסו מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע, בהיותו חתן צעיר. ניתן להבחין בחותמת שבראש העמוד בצד שמאל

